

НАЦІОНАЛЬНИЙ БАНК УКРАЇНИ

РІЧНИЙ ЗВІТ

2 0 0 6

Шановні пані і панове!

З метою забезпечення прозорості та об'єктивної інформації щодо діяльності Національного банку України пропоную вашій увазі "Річний звіт Національного банку України за 2006 рік".

2006 рік, незважаючи на складність економічної та політичної ситуації, був достатньо вдалим для банківської системи України. Продовжилося зростання капіталу, ресурсної бази банків України, кредитування економіки, міжнародних резервів. Аналіз динаміки показників розвитку банківської системи свідчить про зростання вкладу банківської системи у розвиток реального сектору економіки України.

Реалізація грошово-кредитної та валютної політики Національного банку України у 2006 році забезпечувала стабільність національної грошової одиниці, валютного курсу, розвиток банківського сектору і була спрямована на утримання інфляції, забезпечення економічного піднесення та підвищення добробуту населення.

Хочу запевнити, що і надалі усі зусилля Національного банку України будуть спрямовуватися на забезпечення динамічного розвитку банківського сектору, підвищення його конкурентоздатності, удосконалення банківського регулювання та нагляду задля посилення захисту інтересів вкладників і збереженню довіри населення до банківської системи.

З глибокою повагою

**Голова
Національного банку України**

A handwritten signature in black ink, consisting of stylized cursive letters followed by a horizontal line.

Володимир Стельмах

Члени Ради

Національного банку України (за станом на 01.01.2007 р.)

Гець Валерій Михайлович
Директор Державної установи
"Інститут економіки
та прогнозування"

Гончаров Михайло Олександрович
Секретар Комітету Верховної
Ради України з питань
фінансів і банківської
діяльності

Горбаль Василь Михайлович
Член Комітету Верховної Ради
України з питань фінансів і
банківської діяльності

Даниленко Анатолій Іванович
Заступник директора
Державної установи
"Інститут економіки
та прогнозування"

Клюєв Сергій Петрович
Член Комітету
Верховної Ради України
з питань фінансів
і банківської діяльності

Колесніков Борис Вікторович
Член Комітету
Верховної Ради України
з питань економічної
політики

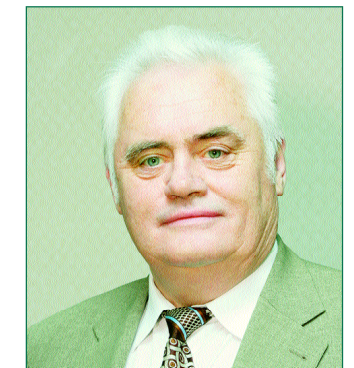
Оніщук Микола Васильович
Перший заступник Голови
Комітету Верховної Ради
України з питань
правосуддя

Порошенко Петро Олексійович
Голова Комітету Верховної
Ради України з питань
фінансів і банківської
діяльності

Прасолов Ігор Миколайович
Член Комітету
Верховної Ради України
з питань бюджету

Саблук Петро Трохимович
Директор Національного
науково-ого центру
"Інститут аграрної економіки"
Української академії
аграрних наук

Стельмах Володимир Семенович
Голова
Національного банку України

Тимошенко Юлія Володимирівна
Член Комітету
Верховної Ради України
з питань правової політики

Федоренко Анатолій Васильович
Віце-президент
Відкритого акціонерного
товариства "КІНТО"

Шемшученко Геннадій Юрійович
Головний юридичний радник
Голови Правління
"Райффайзен Банк Аваль"

Яценюк Арсеній Петрович
Перший заступник Глави
Секретаріату Президента
України – Представник
Президента України у Кабінеті
Міністрів України

Члени Правління

Національного банку України (за станом на 01.01.2007 р.)

**Стельмах
Володимир Семенович**
Голова
Національного банку України

**Шаповалов
Анатолій Васильович**
Перший заступник Голови

**Кротюк
Володимир Леонідович**
Заступник Голови

**Савченко
Олександр Володимирович**
Заступник Голови

**Сенищ
Павло Миколайович**
Заступник Голови

**Кравець
Віктор Михайлович**
Виконавчий директор
з питань платіжних систем
та розрахунків

**Лаврук
Микола Павлович**
Виконавчий директор
з адміністративних питань

**Толстой
Олександр Микитович**
Виконавчий директор
з питань готівково-грошового
обігу

**Шумило
Ігор Анатолійович**
Виконавчий директор
з економічних питань

**Гребеник
Наталія Іванівна**
Директор департаменту
монетарної політики

**Іванюк
Ігор Михайлович**
Директор департаменту
персоналу

**Кандибка
Ольга Михайлівна**
Директор фінансового
департаменту

**Пасічник
Василь Васильович**
Директор юридичного
департаменту

**Ричаківська
Віра Іванівна**
Головний бухгалтер —
директор департаменту
бухгалтерського обліку

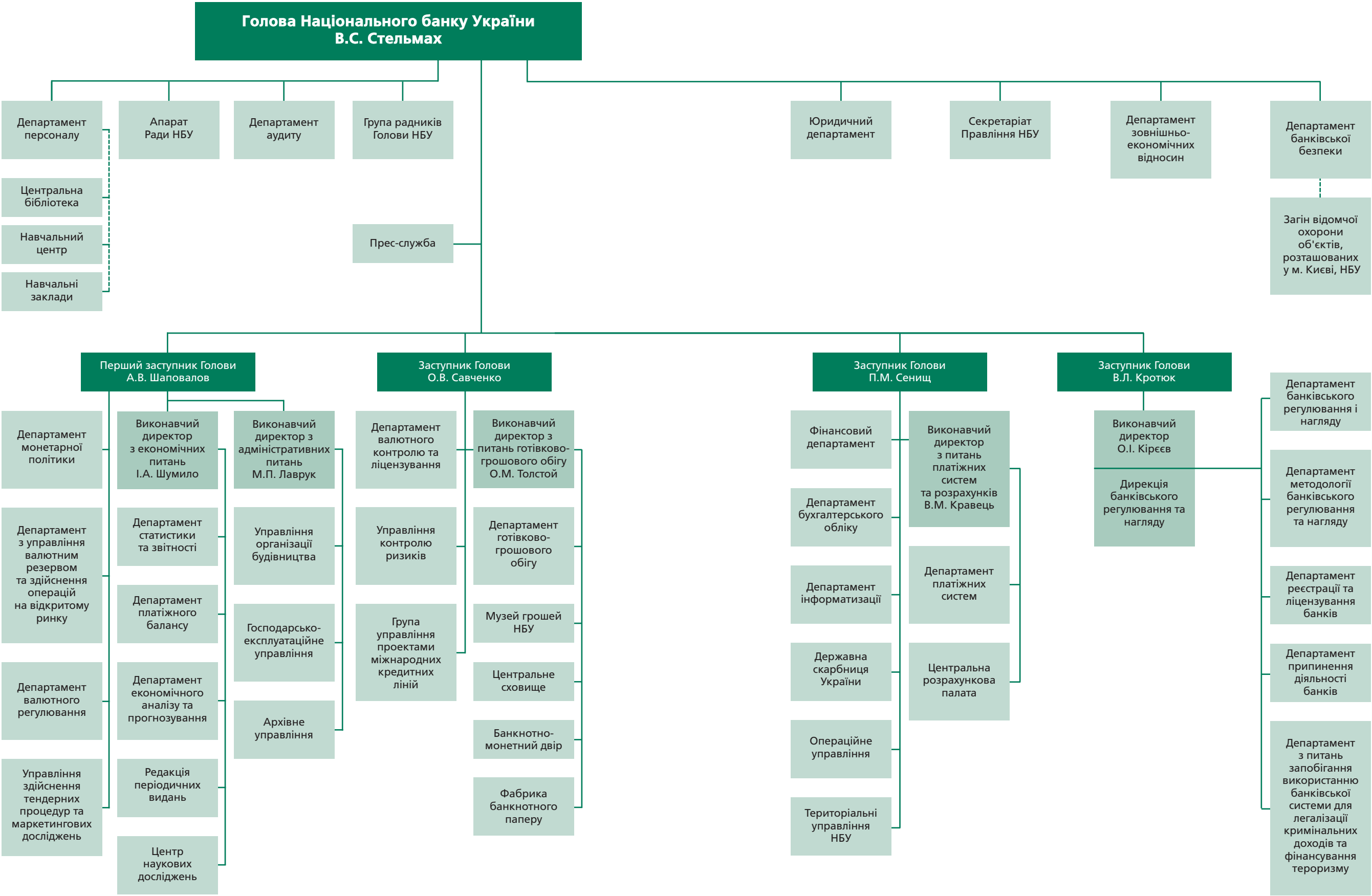
**Савченко
Анатолій Стефанович**
Директор департаменту
інформатизації

**Степаненко
Анатолій Іванович**
Начальник Головного
управління
Національного банку України
по місту Києву і Київській
області

Структура

Національного банку України (за станом на 01.01.2007 р.)

ВСТУП

Особливістю 2006 року стало прискорення економічних процесів на фоні суттєвої політичної напруженості, пов'язаної з парламентськими виборами та розподілом владних повноважень. У таких складних умовах банківський сектор України в 2006 році характеризувався суттєвим поліпшенням як кількісних, так і якісних показників.

Макроекономічний розвиток України, після значного сповільнення у 2005 році, характеризувався суттєвим підйомом. Висхідну динаміку розвитку економіки у 2006 році визначали внутрішній попит, що забезпечувався високими темпами зростання реальних наявних доходів населення за зменшення рівня зареєстрованого безробіття, а також приростом інвестицій в основний капітал та суттєвим припливом прямих іноземних інвестицій. Поліпшення кон'юнктури на зовнішніх ринках сприяло прискоренню промислового виробництва, а зростання вартості імпортованих енергоносіїв для підприємств на початку року спричинило незначний фінансовий шок і змусило їх оптимізувати виробництво та реалізацію продукції.

У звітному році прискорилися інфляційні процеси. Інфляція становила 11.6 проти 10.3% у 2005 році. Суттєві корективи до динаміки індексу споживчих цін, яка впродовж перших восьми місяців 2006 року була в прийнятних межах і демонструвала тенденцію до поступового зниження, внесло адміністративне збільшення тарифів на житлово-комунальні послуги (в середньому на 85.7%), яке відбулося в другій половині року.

Тривало посилення податкового тиску на економіку. За підсумками року, доходи Зведеного бюджету України становили 32.1% до ВВП, видатки – 32.7% до ВВП і були найбільшими за п'ять попередніх років. Проте дефіцит Зведеного бюджету України був досить помірним і становив 0.7% до ВВП порівняно з профіцитом 1.8% до ВВП у 2005 році.

Національний банк України проводив монетарну політику відповідно до Основних засад грошово-кредитної політики на 2006 рік та узгоджену з урядовою економічною політикою.

Помірна динаміка монетарних агрегатів свідчить про відсутність впливу монетарного чинника на прискорення інфляції. За період після відновлення в 1999 році процесів економічного зростання приріст грошової маси в 2006 році був одним з найменших – на рівні 34.5% у зв'язку зі зменшенням обсягу емісії грошей через валютний ринок.

Рівень монетизації економіки збільшився в 2006 році з 36.23 до 42.47%, що свідчить про реальне збільшення забезпеченості економіки грошовими коштами.

Для забезпечення належного рівня ліквідності банків Національний банк України активно використовував механізм обов'язкового резервування, змінюючи нормативи формування банками обов'язкових резервів, а для забезпечення належного рівня грошової пропозиції використовував й інші монетарні інструменти та механізми, що сприяло збереженню рівноваги на грошово-кредитному ринку і закріпленню позитивних тенденцій розвитку реального сектору економіки. Зокрема, починаючи з II кварталу, збільшився обсяг операцій з підтримання ліквідності банків з використанням операцій з рефінансування банків та зменшилися обсяги мобілізаційних операцій.

Адекватно до ситуації проводилася і процентна політика Національного банку України. Так, середньозважена ставка рефінансування за всіма інструментами впродовж 2006 року постійно зменшувалася і в цілому за рік становила 11.53% річних та знаходилася упродовж більшої частини року на позитивному рівні стосовно як фактичного, так і прогнозного рівня інфляції. Цьому сприяло зменшення Національним банком України з 10 червня облікової ставки з 9.5 до 8.5% річних.

Зазначені заходи, зокрема, дали змогу банкам продовжувати активну кредитну підтримку процесів економічного розвитку.

Підвищення доходів населення за умов фактично відсутньої альтернативи інвестування коштів, окрім вкладень у ринок нерухомості, сприяло високим темпам зростання депозитів у 2006 році.

Зобов'язання банків за коштами, залученими у банківську систему, за 2006 рік збільшилися на 38.8% (за 2005 рік – на 60.0%). У 2006 році темпи зростання зобов'язань банків за коштами фізичних осіб становили 145.8%. Таке зростання депозитів фізичних осіб забезпечило 65.1% від загального приросту депозитів банків і мало стримуючий вплив на розвиток інфляційних процесів. Кошти суб'єктів господарювання збільшилися на 30.2%. Більшість депозитів становили кошти в національній валюті, які за рік зросли на 30.8%, а їх частка в структурі депозитів за видами валют знизилася до 61.9%, або на 3.8 процентного пункту. Характерною ознакою 2006 року було збільшення ресурсної бази банків, у цілому на 54.0%, насамперед за рахунок зростання депозитних коштів у іноземній валюті за всіма категоріями вкладників. У 2006 році зберігалася позитивна динаміка зростання довгострокових депозитних зобов'язань банків, обсяг яких за рік збільшився на 57.4%. Обсяг поточних депозитних вкладень фізичних осіб за 2006 рік зріс на 39.8%. Підвищенню рівня осідання коштів на рахунках фізичних осіб до запитання в 2006 році сприяв активний розвиток в Україні карткових платіжних систем, оскільки 63.5% від приросту коштів на поточних рахунках фізичних осіб було забезпечено за рахунок зростання обсягів коштів на карткових рахунках населення.

Залученню депозитних коштів також сприяла діюча система гарантування вкладів. Рішенням адміністративної ради Фонду гарантування вкладів фізичних осіб у січні 2006 року було збільшено розмір відшкодування коштів вкладникам у разі банкрутства банку до 8 тис. грн., у травні – до 15 тис. грн. (у лютому 2007 року – до 25 тис. грн.).

Завдяки суттєвому зростанню ресурсної бази банків, поліпшенню її строкової структури, зниженню рівня процентних ставок банки продовжували нарощувати обсяги кредитування. Вимоги банків за кредитами, наданими в економіку України, за 2006 рік збільшилися на 71.0% (за 2005 рік – на 61.9%). Абсолютний приріст вимог банків за наданими кредитами майже у 2 рази перевищив аналогічний приріст 2005 року. Показник приросту кредитних вкладень у 2006 році був найбільшим за роки незалежності України. Найбільший приріст вимог банків за наданими кредитами забезпечило зростання заборгованості за кредитами, наданими суб'єктам господарювання, обсяг якої за 2006 рік збільшився на 52.1% від загального приросту заборгованості за кредитами. На позитивну динаміку кредитних вкладень банків вплинули й значні темпи зростання заборгованості за кредитами, наданими фізичним особам (у 2.3 раза), що зумовило збільшення її частки у загальному обсязі кредитних вкладень в економіку України на 9.9 процентного пункту до 32.0%. У структурі кредитних вкладень за видами валют частка вимог за кредитами, наданими в національній валюті, знизилася на 6.2 процентного пункту і, вперше за часів незалежності України, майже дорівнювала частці вимог у іноземній валюті (50.5 проти 49.5%). Упродовж 2006 року зберігалася позитивна тенденція до зростання довгострокових кредитних вкладень банків, вимоги за якими порівняно з 2005 роком збільшилися на 79.5%. Позитивною тенденцією у 2006 році було суттєве зростання обсягів кредитів, наданих в інвестиційну діяльність суб'єктів економіки, заборгованість за якими за рік збільшилася в 2.2 раза (торік – у 2.7 раза). Нарощування обсягів кредитування було важливим фактором позитивного впливу на розвиток економіки України. При цьому нарощування обсягів кредитування не вплинуло на якість кредитного портфеля банків, у якому частка прострочених та сумнівних кредитів у їх загальному кредитному портфелі зменшилася за 2006 рік з 2.5 до 1.9%.

У 2006 році банківський сектор України продовжував динамічно розвиватися, демонструючи значні темпи зростання основних показників своєї діяльності, чому сприяло надходження прямих іноземних інвестицій у банківський сектор, зростання реальних доходів населення та збереження його довіри до банківської системи України. Так, на кінець 2006 року капітал банків становив 7.9% до ВВП, загальні активи – 63.5% до ВВП, а зобов'язання – 55.5% до ВВП.

У 2006 році тривало зростання капіталу банківського сектору України. Балансовий капітал банків України за 2006 рік становив 42.6 млрд. грн., або збільшився на 67.2%. Регулятивний капітал банків збільшився за 2006 рік на 56.0% до 41.1 млрд. грн., або 6.2 млрд. євро, в якому основний капітал дорівнював 75%, а додатковий – 25%.

Одним з важливих завдань для банків України залишалося забезпечення прибуткової ді-

яльності та підвищення ефективності діяльності банків. За підсумками 2006 року, банки України отримали найбільший за всі роки існування банківської системи прибуток, який становив 4.1 млрд. грн. (за 2005 рік – 2.2 млрд. грн.). Приріст чистого прибутку банків за 2006 рік становив 91.0% та був значно вищим за приріст доходів і витрат, що становили 51.2 та 47.8% відповідно. Рентабельність активів підвищилася до 1.61% (у 2005 році – 1.31%), а рентабельність капіталу – до 13.5% (у 2005 році – 10.4%).

Динамічне зростання обсягу банківських операцій вимагало активізації роботи з удосконалення міжбанківських розрахунків. Головною подією 2006 року в сфері електронних міжбанківських розрахунків стало впровадження в промислову експлуатацію Системи електронних платежів нового покоління (СЄП-2), яка замінила собою дві системи – Систему електронних платежів і Систему термінових переказів. СЄП-2 базується на сучасних операційних системах та промисловій системі управління базами даних.

Продовжено розбудову Національної системи масових електронних платежів (НСМЕП). За станом на 01.01.2007 р. її членами були 32 банки. Загальна кількість карток НСМЕП, емітованих банками України на 01.01.2007 р., становить 1.4 млн. од. (у 2006 році емітовано 286.6 тис. од.), мережа обслуговування карток НСМЕП налічує 3.2 тис. од. термінального обладнання, або на 778 більше, ніж у 2005 році. У звітному році було розпочато виробництво, емісію та використання платіжних карток НСМЕП нового покоління (НСМЕП-2), для чого членами та учасниками НСМЕП було оновлено сертифіковане програмне забезпечення. У 2006 році проводились роботи щодо розширення сфери застосування технологій та компонентів НСМЕП за рахунок розробки та реалізації "Студентської картки", "Соціальної картки", "Соціально-транспортної картки".

Зовнішньоекономічні умови продовжували суттєво впливати на економіку України внаслідок її зростаючої інтегрованості у світову економіку. У 2006 році, вперше з 1999 року, в Україні сформувалося від'ємне сальдо поточного рахунку платіжного балансу на рівні 1.6 млрд. дол. США (1.5% до ВВП), однак значні обсяги припливу довгострокового капіталу зумовили формування додатного сальдо за фінансовим рахунком у розмірі 4 млрд. дол. США, що дозволило не лише компенсувати дефіцит поточного рахунку, але й збільшити міжнародні резерви. На 01.01.2007 р. міжнародні резерви становили 22.3 млрд. дол. США і збільшилися за рік на 2.9 млрд. дол. США. Це забезпечувало фінансування імпорту товарів та послуг майбутнього періоду впродовж 4.4 місяця.

Визначальною рисою фінансового рахунку платіжного балансу в 2006 році стали найвищі за останні шість років обсяги надходжень довгострокових ресурсів (прямих іноземних інвестицій та середньо- і довгострокових негарантованих кредитів) при одночасному збільшенні обсягів відпливу капіталу. В цілому за рік позитивне сальдо фінансового рахунку оцінено в 4.1 млрд. дол. США (за 2005 р. – 8.2 млрд. дол. США). Чистий приплив прямих іноземних інвестицій в Україну становив 5.3 млрд. дол. США.

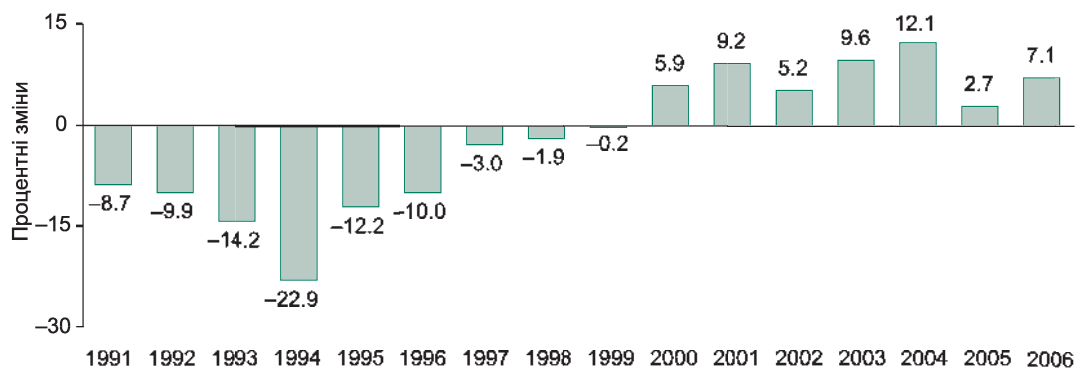
У "Річному звіті Національного банку України за 2006 рік" представлено результати діяльності Національного банку України в контексті аналізу внутрішніх та зовнішніх економічних умов розвитку країни, що є важливим елементом транспарентності в діяльності та умовою зростання довіри до центрального банку. Фінансова звітність підтверджується аудиторським висновком і є невід'ємною частиною "Річного звіту Національного банку України".

Розділ 1
ЗАГАЛЬНА ЕКОНОМІЧНА
СИТУАЦІЯ

1.1. ВАЛОВИЙ ВНУТРІШНІЙ ПРОДУКТ

У 2006 році макроекономічний розвиток України після значного сповільнення характеризувався суттєвим підйомом. Темпи зростання реального ВВП України становили 107.1 проти 102.7% у 2005 році. Висхідну динаміку розвитку економіки у 2006 році визначали внутрішній попит, що забезпечувався високими темпами зростання реальних наявних доходів населення та інвестицій в основний капітал, а також поліпшення кон'юнктури на зовнішніх ринках.

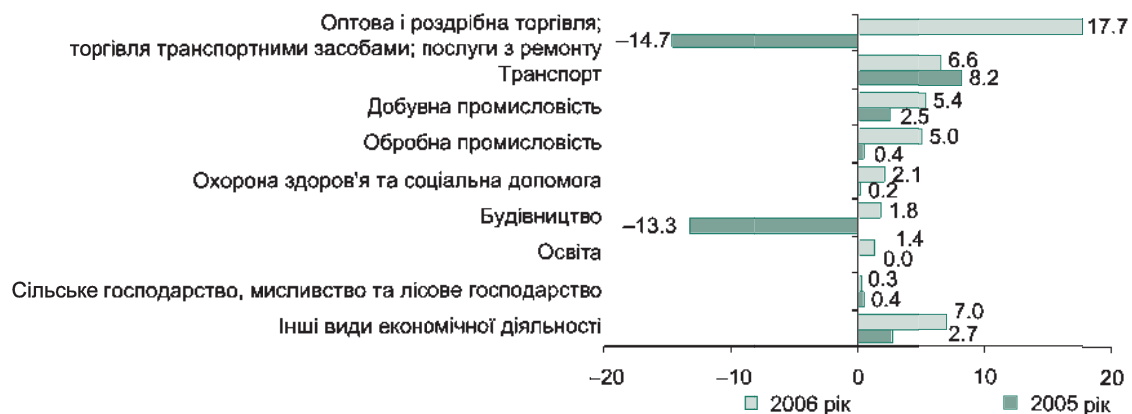
Реальний валовий внутрішній продукт України в 1991–2006 роках (до попереднього року)

У 2006 році номінальний ВВП становив 537.7 млрд. грн. і порівняно з 2005 роком зріс на 21.8%. Зазначене зростання зумовлювалося впливом цінового фактора (індекс-дефлятор ВВП за 2006 рік становив 113.3%¹). У розрахунку на одну особу номінальний ВВП дорівнював 11 453 грн. (2268 дол. США²), або був на 2081 грн. більшим, ніж у 2005 році.

У 2006 році, вперше з 2000 року, темпи зростання реального ВВП випереджали темпи зростання промислового виробництва головним чином через значний обсяг валової доданої вартості, створеної підприємствами торгівлі, транспорту та зв'язку. Натомість темпи зростання валової доданої вартості підприємств енергомістких видів економічної діяльності були досить помірними, а конкурентні переваги на внутрішньому та зовнішньому ринках вони утримували значною мірою за рахунок внутрішніх запозичень. Проте у 2006 році темпи зростання валової доданої вартості у всіх видах економічної діяльності порівняно з 2005 роком мали стійку тенденцію до зростання, крім сільського господарства, де вони становили 0.3%.

Валова додана вартість за основними видами економічної діяльності (зміна до попереднього року, %)

¹За розрахунками Національного банку України.

²Перераховано за офіційним курсом гривні до долара США, в середньому за 2006 рік.

Найбільший вплив на зростання реального ВВП справило збільшення валової доданої вартості у торгівлі (на 17.7%), транспорті та зв'язку (на 6.6%) за рахунок зростання обсягів виробництва у промисловості та підвищення реальних наявних доходів населення.

Порівняно з 2005 роком суттєво зріс внесок промисловості у зростання реального ВВП. Збільшення валової доданої вартості добувної промисловості (на 5.4%) було зумовлене підвищенням попиту на сировину з боку металургії та збільшенням обсягів видобутку енергетичних матеріалів. Зростання валової доданої вартості обробної промисловості (на 5.0%) було зумовлене збільшенням обсягів виробництва металургії та оброблення металу (підвищення цін і попиту на ринку на металопродукцію з квітня 2006 року), а також продукції машинобудування (пожвавлення попиту на внутрішньому ринку та експортних поставок).

Внесок у приріст реального ВВП (процентні пункти)*

* Розрахунки Національного банку України.

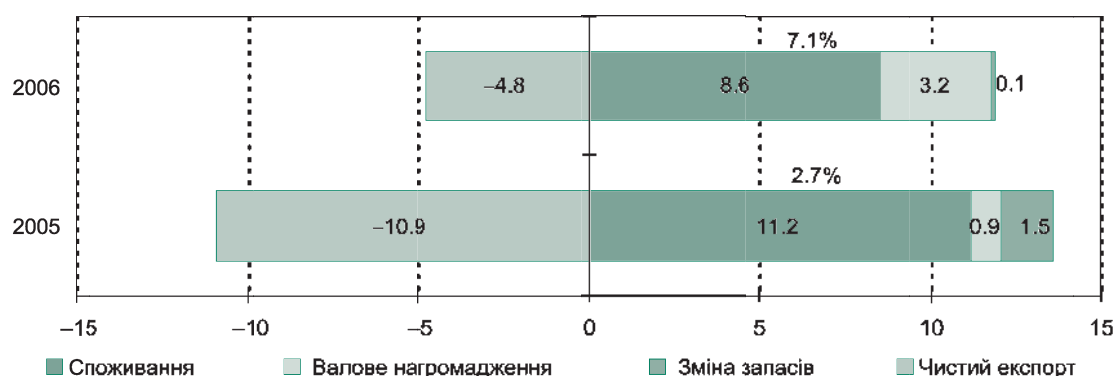
Другий рік поспіль чисті податки на продукти забезпечували суттєвий внесок до приросту ВВП, що свідчить про значне податкове навантаження. У 2006 році приріст ВВП на третину був сформований за рахунок зростання чистих податків на продукти.

СТРУКТУРА ВВП ЗА КАТЕГОРІЯМИ ВИКОРИСТАННЯ

Показники	(у фактичних цінах)			
	2006 рік		Довідково: 2005 рік	
	загальний обсяг, млрд. грн.	питома вага, % до підсумку	загальний обсяг, млрд. грн.	питома вага, % до підсумку
ВВП	537.7	100.0	441.5	100.0
у тому числі:				
кінцеві споживчі витрати	422.4	78.6	337.9	76.5
валове нагромадження	129.0	24.0	97.0	22.0
зміна запасів матеріальних оборотних коштів	1.7	0.3	2.9	0.6
чистий експорт товарів та послуг	-15.4	-2.9	3.7	0.9

Аналіз структури ВВП за категоріями кінцевого використання свідчить про те, що економічне зростання в 2006 році відбувалося в основному за рахунок підвищеного споживчого попиту та збільшення інвестування.

Внесок у приріст реального ВВП за методом кінцевого використання (процентні пункти)*

* Розрахунки Національного банку України.

У структурі ВВП за використанням питома вага кінцевих споживчих витрат у 2006 році порівняно з 2005 роком зросла на 2.1 процентного пункту і становила 78.6%. У їх структурі споживчі витрати сектору домашніх господарств зросли на 14.2% і становили 58.7% до ВВП. Таке зростання відбулось унаслідок підвищення реальних наявних доходів населення на 16.1% та розширення споживчого кредитування фізичних осіб і було основним чинником підтримання внутрішнього попиту. Частка споживчих витрат сектору загального державного управління у структурі ВВП становила 18.9%, або збільшилася порівняно з 2005 роком на 0.7 процентного пункту. Кінцеві споживчі витрати некомерційних організацій, що обслуговують домашні господарства, зменшилися незначною мірою і становили 1.0% у структурі ВВП.

Валове нагромадження основного капіталу в 2006 році зросло на 14.7% і становило 24.0% до ВВП. Підвищення цін на газ стимулювало суттєве зростання інвестиційної активності підприємств, зокрема за рахунок розгортання банківського кредитування.

Найбільший негативний внесок у приріст ВВП (мінус 2.9 процентного пункту) здійснив чистий експорт насамперед через погіршення умов торгівлі на світовому ринку чорних металів на початку року. Інвестиційний попит задовольнявся імпортом продукції машинобудування, що спричинило додатковий внесок у зростання негативного сальдо рахунку поточних операцій платіжного балансу.

СТРУКТУРА ВВП ЗА КАТЕГОРІЯМИ ДОХОДУ

(у фактичних цінах)

Показники	2006 рік загальний обсяг, млрд. грн.	2006 рік питома вага, % до підсумку	Довідково: 2005 рік загальний обсяг, млрд. грн.	Довідково: 2005 рік питома вага, % до підсумку
ВВП	537.7	100.0	441.5	100.0
у тому числі:				
оплата праці найманих працівників	265.5	49.4	216.6	49.1
чисті податки на виробництво	72.8	13.5	56.1	12.7
валовий прибуток, змішаний дохід	199.4	37.1	168.8	38.2

У структурі ВВП за доходами тривають зміни в бік зростання оплати праці найманих працівників (на 0.3 процентного пункту) та податкового навантаження на підприємства (на 0.8 процентного пункту) при зменшенні частки валового прибутку (на 1.1 процентного пункту). Постійне зниження частки прибутку підприємств при високому інвестиційному попиті призводить до збільшення кредиторської заборгованості підприємств.

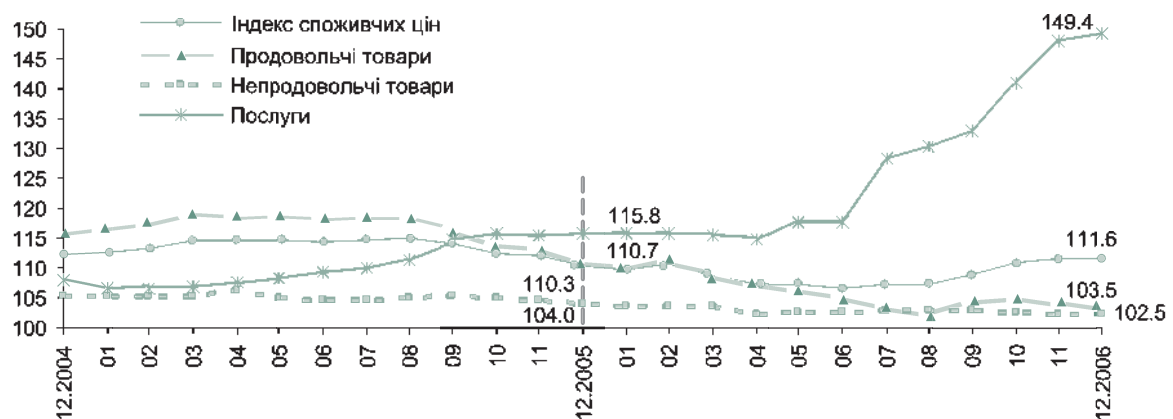
1.2. ДИНАМІКА ЦІН СПОЖИВЧОГО РИНКУ ТА ВИРОБНИКІВ ПРОМИСЛОВОЇ ПРОДУКЦІЇ

У 2006 році відбулося прискорення інфляційних процесів: індекс споживчих цін (ІСЦ) становив 111.6 проти 110.3% у 2005 році.

Показники	(у % до грудня попереднього року)	
	2006 рік	Довідково: 2005 рік
Індекс споживчих цін	111.6	110.3
Продовольчі товари	103.5	110.7
Непродовольчі товари	102.9	104.0
Послуги	149.4	115.8
Індекс цін виробників промислової продукції	114.4	109.5
Добувна промисловість	120.6	127.7
Обробна промисловість	111.5	106.9
Виробництво та розподілення електроенергії, газу та води	123.4	113.1

На відміну від попередніх років основним фактором прискорення інфляції у звітному році було підвищення цін (тарифів) на послуги для населення (на 49.4%) внаслідок зростання вартості енергоносіїв. Комунальні послуги подорожчали на 85.7%, а послуги пасажирського транспорту – на 42.1%.

Індекс споживчих цін та його складові (річна зміна, %)

Розвиток інфляційних процесів на споживчому ринку протягом року характеризувався таким:

– у січні – лютому спостерігалось підвищення рівня споживчих цін, на яке мали вплив інфляційні очікування, зумовлені невизначеністю ціни на природний газ та обсягів його постачання, а також політичною невизначеністю напередодні виборів. Водночас, через аномально низьку температуру, відбулося стрімке зростання цін на овочеву продукцію (овочі подорожчали на 37.1%, картопля – на 30.9%), що було частково компенсоване зниженням цін на м'ясо птиці через пташиний грип;

– у березні та квітні було зафіксовано дефляцію, зумовлену здешевленням м'яса та птиці внаслідок заборони Росією імпорту цієї групи товарів з України та зменшенням цін на картоплю. Також відбулося сезонне зниження цін на центральне опалення;

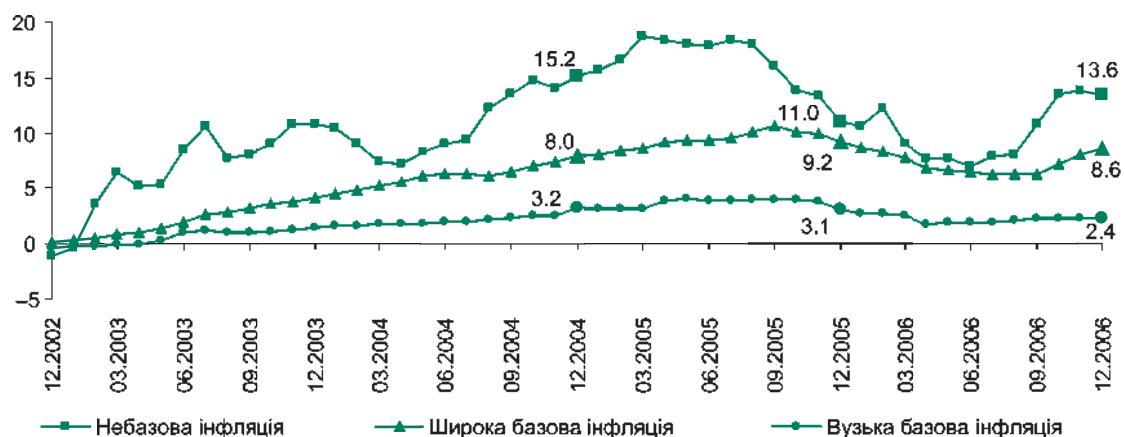
– у травні – серпні підвищилися ціни (тарифи) на житлово-комунальні послуги та послуги пасажирського транспорту. Зростання ІСЦ компенсувалося за рахунок здешевлення продовольчої групи товарів;

– починаючи з вересня, крім триваючого подорожчання послуг, відновилося зростання цін на продовольчі товари.

Ціни на продовольчі товари в 2006 році зросли на 3.5% (торік – на 10.7%). Враховуючи найбільшу питому вагу продовольчих товарів у загальній структурі споживання (64.9%), саме ця група товарів у II–III кварталах звітного року виступала стримуючим фактором у підвищенні рівня інфляції. Найбільше зросли ціни на фрукти (на 39.9%), крупи і бобові (на 17.2%), хліб і хлібобулочні вироби (на 16.7%), борошно пшеничне (на 12.5%). Упродовж усього року відбувалося подорожчання товарів зернової групи, що пояснюється зростанням собівартості продукції через підвищення цін на газ та зростання мінімальної заробітної плати. Водночас відбулося суттєве здешевлення овочів, жирів тваринних харчових (на 15% кожний) та м'яса і птиці (на 8.3%).

Ціни на непродовольчі товари зросли на 2.5% (торік – на 4.0%), що в основному було пов'язано зі зростанням цін на паливно-мастильні матеріали.

Динаміка базової та небазової інфляції (річна зміна, %)

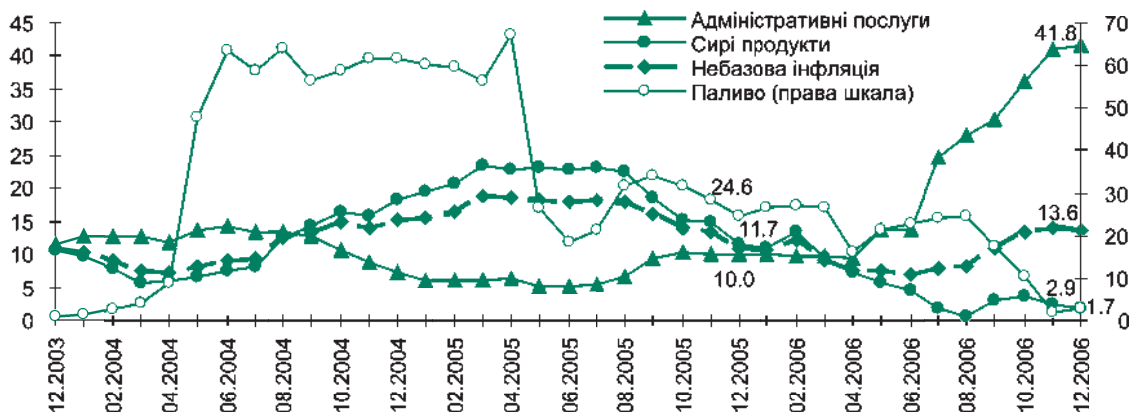

Широка базова інфляція, тобто зростання споживчих цін за виключенням цін на паливо, адміністративно-регульованих послуг та продовольчих товарів, що не проходять промислову обробку, зросла впродовж 2006 року на 8.6%. Ціни на непродовольчі товари, за виключенням палива (вузька базова інфляція), збільшилися на 2.4%. Уповільнення темпів базової інфляції у першій половині року було пов'язане з посиленням впливу реальних відсоткових ставок та реального ефективного обмінного курсу на економічну активність у кінці 2005 року – на початку 2006 року. Головним інструментом політики Національного банку України був продаж валюти на міжбанківському ринку для підтримки стабільності обмінного курсу та відповідне помірне зростання грошової маси. Крім іншого, упродовж I півріччя ціни стримував ефект одномоментної ревальвації гривні до долара США у квітні 2005 року (з січня по квітень вузька базова інфляція в річному вимірі зменшилася з 3.1 до 1.9%). Однак збільшення рівня ВВП понад потенціальний³, починаючи з II кварталу 2006 року, а також погіршення інфляційних очікувань після суттєвого підвищення тарифів на послуги стимулювали споживчу інфляцію в другій половині звітного року (за вересень – грудень широка базова інфляція в річному вимірі зросла на 2.3 процентного пункту).

³Потенціальний рівень зростання ВВП – розрахунковий рівень, що не спричиняє ринкових факторів зростання цін. Розрахунки Національного банку України.

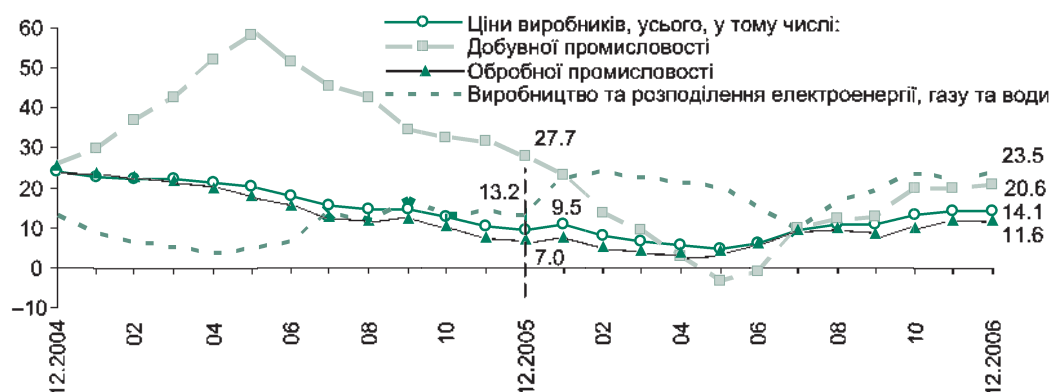
Основною причиною зниження цін на сировинні товари, послуги, що регулюються адміністративно, та паливо (небазової інфляції)⁴ в I півріччі (з 11.0 до 7.0% в річному вимірі) було здешевлення продовольчих товарів, що не пройшли промислової обробки (у січні – серпні з 11.7 до 0.6% в річному вимірі). Зростання небазової інфляції в липні – грудні 2006 року відбувалося внаслідок підвищення тарифів на послуги, що підлягають адміністративному регулюванню.

Небазова інфляція та її компоненти (річна зміна, %)

Індекс цін виробників (ІЦВ) промислової продукції в 2006 році становив 114.1% (торік – 109.5%). На початку року відбувалося його зниження (за січень – травень зі 109.5% до 104.7% у річному вимірі), що справляло суттєвий вплив на уповільнення індексу споживчих цін до середини 2006 року. Найбільший вплив на рівень інфляції цін виробників мала обробна промисловість, внесок якої в ІЦВ становив 8.9 процентного пункту, в тому числі металургії та оброблення металу – 4.5 процентного пункту. Підвищення цін виробників на металопродукцію було пов'язане зі зростанням цін на метали на зовнішніх ринках. Зростання цін у добувній промисловості відбулося в основному за рахунок збільшення цін у видобуванні неенергетичних матеріалів, яке забезпечувалося внаслідок підвищення попиту з боку металургії. За рік суттєво зросли ціни у виробництві та розподіленні електроенергії, газу та води (на 23.4%, внесок в ІЦВ – 3.1 процентного пункту), що в основному пов'язане зі зростанням цін на газ для підприємств.

Індекс цін виробників (річна зміна, %)

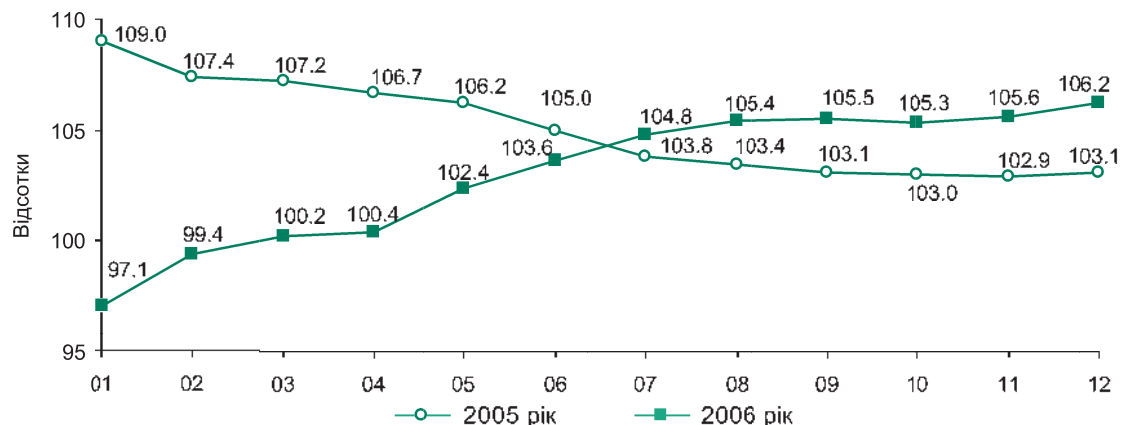
⁴Зважена сума широкої базової інфляції та небазової інфляції дорівнює споживчій інфляції.

1.3. РЕАЛЬНИЙ СЕКТОР ЕКОНОМІКИ

1.3.1. Промислове виробництво

У 2006 році економічний розвиток характеризувався поступовим нарощуванням темпів зростання промислового виробництва. За рік приріст виробництва у промисловості становив 6.2 проти 3.1% у 2005 році. Внесок промисловості у приріст ВВП відповідно збільшився до 18.4 проти 8.4% у 2005 році.

Темпи зростання обсягів промислової продукції у порівнянних цінах (наростаючим підсумком у % до відповідного періоду попереднього року)

Повільне зростання динаміки промислового виробництва на початку 2006 року відбувалося в умовах зростання цін на імпортований природний газ. Як наслідок, зменшувались обсяги виробництва у найбільш енергозалежних видах економічної діяльності. Починаючи з II кварталу 2006 року поліпшилася ситуація із зовнішнім попитом (зростання експортних цін на металопродукцію і хімічну продукцію), що сприяло нарощуванню обсягів виробництва у експортоорієнтованих видах економічної діяльності. Позитивно впливав на прискорення зростання виробництва у промисловості високий рівень внутрішнього попиту, в першу чергу інвестиційного.

Промисловими підприємствами за 2006 рік було реалізовано продукції на суму 460.4 млрд. грн. При цьому 76.2% від загального обсягу становила продукція обробної промисловості, у тому числі металургії й обробки металу – 24.4%, харчової промисловості й обробки сільгосппродукції – 14.8%, машинобудування – 12.9%, підприємств виробництва коксу та продуктів нафтопереробки – 9.2% та хімічної промисловості – 6.7%.

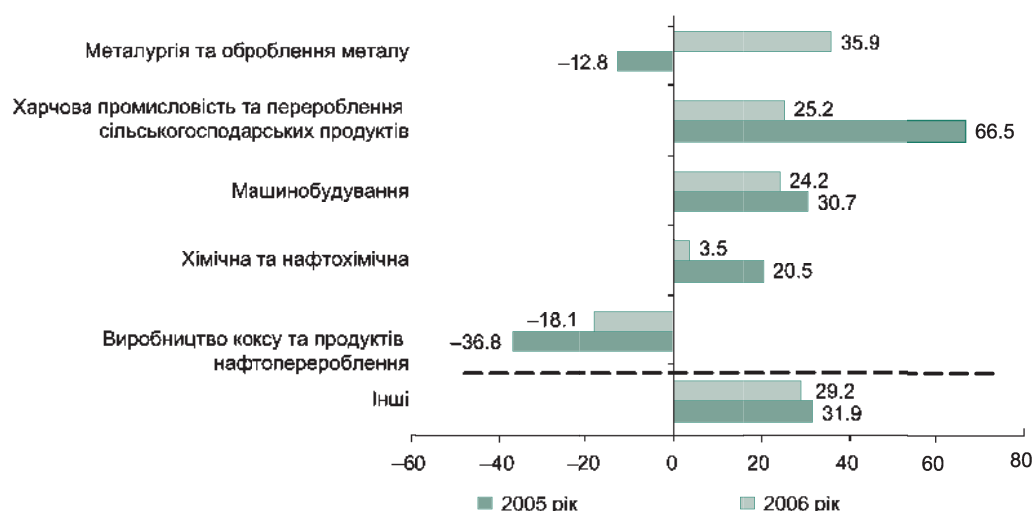
Переважну частину промислової продукції (50.9%) реалізовано підприємствами Донецької (20.5%), Дніпропетровської (16.5%) і Луганської (8.7%) областей та м. Києва (5.2%).

ОСНОВНІ ПОКАЗНИКИ ПРОМИСЛОВОСТІ У 2006 РОЦІ

Показники	Реалізація продукції, млрд. грн.	Частка у загальному обсязі реалізованої продукції, %	Довідково: Індекс промислового виробництва, % до попереднього року	
			2006 рік	2005 рік
Промисловість	460.4	100.0	106.2	103.1
у тому числі:				
добувна	40.3	8.7	105.8	104.4
обробна	350.7	76.2	106.3	103.0
виробництво та розподілення електроенергії, газу та води	69.4	15.1	106.7	102.9

Позитивна динаміка промислового виробництва за 2006 рік значною мірою була забезпечена розвитком металургії та оброблення металу. Слід зазначити, що у I кварталі 2006 року несприятлива цінова кон'юнктура та нестача природного газу на металургійних підприємствах, особливо в період сильних морозів, визначала від'ємну динаміку виробництва продукції металургії. Починаючи з II кварталу ситуація на підприємствах цього виду економічної діяльності поліпшилася завдяки зростанню цін на сталь на світових ринках та високому внутрішньому попиту з боку машинобудування, будівництва, транспорту. За підсумками року, темпи зростання виробництва металопродукції перевищили темпи зростання у промисловості і становили 108.9% (за 2005 рік – 98.5%). Відповідно частка внеску цього виду економічної діяльності у загальний приріст промислового виробництва була найбільшою і дорівнювала 35.9% (торік – мінус 12.8%).

**Внесок окремих видів промислової діяльності
у загальний приріст промислового виробництва, %**

На динаміку промислового виробництва позитивно вплинуло збільшення обсягів виробництва продукції у машинобудуванні, харчовій промисловості та переробленні сільськогосподарських продуктів, які забезпечили майже половину приросту промислового виробництва.

Нарощування у 2006 році обсягів виробництва продукції машинобудування (на 11.8 проти 7.1% у 2005 році) зумовлено збільшенням попиту як на зовнішньому ринку (експорт транспортних засобів та шляхового обладнання за звітний рік збільшився на 26.3%), так і поживленням попиту на внутрішньому ринку (вітчизняні підприємства інвестували кошти в оновлення основних фондів та введення в дію нових технологій). Зростання доходів населення (реальні наявні доходи населення за 2006 рік зросли на 16.1%) і споживчого кредитування стимулювали зростання виробництва автомобілів легкових на 36.6% та холодильників побутових на 39.2%.

Стабільно зростаюча динаміка обсягів виробництва харчової промисловості та перероблення сільськогосподарських продуктів (на 10.0 проти 13.7% у 2005 році) у 2006 році визначалася збільшенням попиту на внутрішньому ринку за рахунок підвищення платоспроможного попиту населення, а також значними обсягами надходження на переробку цукрових буряків і соняшнику завдяки значному врожаю зазначених культур у 2006 році. Стримувала зростання обсягів виробництва харчової промисловості неврегульованість торговельних відносин із Росією на вивезення продукції тваринництва з України упродовж січня – вересня 2006 року.

Зростання промисловості забезпечили види економічної діяльності, які також були зорієнтовані на задоволення споживчого попиту населення. Зокрема, збільшився випуск продукції у виробництві деревини та виготовленні виробів з неї (на 13.9%), інших неметалевих мінеральних виробів (будматеріали, скловироби) (на 12.8%), у целюлозно-паперовій, поліграфічній промисловості, видавничій справі (на 10.3%), у хімічній та нафтохімічній промисловості (на 3.2%).

Стримували зростання промислового виробництва насамперед негативні тенденції у виробництві коксу та продуктів нафтоперероблення (за 2006 рік виробництво скоротилося на 12.1%) внаслідок нестабільного постачання сирової нафти на діючі підприємства та через зупинку на реконструкцію Одеського та Херсонського нафтопереробних заводів. На підприємствах легкої промисловості відмічалася падіння обсягів виробництва продукції (на 1.9%) насамперед через зменшення попиту на товари вітчизняного виробництва та зростаючий імпорт одягу за цінами, що були нижчими від внутрішніх ринкових. Внески цих видів економічної діяльності мали від'ємне значення і становили мінус 18.1 та 0.3% відповідно.

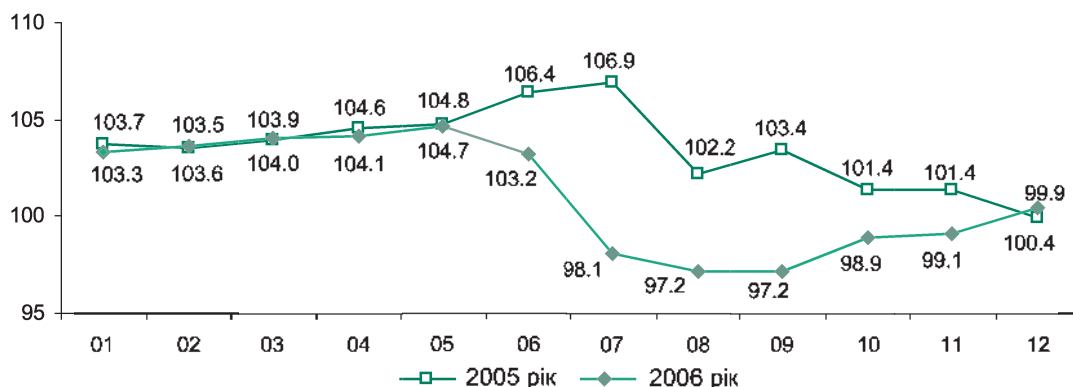
У добувній промисловості у 2006 році обсяги виробництва зросли на 5.8% за рахунок зростання видобування неенергетичних матеріалів (на 9.5%, у тому числі на 9.4% – металевих руд). Таке зростання зумовлювалося високим попитом на металеві руди з боку металургійних підприємств. Слід відмітити, що в умовах зростання цін на газ власний видобуток енергетичних ресурсів у 2006 році суттєво не збільшився. Так, видобування вугілля, нафти і газу в цілому збільшилося на 3.3%, із них вугілля – лише на 2.8%.

На підприємствах з виробництва та розподілення електроенергії, газу та води у 2006 році зростання обсягів продукції (роботи, послуги) на 6.7% було зумовлене збільшенням попиту на електроенергію з боку підприємств металургії, що споживають майже третину виробленої електроенергії. Підвищення попиту на електроенергію стимулювало її виробництво до 192.2 млрд. кВт-год електроенергії (на 3.8% більше, ніж у 2005 році), з них 90.2 млрд. кВт-год – на атомних електростанціях та 89.0 млрд. кВт-год – на теплових електростанціях.

1.3.2. Сільське господарство

У 2006 році обсяг продукції сільського господарства у фактичних цінах (за розрахунками) становив 94.3 млрд. грн., або збільшився (у порівнянних цінах) на 0.4% (торік – зменшився на 0.1%). При цьому виробництво продукції в сільськогосподарських підприємствах зросло на 4.2%, а в господарствах населення скоротилося на 2.1%. Ситуація в сільському господарстві у 2006 році порівняно з попереднім роком поліпшилася за рахунок збільшення обсягів виробництва у тваринництві. Основним фактором нестабільної динаміки сільськогосподарського виробництва у звітному році було погіршення ситуації в рослинництві через нижчий врожай зернових та скорочення площ збирання під зерновими культурами порівняно з 2005 роком.

Темпи зростання обсягів сільськогосподарської продукції у порівнянних цінах (наростаючим підсумком у % до відповідного періоду попереднього року)

Зростання обсягів валової продукції в тваринництві на 3.5% відбулося насамперед за рахунок їх збільшення на 14.1% у сільськогосподарських підприємствах. У господарствах населення виробництво зменшилося (на 1.8%). М'яса в цілому було вироблено на 6.6%

більше та яєць – на 9.1% в основному за рахунок збільшення виробництва відповідно на 23.8 та 18.1% у сільськогосподарських підприємствах. У господарствах населення обсяги виробництва м'яса зменшилися на 2.7%, а яєць – зросли на 0.2%. Водночас виробництво молока зменшилося на 3.2%, у тому числі у сільськогосподарських підприємствах – на 5.0% та у господарствах населення – на 2.8%. Зростанню виробництва м'яса сприяло збільшення поголів'я свиней на 9.0% та птиці – на 3.6% насамперед за рахунок його збільшення у сільськогосподарських підприємствах на 24.2 та 9.3%. Поряд з цим упродовж 2006 року не подолано негативні тенденції до скорочення чисельності поголів'я великої рогатої худоби. Порівняно з 1 січня 2006 року в усіх категоріях господарств поголів'я великої рогатої худоби зменшилося на 2.8%, у тому числі корів – на 6.2%. Скорочення поголів'я великої рогатої худоби сталося внаслідок нестачі кормів для його утримання в осінньо-зимовий період. За станом на 01.01.2007 р. у сільськогосподарських підприємствах було в наявності кормів усіх видів 3.7 млн. т кормових одиниць, що на 17.3% менше, ніж на 1 січня 2006 року.

Для підтримки тваринництва державою було надано дотацій сільськогосподарським підприємствам (за рахунок коштів податку на додану вартість) на суму 810.7 млн. грн. та надбавок за високоякісний молодняк великої рогатої худоби, кондиційних свиней, курей-бройлерів на суму 286.8 млн. грн.

Виробництво продукції рослинництва у 2006 році зменшилося на 1.3%, у тому числі в сільськогосподарських підприємствах – на 0.1% і в господарствах населення – на 2.4%. Про незадовільний стан рослинництва в усіх категоріях господарств у 2006 році свідчить скорочення валового збору зернових культур на 9.9%, який становив 34.3 млн. т, що зумовлено як скороченням площ збирання (на 415.0 тис. га, або на 2.8%), так і зменшенням урожайності (на 1.9 ц з 1 га, або на 7.3%). При цьому в 2006 році було отримано найбільший урожай цукрових буряків (фабричних) (22.3 млн. т, що на 44.4% більше, ніж у 2005 році), соняшнику (5.3 млн. т – на 13.1% більше) завдяки підвищенню врожайності та розширенню площ збирання.

Загальний обсяг реалізації продукції сільськогосподарськими підприємствами за 2006 рік збільшився на 7.0%, що зумовлено зростанням обсягу реалізації продукції як рослинництва (на 4.0%), так і тваринництва (на 12.0%). Середні ціни продажу продукції сільськогосподарських підприємств за всіма напрямками реалізації у 2006 році зросли на 2.0% за рахунок зростання цін на продукцію рослинництва на 14.0%. Ціни на продукцію тваринництва, навпаки, знизилися на 11.0%.

Для фінансової підтримки агропромислового комплексу через механізм здешевлення короткострокових та довгострокових кредитів за рахунок бюджетних коштів державою виплачено компенсацій за процентними ставками в сумі 192.4 млн. грн. Обсяги кредитів банків України на фінансування сільського господарства за рахунок здешевлення кредитних ресурсів у 2006 році збільшилися на 36.0% порівняно з попереднім роком і становили 8.8 млрд. грн.⁵, у тому числі короткострокові – 6.25 млрд. грн. та довгострокові – 2.55 млрд. грн.

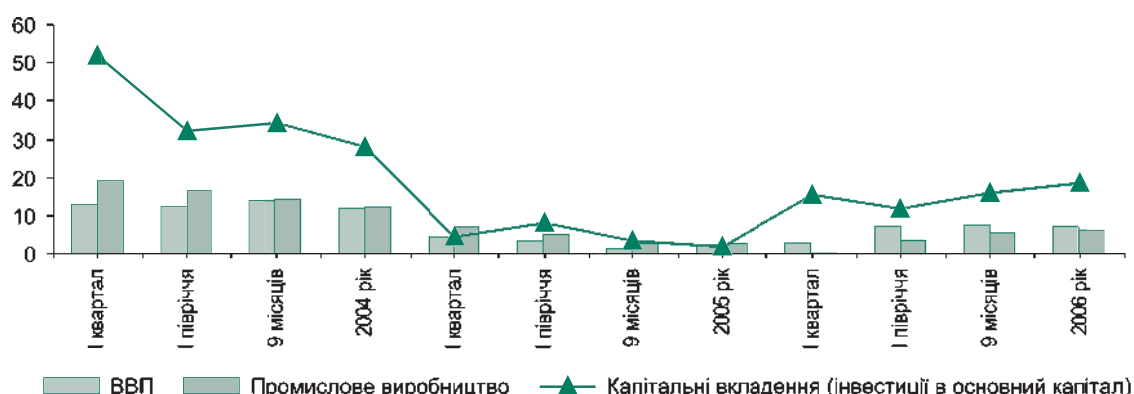
1.3.3. Інвестиції

У 2006 році суттєво активізувалася інвестиційна діяльність підприємств України. Зростання фінансового результату підприємств, заощаджень населення та похвального активності банківського сектору мали позитивний вплив на обсяги та структуру інвестицій. Тривало зростання капітальних інвестицій на створення і відновлення основних засобів, загальний обсяг яких за рік становив майже 149 млрд. грн. У структурі капітальних інвестицій частка інвестицій в основний капітал становила 84.1% (125.3 млрд. грн.).

У звітному році вдалося відновити позитивну тенденцію до значного випередження темпів приросту інвестицій в основний капітал (19.0%) над темпами приросту реального ВВП (7.1%) та промислового виробництва (6.2%), що вже спостерігалось у 2003–2004 роках (у 2005 році темпи приросту інвестицій в основний капітал становили 1.9%). Таке співвідношення створювало суттєве підґрунтя для підтримання високих темпів економічного зростання у перспективі.

⁵ Дані Міністерства аграрної політики України.

Зміни реального ВВП та капітальних вкладень у 2004–2006 роках (у % до відповідного періоду попереднього року)

Основним джерелом фінансування капітальних вкладень залишалися власні кошти підприємств та організацій, за рахунок яких було освоєно 57.8% від загального обсягу вкладень (у 2005 році – 57.4%). Підприємці не змогли суттєво збільшити фінансування інвестицій за власні кошти насамперед через зростання цін на енергоресурси, необхідність підвищення мінімальної заробітної плати, збереження високого податкового тиску та зростання витрат на поступове приведення всіх норм господарювання до вимог ЄОТ.

У структурі інвестиційних ресурсів спостерігалось збільшення до 15.5% частки інвестицій, освоєних за рахунок кредитів банків та інших позик (у 2005 році вона становила 14.8%), чому сприяло зростання депозитів фізичних осіб та зниження рівня процентних ставок за кредитами у банках України.

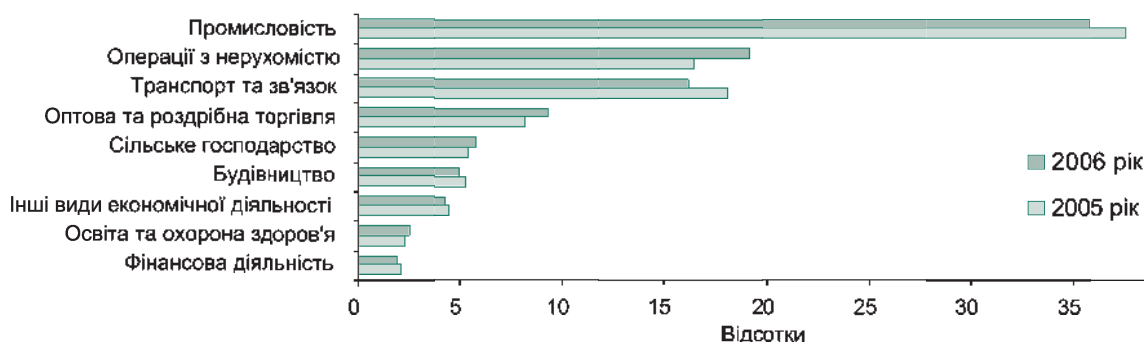
Частка коштів населення на будівництво індивідуальних житлових будинків у загальному обсязі інвестицій зросла до 4.1% (у 2005 році вона становила 3.3%).

Уповільнення зростання соціальної складової у державних видатках вплинуло на зростання обсягу інвестицій за рахунок бюджетних коштів усіх рівнів та відповідно було освоєно 9.8% (у 2005 році – 9.7%).

Порівняно з 2005 роком частка капіталовкладень за рахунок коштів іноземних інвесторів зменшилася з 5.0 до 3.7%. За рахунок інвестиційних фондів та інших джерел фінансування було освоєно 9.1% від загального обсягу капітальних вкладень.

За видами економічної діяльності у 2006 році пріоритетними напрямками інвестування залишилися промисловість та транспорт і зв'язок, куди було спрямовано 35.8 та 16.2% відповідно від загального обсягу інвестицій в основний капітал. При цьому обсяги вкладень у промисловість зросли на 15.3%, що сприяло відновленню інвестиційної активності у транспорті і зв'язку (107.2%).

Структура інвестицій в основний капітал за видами економічної діяльності

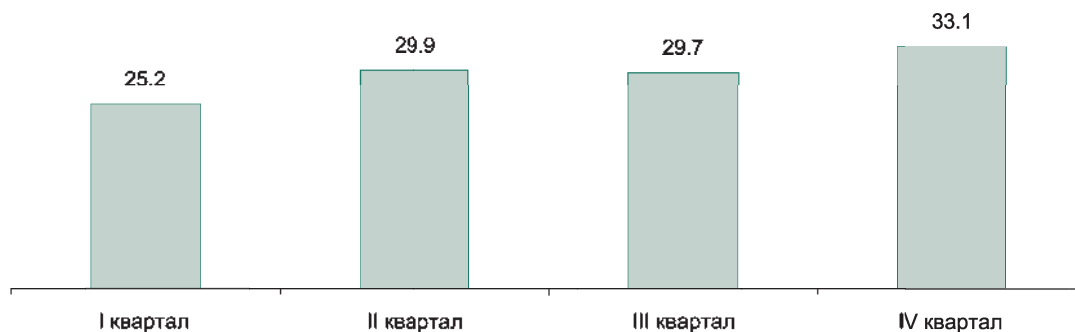
У 2006 році через швидкий оборот капіталу та надзвичайно високу прибутковість інвестиційно привабливими залишалися операції з нерухомістю. Обсяги інвестицій в основний капітал у цьому виді економічної діяльності зросли майже на 31% за зростання їх частки у загальному обсязі інвестицій до 19.2%.

На 34.9% зросли темпи капітальних вкладень на підприємствах оптової та роздрібною торгівлі, а їх частка у загальному обсязі інвестицій в основний капітал становила 9.3%.

У 2006 році збереглася тенденція до прискореного зростання капітальних вкладень у сільське господарство, мисливство та лісове господарство (133.9%), куди було спрямовано лише кожну сімнадцяту гривню освоєних інвестицій.

Приросту інвестицій було досягнуто у 26 з 27 регіонів (у 2005 році – у 16 регіонах), а найбільшою динамікою відзначилися підприємства Чернівецької області, де обсяги капіталовкладень зросли на 66%. Падіння обсягів капіталовкладень спостерігалось лише в Сумській області (на 7.3%).

Очікування щодо збільшення інвестицій в основний капітал у 2006 році (баланс відповідей, %)

Згідно з результатами опитування щодо ділових очікувань підприємств, що раз на квартал проводив Національний банк України, інвестиційна активність в перспективі має поживитися, протягом року баланс очікувань⁶ зріс (на 7.9 процентного пункту до 33.1%). Зокрема, зростатиме попит на обладнання та інструменти, баланс якого становить 33.7%. Стимулами до інвестування є поступовий вихід підприємств на рівень повної завантаженості виробничих ресурсів та очікуване нарощування темпів реалізації продукції (98.8% респондентів, які сподіваються на прискорення темпів реалізації, планують нарощування інвестицій).

1.3.4. Фінанси підприємств

У 2006 році відбулося уповільнення темпів зростання фінансового стану підприємств, що було зумовлене значним подорожчанням енергоносіїв та несприятливою на початку року кон'юктурою на зовнішніх ринках металопродукції. На кінець 2006 року фінансовий результат підприємств від звичайної діяльності до оподаткування становив 70.2 млрд. грн., або збільшився порівняно з 2005 роком на 14.3% (торік – на 44.4%). Незважаючи на суттєве погіршення фінансового результату протягом січня – квітня, з травня почалося його поступове поліпшення, а за результатами восьми місяців 2006 року спостерігалось його поліпшення порівняно з відповідним періодом попереднього року на 2.1%.

Найбільший фінансовий результат до оподаткування отримано підприємствами промисловості (33.7 млрд. грн.), який зріс порівняно з попереднім роком на 19.3%. Поліпшення фінансового стану підприємств промисловості найбільшою мірою відбулося через збільшення (в 4.0 раза до 5.4 млрд. грн.) фінансового результату підприємств у виробництві електроенергії, газу та води, що пов'язано з підвищенням цін на енергоносії, зростанням попиту з боку металургії, а також збільшенням експорту електроенергії (за рік – на 58.1%). Також унаслідок

⁶Баланс очікувань є різницею між відсотком відповідей підприємств "поліпшиться/збільшиться" та відсотком відповідей "погіршиться/зменшиться".

зростання у II півріччі цін на металопродукцію на зовнішніх ринках на кінець звітного року відбулося значне (на 23.9% до 12.5 млрд. грн.) підвищення фінансового результату підприємств металургійного виробництва та виробництва готових металевих виробів. Майже вдвічі (на 96.1%) зріс фінансовий результат підприємств, які займаються добуванням паливно-енергетичних корисних копалин (до 4.8 млрд. грн.). Водночас за рахунок підвищення цін на енергоносії та зростання заробітної плати (на 16.9% за рік) суттєво знизився (на 34.6% до 2.4 млрд. грн.) фінансовий результат підприємств, що здійснюють добування корисних копалин, крім паливно-енергетичних. Через скорочення обсягів виробництва (на 17.8%) і внаслідок зупинки на реконструкцію та ремонт двох нафтопереробних заводів (Одеського та Херсонського) відбулося значне зниження (на 57.3% до 0.6 млрд. грн.) фінансового результату підприємств промисловості, що займаються виробництвом коксу та продуктів нафтоперероблення. Як і в попередні роки, залишався від'ємним фінансовий результат підприємств легкої промисловості (мінус 56.6 млн. грн.) через продовження падіння обсягів виробництва та високу залежність від поставок давальницької сировини.

Зростання цін на енергоносії підвищило потребу суб'єктів господарювання в кредитах, які за рік зросли на 51.7% (у тому числі короткострокові – на 52.5%, з них у національній валюті – на 46.0%).

СТАН ПЛАТЕЖІВ І ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ ПІДПРИЄМСТВ ТА ОРГАНІЗАЦІЙ

Показники	2006 рік, млрд. грн.	Зміна до попереднього року		
		млрд. грн.	%	довідково: 2005 рік, %
Поточна дебіторська заборгованість,	385.2	64.6	20.2	2.5
у тому числі прострочена	59.5	-9.8	-14.1	-8.4
Поточна кредиторська заборгованість,	463.2	61.3	15.3	1.7
у тому числі прострочена	71.8	-16.4	-18.6	1.1
Прибуток прибуткових підприємств	91.1	12.9	16.5	-1.7
Частка прибуткових підприємств, %	69.1	↑ 4.2 процентного пункту		↑ 1.5 процентного пункту

У 2006 році 69.1% підприємств були прибутковими (торік – 64.9%) й отримали 91.1 млрд. грн. прибутку, що на 16.5% більше, ніж у 2005 році. Лівову частку прибутку було сформовано в промисловості (47.0%).

Збитково працювало 30.9% підприємств (торік – 35.1%), якими допущено збитків на суму 20.8 млрд. грн., що на 25.0% більше, ніж у попередньому році. Упродовж усього року темпи зростання збитків перевищували темпи зростання прибутків. Водночас порівняно з 2005 роком відбулося скорочення кількості збиткових підприємств за всіма видами економічної діяльності. Проте за видами промислової діяльності у виробництві коксу, продуктів нафтоперероблення і в хімічній та нафтохімічній промисловості кількість збиткових підприємств збільшилася на 4.9 та 1.3 процентного пункту (до 33.9 і 31.0% відповідно).

За видами економічної діяльності найбільші суми збитків мали підприємства промисловості (46.6% від загальної суми збитків). За результатами дослідження очікувань підприємств, обмежені виробничі потужності залишаються суттєвим стримуючим фактором для прибутковості промислових підприємств, особливо добувних галузей (там найвищий відсоток респондентів, які працюють на межі використання виробничих можливостей).

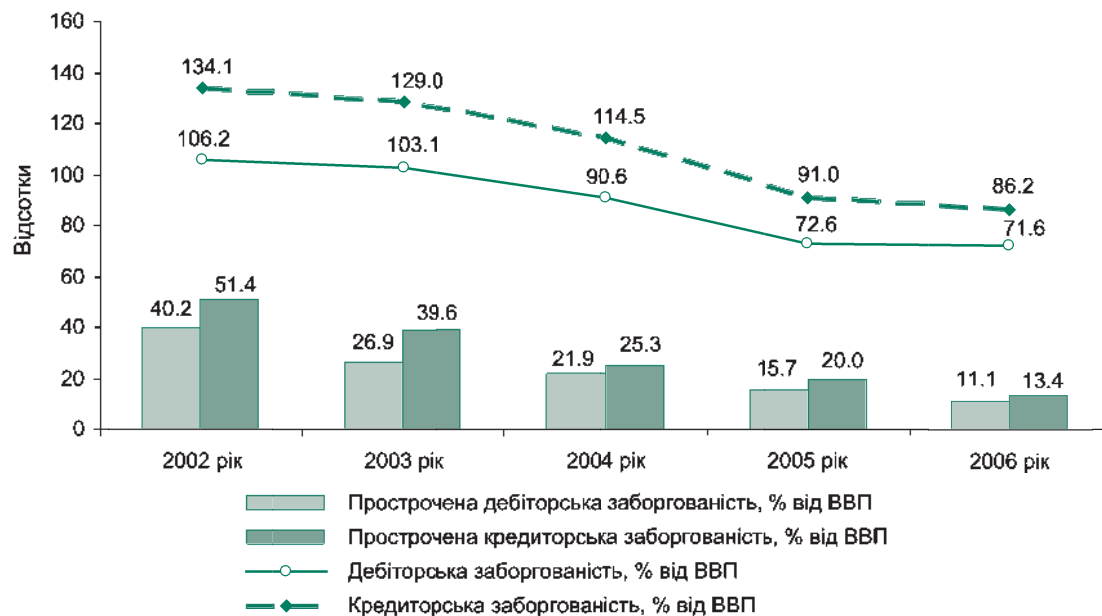
За результатами дослідження очікувань підприємств, до першої трійки факторів, які найбільше стримують зростання прибутку, входять зростання цін на сировину та матеріали, на енергоносії та зростання податків.

Сприйняття факторів, які стримують можливість зростання прибутку підприємств у наступні 12 місяців: відсоток відповідей

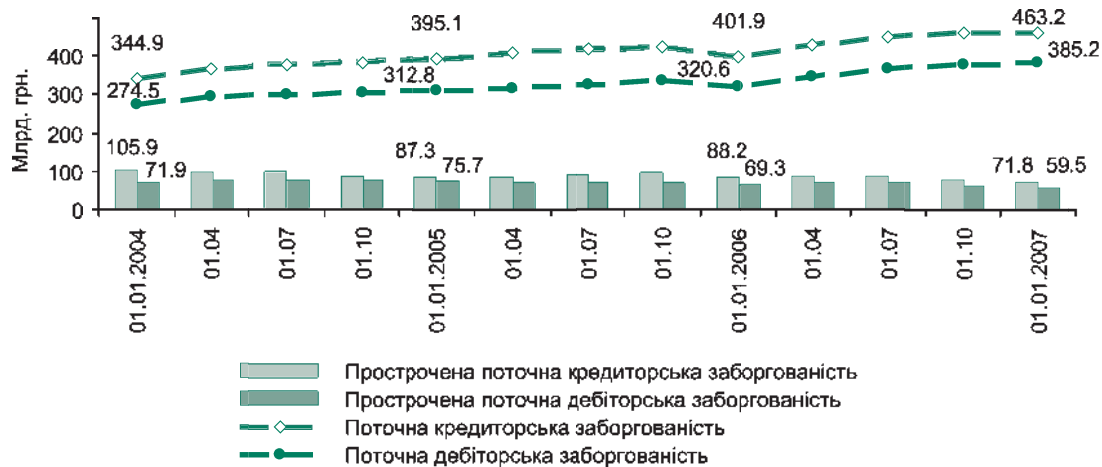
Другий рік поспіль обсяг як поточної дебіторської, так і поточної кредиторської заборгованості був меншим за обсяг номінального ВВП (відповідно 71.9 і 86.4% до ВВП).

Поточна дебіторська і кредиторська заборгованість суб'єктів господарської діяльності по відношенню до ВВП

Водночас у 2006 році відбулося зростання як поточної дебіторської, так і поточної кредиторської заборгованості в абсолютному вираженні, що було найбільшим зростанням за п'ять попередніх років. На 01.01.2007 р. обсяг поточної кредиторської заборгованості суб'єктів господарювання всіх форм власності (крім малих підприємств та установ, що утримуються за рахунок бюджету) становив 463.2 млрд. грн., дебіторської – 385.2 млрд. грн., збільшившись за 2006 рік відповідно на 15.3% (61.3 млрд. грн.) та 20.2% (64.6 млрд. грн.). Найбільше зростання було зафіксоване в I та II кварталах, а в III та IV кварталах відбувалося поступове зниження темпів зростання.

Стан платежів в економіці України

Поряд з цим у II півріччі 2006 року відбувалося скорочення простроченої заборгованості, що позначилося на загальній тенденції року. Так, прострочена поточна дебіторська заборгованість скоротилася на 9.8 млрд. грн., або на 14.1% (торік – на 6.4 млрд. грн., або на 8.4%), у тому числі у II півріччі – на 11.7 млрд. грн., або на 16.5%, і на 01.01.2007 р. становила 59.5 млрд. грн. Прострочена поточна кредиторська заборгованість зменшилася на 16.4 млрд. грн., або на 18.6% (торік – зросла на 1.0 млрд. грн., або на 1.1%), у тому числі в липні – грудні – на 18.6 млрд. грн., або на 20.6%, і на 01.01.2007 р. становила 71.8 млрд. грн. Таким чином, частка прострочених платежів у загальній сумі поточної дебіторської заборгованості за звітний рік становила 15.5% (торік – 21.6%), поточної кредиторської – 15.5% (торік – 22.0%). При цьому прострочена поточна кредиторська заборгованість в 1.2 раза перевищувала прострочену поточну дебіторську заборгованість.

Найбільшими залишалися суми заборгованості за розрахунками між підприємствами та установами України, питома вага яких у загальних обсягах поточної дебіторської та кредиторської заборгованості становила відповідно 92.8 і 90.0%. За 2006 рік поточна дебіторська заборгованість між підприємствами України збільшилася на 17.9%, поточна кредиторська – на 15.3% і на 1 січня 2007 року становили 357.5 та 416.8 млрд. грн. відповідно. Водночас прострочена поточна дебіторська заборгованість між підприємствами України зменшилася на 14.4% (торік – на 7.6%), прострочена поточна кредиторська – на 16.3% (торік – на 1.0%) і на кінець звітного року відповідно становили 57.9 і 70.1 млрд. грн.

За видами економічної діяльності найбільшою залишалася питома вага кредиторської заборгованості суб'єктів господарювання промисловості – 38.2% (176.8 млрд. грн.). За 2006 рік поточна кредиторська заборгованість суб'єктів господарювання промисловості збільшилася на 8.3 млрд. грн., або на 4.9% (торік – на 1.6 млрд. грн., або на 1.0%). Найбільші суми неплатежів зберігалися в переробній промисловості – 104.3 млрд. грн. (59.0% від усієї кредиторської заборгованості по промисловості) й у виробництві та розподіленні електроенергії, газу та води – 49.4 млрд. грн. (27.9%). Прострочена поточна кредиторська заборгованість суб'єктів господарювання промисловості за 2006 рік скоротилася на 13.6 млрд. грн. (на 21.0%), у тому числі у II півріччі – на 13.0 млрд. грн., або на 20.8%.

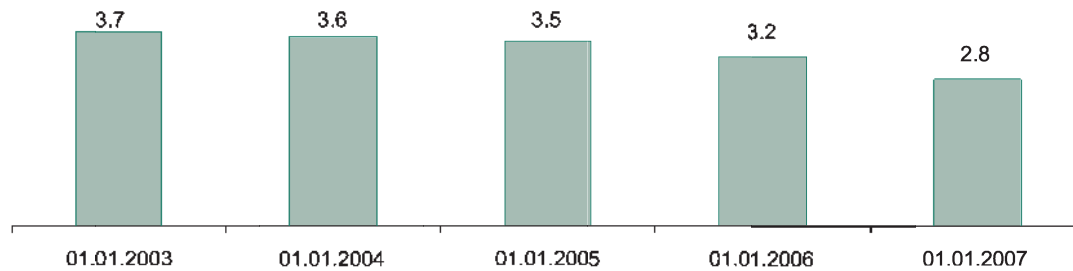
Суб'єктами господарської діяльності на 01.01.2007 р. до бюджету не сплачено 17.2 млрд. грн. (4.1% від заборгованості між підприємствами та установами України), з яких 35.2% – прострочені неплатежі. У 2006 році поточна кредиторська заборгованість суб'єктів господарювання з бюджетом зменшилася на 2.3 млрд. грн., або на 11.9% (торік – на 0.8 млрд. грн., або на 4.1%). Прострочена поточна заборгованість суб'єктів господарювання з бюджетом зменшилася на 4.9 млрд. грн., або на 39.9% (торік – на 1.1 млрд. грн., або на 9.9%), і на 01.01.2007 р. становила 6.1 млрд. грн.

1.3.5. Стан ринку праці

У 2006 році поліпшилася ситуація на ринку праці завдяки позитивному розвитку економіки, що створило умови для забезпечення повнішої зайнятості населення та підвищення ефективності використання робочого часу.

Рівень зареєстрованого безробіття за звітний рік зменшився з 3.2 до 2.8% і порівняно з відповідним періодом попередніх років був найменшим.

Рівень зареєстрованого безробіття (у % до працездатного населення)

Чисельність незайнятих громадян, які перебували на обліку в державній службі зайнятості, зменшилася на 13.8% і на 1 січня 2006 року становила 759.5 тис. осіб порівняно з 881.5 тис. осіб у 2005 році. Офіційний статус безробітних отримали 97.3%, з них 73.5% було призначено допомогу з безробіття. Найбільше серед безробітних нараховувалося жінок (459.1 тис. осіб, або 60.4%) та осіб, які проживають у сільській місцевості (405.6 тис. осіб, або 53.4%), а також молодих людей до 35 років (288.5 тис. осіб, або 38.0%).

Довідково:

Чисельність безробітних працездатного віку, визначених за методологією Міжнародної організації праці, за 2006 рік становила 1.5 млн. осіб, або 7.4% до економічно активного населення працездатного віку⁷.

Слід відмітити позитивну динаміку в 2006 році до скорочення довготривалого безробіття. За тривалістю безробіття найбільше скоротилася (на 22.8%) чисельність безробітних осіб, які перебували на обліку в державній службі зайнятості більше одного року, яка на 1 січня 2007 року становила 84.8 тис. осіб, або 11.2% від загальної чисельності зареєстрованих безробітних.

У 2006 році збільшилась можливість забезпечення роботою незайнятих громадян. На вільні та новостворені місця за сприяння центрів зайнятості було працевлаштовано 1070.8 тис. осіб, що на 2.0% більше, ніж у попередньому році, або на 39.7% від загальної чисельності незайнятих громадян, які перебували на обліку впродовж 2006 року (у 2005 році – 36.4%).

Кількість вільних робочих місць та вакантних посад на підприємствах, в установах, організаціях на 01.01.2007 р. становила 170.5 тис., що на 8.7% менше, ніж на початок 2006 року. При цьому зменшення потреби в працівниках спостерігалось у сільському господарстві, мисливстві та лісовому господарстві на 22.2%, у промисловості – на 15.2%, у тому числі на 40.3% – у добувній промисловості. Водночас зростання попиту на робочу силу відбувалось в оптовій та роздрібній торгівлі; торгівлі транспортними засобами, послугах з ремонту, в готелях та ресторанах (в 1.2 раза за кожним видом).

Співвідношення попиту та пропозиції на робочу силу визначало кон'юнктуру на ринку праці. У 2006 році порівняно з 2005 роком навантаження незайнятого населення, яке звернулося за сприянням у працевлаштуванні до державної служби зайнятості, загалом по країні не змінилось і становило 5 осіб на одну вакантну посаду. Разом з тим залишається значною диференціація цього показника за регіонами, де його значення коливалось від 33 осіб у Тернопільській області до 0.2 осіб у м. Києві.

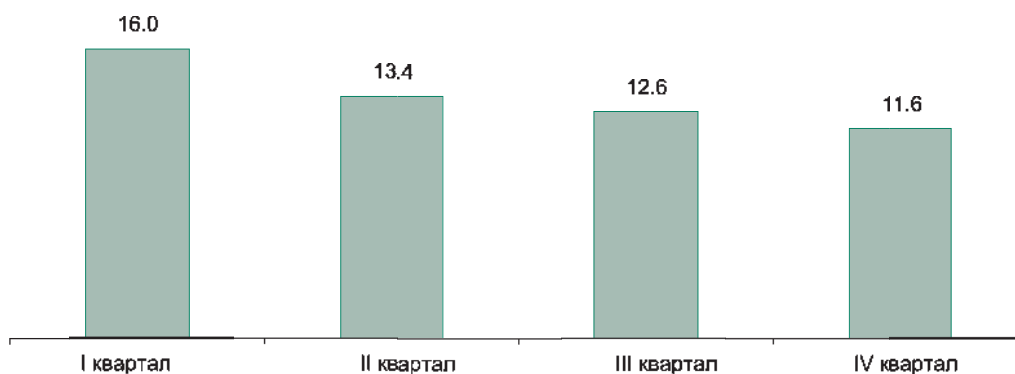
⁷ Дані наведено за результатами вибірових обстежень населення (домогосподарств) з питань економічної активності.

Із Фонду загальнообов'язкового державного страхування на випадок безробіття у грудні 2006 року було виплачено 138.4 млн. грн. Середній розмір допомоги з безробіття у грудні 2006 року становив 251.48 грн., що дорівнювало 62.9% від законодавчо встановленого мінімального рівня заробітної плати (400.00 грн.).

Використання робочої сили у 2006 році характеризувалося зменшенням обсягів вимушеної неповної зайнятості та підвищенням ефективного використання робочого часу. Чисельність працівників, які з ініціативи адміністрації були переведені на скорочений робочий день (тиждень), зменшилася на 26.3%, а у промисловості – на 20.6%. Скоротилася на 31.5% чисельність працівників, яким надавалися вимушені адміністративні відпустки, у промисловості – відповідно на 34.2%. Загалом кожним працівником у середньому відпрацьовано 1672 години, що становить 87.0% фонду робочого часу, встановленого на підприємствах.

Поряд з позитивними зрушеннями, що відбувались у звітному році, на ринку праці України ще залишаються досить серйозні проблеми. Зокрема, ціна робочої сили була низькою, хронічні форми безробіття серед молоді, інших соціально вразливих верств населення, в тому числі на селі, не подолано, не припинився вплив робочої сили за межі України.

Очікуване збільшення кількості робочих місць у 2006 році (баланс відповідей, %)

Згідно з результатами опитування щодо ділових очікувань підприємств, залишався позитивним, але продовжував зменшуватись третій квартал поспіль баланс⁸ очікування зростання чисельності працівників, що вказує на тенденцію до гальмування процесу створення нових робочих місць. Основним стримуючим чинником є очікуване уповільнення темпів зростання власного виробництва. Так, за результатами опитування, 45.5% респондентів, які передбачають зниження обсягів реалізації, планують зменшити чисельність працівників на своїх підприємствах, а серед респондентів, які сподіваються на прискорення темпів реалізації, 37.3% також не планують збільшення чисельності працівників.

1.3.6. Доходи та витрати населення

Номінальні доходи населення за 2006 рік збільшилися порівняно з 2005 роком на 25.7%, наявні доходи, які використовувались населенням на придбання споживчих товарів та оплату послуг, – на 23.7%, а реальні наявні, визначені з урахуванням цінового фактора, – на 13.4%.

Зростання номінальних доходів населення відбулося в основному за рахунок збільшення доходів від заробітної плати (на 28.5%), а також соціальних допомог та інших одержаних поточних трансфертів (на 22.8%).

⁸ Баланс очікувань є різницею між відсотком відповідей підприємств "поліпшиться/збільшиться" та відсотком відповідей "погіршиться/зменшиться".

ДОХОДИ НАСЕЛЕННЯ У 2006 РОЦІ

Статті доходів	2006 рік, млрд. грн.	Питома вага, %	У відсотках до попереднього року	
			2006 рік	довідково: 2005 рік
Номінальні доходи населення, усього	479.3	100.0	125.7	139.1
у тому числі:				
заробітна плата	206.5	43.1	128.5	137.0
прибуток та змішаний дохід	72.4	15.1	123.9	133.3
доходи від власності, одержані	14.6	3.0	132.0	132.8
соціальні допомоги та інші одержані поточні трансферти	185.8	38.8	122.8	144.3
з них:				
– соціальні допомоги	103.3	21.5	122.0	162.6
Довідково:				
наявні доходи	369.0		123.7	140.7
реальні наявні доходи			113.4	123.9

Порівняно з попереднім роком у структурі доходів населення відбулося збільшення частки заробітної плати (на 1.0 процентного пункту) та доходів від власності, одержаних з одночасним скороченням інших складових. Частка заробітної плати у загальній структурі доходів населення була однією з найбільших, починаючи з 2002 року.

Структура доходів населення

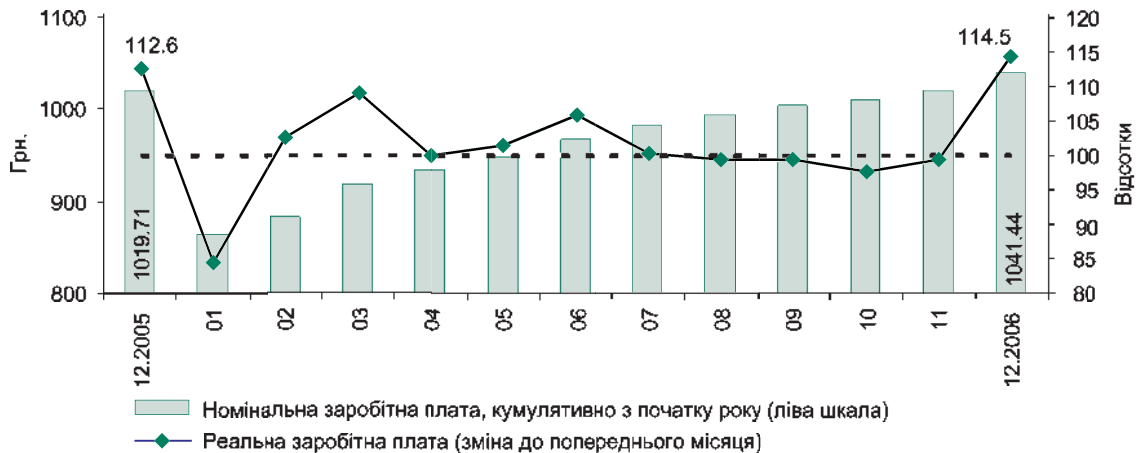
Упродовж майже всього року (за виключенням березня та червня) заробітна плата постійно перевищувала соціальні допомоги та інші одержані поточні трансферти.

Зростання номінальних доходів населення сприяло підвищенню попиту на споживчі кредити, що надаються банками. У 2006 році вимоги банків за кредитами, наданими фізичним особам, збільшилися в 2.3 раза. При цьому темпи зростання кредитування населення були вищими від темпів зростання номінальних доходів населення.

У 2006 році зберігалася тенденція попередніх років до зростання заробітної плати. Середньомісячна номінальна заробітна плата, нарахована на одного штатного працівника, порівняно з попереднім роком зросла на 29.2% (у 2005 році – на 36.7%) і становила 1041.44 грн.

Середній розмір реальної заробітної плати за рік збільшився на 18.3% (торік – на 20.3%).

Динаміка номінальної та реальної середньомісячної заробітної плати

Збільшення номінального рівня заробітної плати в 2006 році відбулося за всіма видами економічної діяльності. Найбільше зросла заробітна плата у працівників державного управління (на 45.3%), найменше – у працівників водного транспорту (на 17.7%).

Найвища середньомісячна заробітна плата була у працівників авіаційного транспорту (2052.79 грн., або 197.1% від середнього рівня по економіці) та працівників установ фінансової діяльності (2049.71 грн., або 196.8%). Заробітна плата працівників промисловості становила 116.4% від середнього рівня по економіці, або 1212.09 грн. Водночас набагато нижчим був абсолютний розмір заробітної плати працівників сільського господарства (53.1% від середнього рівня по економіці), рибного господарства (58.3%), охорони здоров'я та соціальної допомоги (63.2%).

Серед видів промислової діяльності найвищий рівень оплати праці зафіксовано на підприємствах з виробництва коксу та продуктів нафтоперероблення (1697.35 грн.), а найнижчий – на підприємствах текстильної промисловості та пошиття одягу (646.32 грн.).

Зростання рівня заробітної плати у 2006 році порівняно з 2005 роком спостерігалось в усіх регіонах – найбільше в Хмельницькій області (на 35.8%), найменше – в Дніпропетровській області (на 24.7%) при середньому рівні по Україні – на 29.2%.

Заробітна плата у промислово розвинутих регіонах – Дніпропетровській, Запорізькій та Донецькій областях перевищила середній рівень по економіці відповідно на 9.4, 4.8 і 15.4% й становила 1139.24 грн., 1091.54 грн. та 1201.43 грн., а у м. Києві – на 66.0% (1729.11 грн.).

Про значну диференціацію регіонів за розмірами заробітної плати також свідчить те, що у 22 регіонах її рівень був нижчим від середнього рівня (у 2005 році – у 22 регіонах).

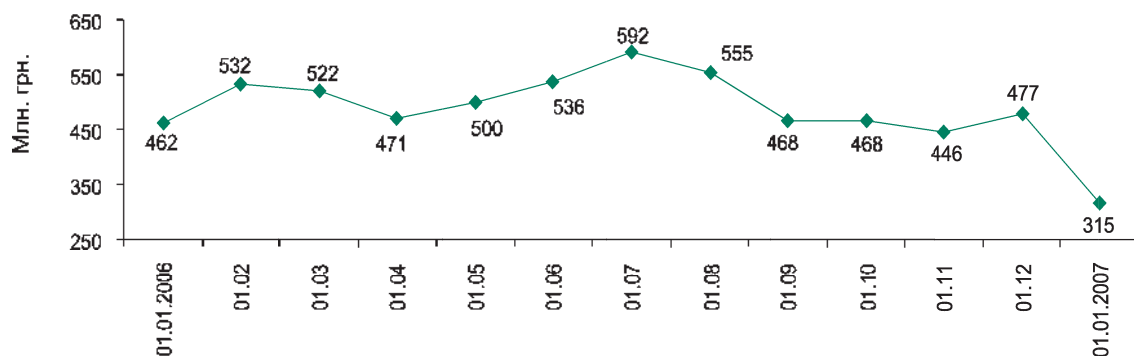
Загальна сума заборгованості з виплати заробітної плати за рік зменшилася на 16.0% (торік – на 13.6%) і на 01.01.2007 р. становила 806.4 млн. грн. Зменшення обсягу заборгованості порівняно з початком року вдалося досягти виключно завдяки виплатам у грудні 2006 року, коли сума невиплаченої заробітної плати скоротилася на 19.0% (на 189.7 млн. грн.).

Серед регіонів найбільшими боржниками з виплати заробітної плати були Донецька (22.1% від загальної суми заборгованості) та Луганська (10.1%) області. Водночас заборгованість із заробітної плати в цих областях скоротилася відповідно на 21.7 та 4.0%. Зростання заборгованості із заробітної плати відбулося в шести регіонах: Харківській (на 67.3%), Микола-

ївській (на 31.9%) та Кіровоградській (на 29.7%) областях, м. Києві (на 13.1%), Автономній Республіці Крим (на 5.9%) та Закарпатській області (на 2.1%). У всіх інших регіонах зафіксовано скорочення заборгованості із заробітної плати. Найбільше скорочення відбулося в м. Севастополі (на 62.7%).

Сума невиключеної заробітної плати по економічно активних підприємствах становила 315.4 млн. грн., або 39.1% від загальної суми заборгованості (торік 48.1%) і зменшилася за рік на 31.8% (у 2005 році – на 21.0%). При цьому 68.0% невиключеної заробітної плати – борг за роботи, виконані в січні – листопаді 2006 року.

Динаміка заборгованості з виплати заробітної плати на економічно активних підприємствах у 2006 році (накопиченим підсумком)

Заборгованість із заробітної плати працівникам економічно активних підприємств, оплата яких фінансується за рахунок коштів Державного бюджету України, на 01.01.2007 р. становила 0.2 млн. грн. і зменшилася за рік на 27.2%. Сума боргу за рахунок коштів місцевих бюджетів на початку 2006 року була відсутня, а на кінець року становила 0.3 млн. грн.

Обсяг витрат і заощаджень населення у 2006 році дорівнював 479.3 млрд. грн. і збільшився порівняно з попереднім роком на 25.7%, що мало вплив на зростання сукупного внутрішнього попиту. За звітний рік оборот роздрібної торгівлі становив 226.9 млрд. грн. і зріс порівняно з 2005 роком на 24.8%.

ВИТРАТИ ТА ЗАОЩАДЖЕННЯ НАСЕЛЕННЯ

Показники	2006 рік, млрд. грн.	Питома вага, %	У відсотках до попереднього року	
			2006 рік	довідково: 2005 рік
Витрати та заощадження населення, усього	479.3	100.0	125.7	139.1
у тому числі:				
придбання товарів та послуг	383.2	79.9	124.9	138.0
доходи від власності, сплачені	8.3	1.7	236.7	189.0
поточні податки на доходи, майно та інші сплачені				
поточні трансферти	34.1	7.1	133.8	133.8
нагромадження нефінансових активів	5.5	1.2	124.1	136.6
приріст фінансових активів	48.2	10.1	117.0	148.1

Найбільшу частину коштів населення (79.9%) було спрямовано на споживчі витрати, пов'язані з придбанням товарів та послуг. Порівняно з попереднім роком вони дещо зменшилися (на 0.5 процентного пункту). Загальна тенденція до їх скорочення триває, починаючи з 2004 року. Питома вага доходів від власності (сплачених) зросла на 0.8 процентного пункту, а в абсолютному значенні вони збільшилися в 2.4 раза. Скоротилася також частка приросту фінансових активів (на 0.7 процентного пункту) та поточних податків на доходи, майно та інші сплачені поточні трансферти (на 0.4 процентного пункту).

Структура витрат та заощаджень населення

Упродовж року спостерігалася тенденція до схильності населення до заощаджень, що було одним із факторів зростання депозитів фізичних осіб у банківській системі.

1.4. ДЕРЖАВНІ ФІНАНСИ

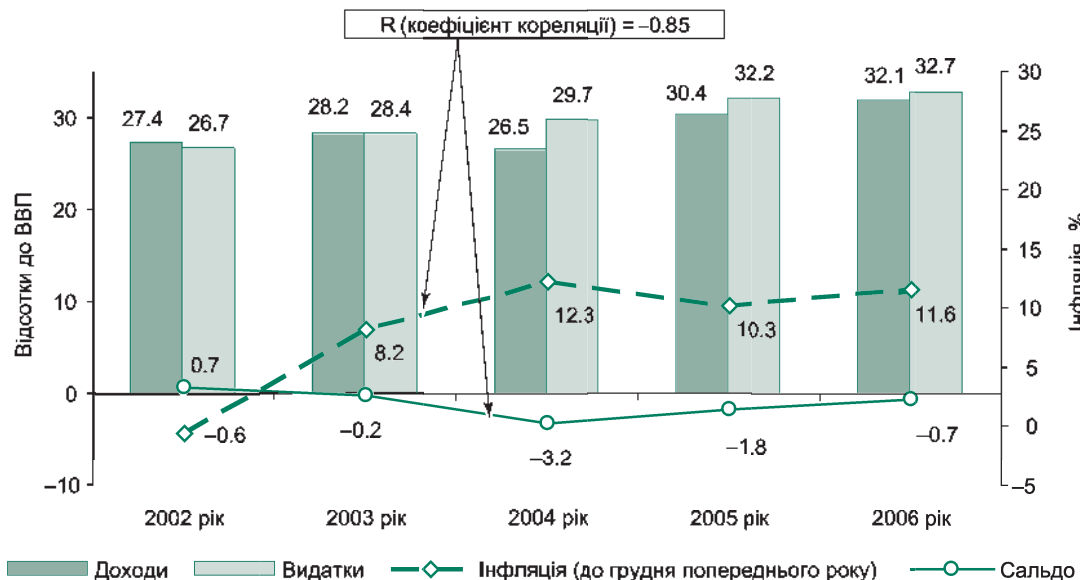
У 2006 році тривало посилення податкового тиску на економіку – за підсумками року доходи Зведеного бюджету України становили 32.0% до ВВП, видатки – 32.6% до ВВП і були найбільшими за п'ять попередніх років.

ВИКОНАННЯ ЗВЕДЕНОГО БЮДЖЕТУ УКРАЇНИ

Показники	2006 рік, млрд. грн.	У відсотках до попереднього року 2006 рік довідково: 2005 рік	
Доходи	171.8	128.0	146.6
у % до ВВП	32.0	↑1.6 процентного пункту	↑3.9 процентного пункту
у тому числі:			
податкові надходження	125.7	128.2	155.3
у % до ВВП	23.4	↑1.2 процентного пункту	↑3.9 процентного пункту
Видатки	175.5	123.6	138.5
у % до ВВП	32.6	↑0.5 процентного пункту	↑2.5 процентного пункту
у тому числі:			
соціального спрямування	99.3	115.8	163.2
у % до ВВП	18.5	↓0.9 процентного пункту	↑4.2 процентного пункту
Сальдо ("+" – профіцит, "–" – дефіцит)	–3.7	дефіцит зменшився на 47.6%	дефіцит зменшився на 70.9%
у % до ВВП	–0.7	дефіцит зменшився на 1.1 процентного пункту	дефіцит зменшився на 1.4 процентного пункту

Після "пом'якшення" бюджетної політики протягом 2004–2005 років у 2006 році уряд України знову повернувся до жорсткішого управління державними фінансами. Дефіцит Зведеного бюджету України було втримано на рівні 0.7% до ВВП (3.7 млрд. грн.) порівняно з 1.8% до ВВП (7.8 млрд. грн.) у попередньому році.

Показники Зведеного бюджету України та інфляції в 2001–2005 роках

Доходи Зведеного бюджету України зросли на 28.0% (з урахуванням ІСЦ – на 17.4%) і становили 171.8 млрд. грн. (101.7% від річного плану). Уперше після 2002 року було перевиконано дохідну частину Зведеного бюджету України. Понад план виконано також Державний бюджет України (104.7%).

Основним джерелом доходів залишалися податкові надходження, які становили 73.2% від усіх доходів Зведеного бюджету України (торік – 73.1%).

Надходження від податку на додану вартість збільшилися порівняно з попереднім роком на 49.1% і були перевиконані вже за результатами одинадцяти місяців, а за рік рівень їх виконання становив 112.1%. Одним із чинників перевиконання дохідної частини бюджету було неповне відшкодування зайво внесених сум за податком на додану вартість з Державного бюджету України (94.8% від плану на рік).

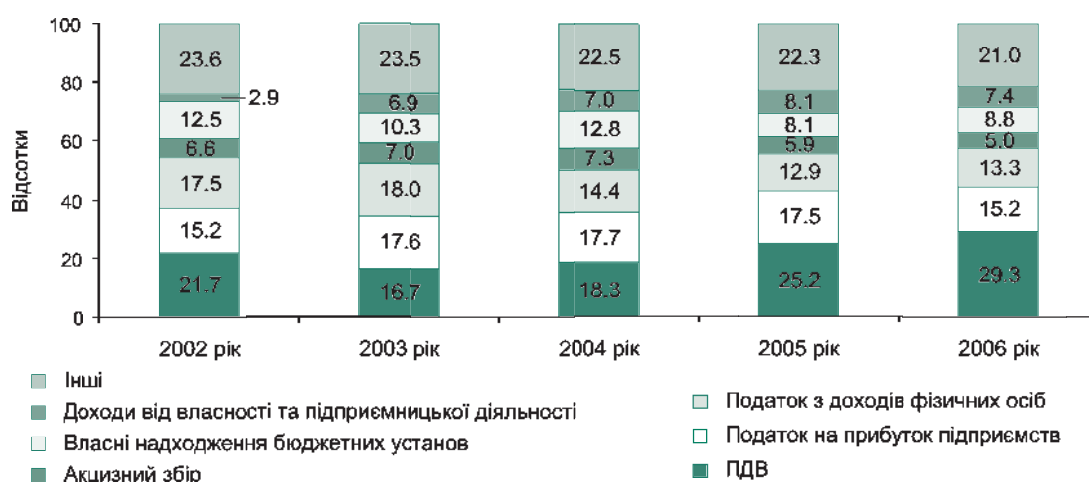
Надходження від податку на прибуток підприємств хоча і зросли на 11.5%, проте рівень їх виконання становив 99.4%.

Надходження від податку з доходів фізичних осіб збільшилися порівняно з попереднім роком на 31.5% за рахунок підвищення заробітної плати.

У структурі доходів питома вага надходжень від податку на додану вартість зросла на 4.1 процентного пункту, надходжень від податку з доходів фізичних осіб – на 0.4 процентного пункту. Водночас на 2.3 процентного пункту скоротилася частка надходжень від податку на прибуток підприємств, що було зумовлене погіршенням фінансового результату підприємств у I півріччі звітного року через підвищення цін на енергоносії.

Видатки Зведеного бюджету України (включаючи кредитування за вирахуванням погашення) становили 175.5 млрд. грн. і зросли порівняно з 2005 роком на 23.6% (у реальному обчисленні – на 13.3%). Рівень їх виконання становив 94.8% і був на 0.4 процентного пункту нижчий, ніж попереднього року. У 2006 році відбувалося нерівномірне та вибіркоче здійснення видатків Зведеного бюджету України. Найбільше профінансовано видатки на туризм та готельне господарство (152.7% від плану на рік), найменше – видатки на соціальний захист безробітних (16.2%), у тому числі з Державного бюджету України – 3.3%.

Структура доходів Зведеного бюджету України

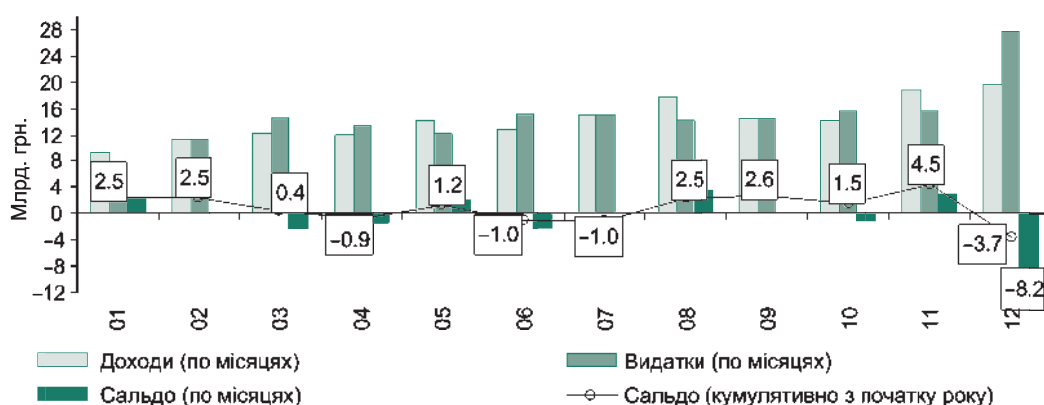
Основною видатковою статтею протягом року залишалися видатки на соціальний захист та соціальне забезпечення, які в структурі видатків Зведеного бюджету України становили на кінець року 23.6% порівняно з 28.1% в 2005 році.

Як і в попередньому році, видатки на заробітну плату були меншими за поточні трансфери населенню (34.2 проти 39.3 млрд. грн.).

Дефіцит Зведеного бюджету України на кінець року становив 3.7 млрд. грн. За рахунок недофінансування видатків більшу частину року втримувалося позитивне сальдо (профіцит) Зведеного бюджету України.

Протягом січня – серпня за відсутності залучень на внутрішньому та зовнішніх фінансових ринках, а також за низьких надходжень від приватизації державного майна (за рік рівень виконання становив 26.3%) поступово скорочувалися кошти на Єдиному казначейському рахунку на відміну від попередніх років, коли вони зростали. Суттєве зростання коштів на Єдиному казначейському рахунку відбулося лише в листопаді за рахунок запозичень на зовнішніх ринках.

Виконання Зведеного бюджету України у 2006 році

1.5. ЗОВНІШНІЙ СЕКТОР ЕКОНОМІКИ

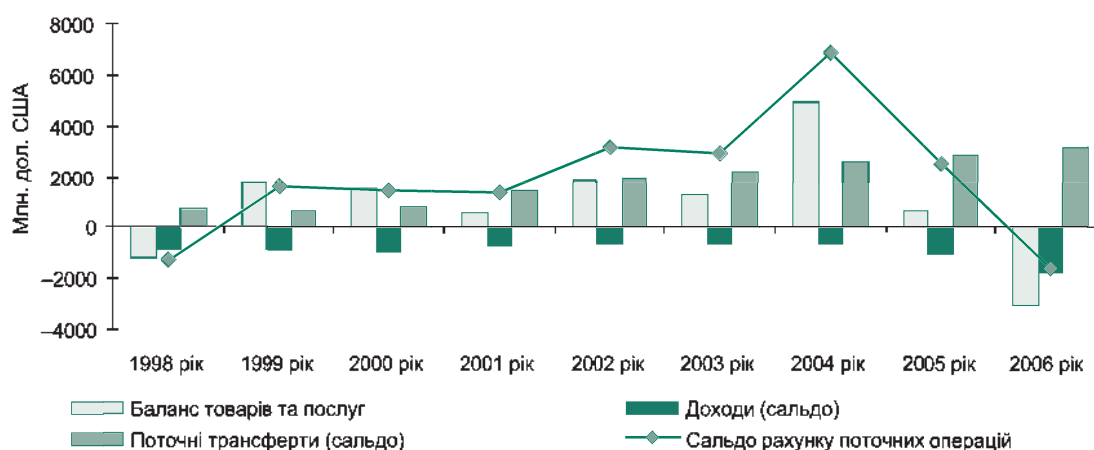
1.5.1. Платіжний баланс України

Характерною особливістю платіжного балансу у 2006 році було формування від'ємного сальдо зовнішньоторговельного балансу та поточного рахунку, однак рекордні за останні шість років обсяги припливу довгострокового капіталу дозволили не лише компенсувати дефіцит поточного рахунку, але й збільшити міжнародні резерви на 2 млрд. дол. США.

Поточний рахунок

У 2006 році, вперше з 1999 року, в Україні зафіксовано від'ємне сальдо поточного рахунку платіжного балансу в розмірі 1.6 млрд. дол. США (1.5% до ВВП), у 2005 році воно було позитивним і становило 2.5 млрд. дол. США (2.9% до ВВП).

Динаміка сальдо поточного рахунку платіжного балансу України

Через перевищення темпів зростання імпорту товарів та послуг над експортом на 8.8 процентного пункту, вперше за останні сім років, в Україні сформувалося від'ємне сальдо зовнішньоторговельного балансу у розмірі 3.1 млрд. дол. США (у 2005 році воно було додатним і становило 671 млн. дол. США).

Експорт товарів

Завдяки сприятливій цінній кон'юктурі на світових ринках металів і хімічної продукції у 2006 році обсяги експорту товарів збільшилися на 11.2% і становили 38.9 млрд. дол. США (у 2005 році експорт зріс лише на 4.8%). Зростання обсягів експорту у 2006 році було зумовлене збільшенням вартісних обсягів експорту металургійної продукції на 16.9%, машинобудівної продукції – на 19.9%, хімічної продукції – на 18.4%.

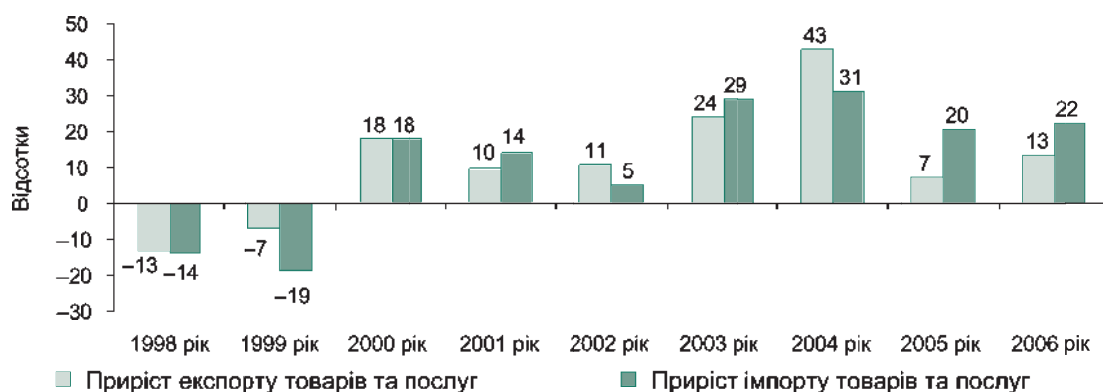
Основним чинником прискорення темпів зростання експорту у 2006 році було поліпшення кон'юнктури ринків чорних металів у другій половині року та вдала переорієнтація експортних поставок на нові ринки. Так, падіння вартості поставок металопродукції до Китаю у 6 разів було компенсоване нарощуванням поставок до країн Америки в 1.9 раза, Європи – в 1.4 раза, країн СНД – в 1.3 раза. В цілому за рік вартісні обсяги експорту чорних металів зросли на 13.6% переважно за рахунок збільшення фізичних обсягів (на 9.7%), тоді як ціни в середньому зросли лише на 3.6%.

На відміну від 2005 року, коли експорт машинобудівної продукції зменшився майже на 18%, у 2006 році спостерігалось зростання вартісних обсягів експорту за цією групою (в цілому за рік – на 19.9%).

У цілому за рік зростання обсягів експорту товарів продовольчої групи було помірнішим

порівняно з 2005 роком (109.4 проти 124%) через запровадження квотування експорту зерна та введення Росією обмежень на поставки продукції тваринництва (поставки м'яса за рік скоротилися у 4.7 раза, молочної продукції – у 1.6 раза). Водночас обсяги експорту насіння олійних культур зросли у 2.3 раза, олії – в 1.7 раза.

Динаміка темпів приросту експорту-імпорту товарів та послуг

Імпорт товарів

У 2006 році обсяги імпорту товарів становили 44.1 млрд. дол. США, збільшившись на 22.1% порівняно з 2005 роком (у 2005 році імпорт зріс на 21.8%). Інтенсивне нарощування імпорту в основному зумовлене:

- активізацією інвестиційного попиту;
- зростанням реальних доходів населення та розширенням обсягів споживчого кредитування, що привело до підвищення попиту на товари довготривалого вжитку та легкові автомобілі;
- різким зростанням цін на енергоносії.

Майже дві третини приросту імпорту було отримано за рахунок нарощування надходжень машинобудівної продукції (на 36.3%) та продукції хімічної промисловості (на 26.8%).

Частка машинобудівної продукції у загальному обсязі імпорту зросла з 27.8 до 31% в основному за рахунок збільшення надходжень засобів наземного транспорту (в 1.6 раза) та механічного і електричного устаткування (на 18.7%).

На відміну від 2005 року, коли група «мінеральні продукти» посідала перше місце за питомою вагою (29%) у структурі українського імпорту, у 2006 році вона перемістилася на друге місце після продукції машинобудування, а її частка зменшилася до 26.3%. Незважаючи на стрімке зростання цін на енергоносії – основної складової цієї групи (середні ціни на нафту були на 31% вищими порівняно з попереднім роком, газу – на 45%), вартісні обсяги імпорту за цією групою збільшилися тільки на 12.8%, або на 1.3 млрд. дол. США. Така динаміка зумовлена скороченням фізичних обсягів імпорту цих товарів (газу – на 16.6%, нафти – на 27%).

Послуги

У 2006 році позитивне сальдо торгівлі послугами збільшилося на 17.7% порівняно з 2005 роком і становило 2.1 млрд. дол. США.

Експорт послуг дорівнював 11.3 млрд. дол. США, збільшившись порівняно з 2005 роком на 20.7%. Зростання відбувалося за всіма видами послуг. У структурі експорту транспортних послуг, частка якого становила 47.4% від загального експорту послуг, найвагомніше збільшилася вартість послуг трубопровідного транспорту, що зумовлено зростанням плати за транзит газу з 1.09 до 1.6 дол. США за 1 тис. куб. м на 100 км. Найвищими темпами протягом року

зростав експорт юридичних та бухгалтерських послуг (у 4 рази), послуг з реклами та маркетингу (у 2.3 рази).

Імпорт послуг становив 9.2 млрд. дол. США і зріс на 21.4%. За всіма видами послуг, крім державних, спостерігалось збільшення обсягів імпорту. Стрімкими темпами зростали транспортні послуги (в цілому за рік в 1.6 рази), що також зумовлено збільшенням плати за транзит. Найдинамічніше зростали обсяги витрат резидентів на послуги з перевезень автомобільним та повітряним транспортом (відповідно у 1.7 та 1.4 рази), фінансових послуг (у 1.6 рази).

Доходи

Від'ємне сальдо балансу доходів у цілому за 2006 рік становило 1.7 млрд. дол. США та збільшилось в 1.7 рази порівняно з 2005 роком, що зумовлено значними виплатами дивідендів за прямими інвестиціями та зростанням у 1.5 рази нарахованих відсотків за довгостроковими кредитами.

Поточні трансферти

У 2006 році зберігалася тенденція до збільшення обсягів поточних трансфертів. Позитивне сальдо балансу поточних трансфертів збільшилося на 11.5% і становило 3.2 млрд. дол. США. Основним чинником зростання було збільшення обсягів приватних грошових переказів на 23.1%, які дорівнювали 74.4% від загального обсягу отриманих трансфертів.

Фінансовий рахунок

Протягом 2006 року сальдо фінансового рахунку (без урахування резервів) становило 3.7 млрд. дол. США (у 2005 році – 8.1 млрд. дол. США, з урахуванням надходження 4.8 млрд. дол. США від приватизації БАТ "Криворіжсталь"). Визначальною особливістю фінансового рахунку в 2006 році були найвищі за останні шість років обсяги надходжень довгострокових ресурсів (прямі іноземні інвестиції та середньо- і довгострокові негарантовані кредити та єврооблігації).

Динаміка окремих статей платіжного балансу та валютних інтервенцій Національного банку України

1.5.2. Міжнародна інвестиційна позиція

У цілому за 2006 рік чистий приплив прямих іноземних інвестицій в Україну становив 5.3 млрд. дол. США, що майже вдвічі вище, ніж у 2005 році (без урахування надходжень від приватизації БАТ "Криворіжсталь").

Загальний обсяг накопичених прямих інвестицій в Україну за 2006 рік зріс на 32% порівняно з початком року і на 31.12.2006 р. становив 22.7 млрд. дол. США; з них 21.2 млрд. дол. США – акціонерний капітал, 1.5 млрд. дол. США – кредити, надані прямими інвесторами. Прямі іноземні інвестиції на душу населення зросли порівняно з початком року на 32.8% і становили 487 дол. США.

Прямі інвестиції в економіку України*

* Із 2002 року включають кредити прямого інвестора.

У цілому за 2006 рік чисті залучення за негарантованими довгостроковими кредитами становили 5.8 млрд. дол. США, що в 1.7 раза більше, ніж за 2005 рік. Частка банківського сектору в загальному обсязі запозичень зросла з 22.2 до 36.6%.

Чисті залучення за корпоративними, банківськими та муніципальними єврооблігаціями у 2006 році дорівнювали 2.0 млрд. дол. США, що в 1.5 раза більше, ніж у 2005 році. Основні залучення було здійснено в IV кварталі 2006 року і становили 1.3 млрд. дол. США, або 64% від загальних обсягів чистого залучення за рік.

Значними були також запозичення уряду за ОВДП, загальний обсяг яких у 2006 році дорівнював 1.9 млрд. дол. США (у 2005 році – 0.7 млрд. дол. США), з них 1.6 млрд. дол. США було залучено в IV кварталі 2006 року. Обсяги погашення ОЗДП становили 598 млн. дол. США (у 2005 році – 627.0 млн. дол. США).

Банківський сектор України розширив залучення не лише за довгостроковими, а й за короткостроковими ресурсами: 94% від чистого залучення короткострокових кредитів становили залучення банківським сектором (3.5 млрд. дол. США проти 1 млрд. дол. США у 2005 році).

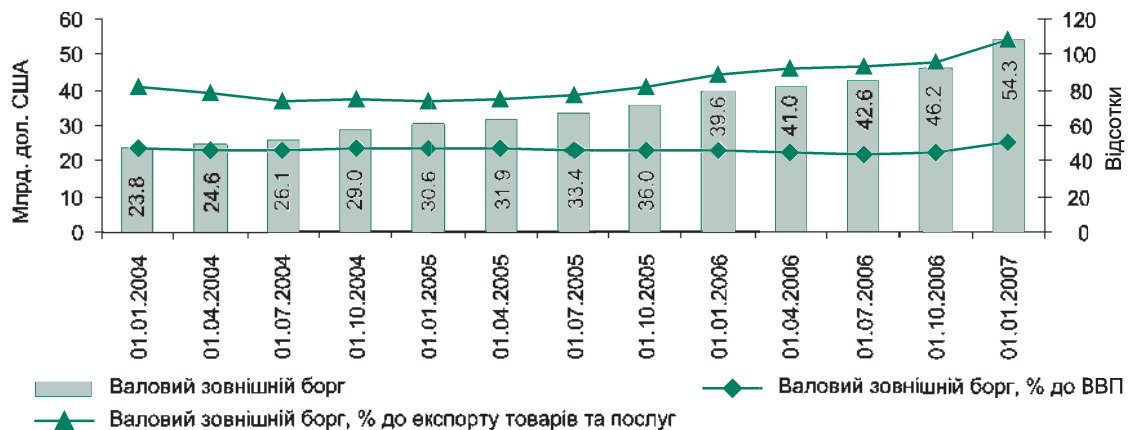
У 2006 році так і не відновилась зацікавленість нерезидентів в українських ОВДП та ОВДП-ПДВ: сальдо за операціями з цими паперами було від'ємним у розмірі 549.0 млн. дол. США, тоді як у 2005 році сальдо було додатним у розмірі майже 1 млрд. дол. США.

Суттєвий приплив довгострокових ресурсів дозволив збільшити резервні активи України в 2006 році на 2.0 млрд. дол. США (за 2005 рік – на 10.4 млрд. дол. США). Обсяги резервних активів на кінець грудня становили 22.3 млрд. дол. США, що дало змогу забезпечити фінансування імпорту товарів та послуг майбутнього періоду впродовж 4.4 місяця.

1.5.3. Валовий зовнішній борг України

Обсяг валового зовнішнього боргу України на 1 січня 2007 року становив 54.3 млрд. дол. США (51.2% від ВВП), збільшившись упродовж року на 14.7 млрд. дол. США (37.0%) проти 9.0 млрд. дол. США (29.3%) у 2005 році.

Співвідношення валового зовнішнього боргу України до експорту товарів та послуг на 01.01.2007 р. становило 108.1% (на 01.01.2006 р. – 89.3%).

Динаміка окремих показників валового зовнішнього боргу України

Борг державного сектору економіки зріс за рік на 0.7 млрд. дол. США до 12.9 млрд. дол. США (12.2% від ВВП), оскільки водночас зі збільшенням заборгованості за ОЗДП на 1.4 млрд. дол. США заборгованість за ОВДП зменшилася на 0.7 млрд. дол. США. Зобов'язання сектору грошово-кредитного регулювання зменшилися на 0.4 млрд. дол. США.

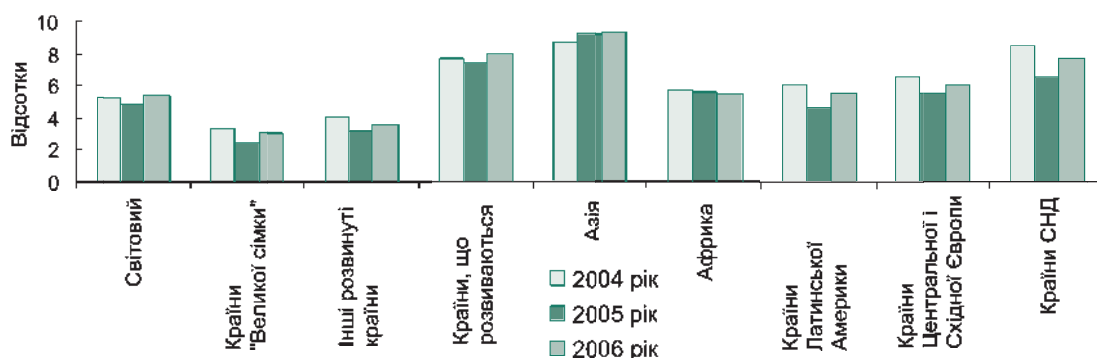
Борг банківського сектору зріс за 2006 рік у 2.3 раза до 13.9 млрд. дол. США (13.1% від ВВП), а інших секторів економіки – в 1.3 раза до 26.6 млрд. дол. США (25.1% від ВВП). Заборгованість вказаних секторів за кредитами збільшилася впродовж року на 10.9 млрд. дол. США, а за борговими цінними паперами – на 2.4 млрд. дол. США (з них за єврооблігаціями – на 2 млрд. дол. США).

Структура валового зовнішнього боргу за початковими строками погашення протягом звітного року практично не змінилася: майже три чверті, або 72%, валового зовнішнього боргу становили довгострокові зобов'язання (39.1 млрд. дол. США). Коефіцієнт співвідношення коротко- та довгострокового зовнішнього боргу на кінець 2006 року становив 0.389 (на початок року – 0.382).

Коефіцієнт співвідношення короткострокового боргу і міжнародних резервів на кінець 2006 року становив 0.683 проти 0.564 на початок року.

1.6. ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ СВІТОВОЇ ЕКОНОМІКИ

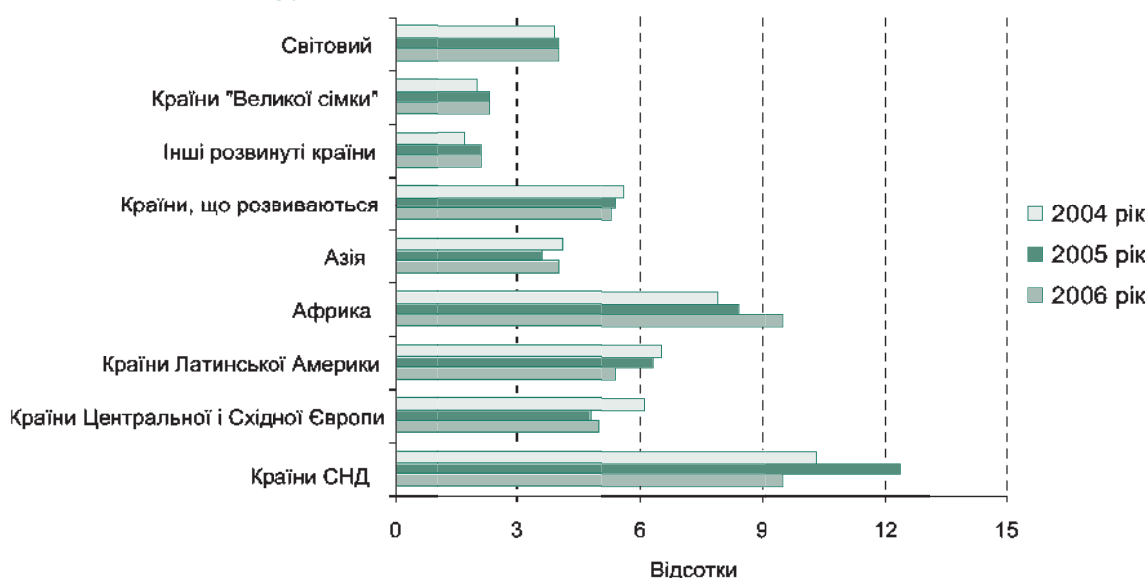
Зростання світової економіки дещо активізувалося в 2006 році порівняно з 2005 роком. За попередніми даними, приріст реального валового продукту світової економіки в 2006 році становив близько 5.4% та перевищував середній показник за останнє десятиріччя. Економіка Сполучених Штатів Америки залишалася і надалі локомотивом світової економіки, однак стійке та динамічне зростання Китаю, Індії та інших країн, що розвиваються, з кожним роком робить більший внесок до світового виробництва світового продукту. В більшості розвинутих країн темпи економічного зростання прискорилися в 2006 році порівняно з 2005 роком.

Динаміка реального валового внутрішнього продукту

Темпи економічного зростання в більшості країн, що розвиваються, перевищили показник у цілому по світу й становили 7.9%, тоді як Китай та Індія мали найдинамічніші економіки регіону (зростання на 10.7 та 9.2% відповідно), інші країни Південно-Східної Азії зростали в середньому на 5.9%. Країни Латинської Америки дещо відставали з темпом близько 5.5%, водночас економічне зростання в Африці теж становило близько 5.5%. Найрозвинутіші країни продемонстрували ще вищий рівень активності, досягнувши найвищого темпу економічного зростання за останнє десятиріччя в 7.1%. Високий економічний результат країн, що розвиваються, значною мірою пояснювався стійким попитом на сировину (паливну та напалівну) на світових ринках та високими світовими цінами.

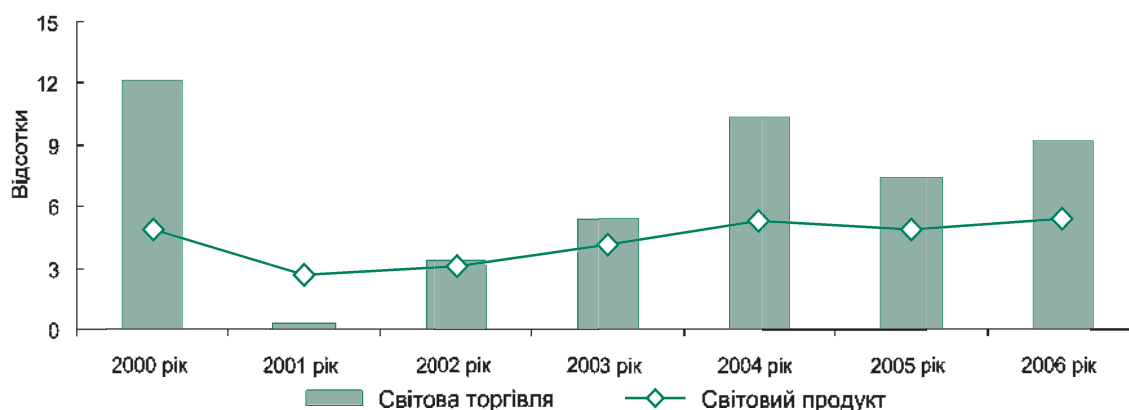
У 2006 році рівень інфляції підвищився в більшості країн світу, що насамперед пояснювалося зростанням цін на нафту. Базова інфляція, що виключає такі змінні компоненти, як ціни на паливо та продукти харчування в цілому залишалася стабільнішою, що вказувало на обмежений вплив високих цін на енергоресурси на загальний рівень цін.

Динаміка споживчих цін

Серед країн, що розвиваються, експортери енергоносіїв мали найвищі економічні показники від зростання цін на енергоносії. Зростання вартісних обсягів імпорту, зумовлене зростанням цін на паливну сировину (нафта і газ), було компенсоване високими цінами на напалівну сировину. Проте для певного кола країн – імпортерів енергоносіїв з низьким рівнем доходу умови торгівлі не поліпшилися, що негативно позначилося на їх економічних результатах. Ці країни були змушені обмежити імпорт напалівних продуктів та зазнали бюджетних витрат, використовуючи субсидії для захисту своїх споживачів від високих цін на енергоносії.

Динаміка світової торгівлі

Зростання світової торгівлі, як і раніше, залишалося важливим чинником розвитку світової економіки. Торговельні потоки продовжували зростати вдвічі вищими темпами, ніж приріст світового продукту, що свідчило про подальше зміцнення світової економічної інтеграції. В 2006 році приріст світової торгівлі забезпечувався зростанням торговельних потоків на ринку нафти, газу, напальної сировини та високими світовими цінами. Також збільшилися обсяги торгівлі засобами виробництва, що було пов'язане з підвищенням темпів інвестицій у всьому світі. За попередньою оцінкою, приріст фізичних обсягів світового експорту перевищив 10 проти 7.3% у 2005 році. При цьому вартісні обсяги експорту зросли на 16%.

Обсяги чистого припливу приватного капіталу в країни, що розвиваються, та в країни з перехідною економікою скоротилися в 2006 році (порівняно з 2005 роком), але залишалися значними порівняно з попередніми періодами. Серед головних причин цього зниження була нестабільність на фінансових ринках в II кварталі 2006 року та зменшення розміру запозичень. Разом з тим вартість зовнішніх запозичень для країн, що розвиваються, залишалася низькою.

Країни, що розвиваються, за останній час набували важливішого значення як джерело глобальних прямих іноземних інвестицій. Високі темпи індустріалізації в таких країнах, як Індія та Китай привели до зростання іноземних інвестицій, що в першу чергу мали на меті доступ до природних ресурсів. Також збільшився потік прямих інвестицій з країн – експортерів енергоносіїв завдяки високим темпам економічного піднесення і зростаючим доходам від продажу нафти та газу. В цих умовах значна частина прямих іноземних інвестицій з країн, що розвиваються, була направлена в інші країни, що розвиваються, тим самим збільшилася кількість потенційних джерел фінансування, передачі технологій та методів корпоративного управління в країнах, що отримали інвестиції.

Водночас країни, що розвиваються, збільшили чисту передачу фінансових ресурсів розвинутих країнам. Ключовим механізмом, за рахунок якого відбувалася ця передача, є накопичення іноземних активів, що хоча і знижувало чутливість країн, що розвиваються, до зовнішніх шоків, але разом з тим не захищало їх від впливу більш системних шоків, таких як раптова корекція зовнішнього дефіциту в Сполучених Штатах Америки та значна девальвація долара США.

Високий рівень активності у світовій економіці сприяв поліпшенню ситуації на ринку праці в більшості країн. У розвинутих країнах рівень безробіття в 2006 році знизився. Незважаючи на активне економічне зростання, в більшості країн, що розвиваються, зростання зайнятості було недостатнім для суттєвого зниження рівня безробіття.

По регіонах світу

Економічне піднесення країн Західної Європи було значним у 2006 році. Приріст реального ВВП досяг 2.6% та був на 1.2 процентного пункту більшим, ніж у 2005 році, і найвищим, починаючи з 2000 року. Німеччина залишалася головним локомотивом європейської економіки, там приріст ВВП становив 2.7%. Цьому сприяло зростання експорту та внутрішніх інвестицій за рахунок поліпшення показників діяльності корпорацій в останні роки. В 2006 році споживання в Німеччині отримало значний імпульс від проведення чемпіонату світу з футболу. Приріст реального ВВП у Франції (2.0%) та Італії (1.9%) був меншим та підтримувався перш за все споживанням за рахунок збільшення рівня зайнятості. Поліпшенням ситуації на ринку праці спостерігалося по всьому регіону, та в цілому рівень безробіття в єврозоні знизився до 7.6% на кінець 2006 року, що було найменшим значенням цього показника за останні 15 років. Тим часом у Великобританії, де приріст реального ВВП становив 2.7%, зросли доходи населення та корпорацій, що насамперед підтримувало внутрішній попит, особливо споживання, тоді як інвестиції та експорт також залишалися на значному рівні.

Зниження цін на нафту з серпня 2006 року позитивно вплинуло на рівень інфляції в країнах Західної Європи, що становив менше 2% на кінець 2006 року. Зростання заробітної плати залишалося на низькому рівні, хоча ситуація на ринку праці поліпшилася.

В останні роки темпи економічного зростання країн Центральної та Східної Європи перевищували цей показник країн Західної Європи. Приріст реального ВВП у регіоні становив 6.0% в 2006 році порівняно з 5.5% в 2005 році. Економічному піднесенню сприяло зростання експорту завдяки пожевланню економічного зростання в країнах Західної Європи, особливо Німеччині – головному торговельному партнері, та відкриття нових заводів з випуску автомобілів. Поряд з цим внутрішній попит прискорився за рахунок поліпшення ситуації на ринку праці та зростання реальних наявних доходів населення і збільшення обсягів кредитування.

Від'ємне сальдо поточного рахунку дещо збільшилося в країнах Центральної та Східної Європи, але надходження прямих іноземних інвестицій дозволили не лише компенсувати дефіцит поточного рахунку, але й збільшити міжнародні резерви. В 2006 році рівень інфляції дещо зменшився (3.2 проти 3.5% в 2005 році) та залишався на низькому, сприятливому рівні.

У середньому по країнах СНД темпи приросту ВВП (7.5%) випереджали темпи зростання світової економіки. Однак відносно високі темпи економічного зростання в країнах СНД пояснюються низькою порівняльною базою після падіння виробництва в 90-х роках. Приріст ВВП в середньому по країнах СНД був дещо вищим, ніж у 2005 році (7%), але дещо нижчим, ніж у 2003–2004 роках (по 8% у рік), через уповільнення темпів зростання в основних галузях економіки, характерного для більшості країн СНД.

Виробництво ВВП по країнах СНД в 2006 році у середньому було на 2% вищим від рівня 1991 року. При цьому в Азербайджані та Вірменії вироблено майже в 1.5 раза більше ВВП, ніж у 1991 році, Білорусії, Казахстані та Узбекистані – майже в 1.4 раза, Росії – на 2%. Водночас у Молдові в 2006 році виробництво ВВП було нижчим від рівня 1991 року приблизно на 40%, Таджикистані – на 33%, Грузії та Україні – на 27–28%, Киргизстані – на 11%.

Досягненню країнами СНД відносно високих темпів економічного зростання в 2006 році (як і в останні кілька років) сприяли високі світові ціни на сировину (нафта і газ, продукція металургійної промисловості) та активний попит на внутрішніх ринках.

У більшості країн СНД внаслідок зниження рівня безробіття зменшилося напруження на ринку праці.

Інфляційні процеси в країнах СНД в 2006 році, незважаючи на проведення політики щодо їх втримання, були більше виражені, ніж у світі в цілому. Споживчі ціни в середньому по країнах СНД в 2006 році порівняно з попереднім роком зросли на 9%, при цьому їх максимальний приріст зафіксовано в Молдові (12.7%), Таджикистані (11.9%) та Україні (11.6%), мінімальний – у Вірменії (2.9%). У найбільш економічно розвинутих країнах зростання споживчих цін протягом багатьох років знаходиться на рівні 2%.

Вартісні обсяги експортних операцій країн СНД в цілому перевищували обсяги імпорту, однак імпорт зростав вищими темпами, ніж експорт. Вартісні обсяги торгівлі з країнами СНД зросли майже в усіх країнах Співдружності, але нижчими темпами, ніж обсяги торгівлі з іншими країнами світу. Як наслідок, частка взаємної торгівлі країн СНД в загальному обсязі дещо знизилася порівняно з 2005 роком.

Темпи приросту інвестицій в основний капітал, як і в 2005 році, перевищували темпи зростання ВВП. Разом з тим для суттєвого оновлення основних фондів, ступінь зносу яких продовжував зростати, цих інвестицій недостатньо. Більшість підприємств змушені фінансувати інвестиційні програми в основному за рахунок власних коштів, оскільки банківське кредитування залишалося надмірно дорогим.

Ситуація на валютних ринках країн СНД залишалася стабільною, тривало зміцнення більшості національних валют щодо долара США.

Незважаючи на стабілізацію фінансового стану в країнах СНД, тривало зростання дебіторської та кредиторської заборгованості; в деяких країнах залишався значним рівень заборгованості із заробітної плати.

Виклики

Головним викликом для світової економіки залишається можливість нескординованого коригування дисбалансів найрозвинутіших країн світу. Дефіцит платіжного балансу Сполучених Штатів Америки наближається до 900 млрд. дол. США, тоді як позитивне сальдо балансу за зовнішньоторговельними операціями зафіксовано в Німеччині, Японії і, що важливо, в країнах, що розвиваються, та найбільших країнах – експортерах нафти.

Більшість країн, що розвиваються, незважаючи на поліпшення свого внутрішнього економічного становища та зміцнення регіональних зв'язків, залишаються чутливими до тренду економічного розвитку в найрозвинутіших країнах, а також до змін на світових сировинних та фінансових ринках.

Другим викликом залишається імовірність продовження зростання цін на енергоносії, насамперед на нафту. Незважаючи на нещодавнє зниження після рекордно високого рівня в 2006 році, ціни на нафту залишаються високими та нестабільними. Коливання цін на нафту залишається вкрай чутливим до таких зовнішніх шоків, як стихійні лиха та геополітична напруженість.

Можливий обвал цін на житло в країнах, в яких зафіксовано суттєве та тривале зростання вартості житла, є також ризиком для стабільного розвитку світової економіки. За останнє десятиріччя ціни на нерухомість зросли в більшості країн і відповідно були одним із факторів, що стимулював високі темпи економічного зростання. Індикатори, що відносяться до ринку житла в деяких країнах, знаходяться на історично високих відмітках та фіксують явні ознаки тривалої спекулятивної діяльності. Таким чином, зворотний процес може призвести до значних негативних наслідків для зростання всієї світової економіки. Падіння цін на житло також може викликати кризу на ринку позик, а відтак збільшити ризики на фінансових ринках.

**Окремі соціально-економічні показники
країн Співдружності, Балтії та деяких інших держав світу¹**

Таблиця

Країни	У відсотках до попереднього періоду				Дефіцит (-), профіцит (+) державного бюджету (у % до ВВП)	Рівень безробіття (у % на кінець періоду)	Курси національних валют щодо долара США (на кінець періоду)
	Індекси валового внутрішнього продукту (у порівнянних цінах)	Індекси обсягів промислової продукції (у порівнянних цінах)	Індекси цін виробників промислової продукції	Індекси споживчих цін			
Високорозвинуті країни							
США							
2004	103.9	102.5	106.1	102.7	-3.3	5.5	—
2005	103.2	103.2	107.3	103.4	-2.5	5.1	—
2006	103.3	104.0	104.7	103.3	-1.8	4.6	—
Японія							
2004	102.7	105.3	101.2	100.0	-6.2	4.7	104.12
2005	101.9	101.2	101.7	99.7	-4.8	4.4	117.97
2006	102.2	104.4	103.1	100.3	-4.3	4.1	118.95
Великобританія							
2004	103.3	100.7	102.5	101.3	-3.1	2.8	0.5178
2005	101.9	98.2	102.8	102.1	-3.0	2.8	0.5808
2006	102.7	100.1	102.4	103.2	-2.5	3.0	0.5094
Німеччина							
2004	101.2	103.0	101.6	101.8	-3.7	9.2	0.7342
2005	100.9	103.4	104.5	101.9	-3.2	9.2	0.8477
2006	102.7	105.5	105.6	101.8	-1.7	8.1	0.7593
Країни єврозони							
2004	102.0	101.8	102.1	102.2	-2.8	8.9	0.7342
2005	101.4	101.6	104.1	102.1	-2.4	9.0	0.8477
2006	102.6	103.9	105.1	102.2	-1.6	7.6	0.7593
Країни Східної та Центральної Європи							
Болгарія							
2004	106.6	117.0	105.1	104.0	1.7	12.2	1.4359
2005	106.2	106.7	109.6	106.5	3.1	10.7	1.6579
2006	106.1	105.8	108.0	106.5	3.6	9.1	1.4851
Естонія							
2004	108.1	110.5	102.9	103.0	1.6	9.7	11.471
2005	110.5	110.9	102.1	104.1	1.6	7.9	13.221
2006	111.4	107.0	104.5	104.4	3.3	5.9	11.882
Латвія							
2004	108.6	106.0	108.6	106.2	-1.0	8.5	0.516
2005	110.2	109.1	107.8	106.7	-1.4	7.4	0.593
2006	111.9	103.2	110.3	106.6	-2.1	6.5	0.536
Литва							
2004	107.3	111.5	107.7	101.2	-1.5	6.8	2.535
2005	107.6	108.4	113.2	102.7	-0.5	4.8	2.910
2006	107.5	108.5	107.3	103.8	-0.3	3.4	2.630
Македонія							
2004	104.1	97.7	99.9	98.1	0.0	37.2	45.068
2005	103.8	107.1	103.2	101.2	0.2	37.3	51.859
2006	103.2	...	102.9	102.9	-0.6	35.9	46.450

Продовження

Країни	У відсотках до попереднього періоду				Дефіцит (-), профіцит (+) державного бюджету (у % до ВВП)	Рівень безробіття (у % на кінець періоду)	Курси національних валют щодо долара США (на кінець періоду)
	Індекси валового внутрішнього продукту (у порівнянних цінах)	Індекси обсягів промислової продукції (у порівнянних цінах)	Індекси цін виробників промислової продукції	Індекси споживчих цін			
Польща							
2004	105.3	112.7	107.0	103.5	-4.7	19.6	2.9904
2005	103.5	104.1	100.9	102.1	-3.5	18.2	3.2613
2006	105.8	112.0	102.2	101.1	-2.9	16.2	2.9105
Румунія							
2004	108.4	104.4	119.1	111.9	-2.7	6.8	29067
2005	104.1	102.2	110.5	109.0	-2.7	5.8	3.1078
2006	107.7	108.1	111.6	106.6	-2.7	5.5	2.5676
Словаччина							
2004	105.4	103.9	103.4	107.5	-6.3	14.3	28.496
2005	106.0	103.9	104.8	102.8	-2.9	11.7	31.948
2006	108.2	109.8	108.3	104.4	-2.5	10.4	26.246
Словенія							
2004	104.4	104.6	104.3	103.6	-1.5	10.3	176.24
2005	104.0	103.8	102.8	102.5	-1.2	10.2	202.43
2006	105.2	107.7	102.3	102.5	-0.6	9.4	181.93
Угорщина							
2004	104.9	107.4	103.6	106.8	-8.4	6.1	180.29
2005	104.2	107.0	103.6	103.6	-6.8	7.2	213.58
2006	103.9	110.1	106.4	103.9	-5.8	7.5	191.62
Хорватія							
2004	104.3	103.7	103.5	102.1	-4.9	18.5	5.637
2005	104.3	105.1	103.0	103.3	-6.3	17.8	6.234
2006	104.8	104.5	102.9	103.2	-7.6	16.7	5.578
Чехія							
2004	104.2	109.9	105.6	102.8	-3.4	9.9	22.365
2005	106.1	106.0	103.1	101.8	-1.9	8.9	24.588
2006	106.1	109.7	101.5	102.6	-3.1	8.0	20.876
Співдружність незалежних держав							
Азербайджан							
2004	110.2	105.7	109.9	106.7	0.2	1.4	0.9806
2005	126.4	133.5	118.6	109.6	0.7	...	0.9186
2006	134.5	136.6	117.7	108.3	0.5	...	0.8714
Білорусь							
2004	111.4	115.9	124.2	118.1	1.2	2.5	2170
2005	109.4	110.5	112.1	110.3	-0.2	1.7	2152
2006	109.9	111.3	108.3	107.0	1.5	1.5	2140
Вірменія							
2004	110.1	102.1	121.7	107.0	-1.8	9.4	485.84
2005	113.9	107.5	107.7	100.6	-1.7	8.1	450.19
2006	113.4	99.11	100.9	102.9	-0.9	7.4	363.50

Країни	У відсотках до попереднього періоду				Дефіцит (-), профіцит (+) державного бюджету (у % до ВВП)	Рівень безробіття (у % на кінець періоду)	Курси національних валют щодо долара США (на кінець періоду)
	Індекси валового внутрішнього продукту (у порівнянних цінах)	Індекси обсягів промислової продукції (у порівнянних цінах)	Індекси цін виробників промислової продукції	Індекси споживчих цін			
Грузія							
2004	106.2	103.4	104.6	105.7	-1.5	12.6	1.8250
2005	107.7	116.4	107.5	108.2	-0.1	13.8	1.7925
2006	108.6	...	110.9	109.2	-0.3	...	1.7135
Казахстан							
2004	109.6	110.1	116.7	106.9	-0.3	8.4	130.00
2005	109.5	104.6	123.7	108.2	0.6	8.1	133.98
2006	110.6	107.0	118.4	108.6	0.6	...	127.00
Киргизстан							
2004	107.0	103.7	109.0	104.1	-4.7	3.2	41.625
2005	99.4	87.9	102.8	104.3	0.2	...	41.301
2006	102.7	89.8	115.3	105.6	...	...	38.124
Молдова							
2004	107.4	108.2	105.6	112.5	0.4	7.9	12.4611
2005	107.5	107.0	105.3	111.9	1.5	8.1	12.8320
2006	104.0	93.1	112.2	112.7	-0.3	7.3	12.9050
Росія							
2004	107.2	106.1	123.8	110.9	3.2	8.2	27.7487
2005	106.4	104.0	118.2	112.6	...	7.6	28.7825
2006	106.7	103.9	112.4	109.7	...	6.9	26.3311
Таджикистан							
2004	110.6	114.3	117.1	107.1	-3.5	2.1	3.037
2005	106.7	108.5	99.0	107.8	...	...	3.199
2006	107.0	104.9	122.0	111.9	...	...	3.427
Туркменистан							
2004	117.2	...	...	105.9	...	...	...
2005	109.6	122.0	...	110.8	...	...	...
2006	...	...	...	...	...	...	...
Узбекистан							
2004	107.4	...	...	108.8	-1.1	...	1058.00
2005	107.0	107.7	...	121.0	...	...	1180.00
2006	107.3	110.2	...	...	...	...	1240.00
Україна							
2004	112.1	112.5	124.1	112.3	-3.2	3.5	5.3054
2005	102.7	103.1	109.5	110.3	-1.8	3.1	5.0500
2006	107.1	106.2	114.1	111.6	-0.7	2.8	5.0500

¹ Джерела інформації – дані країн СНД, збірник МВФ "Міжнародна фінансова статистика", квітень 2006 року, мережа Інтернет.

Джерела інформації для аналітичної частини:

"Світове економічне положення та перспективи на 2007 рік", Організація Об'єднаних Націй, 2007 рік;

"Огляд світової економіки та фінансів", "Перспективи розвитку світової економіки", Міжнародний валютний фонд, квітень 2007 року.

Розділ 2

ДІЯЛЬНІСТЬ НАЦІОНАЛЬНОГО БАНКУ УКРАЇНИ

2.1. ГРОШОВО-КРЕДИТНА ПОЛІТИКА

2.1.1. Виконання основних засад грошово-кредитної політики в 2006 році. Основні інструменти регулювання грошово-кредитного ринку

Грошово-кредитна політика Національного банку України у 2006 році здійснювалася з використанням відповідних механізмів та інструментів і була спрямована на виконання цілей і завдань, визначених Основними засадами грошово-кредитної політики на 2006 рік, застосовуючи монетарні заходи, адекватні тим процесам, які відбувалися на макроекономічному рівні та у фінансовій сфері. У 2006 році було забезпечено стабільність на грошово-кредитному ринку, а також довіру до національної грошової одиниці та банківської системи.

Основними засадами на 2006 рік передбачалися такі орієнтири: індекс споживчих цін в межах 109–111.5% (у розрахунку до грудня попереднього року), середньорічне значення обмінного курсу гривні до долара США – в межах 5.0–5.2 грн. за 1 дол. США, темпи приросту грошової бази – в межах 22–27%, а грошової маси – в межах 27–32%.

Зростання споживчих цін у 2006 році на 11.6% було наслідком насамперед підвищення в IV кварталі звітного року адміністративно-регульованих тарифів на послуги і не мало істотного монетарного підґрунтя.

Обмінний курс гривні до долара США упродовж 2006 року утримувався на рівні 5.05 грн. за 1 доллар США, а грошова база і маса збільшилися відповідно на 17.5 та 34.5%.

Макроекономічні умови у 2006 році відзначалися динамічними змінами кількісних та якісних параметрів розвитку. У I півріччі виникла нагальна потреба подолання несприятливих тенденцій розвитку в 2005 році, нівелювання негативного впливу на економіку погіршення ситуації на зовнішніх ринках та збільшення цін на енергоресурси. Для вирішення цих завдань, починаючи з травня 2006 року, головна увага приділялася підтримці позитивних тенденцій в економіці.

Грошово-кредитна політика Національного банку України в цей період спрямовувалася на забезпечення стабілізації на грошово-кредитному ринку і проводилася гнучко, адекватно до макроекономічної ситуації.

Для забезпечення стабільності національної валюти, стримування інфляційних та девальваційних очікувань Національним банком України в січні – квітні 2006 року здійснено валютні інтервенції з продажу іноземної валюти на міжбанківському ринку обсягом 2.1 млрд. дол. США, вилучивши з обігу понад 10.5 млрд. грн.

За результатами проведених заходів, спостерігалось зменшення суми коштів на коррахунках банків, оскільки після значних бюджетних витрат у грудні 2005 року мав місце певний "навіс" ліквідності банків, який створював додаткові інфляційні ризики.

Зазначені заходи, що здійснювалися Національним банком України, сприяли збереженню цінової та курсової стабільності національної валюти, а також забезпечували загальну рівновагу на грошово-кредитному ринку. Офіційний курс гривні залишався незмінним, а в ціновій сфері сформувалася стала тенденція до зниження інфляційного тиску, яка зберігалася до серпня 2006 року включно. Крім цього, уже з середини квітня звітного року на міжбанківському ринку спостерігалось перевищення пропозиції іноземної валюти над попитом, а з початку травня і до кінця року воно набуло стійкої тенденції.

Стабілізація ситуації в монетарній сфері сукупно з іншими чинниками (поліпшенням ситуації в зовнішньоекономічному секторі, поступовим зниженням політичної напруженості) сприяла активізації процесів економічного розвитку. Зокрема, починаючи з II кварталу 2006 року, значно прискорилися темпи зростання ВВП, що відповідним чином підвищувало попит економіки на гроші.

Оскільки на грошово-кредитному ринку в цей період спостерігалась тенденція до зниження ліквідності, для забезпечення адекватності пропозиції грошей та попиту на них Національний банк України розпочав проведення активнішої грошово-кредитної політики, використовуючи спектр таких інструментів регулювання грошово-кредитного ринку, як обов'язкове резервування коштів, процентні ставки, рефінансування банків та депозитні операції.

Обов'язкове резервування коштів

З метою визначення оптимальних розмірів грошової маси в обігу Національний банк України протягом 2006 року неодноразово посилював вимоги до формування банками обов'язкових резервів.

З метою зменшення рівня доларизації економіки, починаючи з 1 жовтня 2006 року, було запроваджено диференційовані нормативи формування банками обов'язкових резервів залежно від строку залучення коштів та виду валют, які на 01.01.2007 р. становили:

- за строковими коштами і вкладками (депозитами) юридичних і фізичних осіб у національній валюті – 0.5%;
- за строковими коштами і вкладками (депозитами) юридичних і фізичних осіб в іноземній валюті – 4%;
- за коштами вкладів (депозитів) юридичних і фізичних осіб у національній валюті на вимогу і коштами на поточних рахунках – 1%;
- за коштами вкладів (депозитів) юридичних і фізичних осіб в іноземній валюті на вимогу і коштами на поточних рахунках – 5%.

Залежно від ситуації на грошово-кредитному ринку Національний банк України змінював рівень обов'язкового резервування коштів, який щоденно на початок операційного дня зберігався на кореспондентському рахунку банку в Національному банку України. На 01.01.2006 р. рівень зазначеного показника було встановлено не менш як 90%, з 01.03.2006 р. – не менш як 70%, з 01.10.2006 р. – не менш як 100% від суми встановленого та сформованого обсягу обов'язкових резервів за попередній звітний період резервування (місяць).

За результатами прийнятих рішень, середній розрахунковий норматив обов'язкового резервування у 2006 році становив 4.3%, або зменшився з 6.8% у січні до 2.1% у грудні (за 2005 рік він становив 6.6% і збільшився з 6.4% у січні до 6.8% у грудні).

Протягом 2006 року збільшувалося формування банківською системою обов'язкових резервів, обсяг яких за січень 2006 року становив 6.3 млрд. грн., а за грудень 2006 року – 9.7 млрд. грн. Середні залишки коштів на кореспондентських рахунках банків упродовж року коливалися від 9.6 до 16.1 млрд. грн.

Процентні ставки

Упродовж 2006 року процентна політика Національного банку України проводилася адекватно до ситуації на грошово-кредитному ринку. З метою закріплення позитивних тенденцій, що спостерігалися в грошово-кредитній та макроекономічній сферах, з 10 червня 2006 року було знижено рівень облікової ставки Національного банку України з 9.5 до 8.5% річних.

Для посилення ролі процентної політики в регулюванні грошово-кредитного ринку Національним банком України відповідно до Положення про регулювання Національним банком України ліквідності банків України, затвердженого постановою Правління Національного банку України від 26.09.2006 р. № 378, яке набрало чинності з 17 листопада 2006 року, було запроваджене щоденне оголошення ставок за операціями овернайт щодо підтримання ліквідності банків і розміщення депозитних сертифікатів Національного банку України.

Середньозважена процентна ставка за кредитами рефінансування банків у грудні становила 9.5% річних, або знизилася за всіма інструментами рефінансування на 3.5 процентного пункту, у тому числі за:

- кредитами овернайт – на 2.5 процентного пункту (з 13% річних у січні до 10.5% річних у грудні);
- кредитами рефінансування, наданими за результатами тендерів – на 2.9 процентного пункту (з 12.0% річних у лютому до 9.1% річних у грудні);
- операціями прямого РЕПО (розрахунково) – на 1.5 процентного пункту (з 11% річних у квітні до 9.5% річних у грудні).

Середньозважена процентна ставка за наданими в серпні 2006 року кредитами рефінансування під заставу майнових прав на кошти банківського вкладу (депозиту), розміщеного в Національному банку України, та за проведеними в грудні 2006 року операціями з обміну іноземної валюти на національну валюту (своп) становили 8.5 та 9.5% річних відповідно.

У цілому за рік середньозважена процентна ставка за всіма інструментами рефінансування банків становила 11.5% річних (за 2005 рік – 14.7% річних) і впродовж більшої частини року була на рівні, вищому відносно як фактичного, так і прогнозного рівня інфляції.

Рефінансування банків

Забезпечення підтримання ліквідності банків Національним банком України впродовж 2006 року здійснювалося шляхом надання банкам кредитів овернайт через постійно діючу лінію рефінансування, кредитів рефінансування строком до 14 та 365 днів, а також операцій прямого РЕПО з державними цінними паперами та іноземною валютою.

Із набранням чинності Положення про регулювання Національним банком України ліквідності банків України, починаючи з 17 листопада 2006 року, було розширено спектр фінансових інструментів, які використовувалися як забезпечення кредитів рефінансування:

- збільшено термін проведення операцій прямого РЕПО та перелік активів, що можуть бути предметом цієї операції;
- запроваджено проведення операцій своп з іноземною валютою з розширенням видів вільно конвертованих валют;
- відмінено проведення операцій прямого РЕПО з іноземною валютою тощо.

З метою забезпечення стабільної діяльності банків та сприяння стимулюванню банків щодо активного здійснення кредитування довгострокових програм суб'єктів господарювання Національним банком України прийнято Положення про порядок рефінансування банків під заставу майнових прав на кошти банківського вкладу (депозиту), розміщеного в Національному банку України. Зазначене положення забезпечило запровадження механізму трансформації частини короткострокових ресурсів банків у довгострокові з метою сприяння зменшенню розривів між термінами та обсягами за залученими банками коштами і розміщеними коштами в економіку.

Обсяг операцій рефінансування банків у 2006 році становив 8.3 млрд. грн. (у 2005 році – майже 12 млрд. грн.). У структурі наданих кредитів кредити овернайт становили 66.9% (у 2005 р. – 93.0%), операції прямого РЕПО – 16.3% (у 2005 р. – 5.1%), кредити рефінансування через тендер – 12.1% (у 2005 р. – 1.9%), через операції своп з іноземною валютою – 4.5%, кредитів, наданих під заставу майнових прав на кошти банківського вкладу (депозиту), розміщеного в Національному банку України, – 0.2%. У звітному році банками було повернено кредитів на загальну суму 7.6 млрд. грн. (у 2005 р. – 15.2 млрд. грн.).

Депозитні операції

З метою забезпечення збалансованості пропозиції грошових коштів та попиту на них Національний банк України з січня до 17 листопада 2006 року проводив депозитні операції з банками шляхом емісії депозитних сертифікатів Національного банку України та укладення депозитних договорів. Крім цього, в серпні 2006 року з банками укладалися договори банківського вкладу (депозиту), розміщеного в Національному банку України, майнові права за якими було надано в забезпечення кредитів рефінансування. Загальний обсяг проведення операцій з мобілізації коштів банків у 2006 році становив 6.8 млрд. грн. (у 2005 році – 17.3 млрд. грн.).

Упродовж 2006 року було оголошено 130 тендерів з розміщення депозитних сертифікатів. Загальний обсяг залучення коштів банків шляхом розміщення депозитних сертифікатів у 2006 році номінальною вартістю 1000 тис. грн. становив 610 млн. грн. (у 2005 р. – 14 788 млн. грн.), а середньозважений рівень процентної ставки за депозитними сертифікатами у 2006 році дорівнював 0.95% річних (у 2005 році – 3.8% річних).

Загальний обсяг залучення коштів банків через депозитні операції шляхом укладення депозитних договорів становив 6135 млн. грн. (у 2005 р. – 157 млн. грн.), середньозважена процентна ставка – 1.1% річних (у 2005 р. – 4.5% річних).

Обсяг коштів банківського вкладу (депозиту), розміщеного в Національному банку України, майнові права за якими було надано в забезпечення кредитів рефінансування, становив 15 млн. грн., а середньозважена процентна ставка – 6.8% річних.

З метою регулювання ліквідності банків у квітні 2006 року було здійснене дострокове погашення депозитних сертифікатів на загальну суму 765 млн. грн. (у тому числі дострокове розірвання депозитних договорів – на 150 млн. грн.).

2.1.2. Безготівкова емісія Національного банку України

У 2006 році Національним банком України було випущено в обіг 22.3 млрд. грн., що на 43.1 млрд. грн., або в 2.9 раза менше, ніж у 2005 році, у тому числі:

- на придбання іноземної валюти для формування золотовалютного резерву Національного банку України в сумі 13.9 млрд. грн. проти 53.4 млрд. грн. у 2005 році;
- для підтримки ліквідності банків через різні механізми рефінансування в сумі 8.4 млрд. грн. проти 12.0 млрд. грн. у 2005 році.

Структура безготівкової емісії, здійсненої Національним банком України

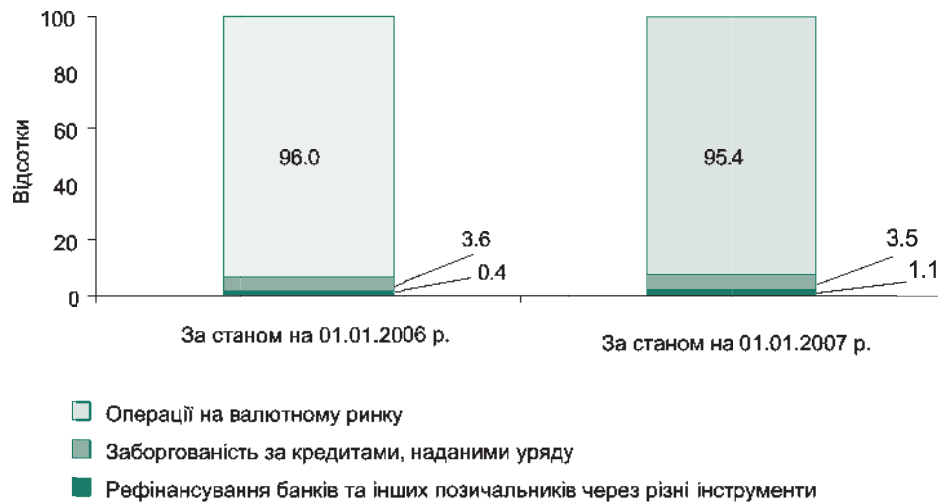
У структурі безготівкової емісії, здійсненої Національним банком України, у 2006 році, на відміну від попереднього року, частка коштів, спрямованих на придбання іноземної валюти для формування золотовалютного резерву Національного банку України, зменшилася з 81.7 до 62.6%, що пояснюється проведенням Національним банком України протягом січня – квітня 2006 року валютних інтервенцій з продажу іноземної валюти на міжбанківському ринку, тоді як за відповідний період 2005 року Національним банком України переважно проводилися операції з купівлі іноземної валюти.

У 2006 році Національним банком України було вилучено з обігу емісійних коштів обсягом 20.7 млрд. грн., або на 14.3% менше, ніж у 2005 році. Вилучення емісійних коштів здійснювалося шляхом продажу Національним банком України іноземної валюти в сумі 13.1 млрд. грн. (63.1% від загальної суми вилучених коштів), повернення банками раніше наданих кредитів рефінансування в сумі 7.6 млрд. грн. (36.8%), а також за рахунок операцій з погашення облігацій зовнішньої державної позики у сумі 0.02 млрд. грн. (0.1%).

Обсяг чистої безготівкової емісії (різниця між випущеними в обіг та вилученими з обігу коштами) в 2006 році становив 1.6 млрд. грн. і був на 39.7 млрд. грн., або майже в 26 разів меншим, ніж у 2005 році.

За станом на 01.01.2007 р. обліковувалося безготівкової емісії Національного банку України в сумі 103.0 млрд. грн., що на 1.6 млрд. грн., або на 1.6% більше, ніж на 01.01.2006 р.

Структура безготівкової емісії Національного банку України

2.1.3. ГРОШОВИЙ ОБІГ

За станом на 01.01.2007 р. грошова база становила 97.2 млрд. грн., або збільшилась з початку року на 17.5% (за 2005 рік – на 53.9%).

Уповільнення темпів зростання грошової бази у 2006 році було головним чином зумовлено зростанням попиту на іноземну валюту. Цьому також сприяли дії Національного банку України щодо коригування вимог з формування банками обов'язкових резервів.

За станом на 01.01.2007 р. загальний обсяг грошової маси в обігу (М3) становив 261.1 млрд. грн. і збільшився за 2006 рік на 34.5% (за 2005 рік – на 54.3%). Темпи зростання грошової маси за 2006 рік були найнижчими, починаючи з 2000 року.

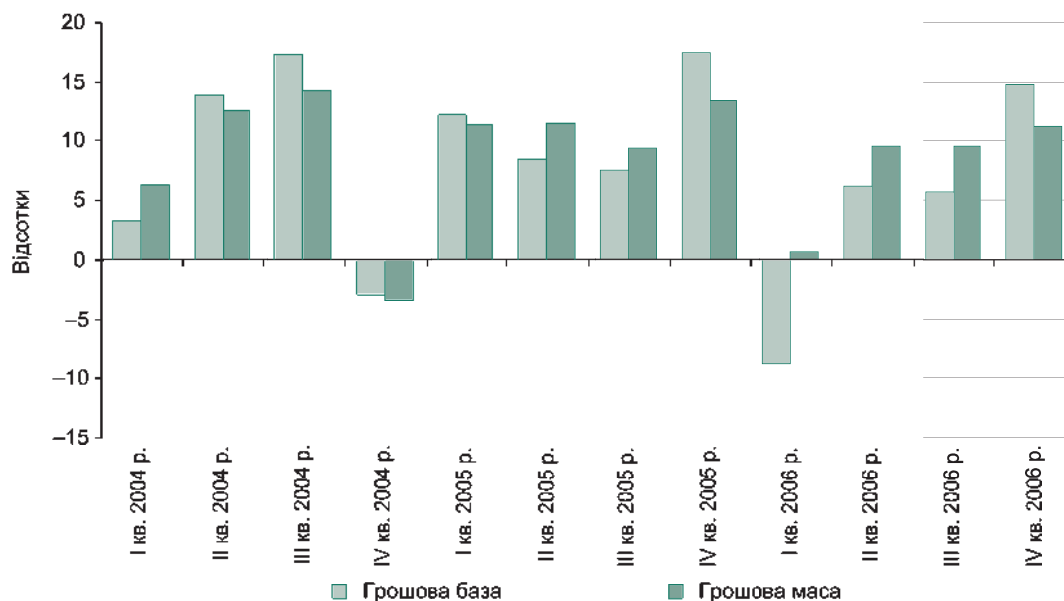
У розрізі валют за 2006 рік грошова маса збільшилась в національній валюті на 28.6%, в іноземній – на 53.8%. Це позначилося на структурі грошової маси за видами валют. Частка грошової маси в національній валюті на кінець грудня 2006 року становила 73.0%, або знизилася з початку року на 3.4 процентного пункту.

Відносно низькі темпи зростання монетарних показників у 2006 році були переважно наслідком зменшення обсягів валютних інтервенцій Національного банку України. Так, якщо упродовж останніх років операції на валютному ринку були основним каналом розширення грошової пропозиції, то у 2006 році сальдо валютних інтервенцій з купівлі-продажу іноземної валюти лише у жовтні, за кумулятивним підрахунком, мало позитивне значення. Проте така ситуація не позначилася негативним чином на рівні забезпечення економіки грошовими ресурсами. Попит на гроші у 2006 році змінювався відповідно до динаміки макроекономічної ситуації в країні – по мірі активізації темпів економічного розвитку відбувалося і підвищення попиту на гроші. Так, якщо у I кварталі звітного року грошова маса зросла на 0.6%, що насамперед пояснювалося високою порівняльною базою I кварталу 2005 року, то, починаючи з II кварталу 2006 року, поступове прискорення темпів економічного зростання збільшувало потребу в грошах. У II кварталі грошова маса збільшилась на 9.7%. Збільшенню грошової пропозиції сприяло також збалансування ситуації на валютному ринку. В умовах збереження позитивних тенденцій макроекономічного розвитку в III та IV кварталах 2006 року грошова маса зросла відповідно на 9.6 та 11.2%.

У 2006 році Національний банк України забезпечував необхідний рівень грошової пропозиції через регулювання вимог з формування банками обов'язкових резервів. У цілому за звітний рік відбулося вивільнення коштів, що підлягало обов'язковому резервуванню на суму понад 10 млрд. грн. Крім цього, для забезпечення достатнього рівня

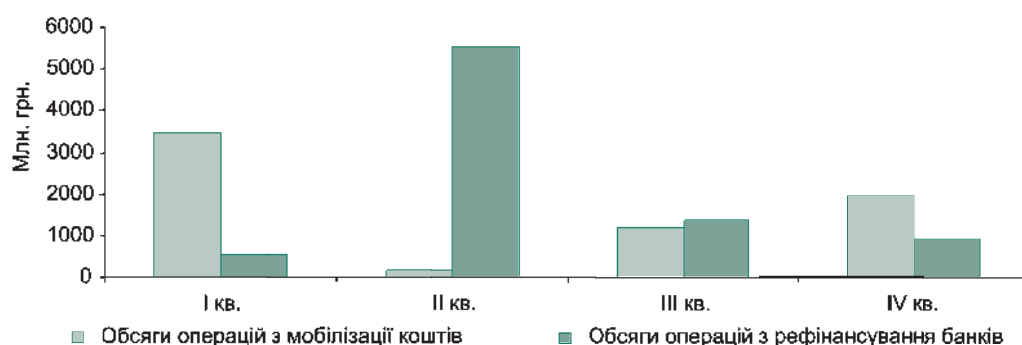
грошової пропозиції Національний банк України використовував й інші монетарні інструменти й механізми, зокрема, починаючи з II кварталу 2006 року, Національним банком України було збільшено обсяг операцій з підтримання ліквідності банків.

Динаміка основних монетарних показників (зміна до попереднього кварталу)

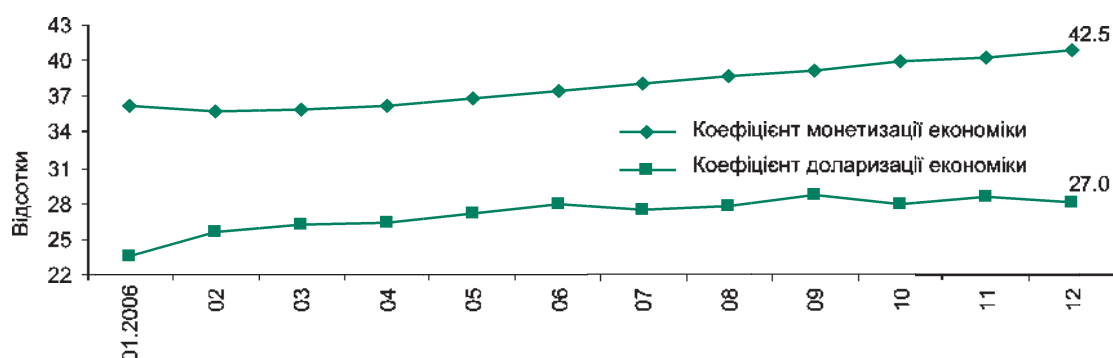
Загальний обсяг операцій з рефінансування банків у 2006 році становив понад 8.3 млрд. грн. (з яких 93.6% – в II–IV кварталах). Одночасно було зменшено обсяги операцій з мобілізації коштів. Так, якщо в I кварталі звітного року обсяг коштів банків, залучених за мобілізаційними операціями, становив 3.5 млрд. грн., то у II–IV кварталах 2006 року – лише 3.3 млрд. грн.

Динаміка обсягів операцій Національного банку України з регулювання ліквідності банків у 2006 році

Про достатній рівень насиченості економіки грошима свідчила позитивна динаміка монетарних коефіцієнтів. Так, рівень монетизації економіки за 2006 рік підвищився з 36.2 до 42.5%. Процесу ремонетизації економіки сприяло похвалення фондового ринку, поступове відновлення ролі капіталомістких галузей (металургія, машинобудування) у структурі економічного зростання, що зумовлювало більший попит на кредити, а також значне зростання цін на певні види інвестиційних активів (зокрема, на нерухомість і землю), що потребувало більше коштів для здійснення операцій на фондовому ринку та ринку нерухомості.

**Динаміка коефіцієнтів монетизації та доларизації економіки
упродовж 2006 року**

В умовах прискоренішого зростання грошової маси порівняно із грошовою базою значення грошового мультиплікатора у 2006 році істотно підвищилося – з 2.3 (на початку року) до 2.7. Втім, враховуючи значне зменшення вимог до формування банками обов'язкових резервів, таке збільшення грошового мультиплікатора носило певною мірою штучний характер.

ГРОШОВА МАСА ЗА АГРЕГАТАМИ

Показники	2006 рік (млрд. грн.)	за рік	Темпи зростання, % у тому числі по кварталах			
			I	II	III	IV
Гроші поза банками						
готівка (M0)	75.0	124.5	97.4	109.6	106.7	109.3
Грошова маса (M1)	123.3	125.1	97.6	108.9	107.9	109.1
Грошова маса (M2)	259.4	134.3	100.7	109.6	109.5	111.1
Грошова маса (M3)	261.1	134.5	100.6	109.6	109.6	111.2
Довідково:						
грошова база	97.2	117.5	91.2	106.2	105.7	114.7

Примітка.

M1 мінус M0 – переказні кошти у національній валюті;

M2 мінус M1 – переказні кошти в іноземній валюті та інші кошти;

M3 мінус M2 – цінні папери власного боргу банків.

За станом на 01.01.2007 р. обсяг готівки поза банками (M0) дорівнював 75.0 млрд. грн. і збільшився за звітний рік на 24.5%. У 2006 році тривали позитивні зміни у структурі грошової маси (M3) – зокрема на 2.3 процентного пункту зменшилася питома вага готівки, яка на кінець грудня становила 28.7%.

Обсяг переказних коштів у національній валюті на 1 січня 2007 року становив 48.3 млрд. грн., або зріс за 2006 рік на 26.0%.

Переказні кошти в іноземній валюті та інші кошти зросли за 2006 рік на 44.0% і на 01.01.2007 р. становили 136.1 млрд. грн.

Високими темпами зростали кошти клієнтів, вкладені в придбання цінних паперів банків. За 2006 рік їх обсяг збільшився на 78.3% і на 1 січня 2007 року становив 1.7 млрд. грн.

Найбільшу частку у структурі грошової маси становили переказні кошти в іноземній валюті та інші кошти – 52.2% (у 2005 році – 48.7%), гроші поза банками – 28.7% (у 2005 році – 31.0%), переказні кошти у національній валюті – 18.5% (у 2005 році – 19.8%), решта (0.6%) – кошти клієнтів, вкладені в придбання цінних паперів банків.

При збільшенні у звітному році грошової маси на 34.5% кошти фізичних осіб (включаючи кошти на придбання цінних паперів банків) зросли на 36.5% і на 1 січня 2007 року становили 183.5 млрд. грн. Кошти суб'єктів господарювання за рік зросли на 30.1% і дорівнювали 77.5 млрд. грн.

У структурі розміщення грошової маси частка коштів фізичних осіб (включаючи кошти на придбання цінних паперів банків) зросла на 1 процентний пункт і на 01.01.2007 р. становила 70.3%. Решту становили кошти суб'єктів господарювання.

На 1 січня 2007 року заощадження фізичних осіб (включаючи кошти клієнтів, вкладені в придбання цінних паперів банків) становили 108.5 млрд. грн. і збільшилися за 2006 рік на 46.2%, у тому числі в національній валюті – на 38.1%, в іноземній – на 57.5%.

У загальній сумі заощаджень фізичних осіб основну частку становили інші кошти – 76.2%, які зросли за 2006 рік на 47.6%. Переказні кошти фізичних осіб, що становили 22.3% від усіх заощаджень населення, збільшилися за 2006 рік на 40.1%. Вкладення в цінні папери банків становили 1.7 млрд. грн. (1.5% від загального обсягу заощаджень фізичних осіб), що на 22.6% більше, ніж у попередньому році.

2.1.4. ГОТІВКОВИЙ ОБІГ

У 2006 році на зростання обсягу готівки поза банками впливало економічне зростання та збільшення соціальних виплат населенню.

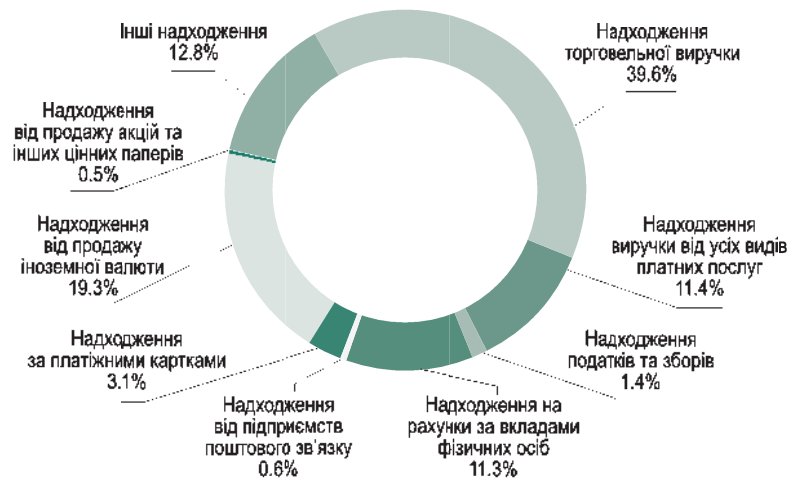
На 01.01.2007 р. обсяг готівки поза касами банків становив 75.0 млрд. грн. і збільшився за рік на 14.7 млрд. грн., або на 24.5% (за 2005 рік – на 17.9 млрд. грн., або на 42.2%). Одночасно тривали позитивні зміни у структурі грошової маси (М3) – зокрема зменшилася питома вага готівки, яка на кінець грудня становила 28.7 проти 31% на початок року. Тенденцію до зменшення мав також рівень осідання готівки в обігу, який скоротився порівняно з 2005 роком з 4.6 до 2.8%.

Переважна більшість (16 із 25) регіонів України здійснювали випуск готівки в обіг, а найвищий рівень емісії готівки був у Житомирській (14.0%), Сумській (16.1%), Чернігівській (17.9%), Миколаївській (25.1%), Кіровоградській (26.0%) та Луганській (31.7%) областях. У дев'яти регіонах з грошового обігу було вилучено готівки на суму 14.9 млрд. грн.

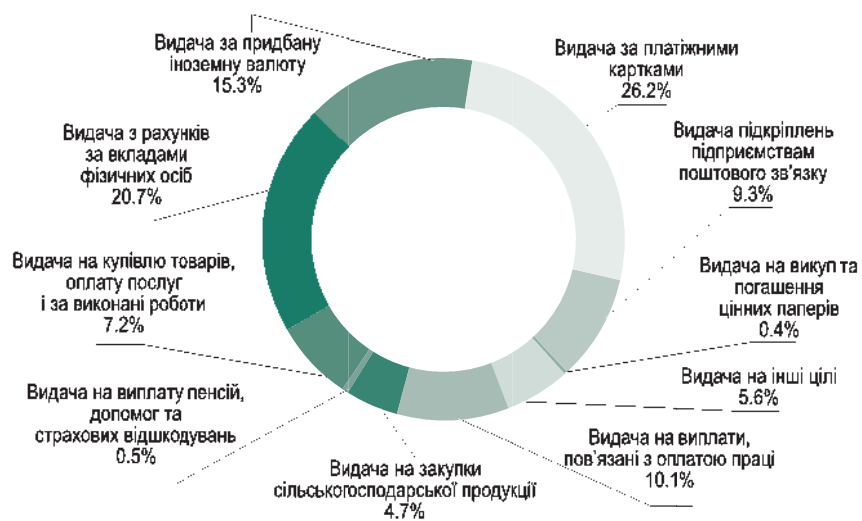
В умовах зростання доходів населення тенденцію до збільшення мали як видача готівки з кас банків, так і їх надходження. За 2006 рік було видано готівки на 34.5% більше, ніж за 2005 рік, одночасно надходження готівки зросли на 37.0%, причому збільшення її спостерігалось за усіма статтями касових оборотів банків.

Надходження готівки до кас банків у 2006 році становили 509.7 млрд. грн. і зросли порівняно з 2005 роком на 137.7 млрд. грн. У структурі надходжень до кас банків 51% становили надходження від підприємств торговельної мережі та підприємств, що надають усі платні послуги, виручка яких порівняно з 2005 роком збільшилася на 56 млрд. грн., або на 27.5%. Крім цього, зросли надходження від продажу іноземної валюти (на 49.6%, або на 32.6 млрд. грн.), на рахунки закладами фізичних осіб (на 36.9%, або на 15.6 млрд. грн.), а також за платіжними картками (в 2.3 раза, або на 8.9 млрд. грн.).

Підвищення соціальних виплат у 2006 році відповідно вплинуло на зростання видач готівки з кас банків України, які становили 524.5 млрд. грн. і збільшилися порівняно з 2005 роком на 134.6 млрд. грн., або на 34.5%. Суттєво зросли (в 1.4 раза, або на 89.3 млрд. грн.) виплати, пов'язані з оплатою праці, пенсій, з рахунків закладами фізичних осіб та

Структура надходжень готівки до кас банків у 2006 році

платіжними картками, обсяг яких становив 301.8 млрд. грн., або понад 57% від загальних виплат. Крім того, зросла видача банками готівки за придбану іноземну валюту (на 37.1%, або на 21.8 млрд. грн.), на закупівлю товарів та оплату послуг (на 30.2%, або на 8.8 млрд. грн.), на закупівлю сільськогосподарської продукції (на 24.7%, або на 4.9 млрд. грн.).

Структура видач готівки з кас банків у 2006 році

Через підвищений попит з боку населення на іноземну валюту у 2006 році з обігу було вилучено 18.0 млрд. грн. (різниця між надходженням та видачею готівки від операцій з іноземною валютою), що вплинуло на уповільнення темпів зростання готівки поза банками та на емісійний результат 2006 року.

Позитивним наслідком збільшення доходів населення у 2006 році стало зростання депозитних вкладень фізичних осіб. Упродовж звітного року готівкові надходження на рахунки закладами фізичних осіб зросли на 36.9% і становили 57.7 млрд. грн., або 20.5% від загальної суми надходжень на вклади населення.

Протягом 2006 року Національний банк України забезпечував потреби економіки в готівкових коштах у необхідних обсягах з оптимальним купюрним складом банкнот і монет.

З цією метою постійно здійснювався аналіз і контроль за запасами готівки у сховищах територіальних управлінь (своєчасне підкріплення готівкою і вивезення надлишків готівки) та резервних фондах Національного банку України. Обсяг підкріплення територіальних управлінь протягом 2006 року з резервних фондів банкнотами та монетами становив понад 35.3 млрд. грн., або на 4.7 млрд. грн. більше, ніж у попередньому році. Поряд з цим збільшилися обсяги підкріплення запасів готівки територіальних управлінь за рахунок перерозподілу готівки між ними, загальна сума яких у звітному році становила понад 5.4 млрд. гривень (у 2005 році – 4.5 млрд. грн.).

За станом на 1 січня 2007 року в обігу знаходилося 1771.6 млн. шт. банкнот і 5677.0 млн. шт. розмінних та обігових монет (за станом на 1 січня 2006 року – 1653.6 і 4848.8 млн. шт. відповідно). На звітну дату на душу населення припадало по 38 шт. банкнот і по 115 шт. розмінних та обігових монет усіх номіналів проти 35 шт. та 97 шт. за станом на 01.01.2006 р. відповідно.

З метою підтримання у належному стані випущених в обіг банкнот зношена готівка підлягала вилученню з обігу. У 2006 році з обігу було вилучено зношених банкнот в кількості 830.5 млн. штук на суму 12.9 млрд. грн.

Тривала робота з удосконалення функціонування автоматизованих систем оброблення готівки, об'єднаних в єдину інформаційно-обчислювальну мережу, що забезпечувало постійний дистанційний контроль за технологічними процесами оброблення банкнот у касах банків.

У 2006 році установами банків України було визнано підробленими та вилучено з обігу 4.2 тис. штук фальшивих банкнот національної валюти (на 10% менше, ніж у 2005 році) на загальну суму 167 тис. грн. (на 57% більше порівняно з 2005 роком), переважна частина серед яких були банкноти номіналом 20 і 10 гривень (35 та 24% від обсягу виявлених в обігу фальшивих банкнот). Майже всю частину (98%) від підроблених банкнот становили банкноти, виготовлені з використанням репродукційного обладнання на струменевих та лазерних принтерах.

Було визнано підробленими та вилучено з банківської системи 794 штук банкнот доларів США на суму понад 75 тис. дол. США та 40 штук банкнот Європейського центрального банку на суму майже 5 тис. євро. Серед підроблених банкнот іноземної валюти переважали банкноти номіналом 100 доларів США (92% від загальної кількості підроблених доларів США) та банкноти номіналом 200 євро (42% від загальної кількості підроблених євро). Понад 90% підроблених банкнот іноземної валюти, вилучених з обігу, було виготовлено друкарським способом.

Відповідно до затвердженого Плану випуску пам'ятних і ювілейних монет України у 2006 році випущено 31 найменування пам'ятних та ювілейних монет (44 види), у тому числі 5 золотих, 17 срібних та 22 монети із недорогоцінних металів. Поряд з цим у звітному році проведено значну роботу з реалізації пам'ятних і ювілейних монет, обсяг якої становив 1.2 млн. штук на загальну суму 47.8 млн. грн., що в 1.5 раза більше, ніж у 2005 році, а до бюджету надійшло коштів від податку на додану вартість у загальній сумі 7.1 млн. грн.

У звітному році випущено інформаційно-довідковий журнал "Банкноти і монети України. 2005", який включив інформацію про всі випуски законних платіжних засобів України, введених в обіг у 2005 році.

На виконання діючих контрактів у 2006 році здійснено постачання за кордон 4220 срібних і золотих монет на загальну суму 75 тис. євро.

У 2006 році Національним банком України було вжито ряд заходів, спрямованих на подальше вдосконалення організації готівкового обігу та поліпшення законодавчого і нормативного забезпечення здійснення операцій з готівкою, а саме:

- розроблено Інструкцію з організації перевезення валютних цінностей та інкасації коштів у банківських установах України;

- на основі локальних баз даних програмного комплексу "Експертиза грошових знаків" з 02.01.2006 р. було впроваджено мережеву аналітичну систему для роботи з централізованою базою даних підроблених грошових знаків національної валюти – програмний комплекс "Аналітична система результатів експертизи грошових знаків";

– з метою удосконалення проведення операцій щодо визначення платіжності та обміну банкнот і монет Національного банку України та впорядкування відповідних взаємовідносин між фізичними, юридичними особами та банками України було внесено зміни до Правил визначення платіжності та обміну банкнот і монет Національного банку України;

– здійснювалося супроводження дев'яти програмних комплексів та задач з метою забезпечення автоматизації операцій з готівкою: "Емісійний день банку", "Облік операцій з готівкою у сховищах та касі перерахування", "Автоматизація оброблення заявок банків на підкріплення готівкою, вивезення її надлишків та не придатних до обігу банкнот і монет", "Автоматизація проведення операцій із введення в обіг, обліку та реалізації пам'ятних, ювілейних монет, нумізматичної та супутньої продукції", "Експертиза грошових знаків", "Облік банкнот номіналом 500 гривень зразка 2006 року та їх міграція за серіями і номерами", "Касові обороти", "Виявлення фальшивих та підроблених банкнот і монет гривні", "Виявлення фальшивих банкнот інвалюти".

2.2. ВАЛЮТНО-КУРСОВА ПОЛІТИКА

2.2.1. Динаміка валютного курсу гривні.

Реальний ефективний обмінний курс

У 2006 році валютно-курсова політика Національного банку України була спрямована на дотримання стабільності обмінного курсу гривні до курсоутворюючої валюти – долара США, накопичення міжнародних резервів та своєчасне виконання зовнішніх боргових зобов'язань держави. При цьому її реалізація відбувалася у непростих умовах різкого подорожчання імпорتنих енергоносіїв та зростання попиту на іноземну валюту на початку року у зв'язку з проведенням виборів до Верховної Ради України.

У 2006 році офіційний курс гривні до долара США залишався незмінним на рівні 5.05 грн. за 1 дол. США при визначеному Основними засадами грошово-кредитної політики на 2006 рік середньому значенні в межах 5.0–5.2 грн. за 1 дол. США. Динаміка офіційного курсу гривні щодо євро та російського рубля відображала зміну курсу всіх валют на міжнародних ринках.

ОФІЦІЙНИЙ КУРС ГРИВНІ ДО ІНОЗЕМНИХ ВАЛЮТ

(за 100 одиниць валюти, номінальні та реальні зміни: "–" – зниження, "+" – зростання)

Курс гривні до іноземної валюти:	2006 рік	Довідково: 2005 рік
– щодо долара США	505.00	505.00
номінальна зміна (%)	0	+4.81
реальна зміна (щодо рівня інфляції, %)	+8.9	+16.13
– щодо євро	665.09	597.16
номінальна зміна (%)	–11.4	+17.26
реальна зміна (щодо рівня інфляції, %)	–1.9	+27.1
– щодо російського рубля	19.179	17.541
номінальна зміна (%)	–9.3	+8.3
реальна зміна (щодо рівня інфляції, %)	–6.7	+19.16
Довідково: інфляція до грудня попереднього року (%)	11.6	10.3

Утримуючи стабільним офіційний курс гривні до долара США, Національний банк України не застосовував жорсткої фіксації обмінних курсів, які формувалися на валютному ринку України та відображали зміни попиту та пропозиції. Зокрема, курс гривні до долара США на валютному ринку коливався у діапазоні:

- за безготівковими операціями:
 - з купівлі долара США – від 5.10 до 5.01 грн./дол. США;
 - з продажу долара США – від 5.08 до 5.00 грн./дол. США;
- за готівковими операціями:

- з купівлі долара США – від 5.18 до 5.02 грн./дол. США;
- з продажу долара США – від 5.14 до 4.98 грн./дол. США.

Динаміка валютного курсу гривні щодо долара США у 2006 році

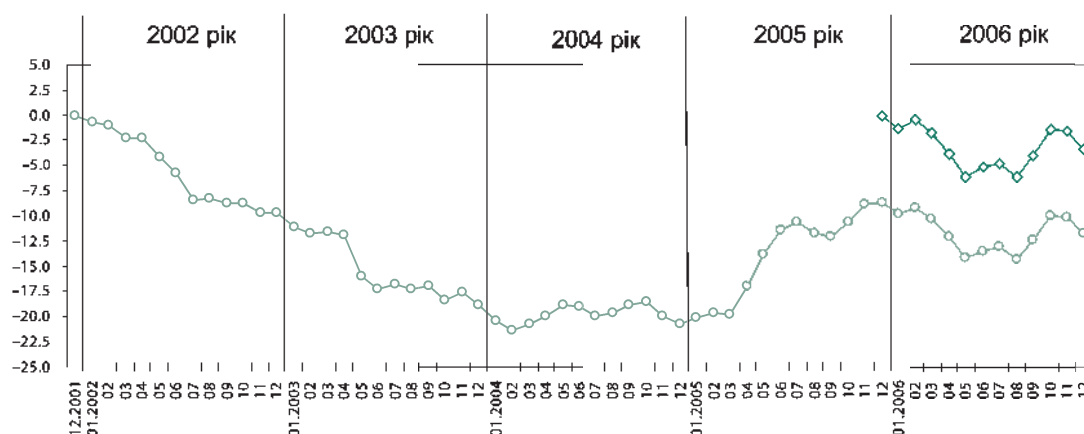

У цілому динаміка валютного курсу гривні відіграла у 2006 році ключову роль в усуненні негативних інфляційних та девальваційних очікувань і відтворенні загального балансу на валютному ринку у I кварталі, нівелюванні песимістичних настроїв під час підвищення цін на імпортований газ, поновленні позитивної динаміки зростання міжнародних резервів та формуванню сприятливого макроекономічного середовища.

Реальний ефективний обмінний курс (РЕОК)

Протягом 2006 року РЕОК гривні знизився на 3.3%, що частково сприяло відновленню конкурентних цінових переваг вітчизняної продукції, втрачених у 2005 році, коли він підвищився на 15%.

Динаміка реального ефективного обмінного курсу гривні у 2002–2006 роках (до грудня 2001 року) та у 2006 році (до грудня 2005 року)

Упродовж 2006 року динаміка РЕОК гривні була нерівномірною. У січні – серпні він знизився на 6.1% переважно через знецінення долара США на світових ринках, прив'язку до нього гривні та відносно низький рівень інфляції в Україні, а у вересні – листопаді відбулося зростання РЕОК гривні головним чином внаслідок прискорення підвищення рівня цін в Україні.

При цьому на зміну РЕОК гривні впливали різні чинники – і курсові, і інфляційні: номінальне послаблення гривні щодо валют країн – основних торговельних партнерів України (на 8.2%) стимулювало зменшення РЕОК гривні, однак вища інфляція в Україні (у середньому на 5 процентних пунктів) спричинила відповідне його підвищення. У цілому ж, враховуючи загальний знижувальний тренд, минулорічна динаміка РЕОК гривні сприяла підвищенню конкурентоспроможності вітчизняного виробництва.

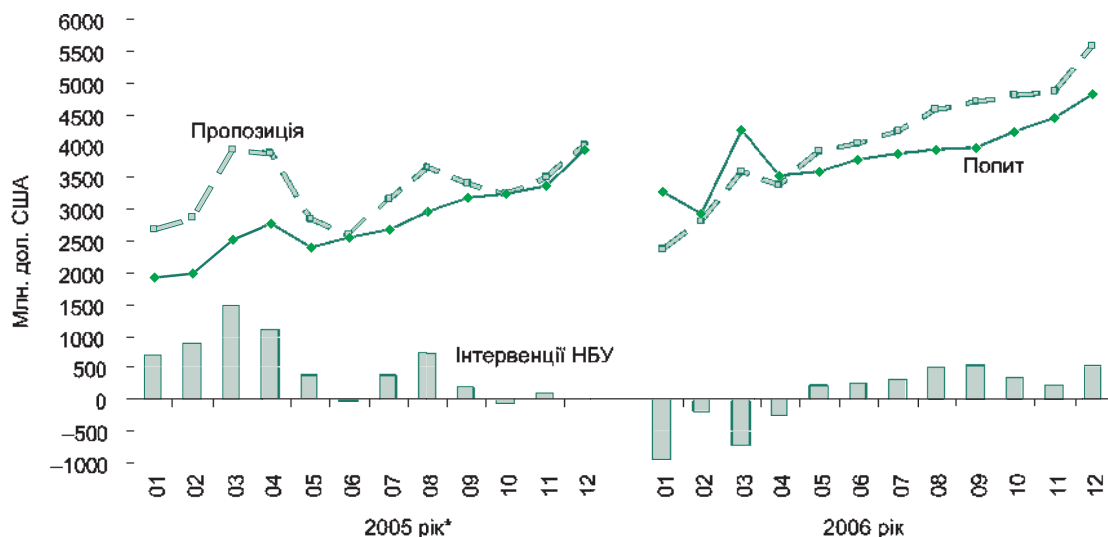
2.2.2. Розвиток валютного ринку України

Динаміка попиту та пропозиції іноземної валюти на міжбанківському ринку протягом 2006 року була нерівномірною. З початку 2006 року на валютному ринку був підвищений попит на валюту через низку факторів, які знаходилися переважно за межами грошово-кредитної політики (вибори до Верховної Ради України, невизначеність щодо ціни на імпортований газ, несприятливість кон'юнктури зовнішніх ринків тощо). Внаслідок цього на ринку спостерігалось перевищення попиту над пропозицією іноземної валюти.

За таких умов Національний банк України був змушений нівелювати негативні очікування учасників міжбанківського ринку, компенсуючи на ньому незадоволений попит на іноземну валюту. Загальний обсяг валютних інтервенцій з продажу валюти Національним банком України на міжбанківському ринку у I кварталі 2006 року становив 1.8 млрд. дол. США.

Обрана стратегія стабілізації валютного ринку довела свою ефективність – міжбанківський ринок відновив загальний валютний баланс, а починаючи з середини квітня 2006 року обсяги пропозиції валюти знову стали перевищувати попит на неї. Загальне сальдо валютних інтервенцій Національного банку України в 2006 році було позитивним і становило 0.9 млрд. дол. США.

Показники динаміки міжбанківського валютного ринку

*Без коштів, отриманих від приватизації "Криворіжсталі".

Міжнародні резерви у звітному році поповнювалися за рахунок валютних інтервенцій Національного банку України та надходжень коштів за рахунок зовнішніх запозичень уряду.

Головним результатом діяльності Національного банку України стало збереження передбачуваності валютного ринку, динаміки обмінного курсу гривні та загального макроекономічного середовища.

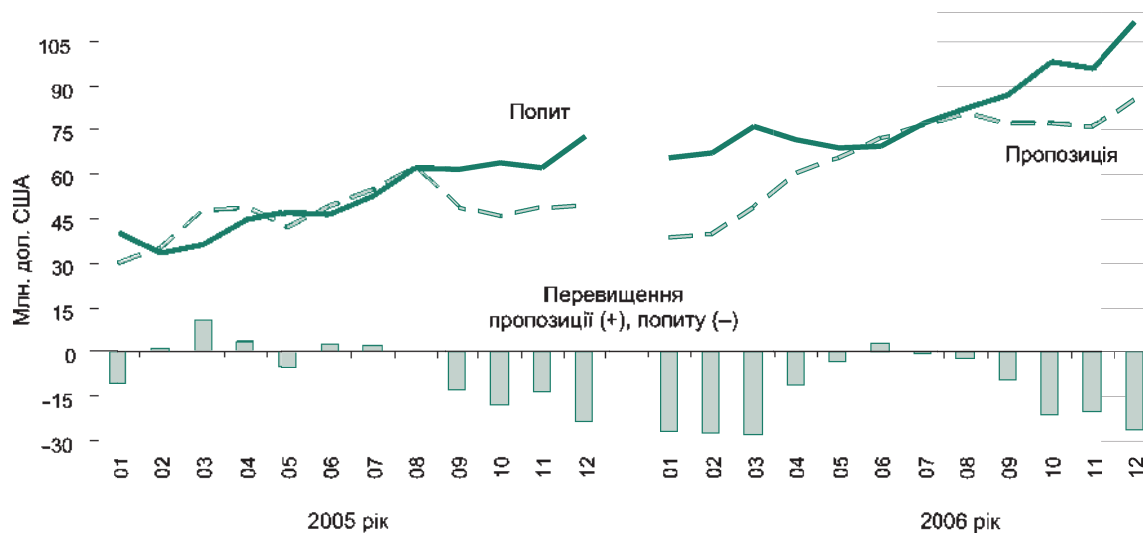
У 2006 році порівняно з попереднім роком обсяг операцій на міжбанківському валютному ринку збільшився на 23.0%. При цьому попит на безготівкову іноземну валюту

зростав вищими темпами, ніж її пропозиція (39.2 та 10.7% відповідно). Обсяг чистої валютної пропозиції у 2006 році становив 2.1 млрд. дол. США.

Зростанню пропозиції іноземної валюти на міжбанківському ринку сприяло інтенсивне її надходження з-за кордону, яке порівняно з 2005 роком збільшилося на 12.5 млрд. дол. США, або на 19.0%. Значна частка приросту валюти була зумовлена активізацією зовнішніх запозичень, обсяг яких зріс на 25.0%. Основним шляхом валютних надходжень, як і в попередні роки, залишалась виручка від експорту (54%).

На готівковому сегменті валютного ринку переважно домінував попит на іноземну валюту. У звітному році загальне перевищення попиту на іноземну валюту над її пропозицією становило майже 3.6 млрд. дол. США (у доларовому еквіваленті) проти 1.3 млрд. дол. США у 2005 році. Ключовими факторами зазначеної тенденції були: підвищення економічної невизначеності на початку року, відповідне чутливе реагування населення на певне погіршення девальваційних та інфляційних очікувань, сплеск кредитної активності населення, відносна нестача товарної пропозиції.

Середньоденні показники готівкового валютного ринку України

Унаслідок прискореного зростання попиту на готівкову іноземну валюту частка готівкового сегменту в структурі валютного ринку підвищилася за рік до 26.7%, або зросла на 5.1 процентного пункту, що свідчило про збереження тенденцій, які спостерігалися протягом останніх років.

СТРУКТУРА ВАЛЮТНОГО РИНКУ УКРАЇНИ (%)

Рік	Безготівковий ринок	Готівковий ринок	Усього
2002	95.7	4.3	100
2003	86.5	13.5	100
2004	81.1	18.9	100
2005	78.4	21.6	100
2006	73.3	26.7	100

У 2006 році на готівковому та безготівковому сегментах валютного ринку спостерігалися різнонаправлені тенденції. На відміну від готівкового сегменту, де відбулося збільшення частки операцій з доларами США, на безготівковому ринку зросла питома вага операцій з євро при скороченні операцій з доларами США та іншими валютами.

**ВАЛЮТНА СТРУКТУРА ЗАГАЛЬНИХ ОПЕРАЦІЙ (КУПІВЛІ І ПРОДАЖУ)
ІНОЗЕМНОЇ ВАЛЮТИ НА МІЖБАНКІВСЬКОМУ ТА ГОТІВКОВОМУ СЕГМЕНТАХ
ВАЛЮТНОГО РИНКУ УКРАЇНИ**

(у доларовому еквіваленті, %)

Рік	Усього, млрд. дол. США	Питома вага, %	долар США	У % до загальної суми євро	російський рубль	інші валюти
Міжбанківський валютний ринок						
2002	38.4	95.7	77.2	10.1	10.4	2.3
2003	52.7	86.5	76.5	13.7	7.5	2.3
2004	77.7	81.1	79.1	11.5	5.9	3.5
2005	91.4	78.4	80.6	12.5	5.8	1.1
2006	102.4	73.3	77.7	14.1	6.8	1.4
Готівковий валютний ринок						
2002	1.7	4.3	77.1	13.5	7.7	1.7
2003	8.2	13.5	81.1	13.0	4.6	1.3
2004	18.1	18.9	80.8	12.9	4.8	1.5
2005	25.2	21.6	79.6	14.0	4.7	1.7
2006	37.2	26.7	82.0	12.1	4.2	1.7

2.2.3. Система валютного регулювання

У 2006 році було збережено основні елементи системи валютного регулювання, які сприяли розвитку грошово-кредитного ринку і забезпеченню стабільності національної грошової одиниці.

У 2006 році Верховною Радою України прийнято зміни до Декрету Кабінету Міністрів України "Про систему валютного регулювання і валютного контролю", згідно з якими на національного оператора поштового зв'язку і фінансові установи було покладено функції агента валютного контролю. У разі невиконання ними цих функцій до них могли бути застосовані такі ж заходи впливу з боку Національного банку України, як і до уповноважених банків.

У звітному році Національний банк України поряд з іншими державними установами брав активну участь в опрацюванні низки законопроектів, спрямованих на вдосконалення валютного законодавства.

Водночас проводилася робота з удосконалення нормативно-правової бази.

У зв'язку з розширенням спектру послуг, які надавалися страховими компаніями-резидентами, вдосконалювалися норми, що регулюють купівлю ними іноземної валюти на валютному ринку України. Так, цим організаціям надано право купувати валюту для забезпечення:

- виплат страхового відшкодування нерезидентам відповідно до укладених з резидентами договорів обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності або договорів страхування, дія яких поширюється на іноземну територію;

- страхування відповідальності членів Асоціації міжнародних автомобільних перевізників України відповідно до вимог Митної конвенції про міжнародне перевезення вантажів.

Враховуючи те, що Українське державне підприємство поштового зв'язку "Укрпошта" з березня 2006 року розпочало надання фізичним особам послуги здійснення міжнародних поштових переказів, а також те, що при наданні цієї послуги може виникати потреба в здійсненні валютно-обмінних операцій з готівковою іноземною валютою, Національним банком України визначено порядок проведення таких операцій цією установою.

З метою поліпшення обслуговування населення і забезпечення дієвого контролю з боку уповноважених банків за проведенням операцій купівлі й продажу готівкової іноземної валюти в пунктах обміну валют, Національним банком України в I кварталі 2006 року введено нові вимоги до діяльності пунктів обміну агентів, а саме: до їх статутного капіталу (250 тис. грн.), а також щодо місця знаходження пунктів обміну. Згідно з вимогами пункти обміну як банківських установ, так і агентів повинні бути розташовані лише в приміщеннях будівель.

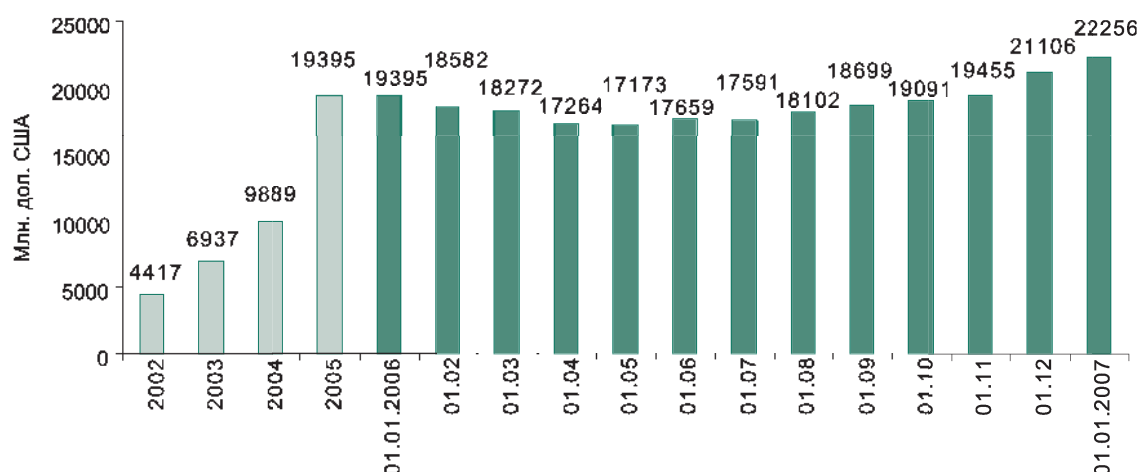
У 2006 році Національний банк України здійснював упереджувальні заходи щодо відпливу валютних коштів за кордон. Оперативні заходи регулювання валютних операцій застосовувалися з урахуванням поточних тенденцій на валютному ринку. Так, у березні 2006 року закінчився термін дії вимоги щодо 20-відсоткового резервування надходжень в Україну короткострокового кредитного капіталу, запровадженої на тимчасовій основі у вересні 2005 року (терміном на шість місяців)⁹ з метою обмеження припливу короткострокового капіталу у вигляді іноземних кредитів та його дестабілізуючого впливу на стан грошово-кредитного, зокрема валютного ринку.

Протягом 2006 року Національним банком України здійснювався аналіз механізмів, типових схем, а також причин, що сприяли непродуктивному відпливу капіталу за межі України.

2.2.4. Міжнародні резерви

На 01.01.2007 р. міжнародні резерви становили 22.3 млрд. дол. США і збільшилися за рік на 2.9 млрд. дол. США, або на 14.8%.

*Міжнародні резерви Національного банку України в 2002–2006 роках
(за поточним курсом)*

Обсяг міжнародних резервів у 2006 році збільшився на 2.9 млрд. дол. США, проте на відміну від попередніх років, основним джерелом їх зростання були зовнішні запозичення уряду – 2.3 млрд. грн. США. На 01.01.2007 р. міжнародні резерви становили 22.3 млрд. дол. США, що давало змогу забезпечити фінансування імпорту товарів та послуг майбутнього періоду впродовж 4.4 місяця.

У 2006 році Національний банк України продовжив забезпечувати ефективне управління міжнародними резервами, в результаті чого підтримувалася зовнішня стабільність національної грошової одиниці, поліпшувалася кредитоспроможність України, було створено сприятливі умови для здійснення зовнішніх запозичень, забезпечувалося виконання Україною зобов'язань перед міжнародними фінансовими організаціями та з регулювання платіжного балансу України, а також здійснювалися валютні інтервенції Національного банку України в рамках грошово-кредитної політики.

Основним принципом управління міжнародними резервами було забезпечення оптимального співвідношення рівнів захищеності, ліквідності та доходності міжнародних резервів. У 2006 році кошти міжнародних резервів розміщувалися на рахунках, а також у фінансових інструментах банків-контрагентів з довгостроковим кредитним рейтингом не нижчим, ніж рівень А. Контроль за кредитним ризиком забезпечувався шляхом диверсифікації міжнародних резервів. У якості банків-контрагентів виступали надійні банки США, Швейцарії та Великобританії.

⁹Положення про порядок обов'язкового резервування коштів за валютними операціями, пов'язаними із залученням резидентами кредитів, позик в іноземній валюті від нерезидентів, затверджене постановою Правління Національного банку України від 12.08.2005 № 291 та зареєстроване в Міністерстві юстиції України 31.08.2005 за № 967/11247.

Основними інструментами управління міжнародними резервами були короткострокові депозити та цінні папери. У 2006 році було розпочато розміщення міжнародних резервів у цінні папери, емітовані в євро. Питома вага портфеля цінних паперів у структурі золотовалютного резерву зросла за 2006 рік з 20 до 38%.

Переважаюча частка монетарного золота Національного банку України зберігалась у сховищі Державної скарбниці, решту було розміщено у довгострокові депозити.

Загальний дохід від управління міжнародними резервами за 2006 рік становив понад 745 млн. дол. США, середня дохідність за операціями з управління міжнародними резервами становила 4% проти 413 млн. дол. США та 1.16% у 2005 році відповідно.

2.3. РОЗВИТОК БАНКІВСЬКОГО СЕКТОРУ УКРАЇНИ

2.3.1. Результати діяльності банків України

У 2006 році банківський сектор України продовжував динамічно розвиватися, демонструючи значні темпи зростання основних показників своєї діяльності, чому сприяло надходження прямих іноземних інвестицій у банківський сектор, зростання реальних доходів населення та його довіри до банківської системи України.

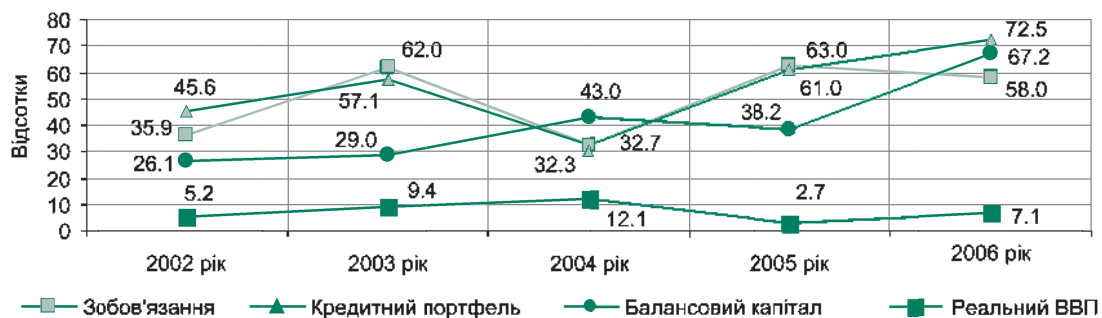
На 01.01.2007 р. співвідношення активів до ВВП становило 63.5% (на 01.01.2006 р. – 51%), кредитів, що надані – 50.3% (на 01.01.2006 р. – 37%), зобов'язань – 55.5% (на 01.01.2006 р. – 45%).

Відношення основних показників діяльності банків України до ВВП

За підсумками 2006 року, темпи зростання активів банків України становили 159.1%, основним фактором зростання яких було розширення кредитування банками нефінансових корпорацій. Темпи зростання обсягу наданих кредитів становили 172.5%, зобов'язань банків – 157.9%, а балансового капіталу – 167.2%.

Темпи приросту показників діяльності банків України та реального ВВП

Зростання активів банків у 2006 році в основному було забезпечене суттєвим зростанням обсягу наданих кредитів – на 113.3 млрд. грн. (у 2005 році – на 59.2 млрд. грн.), або на 72.5%. Високоліквідні активи зросли за цей період на 8.4 млрд. грн., або на 22.9%, вкладення в цінні

папери – на 0.1 млрд. грн., або на 0.9%, основні засоби та нематеріальні активи – на 6.9 млрд. грн., або на 59.7%.

У структурі загальних активів на 01.01.2007 р. питома вага наданих кредитів становила 76.4% (на 01.01.2006 р. – 70.1%), високоліквідних активів – 12.7% (на 01.01.2006 р. – 16.4%), основних засобів та нематеріальних активів – 5.3% (на 01.01.2006 р. – 5.2%), вкладень в цінні папери – 4.1% (на 01.01.2006 р. – 6.4%), дебіторської заборгованості – 0.4% (на 01.01.2006 р. – 0.5%), нарахованих доходів до отримання – 0.8% (на 01.01.2006 р. – 0.9%) та інших активів – 0.4% (на 01.01.2006 р. – 0.5%).

Резерви під активні операції банків було оформлено в повному обсязі відповідно до розрахункового показника на 01.01.2007 р. і становили 13.3 млрд. грн., у тому числі 12.2 млрд. грн. – на відшкодування можливих втрат за кредитними операціями банків.

У 2006 році загальний обсяг зобов'язань банків збільшився на 57.9% переважно за рахунок коштів, залучених на рахунки суб'єктів господарювання та фізичних осіб, частка яких переважала у загальній сумі зобов'язань.

Діяльність банків щодо залучення коштів суб'єктів господарювання та фізичних осіб характеризувалась нижчими темпами зростання, ніж у 2005 році. На 01.01.2007 р. питома вага коштів, залучених на рахунки суб'єктів господарювання, становила 25.8% (на 01.01.2006 р. – 32.5%), фізичних осіб – 35.6% (на 01.01.2006 р. – 38.5%). Частка кредитів, отриманих від інших банків, становила 22.8% (на 01.01.2006 р. – 14.7%), а коштів небанківських установ – 2.5% (на 01.01.2006 р. – 2.9%).

Загальний обсяг зобов'язань банків протягом року був на 30.7% забезпечений вкладеннями фізичних осіб, темпи приросту яких у 2006 році становили 46.2%, у тому числі у національній валюті – 37.3%, а в іноземній валюті – 58.2%.

ДИНАМІКА СТРУКТУРИ БАЛАНСОВОГО КАПІТАЛУ БАНКІВ

(млн. грн.)

Показники	2006 рік				Довідково: 2005 рік		
	млн. грн.	питома вага, %	приріст, млн. грн.	% до попереднього року	млн. грн.	питома вага, %	% до попереднього року
Балансовий капітал	42566.1	100.0	17115.3	167.2	25450.9	100.0	138.2
у тому числі:							
статутний капітал	26372.0	61.9	10261.3	163.7	16110.7	63.3	138.8
емісійні різниці	1198.4	2.8	655.9	220.9	542.5	2.1	130.0
загальні резерви	237.2	0.6	152.6	280.4	84.6	0.3	168.8
резервний фонд	2285.8	5.4	1017.8	180.3	1268.0	5.0	160.1
інші фонди	2169.0	5.1	555.2	134.4	1613.8	6.3	161.8
результати минулих років	713.3	1.7	-411.1	-36.6	1124.4	4.4	89.3
результат звітного року, що очікує затвердження	–	–	–	–	–	–	–
результат поточного року	4144.5	9.7	1974.4	191.0	2170.1	8.6	171.9
результат переоцінки основних засобів та нематеріальних активів	5445.9	12.8	2909.2	214.7	2536.7	10.0	124.6

У звітному році зріс обсяг запозичень банків України на міжнародних ринках капіталу шляхом розміщення єврооблігацій. Загальна сума єврооблігацій, розміщених банками України у 2006 році, становила 1.5 млрд. дол. США, що було вдвічі більше, ніж у 2005 році.

Серед основних результатів діяльності банківської системи у 2006 році було значне зростання балансового капіталу, який за 2006 рік збільшився на 67.2% (за 2005 рік – на 38.2%) і на 01.01.2007 р. становив 42.6 млрд. грн. Це був найвищий рівень приросту балансового капіталу за останні п'ять років.

У структурі капіталу відбулися позитивні зміни. Збільшення балансового капіталу відбулося насамперед за рахунок зростання статутного капіталу (на 10.3 млрд. грн., або 59.9% від загального приросту), емісійних різниць (на 0.7 млрд. грн., або 3.8%), резервного фонду (на 1.0 млрд. грн., або 5.9%), результату поточного року (на 2.0 млрд. грн., або 11.5%), інших фондів банку (на 0.6 млрд. грн., або 3.2%), результату переоцінки основних засобів та нематеріальних активів (на 2.9 млрд. грн., або 17.0% від загального приросту).

У 2006 році зростання статутного капіталу банківського сектору відбулося також унаслідок збільшення суми іноземного капіталу в зареєстрованому статутному капіталі банків України на 4.2 млрд. грн. На 01.01.2007 р. сума іноземного капіталу в зареєстрованому статутному капіталі банків України становила 7.4 млрд. грн.

Регулятивний капітал банків збільшився за 2006 рік на 56% і становив на 01.01.2007 р. 41.1 млрд. грн., або 6.2 млрд. євро. У структурі регулятивного капіталу частка основного капіталу дорівнювала 75%, а додаткового – 25%.

ГРУПУВАННЯ БАНКІВ УКРАЇНИ ЗА РОЗМІРОМ РЕГУЛЯТИВНОГО КАПІТАЛУ

Розмір регулятивного капіталу банку	2006 рік		Довідково: 2005 рік	
	кількість банків	питома вага, %	кількість банків	питома вага, %
До 1 млн. євро	–	–	1	0.6
Від 1 до 3 млн. євро	–	–	1	0.6
Від 3 до 5 млн. євро	2	1.2	4	2.5
Від 5 до 10 млн. євро	72	42.6	78	47.8
Від 10 до 20 млн. євро	39	23.1	79	48.5
Більше 20 млн. євро	56	33.1	–	–
Усього діючих банків	169	100.0	163	100.0

За 2006 рік, унаслідок підвищення Національним банком України вимог до регулятивного капіталу банків, кількість банків, які мають регулятивний капітал більше 20 млн. євро, збільшилася до 56 банків, а їх частка в загальній кількості діючих банків становила 33.1%.

Суттєві темпи зростання капіталу банків України у 2006 році сприяли підвищенню рівня їх капіталізації, який все ще залишався недостатнім для забезпечення стабільного функціонування та розвитку банків, покриття ризиків у їх діяльності. Показник відношення капіталу банків до ВВП на 01.01.2007 р. становив 7.9% (на 01.01.2006 р. – 6.1%).

КОНЦЕНТРАЦІЯ АКТИВІВ, КАПІТАЛУ ТА ЗОБОВ'ЯЗАНЬ ЗА ГРУПАМИ БАНКІВ НА 01.01.2007 РОКУ

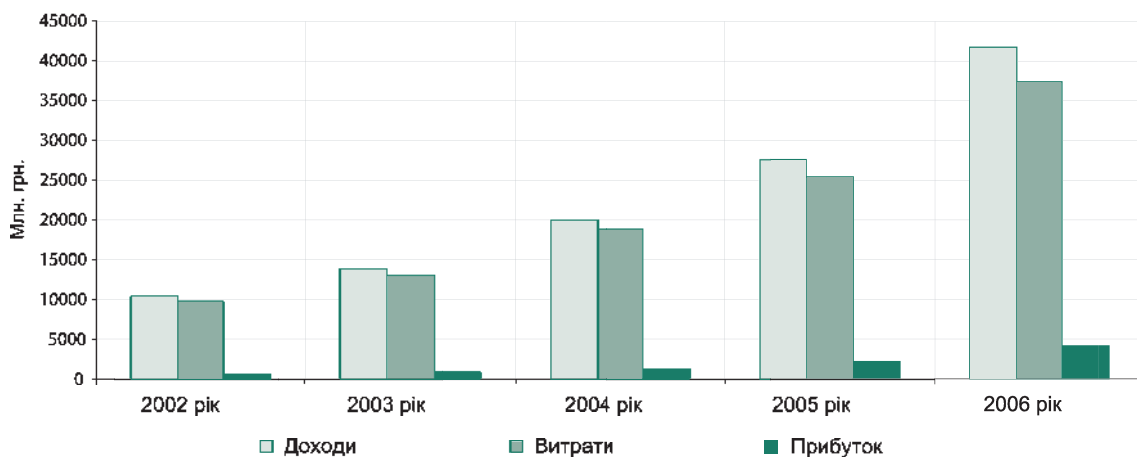
Показники	(у відсотках)			
	I група	II група	III група	IV група
Активи	62.2	19.1	8.6	10.1
Капітал	54.0	16.7	10.7	18.7
Зобов'язання	63.4	19.4	8.3	8.9

Банківський сектор України характеризувався високим рівнем концентрації операцій.

У 2006 році тривав процес концентрації активів, капіталу та зобов'язань у банках I групи, які відігравали ключову роль в банківській системі й соціально-економічному розвитку України. У банках I групи (15 банків) було сконцентровано 62.2% активів, 54% капіталу та 63.4% від загального обсягу зобов'язань банківського сектору України.

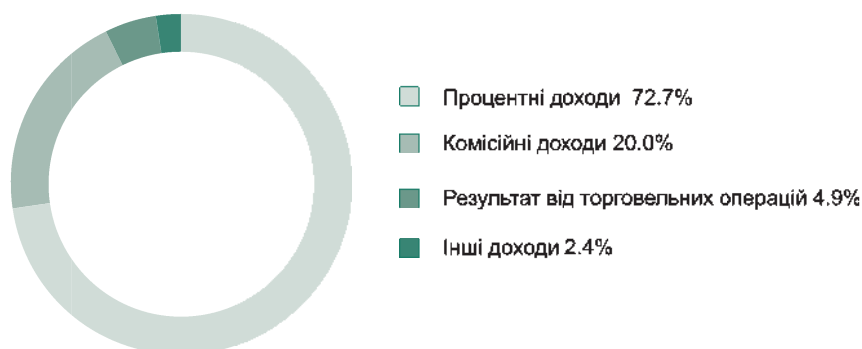
Запорукою фінансової стійкості та передумовою для розвитку і підвищення конкурентоспроможності банків було забезпечення прибутковості банків та підвищення ефективності їх діяльності. За підсумками 2006 року, банки України отримали найбільший за всі роки існування банківської системи прибуток, який становив 4.1 млрд. грн. (за 2005 рік – 2.2 млрд. грн.).

Динаміка доходів, витрат і прибутку банківського сектору України

Доходи банків України порівняно з відповідним періодом минулого року збільшилися на 51.2% і на 01.01.2007 р. дорівнювали 41.6 млрд. грн. У структурі доходів банків процентні доходи банків становили 72.7% від загальної суми доходів (30.3 млрд. грн.), комісійні доходи – 20% (8.3 млрд. грн.), результат від торговельних операцій – 4.9% (2.0 млрд. грн.), інші операційні доходи – 1.9% (0.8 млрд. грн.), інші доходи – 0.4% (0.1 млрд. грн.).

Структура доходів банків України у 2006 році

Зростання доходів відбулося за рахунок збільшення процентних доходів на 11.2 млрд. грн., або на 59.0%, комісійних доходів – на 2.5 млрд. грн., або на 44%, результату від торговельних операцій – на 0.9 млрд. грн., або на 72.4%. Суттєво зменшилися (на 0.5 млрд. грн.) інші операційні доходи.

Витрати банків України порівняно з відповідним періодом минулого року зросли на 47.8% і на 01.01.2007 р. становили 37.5 млрд. грн. (на 01.01.2006 р. – 25.4 млрд. грн.). Збільшення витрат банків відбулося за рахунок зростання процентних витрат на 5.7 млрд. грн., або на 52.0%, загальних адміністративних витрат – на 3.4 млрд. грн., або на 39.6%, відрахувань у резерви – на 1.9 млрд. грн., або на 67.9%.

Структура витрат банків України у 2006 році

Позитивною ознакою 2006 року було зменшення загальних адміністративних витрат у структурі витрат до 32.4 проти 34.4% у 2005 році.

Найбільшу частку в витратах банків становили процентні витрати – 16.6 млрд. грн. (44.2%) та загальні адміністративні витрати – 12.2 млрд. грн. (32.4% від загальних витрат). У 2006 році банки України збільшили відрахування в резерви на 67.9%, а їх частка в загальних витратах зросла з 11.0 до 12.5% на 01.01.2007 р.

ДИНАМІКА СТРУКТУРИ ДОХОДІВ ТА ВИТРАТ БАНКІВ УКРАЇНИ

(млн. грн.)

Показники	2006 рік				Довідково: 2005 рік		
	млн. грн.	питома вага, %	приріст, млн. грн.	% до попереднього року	млн. грн.	питома вага, %	% до попереднього року
1. Доходи	41644.9	100.0	14107.9	151.2	27537.1	100.0	137.2
у тому числі:							
процентні доходи	30259.0	72.7	11229.9	159.0	19029.1	69.1	140.4
комісійні доходи	8314.6	20.0	2539.9	143.9	5774.6	21.0	125.1
результат від торговельних операцій	2046.5	4.9	859.7	172.4	1186.9	4.3	111.8
інші операційні доходи	779.7	1.9	-522.7	–	1302.4	4.7	176.0
інші доходи	149.3	0.3	-81.4	–	230.7	0.8	3.7 р.
повернення списаних активів	95.8	0.2	84.0	7.1 р.	11.8	0.04	31.4
непередбачені доходи	0	–	-1.5	–	1.5	0.01	187.5
2. Витрати	37500.5	100.0	12133.5	147.8	25367.0	100.0	134.9
у тому числі:							
процентні витрати	16578.7	44.2	5671.3	152.0	10907.4	43.0	140.6
комісійні витрати	752.6	2.0	215.7	140.2	536.9	2.1	107.3
інші операційні витрати	1919.0	5.1	315.3	119.7	1603.7	6.3	135.9
загальні адміністративні витрати	12161.5	32.4	3446.8	139.6	8714.7	34.4	133.1
відрахування в резерви	4683.6	12.5	1894.7	167.9	2788.9	11.0	115.4
непередбачені витрати	0	–	-0.8	–	0.8	0.003	114.3
податок на прибуток	1405.2	3.8	590.5	172.5	814.7	3.2	198.9
Чистий прибуток (збиток)	4144.5	–	1974.4	191.0	2170.1	–	171.9

Співвідношення витрат банків і їх доходів дорівнювало 90.0% (за 2005 рік – 92.1%). Рентабельність активів банків за 2006 рік підвищилася до 1.61% з 1.31, рентабельність капіталу – до 13.5% з 10.4 у 2005 році.

За 2006 рік частка банків, які отримали прибутки, у загальній кількості діючих банків дорівнювала 96.5 проти 95.2% у 2005 році.

2.3.2. Депозитний ринок

Забезпечення зовнішньої та внутрішньої стабільності гривні, підвищення доходів населення та збереження довіри вкладників до банківської системи України сприяли зростанню депозитів у 2006 році.

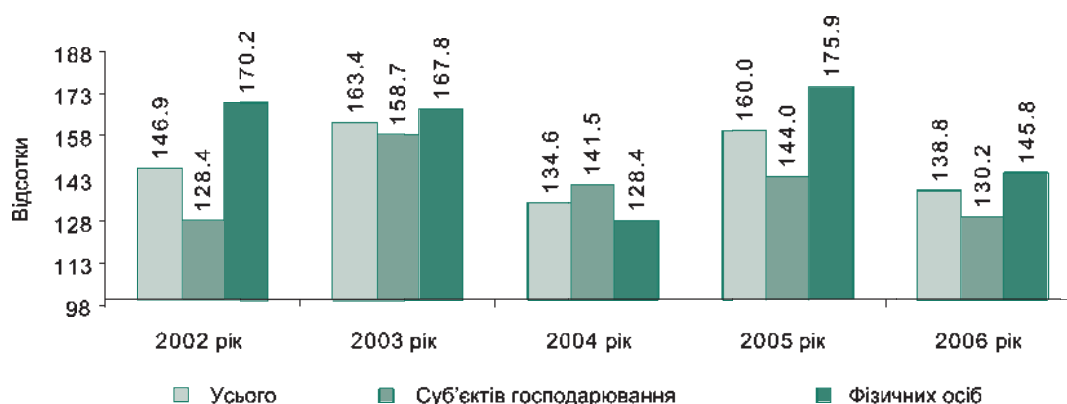
ОСНОВНІ ПОКАЗНИКИ РОЗВИТКУ ДЕПОЗИТНОГО РИНКУ УКРАЇНИ

Показники	2006 рік				Довідково: 2005 рік			
	млрд. грн.	питома вага, %	приріст, млрд. грн.	% до попереднього року	млрд. грн.	питома вага, %	приріст, млрд. грн.	% до попереднього року
Зобов'язання, усього	184.2	100	51.5	138.8	132.7	100	49.8	160.0
(% до ВВП)	(34.4%)				(30.1%)			
у тому числі:								
За видами валют								
– у національній валюті	114.1	61.9	26.9	130.8	87.2	65.7	34.4	165.3
– в іноземній валюті	70.1	38.1	24.6	154.0	45.5	34.3	15.3	150.8
За строками								
– до запитання	62.3	33.8	11.9	123.7	50.3	37.9	16.9	150.6
– строкові, у тому числі:	121.9	66.2	39.5	148.0	82.4	62.1	32.9	166.4
– довгострокові	80.6	66.1	29.4	157.4	51.2	62.1	19.7	162.4
За категорією вкладників								
– за коштами суб'єктів господарювання	77.5	42.1	18.0	130.2	59.5	44.9	18.2	144.0
– за коштами фізичних осіб	106.7	57.9	33.5	145.8	73.2	55.1	31.6	175.9

За 2006 рік зобов'язання банків за коштами суб'єктів господарювання та фізичних осіб, залученими у банківську систему, збільшилися на 38.8% (за 2005 рік – на 60.0%) і на 1 січня 2007 року становили 184.2 млрд. грн. В номінальному вираженні вони зросли більше, ніж у 2005 році (на 51.5 та 49.8 млрд. грн. відповідно). Протягом року простежувалась тенденція до прискорення темпів зростання (у I кварталі зобов'язання банків за депозитами зросли на 2.2%, у II – на 9.6%, у III – на 10.8%, у IV кварталі – на 11.9%), що відповідало динаміці розвитку реального сектору економіки.

Найдинамічніші зміни у структурі депозитів спостерігалися: в бік збільшення – за коштами, залученими на довгострокові рахунки фізичних осіб в іноземній валюті (їх частка за рік зросла на 2.9 процентного пункту); в бік зменшення – за коштами, залученими на рахунки до запитання суб'єктів господарювання в національній валюті (знизилися на 3.2 процентного пункту).

Темпи зростання зобов'язань банків за коштами, залученими на рахунки суб'єктів господарювання та фізичних осіб
(у відсотках до початку року)

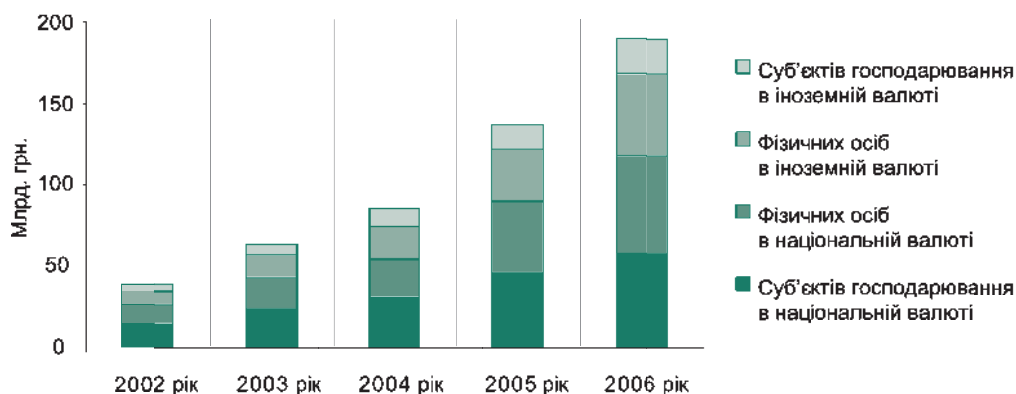

У 2006 році збільшення зобов'язань банків за депозитами відбувалося головним чином за рахунок зростання депозитних коштів фізичних осіб – на 45.8% (на 33.5 млрд. грн.) проти 75.9% (на 31.6 млрд. грн.) у 2005 році. Зростання депозитів фізичних осіб забезпечило 65.1% від загального приросту депозитів за 2006 рік і мало стримуючий вплив на розвиток інфляційних процесів. Про збереження активності вкладників також свідчила позитивна тенденція до перевищення темпів приросту зобов'язань банків за залученими коштами фізичних осіб над темпами приросту готівки в обігу. Збільшення депозитних вкладень фізичних осіб в основному було зумовлене зростанням наявних доходів населення. Депозитні кошти суб'єктів господарювання протягом звітного року зросли меншою мірою – на 30.2%, або на 18.0 млрд. грн. В результаті у структурі депозитів за категорією вкладників частка депозитів фізичних осіб за рік збільшилася на 2.8 процентного пункту до 57.9% (106.7 млрд. грн.).

Більшу частину (114.1 млрд. грн.) у зобов'язаннях банків становили кошти в національній валюті, які за рік зросли на 30.8% (на 26.9 млрд. грн.) головним чином за рахунок зростання депозитних коштів фізичних осіб у національній валюті (на 37.1%). Проте частка зазначених коштів у структурі депозитів за видами валют знижилася до 61.9%, або на 3.8 процентного пункту.

Характерною ознакою 2006 року було збільшення ресурсної бази банків насамперед за рахунок зростання депозитних коштів у іноземній валюті за всіма типами вкладень – у цілому на 54.0% (на 24.6 млрд. грн.), у тому числі фізичних осіб – на 46.4% (на 6.7 млрд. грн.).

Динаміка зобов'язань банків за коштами, залученими на рахунки суб'єктів господарювання та фізичних осіб
(за видами валют)

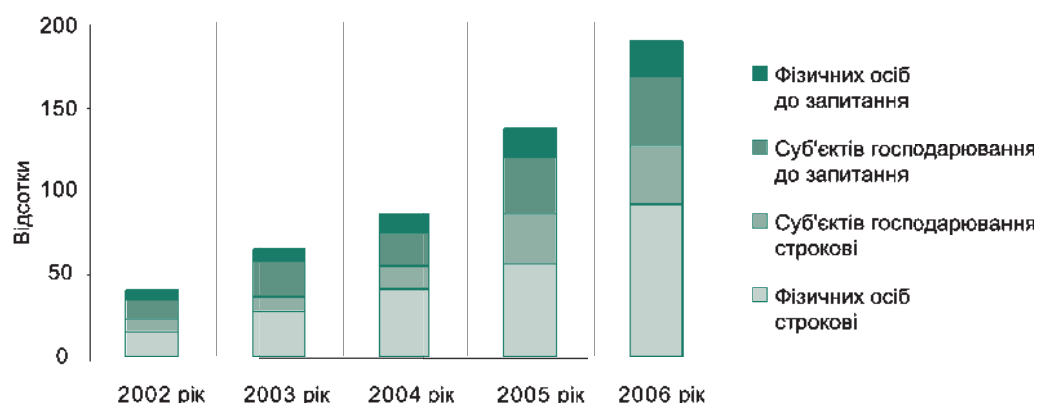

Загальне підвищення попиту суб'єктів господарювання на іноземну валюту протягом 2006 року та відповідний перерозподіл коштів з їх рахунків в національній валюті на рахунки в іноземній валюті (особливо строкових) насамперед зумовлювалися невизначеністю економічних суб'єктів щодо подальшого розвитку економіки. В I кварталі вплив коштів з рахунків у національній валюті в іноземну, що певною мірою було зумовлене виборами до Верховної Ради України, посилювався внаслідок від'ємного сальдо торговельного балансу. Надалі на збільшення обсягів депозитних коштів суб'єктів господарювання в іноземній валюті впливала необхідність обслуговування зростаючого імпорту, а також суттєве підвищення обсягів іноземних запозичень, що надходили на рахунки суб'єктів господарювання. Переважне зростання протягом року депозитів фізичних осіб саме в іноземній валюті пояснювалося в першу чергу збереженням інфляційних очікувань та активною купівлею населенням готівкової валюти протягом року. Зі свого боку банки були зацікавлені в нарощуванні своєї ресурсної бази в іноземній валюті для обслуговування зростаючих вимог банків за кредитами в іноземній валюті. Стабільний курс гривні щодо долара США нівелював вплив курсових різниць на зростання обсягів депозитних коштів у іноземній валюті (зростання протягом року курсу євро не мало суттєвого впливу завдяки невеликому розміру частки депозитів у євро у депозитному портфелі банків).

Найбільше депозитів у іноземній валюті від суб'єктів господарювання та фізичних осіб було залучено в доларах США та євро, частки яких на 01.01.2006 р. становили 83,6 і 14,7% відповідно. Темпи зростання депозитів у євро (180,3%) протягом року перевищили темпи зростання депозитів у доларах США (150,1%).

Упродовж 2006 року зберігалася тенденція до збільшення питомої ваги строкових депозитів у загальному обсязі депозитів. За 2006 рік частка строкових депозитів зросла з 62,1% на початок року до 66,2%, а їх обсяг за рік збільшився до 121,9 млрд. грн. (на 39,5%). Серед строкових депозитів вкладення у національній валюті на 01.01.2007 р. становили 53,4% (на 01.01.2006 р. – 57,2%).

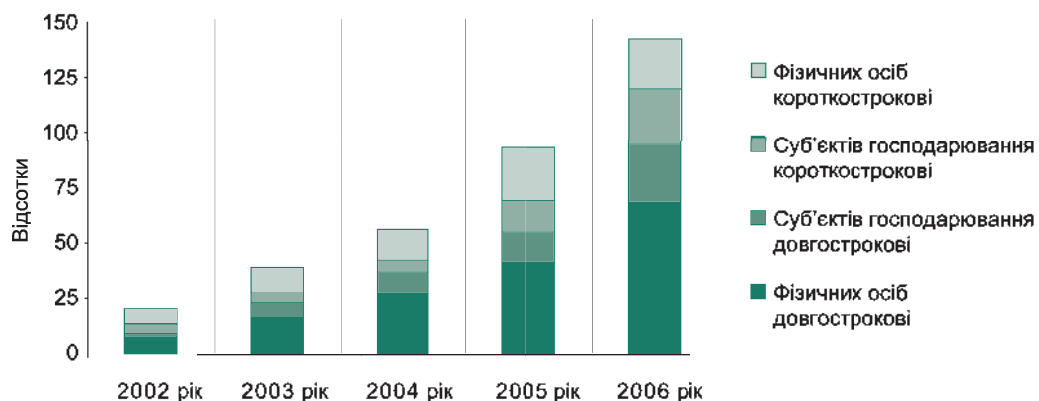
Динаміка зобов'язань банків за коштами, залученими на рахунки суб'єктів господарювання та фізичних осіб (за строками)

Зростання строкових депозитів було насамперед забезпечене приростом (на 67,5%) строкових депозитів фізичних осіб, які становили переважну більшість (67,8%) у структурі строкових депозитів. Їх обсяг з початку року збільшився на 47,6% (у тому числі в іноземній валюті – на 55,8%) і на 01.01.2007 р. становив 82,7 млрд. грн. Строкові депозитні вкладення суб'єктів господарювання за 2006 рік збільшилися на 48,8%, у тому числі в іноземній валюті – на 80,3%.

У 2006 році зберігалася позитивна динаміка зростання довгострокових депозитних зобов'язань банків, обсяг яких за рік збільшився на 57.4% (у тому числі в іноземній валюті – на 69.0%) і на 01.01.2007 р. становив 80.6 млрд. грн. Довгострокові вкладення фізичних осіб (частка яких у загальному обсязі довгострокових депозитів дорівнювала 74.4%) збільшилися на 61.8%, у тому числі в іноземній валюті – на 69.3%. Активному залученню зазначених коштів певною мірою сприяло збільшення в 2006 році розміру відшкодування коштів громадянам закладами у разі банкрутства банку: в лютому – з 5 до 8 тисяч гривень, у травні – з 8 до 15 тисяч гривень (згідно з рішенням Адміністративної ради Фонду гарантування вкладів фізичних осіб). Довгострокові зобов'язання банків за коштами, залученими у суб'єктів господарювання, збільшилися на 45.9% (у тому числі в іноземній валюті – на 67.5%) до 20.6 млрд. грн. Все це було свідченням того, що вкладники віддавали перевагу прибутковим довгостроковим депозитам, а при розміщенні коштів на строк більше року – іноземній валюті.

Динаміка строкових зобов'язань банків за коштами, залученими на рахунки суб'єктів господарювання та фізичних осіб

Зростання частки довгострокових депозитів у загальному обсязі строкових депозитів протягом 2006 року повнішою мірою забезпечило власною ресурсною базою довгострокові кредитні вкладення банків та дещо зменшило ризики їх діяльності. Крім того, це позитивно вплинуло на виконання банками нормативів обов'язкового резервування та ліквідності.

Зобов'язання банків за коштами, залученими на поточні (до запитання) рахунки, за 2006 рік збільшилися на 23.7% (у тому числі в іноземній валюті – на 30.1%) і на 01.01.2006 р. становили 50.4 млрд. грн.

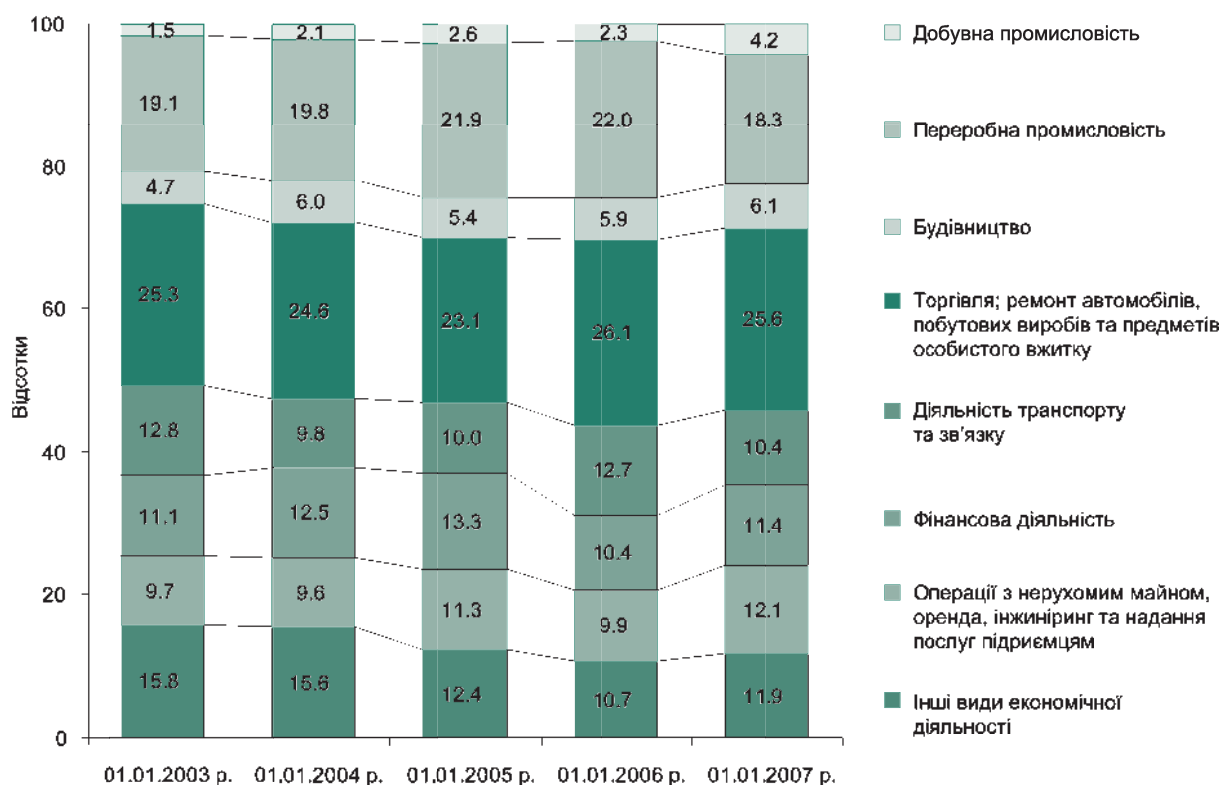
У структурі депозитів до запитання найбільшу питому вагу становили депозитні вкладення суб'єктів господарювання – 61.4%, що на 4.5 процентного пункту менше проти попереднього року. На 1 січня 2007 року обсяг зазначених депозитів становив 38.3 млрд. грн., або збільшився на 15.4%, у тому числі в національній валюті – на 16.6%. Обсяг поточних депозитних вкладень фізичних осіб на 01.01.2007 р. становив 24.0 млрд. грн., або зріс за 2006 рік на 39.8%, у тому числі в національній валюті – на 32.2%.

Підвищенню рівня осідання коштів на рахунках до запитання (особливо фізичних осіб) в 2006 році сприяв активний розвиток в Україні карткових платіжних систем. За 2006 рік частка коштів на карткових рахунках в коштах до запитання підвищилася з 16.4 до 20.3%, у тому числі фізичних осіб – з 46.2 до 51.1%. Значна частина (63.5%) приросту коштів на поточних рахунках фізичних осіб була забезпечена саме за рахунок зростання коштів на карткових рахунках населення. В національній валюті цей показник становив 79.2%.

За станом на 01.01.2007 р. у структурі депозитних зобов'язань банків за коштами, залученими на рахунки суб'єктів господарювання, за видами економічної діяльності найбільшою була питома вага коштів на рахунках суб'єктів господарювання торгівлі

(25.6%), переробної промисловості (18.3%), суб'єктів господарювання, що займаються операціями з нерухомістю (12.1%), фінансовою діяльністю (11.4%), транспорту та зв'язку (10.4%), будівництва (6.1%), добувної промисловості (4.2%). Традиційно найбільшу частку депозитів банків у національній валюті становили депозитні кошти суб'єктів господарювання, що займаються торгівлею (27.4% від загального обсягу депозитів суб'єктів господарювання в національній валюті), в іноземній валюті – кошти суб'єктів господарювання переробної промисловості (30.1% від загального обсягу депозитів суб'єктів господарювання в іноземній валюті). Протягом року в загальному обсязі депозитних вкладень суб'єктів господарювання зросла частка коштів суб'єктів господарювання, що займаються операціями з нерухомістю, – на 2.2 процентного пункту, добувної промисловості – на 1.1 процентного пункту; частка коштів підприємств переробної промисловості знизилася на 3.7 процентного пункту, транспорту та зв'язку – на 0.9 процентного пункту.

Структура зобов'язань банків за коштами, залученими на рахунки суб'єктів господарювання
(за окремими видами економічної діяльності)

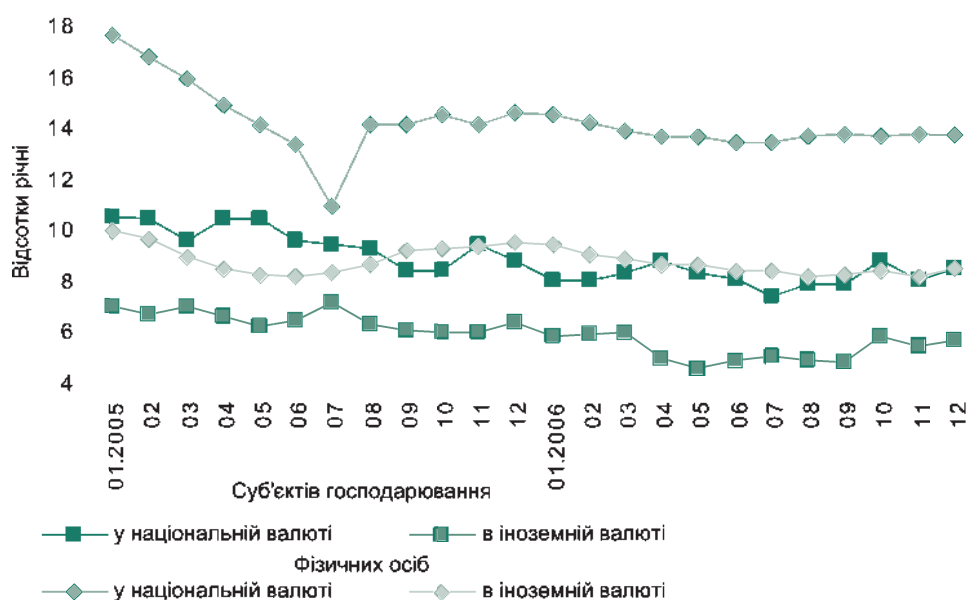
За формами власності на 1 січня 2007 року найбільшу частку в депозитних зобов'язаннях банків (95.9%, або 176.8 млрд. грн.) становили кошти суб'єктів господарювання з приватною формою власності та фізичних осіб, яка зросла за рік на 2.8 процентного пункту. Питома вага коштів суб'єктів господарювання з державною та державною корпоративною формою власності й з комунальною та комунальною корпоративною формою власності дещо знизилась і становила 3.5 та 0.5% відповідно.

Упродовж 2006 року найвищі темпи зростання спостерігалися на рахунках суб'єктів господарювання приватної форми власності та фізичних осіб (143.0%). Кошти суб'єктів господарювання з державною та державною корпоративною формою власності зменшилися на 22.0% до 6.5 млрд. грн.

У розрізі регіонів за станом на 01.01.2007 р. найбільші обсяги депозитів було залучено банківськими установами м. Києва (38.8%), Дніпропетровської (10.6%) та Донецької (9.7%) областей. Кошти суб'єктів господарювання та фізичних осіб на банківських рахунках у зазначених регіонах становили 59.1% від усіх депозитних зобов'язань банків. Депозитні вкладення суб'єктів господарювання на 01.01.2007 р. переважали тільки в депозитних портфелях банківських установ м. Києва (51.5%) та Донецької області (51.5%), що зумовлювалося щільністю розміщення промислового виробництва та розвинутою мережею банківських установ у зазначених регіонах. В інших регіонах серед депозитних зобов'язань банків переважали кошти фізичних осіб.

Протягом 2006 року спостерігалася загальна тенденція до зниження вартості депозитів, залучених банками у суб'єктів господарювання та фізичних осіб (з 7.7% річних у грудні 2006 року до 7.2% річних у грудні 2006 року) при несуттєвих коливаннях протягом року. Так, протягом січня – липня 2006 року спостерігалася поступове зменшення вартості депозитів. Починаючи з серпня середньозважені ставки за депозитами почали підвищуватися, що було направлено на стимулювання вкладників до нарощування обсягів депозитних коштів для обслуговування динамічно зростаючих вимог банків за кредитами. Загальний рівень процентних ставок за коштами, залученими банками від суб'єктів господарювання та фізичних осіб, за 2006 рік становив 6.8% річних, або знизився на 1.2 процентного пункту порівняно з 2005 роком. Процентні ставки за депозитами у національній валюті становили 7.6% річних, в іноземній – 5.8% річних, або зменшилися за рік на 0.9 та 1.0 процентного пункту. Процентні ставки за строковими депозитами суб'єктів господарювання коливалися проти переважного зниження процентних ставок за строковими депозитами фізичних осіб.

Динаміка середньозважених процентних ставок за строковими депозитами, залученими банками у суб'єктів господарювання та фізичних осіб

2.3.3. Кредитний ринок

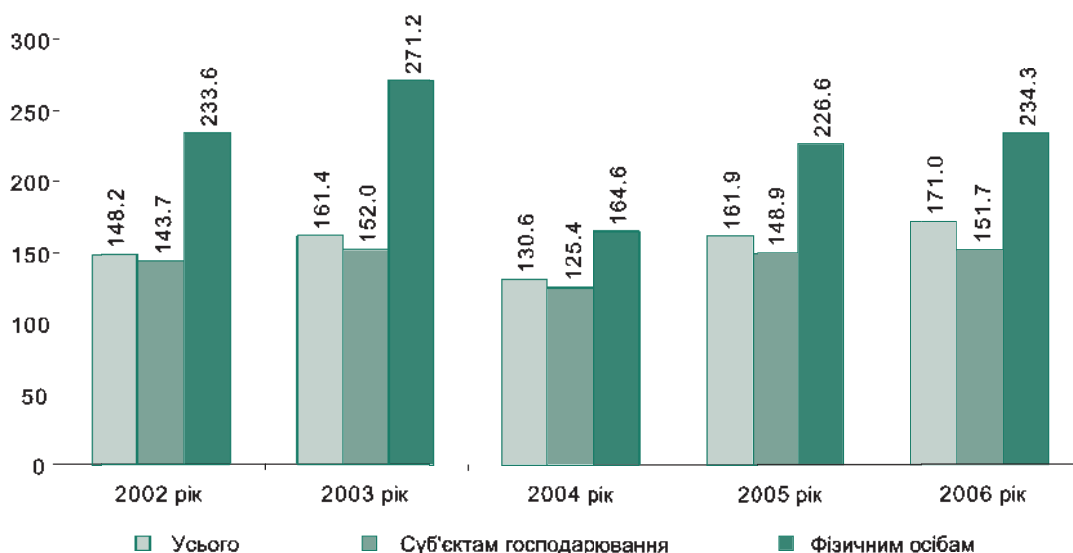
Високим темпам зростання кредитних вкладень в економіку України в 2006 році сприяло динамічне нарощування ресурсної бази, поліпшення її строкової структури, зниження рівня процентних ставок, а також суттєве розширення обсягів кредитування фізичних осіб.

СТРУКТУРА ВИМОГ БАНКІВ ЗА КРЕДИТАМИ, НАДАНИМИ В ЕКОНОМІКУ УКРАЇНИ

Показники	2006 рік				Довідково: 2005 рік			
	млрд. грн.	питома вага, %	приріст, млрд. грн.	% до попереднього року	млрд. грн.	питома вага, %	приріст, млрд. грн.	% до попереднього року
Вимоги банків за наданими кредитами, усього	245.2	100.0	101.8	171.0	143.4	100	54.8	161.9
(% до ВВП)	45.8%				32.5%			
<i>За видами валют</i>								
– у національній валюті	123.8	50.5	42.5	152.3	81.3	56.7	30.1	158.7
– в іноземній валюті	121.4	49.5	59.3	195.4	62.1	43.3	24.8	166.3
<i>За строками погашення</i>								
– короткострокові	86.2	35.1	31.4	157.2	54.8	38.2	14.2	135.1
– довгострокові	159.0	64.9	70.4	179.5	88.6	61.8	40.6	184.6
<i>За категорією позичальників</i>								
– суб'єктам господарювання	166.7	68.0	56.8	151.7	109.9	76.6	36.1	148.9
– фізичним особам	78.5	32.0	45.0	у 2.3 рази	33.5	23.4	18.7	у 2.3 рази

На 01.01.2007 р. вимоги банків за кредитами, наданими суб'єктам господарювання та фізичним особам, становили 245.5 млрд. грн. і збільшилися за рік на 71.0% (за 2005 рік – на 61.9%). Абсолютний приріст вимог банків за наданими кредитами майже у 2 рази перевищив приріст 2005 року. Показник приросту кредитних вкладень у 2006 році був найбільшим за роки незалежності України.

Темпи зростання вимог банків за кредитами, наданими суб'єктам господарювання та фізичним особам
(у відсотках до початку року)

По відношенню до ВВП заборгованість за кредитами, наданими банками, за 2006 рік збільшилася з 32.5 до 45.6%.

На зростаючу динаміку кредитних вкладень банків насамперед вплинули значні темпи зростання заборгованості за кредитами, наданими фізичним особам (у 2.3 рази, у тому

числі в іноземній валюті – у 2.5 раза), що було пов'язане з суттєвим зростанням споживчого та іпотечного кредитування. При цьому номінальні доходи населення зростали нижчими темпами, що створювало певні ризики для вчасного погашення отриманих кредитів.

Однак, незважаючи на активізацію кредитування фізичних осіб, більше половини загального приросту вимог банків було забезпечено зростанням вимог за кредитами, наданими суб'єктам господарювання (56.8 млрд. грн.).

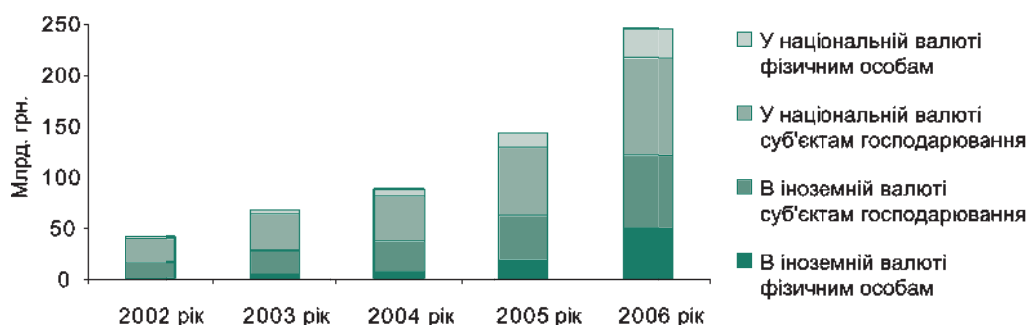
Більшу частину (123.8 млрд. грн.) у вимогах банків за наданими кредитами становила заборгованість за кредитами у національній валюті, яка за 2006 рік збільшилася на 52.3%. Частка зазначеної заборгованості у структурі кредитних вкладень за видами валют зменшилася за рік і на 01.01.2007 р. дорівнювала 50.5%.

Протягом 2006 року змінювалася структура вимог банків за наданими кредитами у розрізі валют. Відбувся перерозподіл кредитних вкладень у бік зростання частки кредитів у іноземній валюті з 43.3% на початок 2006 року до 49.5% на кінець 2006 року, що пояснювалось:

- нижчим рівнем процентних ставок за кредитами в іноземній валюті порівняно з кредитами в національній валюті в умовах стабільності обмінного курсу гривні щодо долара США;
- прискореним зростанням депозитів у іноземній валюті на внутрішньому ринку та активним залученням банками коштів на міжнародних фінансових ринках; а також активізацією імпортерів, які формували попит на кредити в іноземній валюті;
- збереженням інфляційних очікувань;
- збільшенням кількості банків за участю іноземного капіталу.

Серед заборгованості за кредитами в іноземній валюті традиційно переважали кредити, надані в доларах США, вимоги банків за якими на 01.01.2007 р. становили 105.5 млрд. грн., або 86.9% від загального обсягу вимог за кредитами в іноземній валюті, що на 2.4 процентного пункту менше, ніж на початок року. Водночас частка кредитів у євро за 2006 рік підвищилася на 0.9 процентного пункту до 11.0%, у російських рублях та в інших валютах – на 1.5 процентного пункту до 2.1% від загального обсягу вимог банків за кредитами в іноземній валюті.

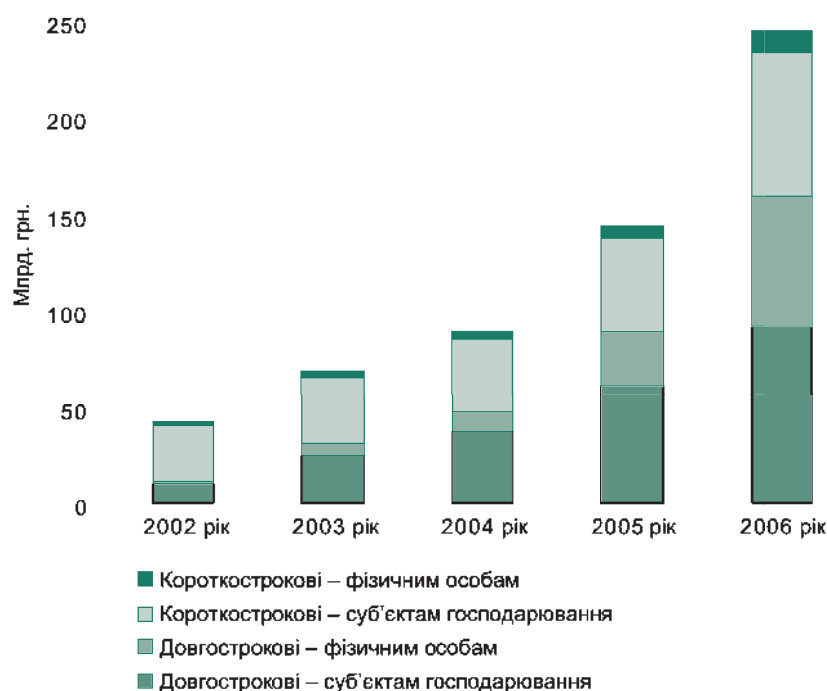
**Динаміка вимог банків за кредитами,
наданими в економіку України
(за видами валют)**

Упродовж 2006 року зберігалася позитивна тенденція до зростання питомої ваги довгострокових кредитних вкладень у структурі вимог банків за наданими кредитами, яка розпочалася з 2001 року. На 01.01.2007 р. частка довгострокових кредитів становила 64.9 проти 61.8% на початок року, а вимоги банків за цими кредитами зросли за 2006 рік до 159.0 млрд. грн., або на 79.5%, у тому числі в іноземній валюті – в 2.0 раза. Зростання вимог за довгостроковими кредитами насамперед було забезпечено приростом (у 2.4 раза) вимог банків за довгостроковими кредитами, наданими фізичним особам.

Вимоги банків за короткостроковими кредитами протягом звітного року продовжували зростати, але нижчими темпами – на 57.2% (на 31.4 млрд. грн.), у тому числі в іноземній валюті – на 70.0% (на 10.7 млрд. грн.). Заборгованість суб'єктів господарювання за кредитами на строк до 1 року збільшилася за 2006 рік на 52.5%, у тому числі в іноземній валюті – на 69.3%. Вимоги банків за короткостроковими кредитами, наданими фізичним особам, збільшилися за цей період на 95.3%, у тому числі в національній валюті – в 2.0 раза.

Динаміка вимог банків за наданими кредитами
(у розрізі строків)

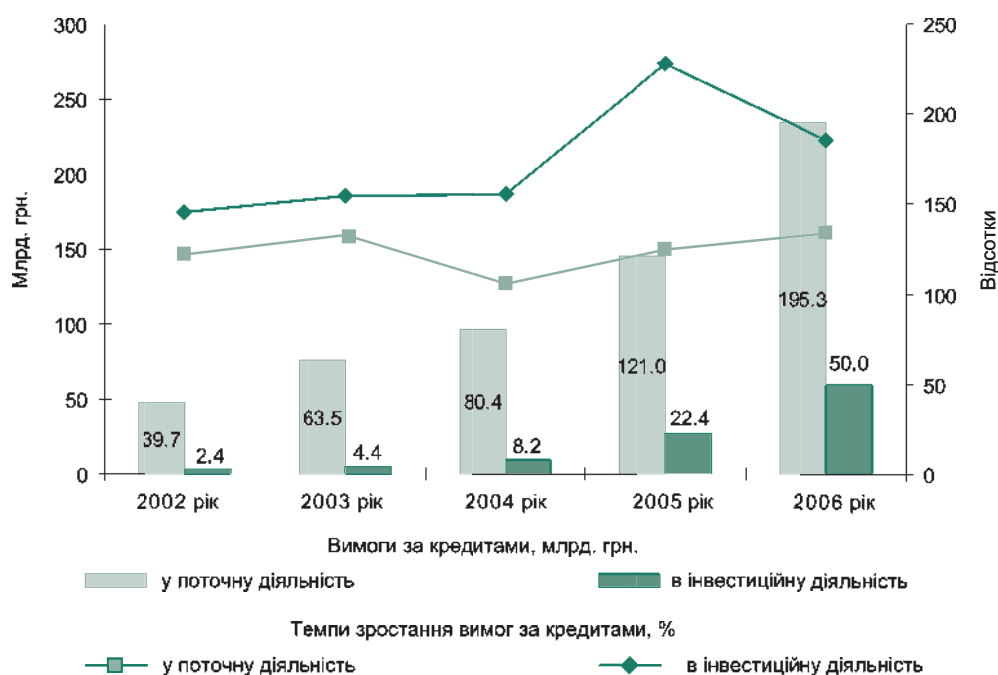

Традиційно у структурі вимог банків за наданими кредитами переважали кредити, спрямовані у поточну діяльність суб'єктів господарювання та фізичних осіб, заборгованість за якими на 01.01.2007 р. становила 195.3 млрд. грн., або збільшилася за рік на 61.3%. Проте частка цих кредитів у загальному обсязі вимог постійно зменшувалася й за 2006 рік скоротилася на 4.8 процентного пункту до 79.6% річних.

Позитивною тенденцією 2006 року було зростання обсягів кредитування інвестиційної діяльності суб'єктів господарювання та фізичних осіб, вимоги банків за якими за рік збільшилися в 2.2 раза (торік – у 2.7 раза) до 50 млрд. грн. Помірніші порівняно з 2005 роком темпи зростання вимог за кредитами, наданими на розвиток інвестиційної діяльності, були зумовлені зростаючою з року в рік базою порівняння (абсолютний приріст цих вимог був майже в 2 рази вищим, ніж у 2005 році). Їх частка у загальному обсязі вимог банків за рік збільшилася з 15.6 до 20.4%. Переважну більшість цих кредитів (73.8%) становили кредити в іноземній валюті, вимоги за якими за рік збільшились у 2.6 раза до 36.9 млрд. грн.

Понад половину (54.1%) в обсязі вимог банків за кредитами, спрямованими на інвестиційні цілі, становили іпотечні кредити. Серед вимог банків за кредитами, наданими в економіку України, питома вага іпотечних кредитів протягом 2006 року збільшилася з 7.3 до 11.0% на 01.01.2007 р. Заборгованість за іпотечними кредитами за цей період зросла в 2.6 раза (на 16.6 млрд. грн.) до 27.0 млрд. грн. На 01.01.2007 р. 74.4% вимог за іпотечними кредитами становили кредити, надані фізичним особам. Іпотечних кредитів у іноземній валюті було надано 81.6%. Серед іпотечних кредитів, наданих фізичним особам, цей показник був ще вищим – 88.8%.

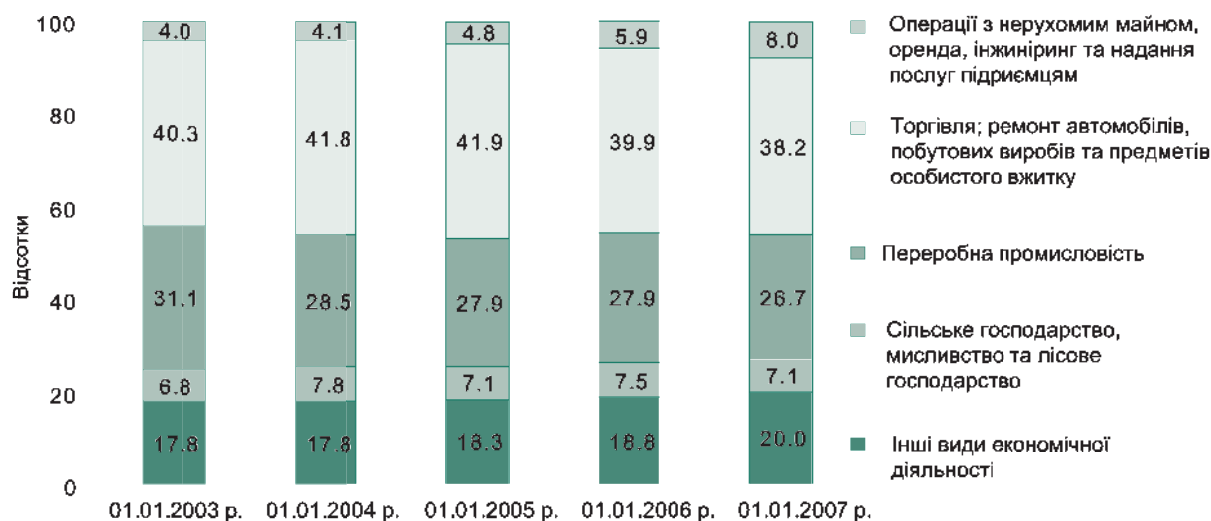
**Динаміка вимог банків за кредитами, наданими в економіку України
(за цільовими вкладеннями)**

Зростання обсягу іпотечного кредитування пов'язане з поліпшенням фінансового стану населення та збільшенням пропозиції довгострокових кредитів.

У структурі вимог за видами економічної діяльності найбільшу частку становили вимоги за кредитами, наданими суб'єктам господарювання торгівлі; ремонту автомобілів, побутових виробів та предметів особистого вжитку (38.2%), переробної промисловості (26.7%), суб'єктам господарювання, що займаються операціями з нерухомим майном, орендою, інжинірингом та наданням послуг підприємцям (8.0%), підприємствам сільського господарства, мисливства та лісового господарства (7.1%), будівництва (6.3%), які відповідно мали найбільший вплив на динаміку кредитних вкладень в реальний сектор економіки.

**Структура вимог банків за кредитами,
наданими суб'єктам господарювання
(за окремими видами економічної діяльності)**

Частки заборгованості за кредитами, наданими підприємствам інших основних видів економічної діяльності, були незначними, зокрема: підприємствам транспорту – 4.4%, добувної промисловості – 2.4%.

За 2006 рік рівень концентрації кредитування торгівлі; ремонту автомобілів, побутових виробів та предметів особистого вжитку в загальному обсязі вимог за кредитами знизився на 1.7 процентного пункту, переробної промисловості – на 1.2 процентного пункту, сільського господарства, мисливства та лісового господарства – на 0.4 процентного пункту, добувної промисловості – на 0.2 процентного пункту. Водночас характерною особливістю 2006 року було збільшення частки вимог банків за кредитами, наданими суб'єктам господарювання, що займаються операціями з нерухомим майном, орендою, інжинірингом та наданням послуг підприємцям (з 5.9 до 8.0%) і будівництвом (з 5.4 до 6.3%), що насамперед пов'язано зі стабільним зростанням цін на нерухомість.

У структурі кредитних вкладень за формами власності частка вимог за кредитами, наданими суб'єктам господарювання з приватною формою власності, за 2006 рік підвищилася на 0.6 процентного пункту до 94.7%, з комунальною формою власності – на 0.1 процентного пункту до 0.6%, а за кредитами, наданими державним підприємствам, – знизилася з 5.4 до 4.7%.

У розрізі регіонів на кінець 2006 року найбільшими залишалися частки вимог за кредитами, наданими банківськими установами м. Києва (39.1%), Дніпропетровської (12.4%) та Донецької (7.9%) областей. Заборгованість за кредитами, наданими суб'єктам господарювання та фізичним особам банківськими установами зазначених регіонів, становила 59.4% від усіх кредитних вкладень, решта (40.6%) кредитів припадала на банківські установи інших регіонів. Вимоги за кредитами, наданими фізичним особам, переважали у банківських установах шести регіонів, зокрема: Автономної Республіки Крим (53.0%), Закарпатської (61.9%), Кіровоградської (51.4%), Хмельницької (53.3%), Чернівецької (55.0%) та Київської (52.3%) областей. В банках інших регіонів переважали вимоги за кредитами, наданими суб'єктам господарювання.

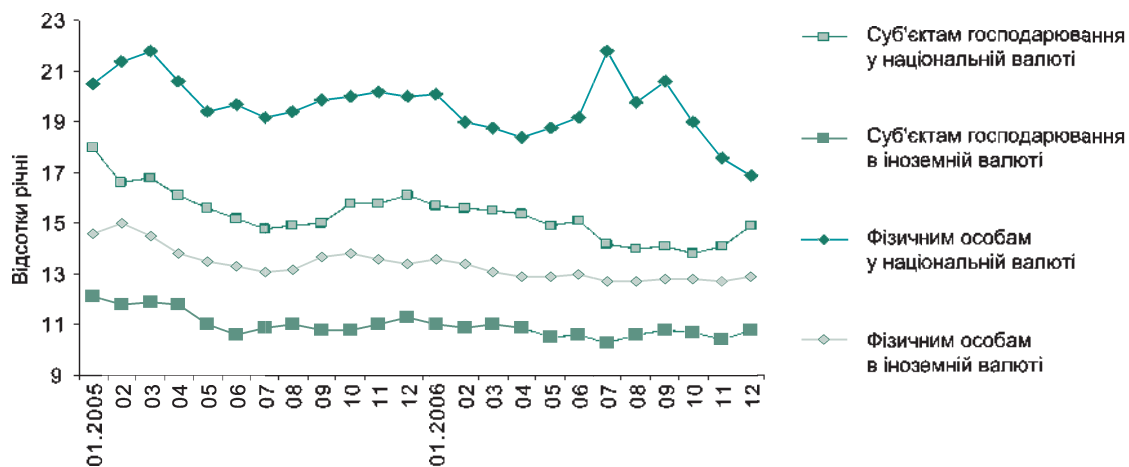
Покращення фінансового стану суб'єктів економіки та підвищення їх платоспроможності зумовило поліпшення структури заборгованості за кредитами, наданими в економіку України. Частка проблемних кредитів (прострочених та сумнівних) зменшилася за 2006 рік з 2.5 до 1.9% (за 2005 рік – з 3.8 до 2.5%), зокрема, заборгованість за простроченими кредитами зменшилася на 0.2 процентного пункту до 1.1%, за сумнівними – на 0.4 процентного пункту до 0.8%.

Протягом 2006 року суттєве розширення обсягів кредитування відбувалося на фоні загальної тенденції до зниження процентних ставок за кредитами (з 14.6 до 13.7% річних у грудні 2006 року), що пояснювалося появою на ринку нових банків насамперед за участю іноземного капіталу. Лише наприкінці року, починаючи з листопада, внаслідок суттєвого попиту з боку позичальників на кредитні ресурси, спостерігалось зростання середньої вартості кредитів.

Загальний рівень середньозваженої процентної ставки за кредитами, наданими суб'єктам господарювання та фізичним особам, за 2006 рік становив 13.6 проти 14.2% річних за 2005 рік. Середня вартість кредитів у національній валюті становила 15.1% річних, в іноземній – 11.3% річних, або зменшилася за рік відповідно на 0.9 та 0.3 процентного пункту.

Для суб'єктів господарювання рівень середньозваженої процентної ставки за кредитами у національній валюті порівняно з 2005 роком знизився на 1.0 процентного пункту до 14.7% річних, в іноземній – на 0.6 процентного пункту до 10.7% річних. Середня вартість кредитів для фізичних осіб у національній валюті знизилася за цей період з 20.0 до 19.0% річних, а в іноземній – з 13.6 до 12.9% річних.

Динаміка середньозважених процентних ставок за кредитами, наданими суб'єктам господарювання та фізичним особам

2.3.4. Регулювання діяльності банків України

У 2006 році Національним банком України було продовжено роботу, спрямовану на приведення законодавчої та нормативно-правової бази з питань банківського регулювання і нагляду відповідно до вимог законодавства Європейського Союзу та Основних принципів ефективного банківського нагляду, розроблених Базельським комітетом з питань банківського нагляду.

Основні напрями регулювання діяльності банків були спрямовані на подальшу капіталізацію банківської системи; вдосконалення банківського нагляду; впровадження безготівкових розрахунків населення за товари та послуги за допомогою пластикових карток національної системи масових електронних платежів; вдосконалення механізму залучення коштів у банківську систему. Регулятивні заходи Національного банку України спрямовані на підтримання балансу між новаторством і традиціями, побудову оптимальної системи взаємовідношень з партнерами, яка гнучко реагує на ринкові процеси і прагнення до універсальності у наданні послуг.

Національний банк України вжив низку заходів щодо ризиків, які загрожують стабільності банківського сектору. Запроваджено жорсткіші стандарти якості банківського капіталу, підвищено мінімальні вимоги щодо капіталізації, запроваджено диференційовані резервні вимоги, а також передбачено вищі вимоги щодо створення резервів під активні операції у випадку "нехеджованих" позичальників іноземної валюти.

Національний банк України для забезпечення належного рівня ліквідності банків активно використовував механізм обов'язкового резервування. Загалом з урахуванням усіх заходів щодо коригування вимог до формування банками обов'язкових резервів у 2006 році відбулося вивільнення коштів обов'язкових резервів на суму близько 10 млрд. грн.

З метою забезпечення розвитку фінансових ринків за ініціатииви Національного банку України внесено ряд змін до законів України, якими врегульовано:

- надання права іноземним банкам відкривати на території України свої філії і умови їх відкриття. Визначений порядок регулює здійснення філіями іноземних банків банківської діяльності й містить винятковий перелік умов, за яких іноземний банк має право на відкриття в Україні своєї філії. Прийняття закону є важливою умовою для вирішення питання про вступ України до СОТ, а також членства України в Європейському Союзі;

- встановлення норми щодо створення банків лише у формі відкритих акціонерних товариств або кооперативних банків з мінімальним розміром статутного капіталу на

момент реєстрації банку не менше 10 мільйонів євро. Зазначеними нормами забезпечуються сприятливі умови для подальшого розвитку фондового ринку, прозорості формування статутного капіталу банків та залучення до цього процесу широкого кола осіб, що в підсумку сприятиме прискоренню капіталізації банків.

Національним банком України підготовлено і запропоновано для розгляду Верховною Радою України ряд законопроектів про внесення змін до ряду законів України, спрямованих на врегулювання таких питань:

- удосконалення порядку державної реєстрації банків;
- визначення реальних власників банків;
- особливості проведення аудиторських перевірок банків, а також врегулювання взаємовідносин органів банківського нагляду і зовнішніх аудиторів банків;
- відміну пільг при укладанні договорів на здійснення банківських операцій з пов'язаними особами;
- забезпечення внутрішнього фінансового моніторингу з метою недопущення використання банків для "відмивання" доходів, одержаних злочинним шляхом.

За пропозицією робочої групи, до складу якої входять представники Національного банку України, Асоціації українських банків, Асоціації "Український кредитно-банківський союз" та банків, з урахуванням нового документа з питань корпоративного управління, виданого Базельським комітетом банківського нагляду в 2006 році, внесено зміни до Закону України "Про банки і банківську діяльність" у частині підвищення рівня корпоративного управління в банках, застосування ефективних методів управління ризиками.

З метою приведення банківського нагляду до світових стандартів, удосконалення системи управління ризиками в банках України та відповідно до Закону України "Про банки і банківську діяльність" створено закрите акціонерне товариство "Міжнародне бюро кредитних історій", в якому концентруватиметься інформація про кредитні історії суб'єктів господарювання та фізичних осіб.

Для вирішення завдання збільшення терміну користування залученими коштами, зниження загальної вартості ресурсів, оптимізації їх структури:

- погоджено положення про порядок формування резерву під операції банків України з цінними паперами, що підвищує якість активів банків, сприяє здійсненню банками операцій з цінними паперами на організованому ринку, забезпечує формування банками резервів під активні операції з цінними паперами відповідно до стандартів Базельського комітету і Міжнародних стандартів бухгалтерського обліку і фінансової звітності;
- встановлено мінімальний розмір регулятивного капіталу банків у гривнях у розмірі, еквівалентному розміру нормативного значення, встановленого в євро, якого банки мають дотримуватися за станом на 30.12.2006 р. та протягом 2007 року.

Наприкінці 2006 року Національний банк України збільшив граничні розміри активів для визначених чотирьох груп банків. До I групи віднесено банки з активом балансу понад 5 млрд. грн., збільшивши цей показник на 1.1 млрд. грн.; до II групи – понад 2 млрд. грн., до III групи – понад 0.7 млрд. грн., до IV групи – менше 0.7 млрд. грн., збільшивши ці показники на 0.2 млрд. грн. порівняно з попередніми значеннями.

Зміни, що було внесено до Закону України "Про Фонд гарантування вкладів фізичних осіб" (діє в Україні з 1999 року), сприяли посиленню його ролі у розвитку банківської системи, розширенню джерел формування коштів Фонду, поетапному збільшенню гарантованої суми відшкодування, створенню умови для запобігання ліквідації банків на етапі роботи тимчасової адміністрації тощо.

У 2006 році діяльність служби банківського нагляду Національного банку України була спрямована на вирішення проблемних питань в діяльності банків як щодо здійснення

практичних заходів стосовно нагляду та контролю за діяльністю банків, так і щодо методологічного та нормативно-правового їх врегулювання.

Розроблено методичні рекомендації щодо інспектування кредитного ризику та ризику ліквідності, які підлягають обов'язковій оцінці, з врахуванням вимог Базельського комітету з банківського нагляду, а саме: визначено індикативні числові критерії оцінки кількісних параметрів кредитного ризику, які використовуються в якості орієнтирів для оцінки даного ризику.

З цієї метою протягом 2006 року Національним банком України розроблено чотири нових нормативно-правових акта, а також внесено 12 змін до 7 нормативно-правових актів.

Внесено зміни і доповнення до:

- Положення про застосування Національним банком України заходів впливу за порушення банківського законодавства в частині удосконалення ліквідаційної процедури банків, конкретизовано вимоги до ліквідатора, удосконалено порядок передавання активів банку на момент закінчення строку його ліквідації в управління юридичної особи, визначеної Національним банком України, а також удосконалено підстави для призначення тимчасової адміністрації, визначено критерії (ознаки) істотної загрози платоспроможності банку, за яких Національний банк України зобов'язаний призначити тимчасову адміністрацію;

- Регламенту застосування Національним банком України заходів впливу за порушення банківського законодавства;

- проектів Тимчасового положення про кураторів банків та угоди між Національним банком України та банком щодо співробітництва в галузі банківського нагляду за його діяльністю;

- Положення про Комітет з питань сертифікації аудиторів банків у частині врегулювання повноважень Комітету щодо встановлення порядку проведення сертифікації аудиторів банків та порядку роботи Комітету при прийнятті (затвердженні) своїх рішень;

- Положення про сертифікацію аудиторів банків у частині приведення його вимог до законодавства України, а також врегулювання організаційних питань порядку отримання сертифікатів аудиторів банків та їх дублікатів;

- Положення про порядок створення і державної реєстрації банків, відкриття їх філій, представництв, відділень, що дозволяє банку відкривати відділення у приміщеннях стаціонарних малих архітектурних форм;

- Положення про порядок видачі банкам банківських ліцензій, письмових дозволів та ліцензій на виконання окремих операцій з метою удосконалення вимог до бізнес-планів банків і стандартизації підходів до їх складання.

Розроблено:

- Порядок здійснення аналізу фінансового стану банку та складання звіту про моніторинг банку – юридичної особи;

- Методичні рекомендації щодо визначення критеріїв проблемності у діяльності банків;

- Тимчасовий порядок взаємодії Департаменту банківського регулювання і нагляду з підрозділами банківського нагляду територіальних управлінь Національного банку щодо виїзного інспектування банків та їх установ, у якому детально викладено всі процедури роботи банківського нагляду під час здійснення інспектування банків;

- План заходів щодо забезпечення стабільності банківської системи та захисту інтересів клієнтів банків у разі настання непередбачуваних подій чи обставин.

Тривала робота з розроблення рекомендацій для банків з питань удосконалення корпоративного управління.

2.3.5. Нагляд за діяльністю банків

Основним стратегічним завданням банківського сектору України у 2006 році залишалося збільшення темпів економічного зростання і вихід на якісно новий рівень обслуговування клієнтів. Нагляд за діяльністю банків здійснювався відповідно до основних факторів їх розвитку, враховуючи швидке зростання грошової маси, збільшення ВВП, активний розвиток ринку роздрібних послуг, і був направлений на забезпечення стабільності банківської системи та упередження негативних явищ у діяльності банків шляхом здійснення виїзного та безвиїзного нагляду.

Національний банк України організовував та забезпечував нагляд за 170 банками, які мають ліцензію на здійснення банківських операцій, та здійснював контроль за виконанням територіальними управліннями Національного банку України своїх наглядових функцій. У процесі пруденційного нагляду за дотриманням банками вимог законодавства, нормативно-правових актів Національного банку України та прийнятих банками зобов'язань щодо поліпшення діяльності та зменшення наявних ризиків використовувалася статистична звітність банків, звіти про інспектування, висновки територіальних управлінь, аудиторські висновки з використанням програмних продуктів АІС "Досьє банків", "Уніфікований звіт діяльності банків", "Моніторинг діяльності банків", "Коефіцієнти раннього реагування" тощо.

На підставі результатів аналізу щомісячно готувався "Паспорт нагляду за банком", визначалася стратегія нагляду за кожним банком, у зв'язку з чим:

- прийнято три постанови Правління Національного банку України з окремих питань діяльності банків;
- направлялися листи банкам та територіальним управлінням з вимогою посилити контроль та вжити заходів щодо дотримання банками нормативів адекватності капіталу, ліквідності, кредитного та валютного ризиків;
- до чотирьох банків, що втратили платоспроможність, застосовано захід впливу – призначення тимчасової адміністрації;
- прийнято п'ять рішень Комісією Національного банку України з питань нагляду та регулювання діяльності банків щодо встановлення строку для приведення банками значень нормативу максимального розміру кредитів, гарантій та поручительств, наданих одному інсайдеру, до нормативно встановленого розміру;
- направлялись банкам листи з вимогами щодо необхідності вжиття заходів з усунення порушень і недоліків у їх діяльності, надання Національному банку України прогнозних показників діяльності банків, планів заходів стосовно поліпшення фінансового стану, зокрема, підвищення рівня капіталізації банків, поліпшення якості активів, підвищення ефективності діяльності та рентабельності, удосконалення якості системи управління активами і пасивами.

Особлива увага приділялася стану ліквідності банків:

- направлено листи 15-ти банкам щодо невідповідності строків залучення та розміщення коштів, у яких зобов'язано керівництво банків вжити заходів для збалансування строків активів та пасивів, особливо в довгостроковому періоді;
- рекомендовано територіальним управлінням провести роботу з банками, які допускають значний дефіцит ліквідності, й зобов'язати банки надавати плани заходів зі збалансування активів та пасивів за строками, за виконанням яких встановити контроль;
- направлено листи територіальним управлінням з вимогою проведення нарад з керівництвом банків для вжиття ними невідкладних заходів, направлених на вирішення проблем та, у разі необхідності, ініціювати питання щодо проведення позапланових перевірок банків з окремих питань їх діяльності;

- здійснено виїзди до територіальних управлінь Національного банку України з метою надання консультацій з питань здійснення нагляду за банками та застосування заходів впливу у разі порушення ними встановлених норм функціонування;

- запроваджено щотижневий контроль за банками, які знаходяться в режимі посиленого нагляду;

- проведено робочі наради з керівництвом банків, у тому числі й за участі працівників служби банківського нагляду територіальних управлінь з проблемних питань діяльності банків.

Протягом 2006 року здійснювався щомісячний контроль за виконанням банками взятих зобов'язань за програмами капіталізації, розробленими на виконання вимог постанови Правління Національного банку України:

- розглянуто та прийнято Комісією Національного банку України з питань нагляду та регулювання діяльності банків 42 рішення про надання банкам дозволу для врахування залучених коштів на умовах субординованого боргу до капіталу та 11 рішень про скасування такого дозволу;

- розглянуто та прийнято Комісією Національного банку України з питань нагляду та регулювання діяльності банків 28 рішень про надання дозволу банкам на включення результатів переоцінки основних засобів до капіталу і 7 рішень про заборону включення результатів переоцінки основних засобів до капіталу банків;

- направлено 27 листів банкам та територіальним управлінням Національного банку України щодо формування резервного фонду у встановлених законодавством розмірах для підвищення рівня капіталу банків та рекомендацій спрямування обсягу нерозподілених прибутків минулих років до резервного фонду банку;

- направлено до Фонду державного майна України звіти 39-ти банків для рецензування про оцінку майна;

- прийнято Комісією Національного банку України з питань нагляду та регулювання діяльності банків чотири рішення щодо погодження призначення керівників служби внутрішнього аудиту банків.

Збільшення статутних капіталів відкритих акціонерних товариств "Державний експортно-імпортерний банк України" та "Державний ощадний банк України" сприяло реалізації зазначеними банками загальнодержавної інвестиційно-інноваційної програми і проектів, зокрема, кредитування ринку енергетики, спільних проектів у консорціумі державних банків.

Проведення зазначених заходів дозволило значно збільшити регулятивний капітал банківської системи, у тому числі статутний капітал. За станом на 01.01.2007 р. всі банки дотримувалися встановленого мінімального розміру регулятивного капіталу.

Банки України відповідно до Закону України "Про банки і банківську діяльність" перевірялися Національним банком України на предмет дотримання вимог законодавства у сфері запобігання відмиванню грошей. Для посилення цієї роботи у 2006 році на рівні центрального апарату Національного банку України було створено відповідний структурний підрозділ, до функцій якого включено питання здійснення відповідних перевірок банків I і II групи – найбільших за активами банків України.

З метою підвищення рівня наглядових функцій за діяльністю банків протягом 2006 року поетапно запроваджувалася методика, яка поєднує в собі Систему оцінки ризиків та систему CAMELS, що дозволяє глибше оцінити фінансовий стан банку, організацію та якість його ризик-менеджменту, інші питання і дає можливість проаналізувати діяльність банку з метою визначення характеру подальшого нагляду за ним. Постійно удосконалюються методи та підходи до інспектування банків з метою надання виваженішої та адекватнішої оцінки діяльності банку за результатами інспекційних перевірок.

Протягом 2006 року службою банківського нагляду Національного банку України проведено 525 планових та позапланових перевірок, з них 239 банків – юридичних осіб та 286 філій. Крім того, здійснено 94 позапланових перевірки з окремих питань діяльності, з яких – 72 банки – юридичні особи.

За результатами перевірок, до правоохоронних органів передано матеріали 18-ти перевірок, які могли свідчити про протиправну діяльність банків або їх клієнтів.

Після проведення аналізу фінансового стану банків, порушення вимог банківського законодавства та нормативно-правових актів Національного банку України, у 2006 році вжито таких заходів впливу:

- відкликано банківську ліцензію та дозвіл на здійснення банківських операцій у трьох банків;
- призначено тимчасову адміністрацію у двох банках;
- укладено письмові угоди щодо поліпшення фінансового стану банків з одним банком;
- направлено письмові застереження до 22-х банків;
- застосовано штрафні санкції до семи банків.

Апеляційною комісією Національного банку України розглянуто 10 звернень банків з питань застосування до них заходів впливу.

За результатами аналізу укладених банками договорів про аудиторську перевірку фінансової звітності, розгляду річних консолідованих та аудиторських звітів банків, направлено 42-м банкам листи з вимогою їх доопрацювання. Проводилися зустрічі із зовнішніми аудиторами під час інспекційних перевірок, на яких обговорювалися питання підтвердження достовірності фінансової звітності банків та відповідного реагування банків на зауваження зовнішніх аудиторів.

З метою підвищення рівня професіоналізму фахівців банківського нагляду територіальних управлінь Національного банку України на базі Черкаського інституту банківської справи проведено тижневий семінар "Визначення якості кредитного портфеля", на якому висвітлювалися питання нагляду на основі оцінки ризиків.

Для забезпечення більшої відкритості банків перед суспільством, поліпшення системи комунікацій між Національним банком України, банківською системою та громадськістю Національним банком України:

- проведено численні інтерв'ю з провідними фахівцями Національного банку України;
- оброблено інформаційні запити засобів масової інформації;
- розміщено інформаційні повідомлення засобам масової інформації з найактуальніших питань розвитку банківської системи України.

Прес-службою Національного банку України організовано присутність журналістів на засіданні круглого столу учасників Бюро кредитних історій.

Щодня у телефонному режимі та електронною поштою надавались консультації запитувачам (журналістам, громадянам тощо) з актуальних питань розвитку банківської системи.

2.3.6. Реєстрація та ліцензування банків

Кількість банків в Україні, зареєстрованих у Державному реєстрі банків, продовжує зростати – з 186-ти у 2005 році до 193-х за станом на 01.01.2007 р., з яких 153 (79%) – акціонерні товариства (104 – відкриті акціонерні товариства і 49 – закриті акціонерні товариства); 40 банків (21%) діяли у формі товариств з обмеженою відповідальністю.

Збільшення за 2006 рік кількості банків на сім одиниць відбулося за рахунок зареєстрованих і внесених до Державного реєстру банків 13-ти новостворених банків при

шести виключених з Державного реєстру банків у зв'язку із завершенням ліквідаційної процедури.

Ліцензію Національного банку України на здійснення банківських операцій мали 170 банків (165 – у 2005 році), у тому числі 168 банків – письмовий дозвіл на здійснення операцій, із них 167 банків – на здійснення операцій з валютними цінностями.

За станом на 01.01.2007 р. діяло два банки зі 100-відсотковою часткою державної власності у статутному капіталі – відкриті акціонерні товариства "Державний експортно-імпорتنний банк України" та "Державний ощадний банк України".

Кількість банків, створених за участю іноземного капіталу, становила 35 одиниць, у тому числі зі 100-відсотковим іноземним капіталом – 13. Частка участі іноземного капіталу в зареєстрованому статутному капіталі банків України на кінець року становила 28.0%, або зросла за рік на 8.5 процентного пункту.

Частка сумарних активів банків зі 100-відсотковою часткою державної власності у статутному капіталі дорівнювала 8.9%.

Найбільші обсяги інвестицій у банківську систему України було вкладено Австрією, Францією, Російською Федерацією, Польщею та Нідерландами.

До трійки лідерів банківського ринку за обсягами активів відносилися: закрите акціонерне товариство комерційний банк "ПриватБанк" (33.8 млрд. грн.), відкрите акціонерне товариство "Райффайзен Банк Аваль" (27.8 млрд. грн.), акціонерний комерційний інноваційний банк "УкрСиббанк" (22.4 млрд. грн.), активи яких від сумарних активів банківської системи дорівнювали 9.9%, 8.1 та 6.6% відповідно. Частка активів трьох зазначених банків становила 24.7% від загальної суми банківської системи.

КІЛЬКІСНА СТРУКТУРА БАНКІВСЬКОГО СЕКТОРУ УКРАЇНИ

Показники	За станом на				
	01.01. 2003 р.	01.01. 2004 р.	01.01. 2005 р.	01.01. 2006 р.	01.01. 2007 р.
Кількість банків					
у Державному реєстрі банків	182	179	181	186	193
Кількість банків, які мають ліцензію на здійснення банківських операцій	157	158	160	165	170
у тому числі акціонерні товариства	136	133	132	133	135
з них: відкриті	94	94	92	92	91
закриті	42	39	40	41	44
державні	2	2	2	2	2
товариства з обмеженою відповідальністю	20	25	28	32	35
кооперативні	1	0	0	0	0
Кількість банків з іноземним капіталом	20	19	19	23	35
у тому числі зі 100% іноземним капіталом	7	7	7	9	13
Зареєстровано банків за рік	5	5	6	6	13
Прийнято рішення про ліквідацію банків	1	3	3	1	3
Виключено з Державного реєстру банків за рік	12	8	4	1	6
У тому числі у зв'язку з ліквідацією	10	7	3	1	4
у зв'язку з реорганізацією	2	1	1	0	2
Кількість банків у стані ліквідації	24	20	20	20	19
у тому числі за рішенням Національного банку України	11	12	13	14	16
за рішенням господарських судів	12	8	6	5	3
за рішенням власників	1	0	1	1	0

Протягом 2006 року було надано банківську ліцензію та дозвіл на здійснення операцій 11-ти новоствореним банкам; розширено перелік операцій, які здійснюються на підставі письмового дозволу, 28-ми банкам; замінено банківську ліцензію та дозвіл на здійснення операцій у зв'язку зі зміною назви 12-ти банкам, а також замінено письмовий дозвіл шести банкам у зв'язку зі зміною переліку операцій.

Зареєстровано та внесено до Державного реєстру банків 66 змін та доповнень до статутів банків, у тому числі 43 зміни – у зв'язку зі збільшенням статутного капіталу. Погоджено призначення 447-ми осіб на керівні посади у банках.

Диференціація регіонів за кількістю банківських установ та їх філій залежала від їх соціально-економічного розвитку, чисельності населення, рівня розвитку ринкової інфраструктури, наявності виробничих та ресурсних потенціалів. На 1 січня 2007 року середній рівень забезпеченості 100 тис. осіб наявного населення України банківськими установами становив 3.5 одиниці.

Діючі банки – юридичні особи розташовані лише у 15-ти областях України, в основному у східній та західній частинах країни.

За рівнем розвитку банківський сектор України поділяється на чотири групи:

- група високої концентрації представлена містом Києвом та Київською областю, де зосереджено більше половини банків, що мають ліцензію, – 101 (59.4%) та 153 філій банків (10.5%). На 100 тис. осіб наявного населення України припадає 5.7 одиниці банківських установ. Частка активів банківської системи становить 47.7%;

- група середньої концентрації, до якої входить вісім індустріально розвинутих областей (Дніпропетровська, Донецька, Харківська, Одеська, Львівська, Запорізька, Полтавська області та Автономна Республіка Крим), де сконцентровано більше третини банків України – 58 (34.1%) та 645 філій банків (44.3%). На 100 тис. осіб наявного населення України припадає 3.3 одиниці банківських установ. Частка активів банківської системи групи середньої концентрації становить 37.5%;

- група незначної концентрації, до якої належать дев'ять регіонів (Івано-Франківська, Луганська, Миколаївська, Волинська, Вінницька, Закарпатська, Черкаська, Херсонська, Чернігівська області), включає дев'ять банків (5.3%) та 407 (27.9%). На 100 тис. осіб наявного населення України припадає 3.3 одиниці банківських установ. Частка активів становить 10.0% від загальних активів банківського сектору;

- група низької концентрації, до якої входять сім регіонів (Рівненська, Сумська, Житомирська, Хмельницька, Тернопільська, Кіровоградська, Чернівецька області), в яких розташовано два банки (1.2%) та 252 філій (17.3%). На 100 тис. осіб наявного населення України припадає 3.1 одиниці банківських установ з часткою активів банківського сектору 4.8%.

У 2006 році мережа філій банків зменшилась на 48 одиниць до 1457, в Державний реєстр банків було внесено 55 нових філій і виключено 103, що пояснювалося активною реорганізацією філій у відділення банків. За традицією відкрите акціонерне товариство "Державний ощадний банк України" має найрозвинутішу мережу філій – 424 одиниці (29.1%).

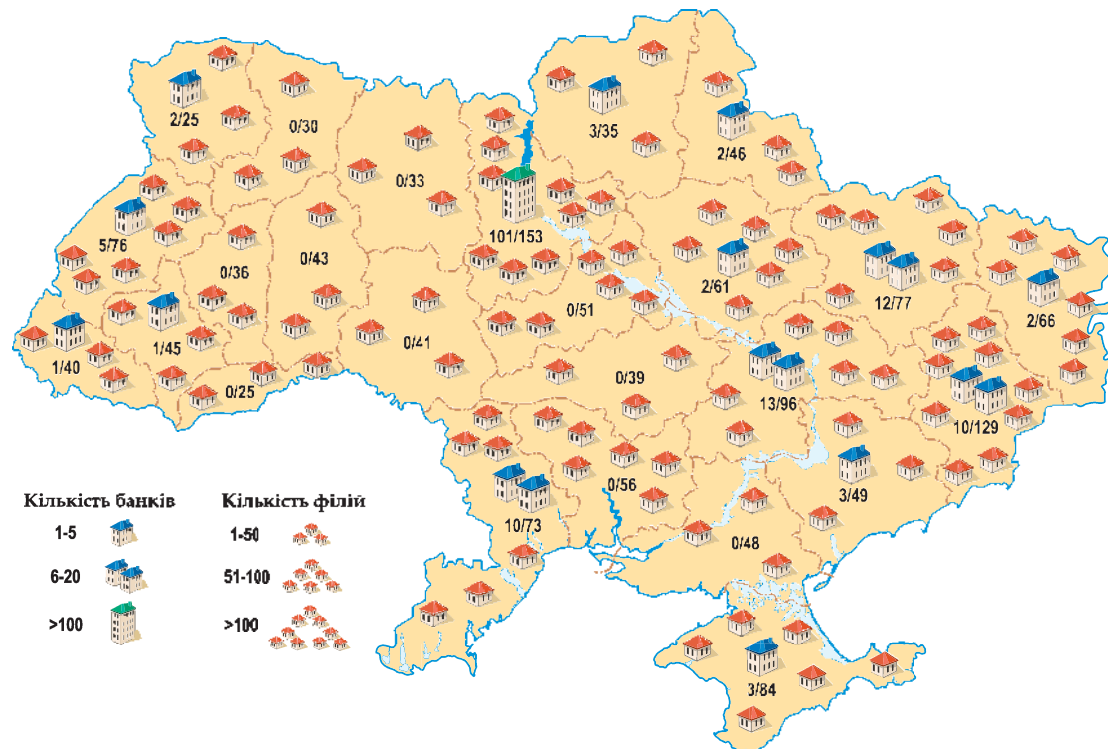
Іноземні банки і далі активно створювали свої представництва, яких в Україні протягом 2006 року зареєстровано п'ять.

Для розширення послуг для клієнтів, отримання доступу до дешевих ресурсів три банки України відкрили за кордоном п'ять представництв, офіси яких розташовані в Лондоні, Москві, Мінську, Відні, Кейптауні.

У 2006 році Національний банк України надав банкам дев'ять дозволів на створення представництв у Лондоні, Пекіні, Москві, Нью-Йорку, Ризі, Празі, Будапешті, Алматі.

Представництво не передбачає здійснення банківської діяльності, але це є простим і дешевим виходом на ринок іншої країни. Географія представництв банків України вельми широка. Крім зазначених країн, представництва банків України діють у Кишиневі, Сінгапурі, Китаї та Казахстані.

КІЛЬКІСТЬ БАНКІВ УКРАЇНИ ТА ЇХ ФІЛІЙ У РОЗРІЗІ РЕГІОНІВ НА 01.01.2007 РОКУ

З метою розширення кола мережі представництв банків України за кордоном, що сприяє інтеграції банків України в міжнародний фінансовий сектор і поліпшенню обслуговування клієнтів, Національний банк України створює сприятливіші умови для їх відкриття. Відмінено вимогу щодо можливості створення дочірнього банку або філії за наявності статутного капіталу банку не менше 10 млн. євро та представництва не менше 5 млн. євро. Насамперед важливим залишається виконання банком встановлених норм функціонування та бізнес-плану діяльності його іноземних структур. Представництво виконує роботу із залучення синдичійних кредитів, пошуком нових клієнтів, маркетинговими дослідженнями, моніторингом законодавства, супроводженням угод клієнтів.

Географічна мережа дочірніх банків була представлена Кіпром, Росією, Македонією. Як правило, дочірня структура банку відповідає моделі розвитку головного банку, що є найкращим чинником залучення клієнтів з України.

Протягом 2006 року Національним банком України надано 51 дозвіл банкам на придбання або збільшення істотної участі в банках, попередній дозвіл на набуття ними статусу банку з іноземним капіталом 13-ти діючим банкам, дозвіл на створення банку з іноземним капіталом – двом банкам.

2.3.7. Припинення діяльності банків

За станом на 1 січня 2007 року в стадії ліквідації перебувало 19 банків, з них 16 – ліквідувалися за рішенням Національного банку України, три – за рішенням господарських судів. Банки, діяльність яких припинено, становили 9.8% від кількості банків, зареєстрованих у Державному реєстрі банків, а частка їх активів становила 1.6% від загальних активів банківського сектору.

За 2006 рік шість банків було виключено з Державного реєстру банків (за 2005 рік – один банк), з яких чотири банки – у зв'язку із завершенням ліквідаційної процедури (Комерційний акціонерний банк "ДЕНДІ", Акціонерний банк "МЕТА-БАНК", Акціонерний

комерційний банк харчової промисловості України "Укрхарчопромбанк", Акціонерний банк "Креді Свісс Фьорст Бостон (Україна)" та два банки у зв'язку з реорганізацією шляхом приєднання на правах філії до банку правонаступника (Акціонерний комерційний банк "МТ-Банк" приєднався до банку АКБ "Індустріалбанк", а ТОВ "Європейський банк розвитку та заощаджень" – до банку ВАТ "Об'єднаний комерційний банк").

Протягом 2006 року Національним банком України відкликано банківську ліцензію та ініційовано процедуру ліквідації трьох банків, а саме: ВАТ Акціонерний комерційний банк "ГАРАНТ", Акціонерний комерційний банк "Інтерконтинентбанк", ТОВ "Київський універсальний банк" (за 2005 рік – один банк). Протягом тривалого часу в зазначених банках погіршувався фінансовий стан, були порушення банківського законодавства та нормативно-правових актів Національного банку України стосовно дотримання економічних нормативів, розміру капіталу на рівні не менше мінімального розміру статутного капіталу, порядку формування та використання резерву для відшкодування можливих втрат за кредитними операціями, обов'язкового резервування коштів на кореспондентському рахунку в Національному банку, підготовки та подання фінансової та статистичної звітності тощо.

У 2006 році ліквідаторами (ліквідаційними комісіями) реалізовано (повернуто) 50.4 млн. грн. активів, що дорівнювало 4.6% від загальної суми реалізованих (повернутих) активів за період ліквідації банків, та на 56.4% було більше порівняно з 2005 роком. Задоволено кредиторських вимог ліквідаторами на суму 13.8 млн. грн., що становило 0.4% від суми визнаних кредиторських вимог та 12.6% – від загальної суми задоволення вимог кредиторів.

Залишок на накопичувальних рахунках для подальших розрахунків з кредиторами на 01.01.2007 р. становив 34.7 млн. грн., або 1.5% від суми незадоволених вимог кредиторів. Визнана кредиторська заборгованість банків зменшилась на 13.2 млн. грн., або на 0.4%. Задоволення вимог кредиторів ліквідатором збільшено на 13.8 млн. грн., або на 1.6%, що нижче від рівня 2005 року на 6.5 процентного пункту.

ОСНОВНІ ФІНАНСОВІ ПОКАЗНИКИ БАНКІВ, ЩО ЛІКВІДУЮТЬСЯ

(млн. грн.)

Показники	За станом на			
	01.01.2004 р.	01.01.2005 р.	01.01.2006 р.	01.01.2007 р.
Кількість банків	20	20	20	19
Активи	5062.4	4280.6	3431.0	1579.5
Частка активів банків, що ліквідуються, у загальному обсязі активів банківського сектору, %	5.0	3.2	1.6	0.5
Реалізовано (повернено активів)	2915.3	1017.3	1049.5	1099.9
Частка повернених активів, %	57.6	23.8	30.6	69.6
Визнана кредиторська заборгованість	2126.8	3079.1	3278.0	3264.8
у тому числі фізичних осіб	329.0	318.1	421.3	756.1
Задоволення вимог кредиторів ліквідатором	788.7	820.0	886.7	900.5
у тому числі фізичних осіб	229.8	225.2	243.0	309.9
Задоволення вимог вкладників за рахунок Фонду гарантування вкладів фізичних осіб	43.0	46.9	66.9	177.5
Рівень задоволення кредиторських вимог, %	37.1	26.6	27.1	27.6
у тому числі частка фізичних осіб	69.8	70.8	57.7	41.0

За станом на 01.01.2007 р. задоволено вимог кредиторів на 27.6 при 27.1% на 01.01.2006 р., у тому числі частка фізичних осіб – на 41.0% (у 2005 році – 57.7%).

Значну роль у процедурі ліквідації відіграла введена в Україні система гарантування вкладів фізичних осіб, завдання якої полягає у захисті прав і законних інтересів вкладників, збереження довіри до банківської системи України, сприянні залучення вкладів населення, що надзвичайно важливо для накопичення банками ресурсів для інвестиції економіки країни.

Фонд гарантування вкладів фізичних осіб має подвійну мету: захищає вкладників – фізичних осіб від ризику та зберігає довіру до банківської системи України. Для цього вживалися заходи щодо поліпшення стану задоволення кредиторських вимог вкладників – фізичних осіб. У 2006 році двічі підвищувались розміри гарантованих відшкодувань вкладникам – фізичним особам з 5 тис. грн. до 8 та до 15 тис. грн.

За 2006 рік Фондом гарантування вкладів фізичних осіб відшкодовано фізичним особам 110.6 млн. грн. при 20 млн. грн. у 2005 році. Рівень відшкодувань фізичним особам за рахунок Фонду гарантування вкладів фізичних осіб у 2006 році дорівнював 36.4%, що більше від рівня 2005 року (21.6%) на 14.8 процентного пункту.

Тривала процедура ліквідації Банку "Україна", розпочата у 2001 році. За 2006 рік на накопичувальний рахунок ліквідатора надійшло 8.4 млн. грн. (у 2004 році – 13.8 млн. грн., у 2005 році – 22.6 млн. грн.), задоволено вимог кредиторів третьої черги на 9.1 млн. грн. Залишок на накопичувальному рахунку на 01.01.2007 р. становив 7.4 млн. грн., що менше на 8.9 млн. грн. порівняно з 2005 роком.

За період ліквідації на накопичувальний рахунок ліквідатора надійшло 960.3 млн. грн., з них 789.6 млн. грн. (82.2%) використано на задоволення вимог кредиторів першої, другої та третьої черг.

Із 19 банків, що перебували у стадії ліквідації, у 10 банках процедура ліквідації тривала більше трьох років, що становило 52.6% від загальної кількості банків, які припинили свою діяльність.

2.4. СИСТЕМА ВАЛЮТНОГО КОНТРОЛЮ ТА ЛІЦЕНЗУВАННЯ

Протягом 2006 року Національним банком України було надано 1650 індивідуальних ліцензій, генеральних ліцензій, спеціальних дозволів та погоджень.

Банківським установам було надано 37 індивідуальних ліцензій на здійснення операцій з валютними цінностями.

Юридичним особам – небанківським установам та фізичним особам було надано 1613 індивідуальних ліцензій, генеральних ліцензій, погоджень і спеціальних дозволів, у тому числі:

- індивідуальних ліцензій на здійснення операцій з валютними цінностями – 538;
- індивідуальних ліцензій на перевищення законодавчо встановлених строків розрахунків за зовнішньоекономічними операціями – 1044;
- генеральних ліцензій на здійснення небанківськими фінансовими установами операцій з валютними цінностями – шість;
- погоджень на переказування резидентами коштів за межі України за договорами, які передбачають виконання робіт та надання послуг нерезидентами, – 16;
- спеціальних дозволів на ввезення в Україну валютних цінностей – дев'ять.

Разом з цим упродовж 2006 року було внесено 208 змін до раніше наданих індивідуальних ліцензій, анульовано 29 індивідуальних та три генеральні ліцензії.

Національним банком України здійснювався контроль за дотриманням уповноваженими банками та небанківськими установами вимог валютного законодавства шляхом:

- здійснення виїзних та камеральних перевірок уповноважених банків та небанківських установ;

- контролю за правомірністю висновків територіальних управлінь за результатами перевірок уповноважених банків;

- застосування до банків штрафних санкцій за виявленими фактами порушень ними валютного законодавства;

- участі у розгляді апеляційних звернень уповноважених банків та підготовки висновків для Апеляційної комісії Національного банку України щодо правомірності притягнення уповноважених банків до відповідальності за порушення вимог валютного законодавства України.

Було здійснено 1719 перевірок банківських установ, з них 623 – планових та 1096 – позапланових. Комплексний характер мали 364 перевірки.

За фактами порушень валютного законодавства на загальну суму 20.8 млн. грн. було винесено 617 постанов про притягнення 86 уповноважених банків до відповідальності за порушення вимог валютного законодавства (зокрема Декрету Кабінету Міністрів України "Про систему валютного регулювання і валютного контролю").

Серед допущених банками порушень валютного законодавства 61.3% припадало на порушення за несвоєчасне подання, приховування або перекручування звітності про валютні операції банківських установ, 28.5% – за невиконання функцій агента валютного контролю, 8.3% – за використання іноземної валюти як засобу платежу на території України без наявності індивідуальної ліцензії Національного банку України, 1.1% – за порушення порядку та умов торгівлі іноземною валютою на міжбанківському валютному ринку, 0.8% – за невиконання умов та порядку декларування валютних цінностей, що належать резиденту України та знаходяться за її межами.

За більшістю постанов (524) про притягнення до відповідальності за порушення валютного законодавства банками було сплачено штраф у сумі 344.9 тис. грн.

У 2006 році Національним банком України здійснено 2436 перевірок пунктів обміну іноземної валюти (загальна кількість пунктів обміну – 1516), у тому числі 1061 перевірка пунктів, що належать банкам, та 1375 перевірок пунктів обміну іноземної валюти, які працюють на агентських угодах з банками.

Під час здійснення вищезазначених перевірок пунктів обміну іноземної валюти було виявлено 399 випадків порушення банківського законодавства, з яких у 204 випадках порушення були допущені пунктами обміну іноземної валюти, які належать банкам, і в 195 випадках – пунктами обміну іноземної валюти, що працюють на агентських угодах з банками.

З метою вдосконалення системи валютного контролю протягом 2006 року було внесено низку змін до нормативно-правових актів Національного банку України, якими удосконалено: порядок та умови видачі небанківським фінансовим установам генеральних ліцензій на право здійснення валютних операцій; порядок переказування коштів у національній та іноземній валюті на користь нерезидентів за деякими операціями; порядок здійснення уповноваженими банками контролю за своєчасністю розрахунків за експортними, імпортними та лізинговими операціями; процедуру здійснення валютного контролю, а також приведено Положення про валютний контроль відповідно до вимог Декрету Кабінету Міністрів "Про систему валютного регулювання і валютного контролю".

Для здійснення контролю у сфері зовнішньоекономічної діяльності протягом 2006 року на постійній основі тривали перевірка, оброблення та розсилка банкам інформації щодо спеціальних санкцій, які були застосовані Міністерством економіки України до суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності України та іноземних суб'єктів господарської діяльності згідно зі статтею 37 Закону України "Про зовнішньоекономічну діяльність".

2.5. ПЛАТІЖНА СИСТЕМА УКРАЇНИ, СТАН І ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ

Протягом звітного року Система електронних платежів Національного банку України успішно виконувала покладені на неї функції загальнодержавної системи міжбанківських розрахунків, повністю задовольняла потреби її учасників у переказі коштів, забезпечувала максимальну швидкість, прозорість, високий рівень безпеки та надійності проведення платежів.

Головною подією 2006 року в галузі електронних міжбанківських розрахунків стало впровадження з 10 листопада в промислову експлуатацію Системи електронних платежів нового покоління (СЕР-2), яка замінила собою дві системи, у тому числі Систему електронних платежів (СЕР) і Систему термінових переказів (СТП), що в сукупності становили Систему електронних міжбанківських переказів Національного банку України (СЕРП). СЕР-2 базується на сучасних операційних системах та промисловій системі управління базами даних.

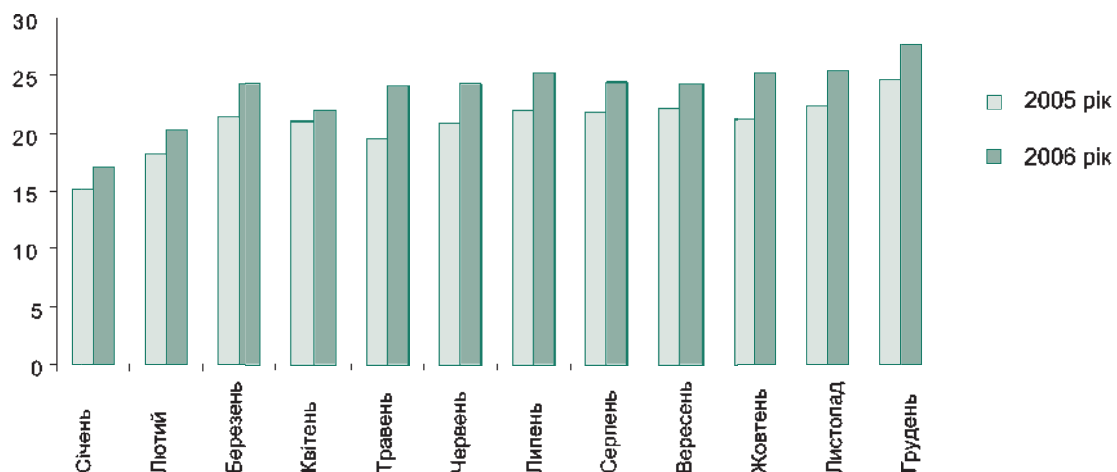
Особливістю функціонування СЕР-2 було:

- централізоване обслуговування технічного рахунку учасників СЕР (оброблення платіжної та технологічної інформації), яке здійснювалося у Центрі оброблення СЕР, розміщеного у Центральній розрахунковій палаті Національного банку України;
- зменшення кількості моделей обслуговування консолідованого кореспондентського рахунку в СЕР;
- забезпечення обміну інформацією з учасниками у файловому режимі та в режимі реального часу через єдиний АРМ-НБУ учасника СЕР;
- можливість здійснення платежів в режимі реального часу на адресу будь-якого учасника СЕР безвідносно до режиму роботи отримувача;
- упровадження нової системи захисту інформації.

Протягом року було виконано дослідну експлуатацію СЕР-2, завершено створення програмно-технічних комплексів СЕР, забезпечено відповідну технічну базу, вироблено та надано учасникам СЕР апаратуру криптографічного захисту інформації.

Кількісні та якісні зміни в складі банків – учасників СЕР у 2006 році були несуттєвими та зумовлювалися появою невеликої кількості нових банків та переведенням філій до статусу безбалансових відділень, внаслідок чого вони втрачали статус учасників СЕР.

Завантаженість СЕР у файловому режимі за кількістю початкових платежів (млн. од.)

За станом на 01.01.2007 р. учасниками СЕР були Національний банк України зі своїми філіями, установами та навчальними закладами (разом 35 установ), Державне

казначейство України з обласними управліннями (разом 28 установ), 169 банків – юридичних осіб зі своїми філіями (разом 1576 установ). Загальна кількість установ – учасників СЕП на 01.01.2007 р. становила 1639 (або зменшилася на 53 одиниці порівняно з 2005 роком внаслідок скорочення кількості філій банків), з них 654 установи – безпосередні учасники СЕП, решта 985 установ мають доступ до СЕП опосередковано, через внутрішньобанківську платіжну систему свого головного банку. Загальна кількість кореспондентських рахунків, за якими виконувалися розрахунки через СЕП на 01.01.2007 р. становила 328. Послугами СЕП у режимі реального часу (аналог СТП) користувалися 558 установ (на 374 одиниці більше, ніж у 2005 році), а саме: Національний банк України зі своїми філіями, установами та навчальними закладами (разом 21 установа), Державне казначейство України з обласними управліннями (разом 28 установ), 162 банки – юридичні особи зі своїми філіями (разом – 509 банківські установи).

Завантаженість системи електронних платежів постійно зростала. Так, протягом 2006 року в СЕП було оброблено 284.5 млн. початкових платежів та електронних розрахункових повідомлень на загальну суму 4053.8 млрд. грн., що відповідно на 14 та 30% більше, ніж у попередньому році. З них у файловому режимі було здійснено 284.3 млн. платежів на загальну суму 4040.3 млрд. грн., у режимі реального часу – 142.9 тис. платежів на загальну суму 13.5 млрд. грн. Переважну більшість платежів у режимі реального часу було здійснено у листопаді – грудні (94.3% від кількості платежів за рік) із впровадженням в експлуатацію СЕП-2.

ВИКОНАННЯ ПЛАТЕЖІВ У РЕЖИМІ РЕАЛЬНОГО ЧАСУ

Рік	Кількість платежів	Сума, млн. грн.
2001 (березень – грудень)	1434	53
2002	1789	66
2003	1265	34
2004	466	114
2005	36498	5752
2006	142925	13546
у тому числі:		
СЕП-1	8493	2302
СЕП-2	134432	11244

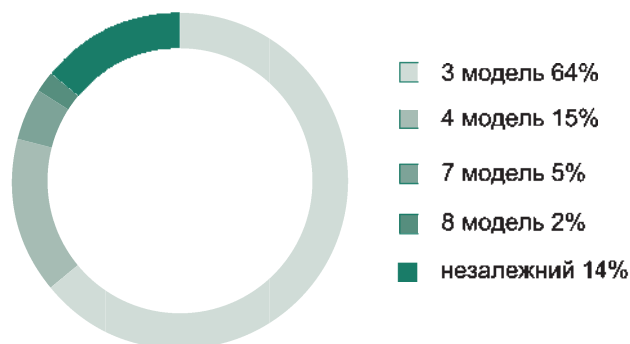
Протягом звітнього року зберігалася стійка тенденція до зростання середньодобової кількості платіжних трансакцій та обсягу оборотів. Середньоденне завантаження СЕП у 2006 році за кількістю початкових платежів, виконаних у файловому режимі, становило 1.1 млн. шт. на суму 16.1 млрд. грн.; виконаних у режимі реального часу – 569 шт. на суму майже 54 млн. грн. Наприкінці місяця завантаження СЕП зазвичай перевищувало 1.5 млн. платежів на день. Максимальна зафіксована кількість платежів за добу становила 1.56 млн. платежів, у тому числі у режимі реального часу – 7634 одиниці. Серед початкових платежів 72.9% становили платежі, сума яких дорівнювала до 1000 грн.

Середньоденний залишок коштів на рахунках учасників СЕП коливався від 21.7 до 34.1 млрд. грн., а середньоденний коефіцієнт обігу коштів за рахунками становив 0.6.

Протягом 2006 року, як і у попередні роки, тривав процес переведення банків та їх філій на обслуговування в СЕП за однією з моделей обслуговування консолідованого кореспондентського рахунку банку. Слід зазначити, що рік від року цей процес уповільнювався, оскільки більшість банків у попередні роки вже обрали зручний для них спосіб керування роботою філій в СЕП.

У зв'язку з введенням у промислову експлуатацію СЕП нового покоління було виведено з експлуатації 1, 2, 5 та 6 моделі консолідованого кореспондентського рахунку, які останні роки не користувалися попитом.

Розподіл учасників СЕП за моделями обслуговування консолідованого кореспондентського рахунку за станом на 1 січня 2007 року

За станом на 01.01.2007 р. за консолідованим кореспондентським рахунком працювало 73 банки (1410 банківських установ), що становило 86% від загальної кількості учасників СЕП. Найбільшим попитом користувалася 3 модель, яку обрали 47 банків (1057 установ), що становило 64% від загальної кількості учасників системи. За рік ними було виконано 125.8 млн. початкових платежів на суму 1682.6 млрд. грн., що відповідно на 24 та 42% більше, ніж у 2005 році. Учасниками СЕП, що працювали за іншими моделями обслуговування консолідованого кореспондентського рахунку, за 2006 рік було виконано 132.2 млн. платежів на суму 1520.4 млрд. грн., або відповідно на 6 та 24% більше порівняно з 2005 роком. За незалежним кореспондентським рахунком працювало 96 банків (229 банківських установ), що становило 14% від загальної кількості учасників СЕП. Протягом 2006 року ними було виконано 26.5 млн. початкових платежів на суму 850.9 млрд. грн.

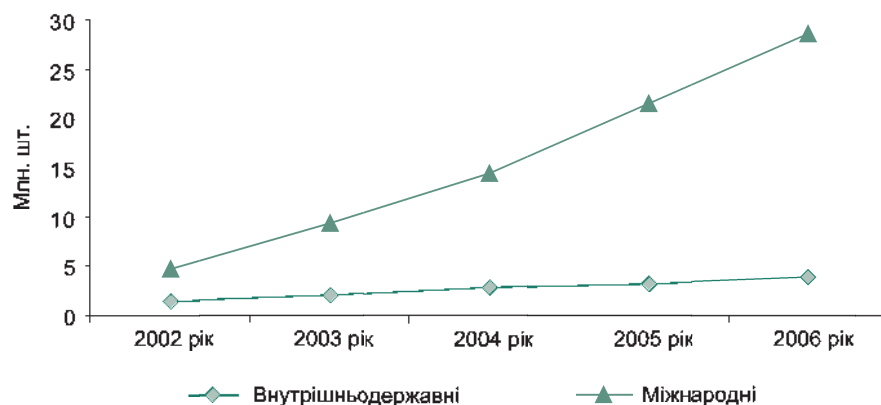
Для посилення нормативної бази СЕП нового покоління було прийнято такі документи:

- Інструкція про міжбанківський переказ коштів в Україні в національній валюті;
- Правила бухгалтерського обліку операцій Національного банку України в системі електронних платежів.

2.6. СТАН РОЗРАХУНКІВ В УКРАЇНІ, НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ РОЗРАХУНКІВ

За станом на 01.01.2007 р. 111 банків (65% від загальної кількості, що мають банківську ліцензію) були членами внутрішньодержавних і міжнародних карткових платіжних систем та здійснювали емісію й еквайринг платіжних карток. У 2006 році ще 10 нових банків стали членами відповідних платіжних систем та розпочали випуск і обслуговування платіжних карток.

Динаміка загальної кількості платіжних карток, емітованих банками України

Загальна кількість платіжних карток¹⁰, емітованих банками України, в звітному році збільшилась на 31% до 32.5 млн. шт. Кількість емітованих платіжних карток у розрахунку на одну тисячу мешканців України на 01.01.2007 р. становила близько 696 шт., або зросла протягом 2006 року на 168 шт. Серед платіжних карток 99% припадало на особисті платіжні картки; 93.2% – картки з магнітною смугою; 81.3% – картки з дебетовою функцією; 94.9% – з функцією платежів та видачі готівки.

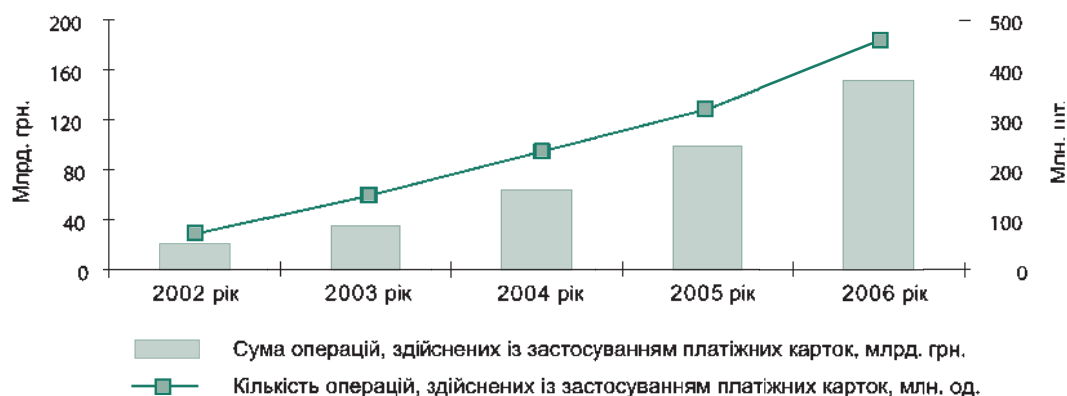
Кількість банкоматів, що обслуговують платіжні картки, упродовж року збільшилась на 30% до 14.7 тис. шт., платіжних терміналів – на 46% до 62.0 тис. шт., а кількість імпринтерів зменшилась на 11% до 39.1 тис. шт. (за рахунок заміни їх платіжними терміналами). Характерним для 2006 року було стрімке зростання кількості торговельних терміналів (на 53% порівняно з 2005 роком).

Інфраструктура приймання карток у розрізі платіжних систем

Платіжні системи	Банкомати, шт			Платіжні термінали, шт.			Імпринтери, шт.		
	01.01. 2006 р.	01.01. 2007 р.	приріст, %	01.01. 2006 р.	01.01. 2007 р.	приріст, %	01.01. 2006 р.	01.01. 2007 р.	приріст, %
Усього,									
з них:	11325	14718	30	42361	62045	46	43930	39064	-11
внутрішньо-державні	2204	2793	27	7433	9759	31	4713	6496	38
міжнародні	10652	14039	32	39587	58868	49	43928	39062	-11

На 01.01.2007 р. кількість операцій із застосуванням платіжних карток, емітованих банками, становила 458.6 млн., а сума операцій – 152.6 млрд. грн., що відповідно на 41 та 53% більше, ніж у 2005 році. Структура операцій із застосуванням платіжних карток у 2006 році суттєво не змінилась. Зокрема, на 01.01.2007 р. обсяг операцій з отримання готівки становив 147.6 млрд. грн. (97% від загальної суми операцій за картками), або збільшився порівняно з попереднім роком на 53%; обсяг безготівкових платежів – понад 5 млрд. грн. (3% від загальної суми операцій за картками), або збільшився на 1.6%.

Динаміка обсягів операцій, здійснених із застосуванням платіжних карток

Середньорічний оборот за однією картокою за всіма платіжними системами на 01.01.2007 р. становив 5332 грн. та зріс порівняно з 2005 роком на 11.9%.

За станом на 01.01.2007 р. залишки коштів на карткових рахунках дорівнювали 12.7 млрд. грн. (виросли за звітний рік на 53.5%), з них на карткових рахунках фізичних осіб –

¹⁰ Платіжні картки, за якими була здійснена хоча б одна операція протягом року.

12.3 млрд. грн. (збільшились на 54.6%), а юридичних осіб – 392 млн. грн. (зросли на 24.8%). При цьому залишки коштів на карткових рахунках населення у національній валюті становили 82%, в іноземній валюті – 18%, а на карткових рахунках суб'єктів господарювання – 91 та 9% відповідно.

У 2006 році банки та небанківські установи України були членами або учасниками 22 міжнародних платіжних систем, з них:

- п'ять міжнародних карткових систем (Visa International, MasterCard International, American Express, "Юнион Кард", "Золотая Корона");

- 17 міжнародних систем переказу коштів між фізичними особами без відкриття рахунку.

За станом на 01.01.2007 р. Національним банком України було зареєстровано 227 договорів, укладених установами України про членство або про участь у міжнародних платіжних системах.

Серед міжнародних платіжних систем, учасниками яких є установи України, провідне місце займають системи міжнародних переказів коштів між фізичними особами без відкриття рахунку. У 2006 році транскордонні перекази з використанням таких систем здійснювали більше 140 банків України, АТ "Українська фінансова група" та УДППЗ "Укрпошта".

Обсяг коштів, які переказуються фізичними особами в Україну з інших країн, щорічно збільшується. Так, у 2004 році загальна сума міжнародних переказів в Україну порівняно з попереднім роком виросла на 7%, у 2005 році – на 25%, у 2006 році – на 32% і становила 1.53 млрд. дол. США в еквіваленті. Обсяг коштів, що були переказані за межі України за допомогою міжнародних систем переказів коштів, збільшився за 2006 рік на 46% та досяг 139 млн. доларів США в еквіваленті.

Загальна сума коштів, переказаних у 2006 році за допомогою міжнародних систем переказів у межах України, зменшилась порівняно з 2005 роком в 1.7 раза і становила 9.9 млн. доларів США в еквіваленті.

Лідером на ринку міжнародних переказів в Україні, як і у попередні роки, була система Western Union (США). За її допомоги в 2006 році в Україну надійшло більше 882 млн. доларів США, або 59% від загальної суми всіх переказів. Друге і третє місця належать системам Юністрім (Російська Федерація) та MoneyGram (США). За їх допомоги в Україну надійшло відповідно 209 та 100 млн. доларів США в еквіваленті, або 13 і 7% від загальної суми переказів в Україну.

2006 рік був третім роком промислової експлуатації Національної системи масових електронних платежів (далі – НСМЕП).

За станом на 01.01.2006 р. членами Національної системи масових електронних платежів були 32 банки (включаючи Національний банк України). Протягом звітного року до НСМЕП вступили сім банків, УДППЗ "Укрпошта" в якості еквайра та два банківських процесингових центри.

Усього на кінець 2006 року в банках-членах НСМЕП та їх філіях працювало 34 автоматизовані карткові системи, із них 30 – у міжбанківському режимі.

Загальна кількість карток НСМЕП, емітованих банками на 01.01.2007 р., становила 1.4 млн. шт. (у 2006 році емітовано 286.8 тис. шт.), мережа обслуговування карток НСМЕП налічувала 3.2 тис. шт. термінального обладнання (на 778 більше, ніж в 2005 році). За результатами року, лідерами з емісії платіжних карток НСМЕП залишались АБ "Експрес-Банк" (611.9 тис. шт.), АКБ "Імексбанк" (533.9 тис. шт.), ВАТ "Мегабанк" (107.6 тис. шт.).

Обсяги оборотів у 2006 році за картками НСМЕП становили 12.5 млрд. грн. (на 22% більше порівняно з 2005 роком), у тому числі проведено 485.4 тис. міжбанківських операцій на загальну суму 168.7 млн. грн. (на 73% більше порівняно з 2005 роком).

ПОКАЗНИКИ РОБОТИ НСМЕП у 2001–2006 роках, за рік

Рік	Кількість емітованих платіжних карток, тис. шт.	Кількість термінального обладнання, шт.	Річні обороты, млн. грн.	У тому числі міжбанківські обороты, тис. грн.
2001	4	41	42.0	0.2
2002	119	430	426.8	535.7
2003	367	524	3912.8	35549.3
2004	373	846	6931.1	77569.5
2005	240	576	9739.2	115552.3
2006	287	778	12472.9	168739.6
Усього	1390	3195	33524.8	397946.7

У звітному році було розпочато виробництво, емісію та використання платіжних карток НСМЕП нового покоління (НСМЕП-2), для чого членами та учасниками НСМЕП було оновлено сертифіковане програмне забезпечення. Створено умови для роботи банків у НСМЕП за різними моделями: емітент з делегуванням інформаційних повноважень, еквайр з делегуванням інформаційних повноважень тощо. Також за рахунок використання нефінансових додатків картки НСМЕП-2 було забезпечено реалізацію таких супутніх проектів:

– "Студентська картка" (у 2006 році на етапі реалізації пілотного проекту у семи вузах міст Києва, Харкова, Львова, Сум, Черкас банками – членами НСМЕП емітовано 10 637 шт. студентських карток);

– "Соціальна картка";

– "Соціально-транспортна картка" (з урахуванням соціальної складової).

У 2006 році було розпочато реалізацію пілотного проекту впровадження мобільного платіжного інструменту, що дозволяє контролювати та управляти банківським рахунком за допомогою мобільного телефону (в якості процесингового центру мобільних платіжних інструментів виступає ЗАТ "Центр обслуговування мобільних платежів"); забезпечено інформаційну підтримку та пропагування НСМЕП в мережі Інтернет; проведено практичну конференцію та семінар для фахівців державних установ, банків та розробників (постачальників) програмно-технічних засобів та послуг.

Національним банком України було визначено перспективи та можливі напрями розвитку НСМЕП в Україні на найближчий період. Було затверджено Програму розвитку Національної системи масових електронних платежів на 2006–2008 роки. Проводились роботи з удосконалення та розвитку нормативно-правової бази НСМЕП, відповідно з чим було розроблено та затверджено методичний документ Платіжної організації НСМЕП "Регламент НСМЕП", а також нормативні документи та специфікації для забезпечення реалізації супутніх проектів.

Спільною постановою Кабінету Міністрів України і Національного банку України в 2006 році було схвалено Концепцію поширення безготівкових розрахунків з використанням спеціальних платіжних засобів, якою передбачено заходи у напрямі збільшення безготівкових розрахунків з використанням платіжних карток.

2.7. РОЗРАХУНКОВО-КАСОВЕ ОБСЛУГОВУВАННЯ БЮДЖЕТІВ УКРАЇНИ

У 2006 році завершився перехід бюджетних організацій на казначейську форму обслуговування відповідно до вимог Бюджетного кодексу України.

Обслуговування коштів державного і місцевих бюджетів, що обліковувалися на рахунках Державного казначейства України у Національному банку України, відбувалося через

Єдиний казначейський рахунок, який функціонував у Системі електронних платежів (СЕП) Національного банку України з використанням внутрішньої платіжної системи Державного казначейства України. Умови та порядок обслуговування коштів Державного бюджету України визначалися договором між Національним банком України та Державним казначейством України.

Функціонування Єдиного казначейського рахунку в СЕП Національного банку України забезпечувало:

- високу надійність і безпеку розрахунків за бюджетними коштами;
- значне скорочення термінів проходження платежів, а відтак і збільшення обіговості бюджетних коштів;
- складання щоденної оперативної звітності з обліку доходів Державного бюджету України;
- ефективніше здійснення управління загальним залишком грошових ресурсів.

Відповідно до статті 33 Закону України "Про Державний бюджет України на 2006 рік" у 2006 році оплата послуг з оброблення електронних розрахункових документів та повідомлень у системі електронних переказів Національного банку України не проводилася. При цьому кількість платежів, які здійснили Державне казначейство України та його органи через СЕП Національного банку України, становила понад 20% від усієї кількості платежів системи.

2.8. ДІЯЛЬНІСТЬ НАЦІОНАЛЬНОГО БАНКУ УКРАЇНИ НА РИНКУ ЦІННИХ ПАПЕРІВ. ОБСЛУГОВУВАННЯ ВНУТРІШНЬОГО БОРГУ УКРАЇНИ

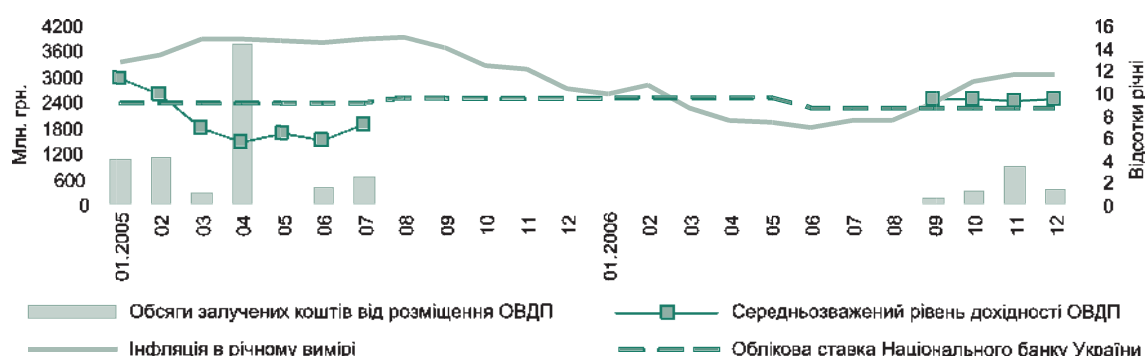
Згідно із чинним законодавством Національний банк України продовжував виконувати операції з обслуговування державного боргу, які пов'язані з розміщенням державних цінних паперів, їх погашенням і виплатою доходу за ними.

З метою розміщення облігацій внутрішньої державної позики (ОВДП) упродовж 2006 року було проведено 78 аукціонів, з яких відбулося тільки 37. Щодо решти аукціонів Міністерством фінансів України було прийняте рішення не реалізовувати державні облігації через невідповідність цінових пропозицій потенційних покупців реальній вартості грошових коштів або через повну відсутність заявок на придбання ОВДП. За результатами проведених аукціонів, до Державного бюджету України було залучено 1.6 млрд. грн. (виключно за рахунок середньострокових ОВДП), що в 4.5 раза менше порівняно з 2005 роком. Розміщення ОВДП у 2006 році здійснювалось тільки починаючи з вересня (до цього останній аукціон з розміщення ОВДП відбувся в липні 2005 року).

ОКРЕМІ ПОКАЗНИКИ РИНКУ ОВДП

Показники	2006 рік	Зміна до попереднього року	Довідково: 2005 рік, зміна до попереднього року
Кількість аукціонів, шт.	78	41	-65
відбулося	37	12	-25
не відбулося	41	29	-40
Залучення коштів до державного бюджету, млрд. грн.	1.6	-5.6	5.0
Сплата за ОВДП (основна сума + %), млрд. грн.	4.8	-4.5	5.5
Чисте залучення коштів (сальдо), млрд. грн.	-3.2	-1.4	-0.5
Середньозважений рівень доходності, %	9.26	2.01 процентного пункту	-3.99 процентного пункту
Середній термін обігу, дні	985	-54	287

Динаміка обсягів залучених коштів і рівня доходності за облігаціями внутрішньої державної позики

Термін обігу середньострокових державних облігацій, які розміщувалися в 2006 році, становив 985 днів і скоротився порівняно з 2005 роком на 54 дні.

Поряд зі зменшенням середнього терміну обігу ОВДП їх середньозважена доходність збільшилася порівняно з попереднім роком на 2.01 процентного пункту і становила 9.26%, що було нижче від рівня інфляції в річному вимірі. Державні цінні папери купували переважно вітчизняні інвестори. Зацікавленість нерезидентів у 2006 році щодо придбання ОВДП суттєво знизилася, незважаючи на високий ступінь їх надійності порівняно з іншими фінансовими інструментами. Так, обсяг ОВДП у власності нерезидентів протягом 2006 року зменшився на 3.4 млрд. грн. (у 2005 році – збільшився на 4.2 млрд. грн.).

Протягом 2006 року Міністерство фінансів України погасило внутрішніх державних облігацій та сплатило дохід їх власникам на загальну суму 4.8 млрд. грн., у тому числі на погашення основного боргу – 3.9 млрд. грн., на сплату доходу – 0.9 млрд. грн., виконавши всі свої зобов'язання за різними видами державних облігацій.

Унаслідок перевищення обсягів погашення ОВДП над обсягами їх розміщення заборгованість уряду України за державними облігаціями (за номіналом) у 2006 р. зменшилася на 2.3 млрд. грн. і на кінець року становила 7.7 млрд. грн.

2.9. ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ

У звітному році тривала робота з удосконалення банківського законодавства.

Законопроектна робота Національного банку України у 2006 році здійснювалась в напрямі розроблення законопроектів та їх подання на розгляд Верховної Ради України через такі суб'єкти права законодавчої ініціативи, як Президент України, Кабінет Міністрів України та народні депутати України.

Протягом року Національним банком України було розроблено та надано суб'єктам права законодавчої ініціативи 12 законопроектів, із них:

- прийнято в цілому та підписано Президентом України два законопроекти "Про внесення змін до Закону України "Про банки і банківську діяльність" (щодо надання права іноземним банкам створювати на території України свої філії) та "Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо форми створення банків та розміру статутного капіталу";

- прийнято в цілому та надійшов на підпис Президентіві України законопроект "Про продовження процедури ліквідації Акціонерного комерційного агропромислового банку "Україна";

- прийнято в першому читанні законопроект "Про внесення змін до деяких законів України (щодо регулювання діяльності банків)", положення якого спрямовані на вдосконалення банківського нагляду, організацію зовнішнього аудиту банків,

забезпечення внутрішнього фінансового моніторингу з метою недопущення використання банків для відмивання доходів, одержаних злочинним шляхом;

– відхилено (не набрав належної кількості голосів) законопроект "Про внесення змін до статті 18 Закону України "Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю" (щодо спрощення порядку ліцензування валютних операцій та скасування вимог стосовно зобов'язань Національного банку України, які суперечать законодавству України або є недоцільними);

– залишаються на розгляді законопроекти "Про внесення змін до Закону України "Про Національний банк України", "Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо гарантій дотримання умов за договорами банківського вкладу (депозиту)" та "Про внесення змін до деяких законів України щодо системи гарантування вкладів фізичних осіб".

Крім того, на розгляді Верховної Ради України знаходився законопроект "Про внесення змін до законів України щодо фінансування Фонду гарантування вкладів фізичних осіб", прийнятий Верховною Радою України у першому читанні у 2005 році. Всього на розгляді у Верховній Раді України знаходилося шість законопроектів, розроблених Національним банком України.

Президентові України Національним банком України було подано такі законопроекти:

– "Про внесення змін до деяких законодавчих актів України" (щодо врегулювання питань, пов'язаних із закупівлею товарів, робіт і послуг за державні кошти). Положення законопроекту частково враховані у Законі України "Про внесення змін до деяких законодавчих актів України з питань закупівлі товарів, робіт і послуг за державні кошти", прийнятому Верховною Радою України;

– "Про внесення змін до Закону України "Про вступ України до Міжнародного валютного фонду, Міжнародного банку реконструкції та розвитку, Міжнародної фінансової корпорації, Міжнародної асоціації розвитку та Багатостороннього агентства по гарантіях інвестицій", нормами якого пропонувалося на законодавчому рівні визначити Національний банк України фінансовим агентом у відносинах з МВФ та покласти на нього здійснення всіх фінансових операцій відповідно до статей угоди. Законопроект надіслано Секретаріатом Президента України на розгляд Кабінету Міністрів України, який визначив його прийняття недоцільним.

Кабінету Міністрів України було подано такі законопроекти:

– "Про внесення змін до статті 1 Закону України "Про реструктуризацію боргових зобов'язань Кабінету Міністрів України перед Національним банком України". Законопроект знаходиться на опрацюванні у Міністерстві фінансів України;

– "Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо введення мораторію на обслуговування клієнтів банків";

– "Про внесення зміни до статті 21 Закону України "Про приватизацію державного майна" щодо надання права покупцям – іноземним інвесторам за погодженням з Національним банком України сплачувати вартість об'єкта приватизації у вільно конвертованій валюті. Законопроект визначено неприйнятним у зв'язку з розробленням Фондом державного майна України проекту Закону України "Про внесення змін до деяких законів України з питань приватизації", в якому планується врегулювати зазначене питання.

Пропозиції Національного банку України було враховано при прийнятті таких законів України:

– "Про внесення змін до Декрету Кабінету Міністрів України "Про систему валютного регулювання і валютного контролю";

– "Про цінні папери та фондовий ринок";

– "Про внесення змін до Закону України "Про виконавче провадження" та деяких інших законодавчих актів щодо виконання судових рішень";

- "Про внесення змін до Закону України "Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб – підприємців";
- "Про внесення змін до Закону України "Про аудиторську діяльність";
- "Про внесення змін до деяких законодавчих актів України з питань закупівлі товарів, робіт і послуг за державні кошти";
- "Про приєднання України до Конвенції УНІДРУА про міжнародний фінансовий лізинг";
- "Про приєднання України до Конвенції УНІДРУА про міжнародний факторинг" тощо.

У цілому за 2006 рік Національним банком України подано Верховній Раді України, її комітетам, Кабінету Міністрів України та органам виконавчої влади 92 пропозиції до законопроектів з питань, норми яких спрямовані на правове забезпечення діяльності та розвиток банківської сфери.

У звітному році було підготовлено зміни до Закону України "Про банки і банківську діяльність", якими передбачалося запровадити нові підходи до організації корпоративного управління у банках, вдосконалити норми щодо створення та функціонування у банках системи управління ризиками; вдосконалити організацію нагляду за банками на консолідованій основі. Розроблення законопроекту було викликане необхідністю приведення законодавства України у відповідність із міжнародними стандартами.

У контексті реалізації Загальнодержавної програми адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу Національний банк України забезпечував роботу з гармонізації банківського законодавства європейським стандартам. Результатами цієї роботи стало прийняття Законів України "Про внесення змін до Закону України "Про банки і банківську діяльність" (щодо філій іноземних банків) та "Про внесення змін до Закону України "Про Національний банк України" (щодо посилення незалежності Національного банку України).

Також було розглянуто більше 60 проектів нормативно-правових актів Національного банку України на предмет їх відповідності законодавству Європейського Союзу. За результатами розгляду, до нормативно-правових актів Національного банку України запроваджено положення Європейського Союзу щодо розміру початкового капіталу кредитної установи, визначення та формування мінімальних резервів, використання конфіденційної інформації з метою боротьби з відмиванням коштів та фінансуванням тероризму тощо.

Протягом 2006 року було проведено порівняльний аналіз законодавства України та Європейського Союзу з таких питань, як правове забезпечення транскордонних безготівкових переказів, реалізація принципу незалежності центральних банків європейських держав, правове регулювання діяльності кредитних установ, правове забезпечення вільного руху капіталу та правове регулювання банківського холдингу.

У звітному році Національним банком України було прийнято 141 нормативно-правовий акт, до яких віднесено постанови, інструкції, положення, правила, із них 65 нормативно-правових актів було зареєстровано у Міністерстві юстиції України. Інші нормативно-правові акти державній реєстрації у Міністерстві юстиції України не підлягали. Відмов щодо державної реєстрації актів Національного банку України у Міністерстві юстиції України протягом 2006 року не було.

У 2006 році Національний банк України продовжував проводити претензійно-позовну роботу з метою захисту порушених або оспорюваних прав і законних інтересів, зокрема брав участь у розгляді 299 судових справ, з яких:

- прийнято рішення на користь Національного банку України у 160 справах на суму 5167.4 тис. грн.;
- прийнято рішення не на користь Національного банку України по п'яти справах на суму 21.3 тис. грн.

У звітному році Національним банком України було пред'явлено:

– 82 претензії (на 54.9% менше, ніж у 2005 році) на суму 213.2 тис. грн. (з них визнано 30 претензій на суму 127.7 тис. грн., визнано частково 43 претензії на суму 28.7 тис. грн., відхилено три – на суму 3.6 тис. грн., залишаються на розгляді шість – на суму 53.2 тис. грн.);

– 107 позовів (на 10.1% менше, ніж у 2005 році) на суму 38.1 млн. грн. (з них було задоволено 29 позовів на суму 3.1 млн. грн., відмовлено у задоволенні п'яти позовів на суму 21.3 тис. грн., залишено без розгляду дев'ять позовів на суму 227.3 тис. грн., припинено провадження за 19-ма позовами на суму 13.0 млн. грн., відкликано 11 позовів на суму 3500 грн., знаходяться на розгляді 34 позови на суму 21.6 млн. грн.).

До Національного банку України у 2006 році пред'явлено:

– п'ять претензій на суму 27.3 тис. грн. (всі претензії відхилено);

– 192 позови на суму 3.0 млн. грн. (з них задоволено 19, де Національний банк України залучався у якості третьої особи без майнових вимог, відмовлено у задоволенні 61 позову на суму 1.2 млн. грн., залишено без розгляду чотири позови на суму 11.1 тис. грн., припинено провадження за 53-ма позовами на суму 759.0 тис. грн., відкликано два позови на суму 13.2 тис. грн., знаходяться на розгляді 53 позови на суму 1.0 млн. грн.).

По системі Національного банку України у 2006 році було укладено 7551 договір, що стосуються господарської діяльності.

2.10. УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ ДІЯЛЬНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОГО БАНКУ УКРАЇНИ

Упродовж 2006 року Національним банком України здійснювалося управління кредитним, валютним, процентним, операційним ризиками та ризиком ліквідності.

Управління ризиками Національного банку України в цілому реалізовувалося Правлінням Національного банку України, його функціональних підрозділів – керівництвом структурних підрозділів та Управлінням ризиків, а безпосередньо операцій – підрозділами внутрішнього контролю.

Управління кредитним ризиком здійснювалося шляхом дотримання вимог, визначених нормативно-правовими актами Національного банку України, та рішень комітету з управління активами та пасивами:

– розміщення коштів золотовалютного резерву в банках-контрагентах з кредитними рейтингами, не нижчими мінімально допустимих, з максимально можливою диверсифікацією через встановлення довгострокових кредитних лімітів на обсяги розміщення коштів у фінансові інструменти іноземних банків-контрагентів та емітентів цінних паперів і через встановлення обмежень на розмір стандартної дюрації (середньої тривалості) розміщення коштів за кожною валютою та фінансовими інструментами;

– здійснення валютних інтервенцій на внутрішньому валютному ринку через встановлення короткострокових кредитних лімітів для банків – контрагентів України;

– здійснення рефінансування банків України та операцій на відкритому ринку в умовах постійного моніторингу кредитоспроможності банків шляхом кредитування під забезпечення, РЕПО та СВОП;

– проведення контролю за відповідністю учасників кредитних ліній вимогам, визначеним відповідними кредитними угодами між Національним банком України і Європейським банком реконструкції та розвитку при наданні позик за рахунок кредитних ліній ЄБРР.

Проведення Національним банком України операцій з розміщення коштів золотовалютного резерву зумовлювало наявність відкритих валютних позицій і відповідно валютного ризику за цими операціями.

Управління валютним ризиком здійснювалося шляхом його оцінки із застосуванням

методу Value_at_Risk (VaR) через розрахунок ризикової вартості як можливої зміни вартості золотовалютного резерву з імовірністю 95% протягом одного робочого дня, 10-ти робочих днів та упродовж одного місяця.

З метою обмеження валютного ризику Національним банком України визначалася нормативна валютна структура золотовалютного резерву у вигляді діапазону можливих коливань часток кожної валюти у складі золотовалютного резерву.

У процесі оцінки ризикової вартості золотовалютного резерву протягом 2006 року проводився щомісячний аналіз ступеня впливу на формування ризикової вартості золотовалютного резерву зміни фізичних обсягів та обмінних курсів валют, мінливості (волатильності) обмінних курсів валют, кореляції коливань обмінних курсів валют, співвідношення обсягів високоволатильних та низьковолатильних валют.

Протягом року проводилися стрес-тестування, якими досліджувався ступінь впливу на зміну вартості золотовалютного резерву можливого виникнення заворушень на фінансових ринках внаслідок кризової ситуації.

Процентний ризик був при здійсненні Національним банком України операцій із залучення та розміщення коштів через зміну процентних ставок на фінансових ринках і дисбаланс між активами та пасивами, чутливими до зміни процентних ставок на певних діапазонах строковості. Протягом 2006 року проводилася оцінка рівня процентного ризику за методом аналізу розривів між відповідними активами і пасивами банку у визначених діапазонах строковості через порівняння середньозважених процентних ставок за активами і пасивами у розрізі валют та фінансових інструментів і за допомогою показників модифікованої та діапазонної дюрації.

Для управління процентним ризиком застосовувалась варіативність строковості розміщення коштів у процентні фінансові інструменти з урахуванням визначеного нормативними документами періоду інвестування та прогнозних змін ринкових процентних ставок і відповідний вибір нормативних орієнтирів для управління портфелями цінних паперів з обмеженням обсягу модифікованої дюрації.

Для управління ризиком ліквідності, який був характерним для операцій з управління коштами золотовалютного резерву насамперед через мінливість обсягів операцій валютних інтервенцій на внутрішньому валютному ринку, певна кількість коштів золотовалютного резерву утримувалася у грошовій формі на коррахунках НОСТРО (відповідно до визначених в нормативних документах мінімально необхідних та максимально допустимих щоденних залишків на коррахунках НОСТРО Національного банку України в іноземній валюті). У складі золотовалютного резерву забезпечувалася наявність високоліквідних цінних паперів (за основними валютами) з дотриманням допустимої їх частки, визначеної нормативними документами, а також підтримувалося рівномірне у часі повернення коштів, розміщених на строкові депозити.

Протягом 2006 року в Національному банку України постійно здійснювалося управління операційним ризиком, який був характерним для його операцій. Для підвищення ефективності управління цим ризиком було запроваджено формалізований опис операційних процесів усіх структурних підрозділів, до яких з метою оцінки рівня операційного ризику застосовувався метод аналізу сценаріїв.

2.11. ФІНАНСОВИЙ МОНІТОРИНГ ЩОДО ЗАПОБІГАННЯ ВИКОРИСТАННЮ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ ДЛЯ ЛЕГАЛІЗАЦІЇ (ВІДМИВАННЯ) ДОХОДІВ, ОДЕРЖАНИХ ЗЛОЧИННИМ ШЛЯХОМ

Упродовж 2006 року Національний банк України вживав заходів, спрямованих на запобігання легалізації кримінальних доходів та фінансування тероризму з використанням банківської системи.

За участю Національного банку України і Державного комітету фінансового моніторингу України був розроблений та з 1 січня 2006 року набув чинності Закон України

"Про внесення змін до деяких законів України щодо удосконалення правового регулювання міжнародного співробітництва у сфері запобігання фінансуванню тероризму". Згідно з цим законом надано повноваження державним органам, що здійснюють нагляд за діяльністю фінансових установ, проводити обмін інформацією з іноземними наглядовими відомствами з метою нагляду та запобігання відмиванню "брудних" грошей, а також встановлено правові засади зупинення операцій осіб, пов'язаних з фінансуванням тероризму (згідно з переліком Ради безпеки ООН).

На виконання згаданого закону в 2006 році Національним банком України розроблено та внесено зміни до Положення про здійснення банками фінансового моніторингу. Цими змінами регулюється порядок дій банку з виявлення та зупинення фінансових операцій, якщо їх учасником або вигодоодержувачем є особа, яку включено до переліку осіб, пов'язаних із здійсненням терористичної діяльності.

Забезпечено виконання "Плану заходів на 2006 рік із запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, і фінансуванню тероризму" за участі Кабінету Міністрів України.

Заходи, здійснені урядом України за участі Національного банку України, дали змогу Групі з розробки фінансових заходів боротьби з відмиванням грошей (FATF) припинити в лютому 2006 року процедуру активного моніторингу України.

У 2006 році Національний банк України брав активну участь у підготовці змін до законів України, які регулюють питання запобігання легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом, та фінансуванню тероризму. Вказані зміни спрямовані на імплементацію до законодавства України положень чинної редакції Сорока рекомендацій та Дев'яти спеціальних рекомендацій Групи з розробки фінансових заходів боротьби з відмиванням грошей (FATF), норм III Директиви Європарламенту "Про запобігання використанню фінансової системи з метою відмивання грошей, у тому числі фінансуванню тероризму" (2005/60/EC) та Конвенції Ради Європи "Про відмивання, пошук, арешт та конфіскацію доходів, одержаних злочинним шляхом, та про фінансування тероризму" (CETS 198).

З метою запобігання спробам відкриття рахунків клієнтам банків за недійсними паспортами за ініціативою Національного банку України до Указу Президента України "Про заходи щодо посилення захисту прав громадян, які є вкладниками банків, та інших клієнтів банків і забезпечення стабільності у банківській системі" було включено положення про забезпечення Міністерством внутрішніх справ України доступу банкам до бази даних про втрачені паспорти громадян України.

Постійно відслідковувалися рішення ООН та відповідних зарубіжних державних органів щодо юридичних і фізичних осіб, діяльність яких пов'язана з відмиванням злочинних доходів та фінансуванням тероризму. Відповідна інформація надавалася банкам.

Згідно із Законом України "Про банки і банківську діяльність" перевірялися банки щодо дотримання вимог законодавства у сфері запобігання відмиванню грошей і фінансуванню тероризму.

Протягом року було здійснено 506 перевірок банківських установ щодо дотримання ними вимог законодавства з питань здійснення фінансового моніторингу, у тому числі 199 перевірок банків та 307 перевірок філій. За їх результатами виявлено 2955 випадків порушення вимог чинного законодавства. Національним банком України застосовано до банків та посадових осіб банків 125 заходів впливу, а саме:

- надіслано письмові застереження (19);
- накладено штрафи на банки (63);
- накладено адміністративні штрафи на керівників та посадових осіб банків (38);
- у трьох випадках зупинено (обмежено) проведення окремих видів операцій з високим рівнем ризику;

– з двома банками укладено письмові угоди, за якими банки зобов'язались вжити заходів для усунення порушень, у тому числі з питань фінансового моніторингу.

Працівники Національного банку України брали участь у роботі постійно діючої Міжвідомчої робочої групи з дослідження методів та тенденцій у відмиванні доходів, одержаних злочинним шляхом.

2.12. МІЖНАРОДНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО

2.12.1. Відносини Національного банку України з центральними банками країн світу та банківськими установами інших країн

У 2006 році в рамках розвитку співробітництва з центральними банками інших країн Національним банком України було забезпечено підготовку та укладання Меморандуму взаєморозуміння між Національним банком України та Банком Литви про співробітництво у сфері нагляду за кредитними установами, а також Меморандуму про співробітництво у сфері нагляду за кредитними установами між Національним банком України та Китайською комісією з банківського регулювання.

Опрацьовано проект Заходів до Міждержавної програми довгострокового економічного співробітництва між Україною та Республікою Таджикистан на 2003–2012 роки.

У травні 2006 року взято участь у черговому засіданні Клубу голів центральних банків країн Чорноморського басейну, Середньої Азії та Балканських країн.

У листопаді проведено десяте засідання Робочої групи "Банки" в рамках Групи високого рівня з питань економічного співробітництва України та Федеративної Республіки Німеччини.

З метою зміцнення та поглиблення двосторонніх відносин протягом 2006 року відбулися візити керівництва Національного банку України до Республіки Фінляндія та до Естонської Республіки у складі офіційної делегації, очолюваної Президентом України; до Органу нагляду за фінансовими ринками Австрії, де обговорювались питання банківського нагляду; до Республіки Білорусь для участі у п'ятому засіданні Консультативної ради центральних банків.

Проведено зустрічі з представниками Nordic Investment Bank та Citibank (Україна), JP Morgan, Japan Bank for international cooperation, Merrill Lynch з метою з'ясування можливостей здійснення інвестиційних проектів в Україні.

2.12.2. Співробітництво Національного банку України з міжнародними фінансовими та іншими організаціями

Міжнародна діяльність Національного банку України у 2006 році, як і в попередні роки, спрямовувалася на поглиблення співпраці з міжнародними організаціями. У 2006 році Національний банк України сприяв реалізації Стратегії співробітництва з міжнародними фінансовими організаціями на 2006–2008 роки, затвердженої Кабінетом Міністрів України.

Співробітництво з Міжнародним валютним фондом

Співробітництво Національного банку України з Міжнародним валютним фондом протягом 2006 року тривало на безкредитній основі шляхом залучення експертів Міжнародного валютного фонду для консультативної підтримки.

Упродовж 2006 року з фахівцями Національного банку України працювали експерти місій різних департаментів Міжнародного валютного фонду, зокрема, Європейського департаменту, Департаменту податково-бюджетних питань, Статистичного департаменту, які розглядали питання впливу інструментів монетарної та валютно-курсової політики на інфляційні процеси; зосереджували увагу на ризиках, які становлять загрозу стабільності банківського сектору.

Результативною була робота експертів Департаменту монетарної політики та ринків капіталу Міжнародного валютного фонду з фахівцями Національного банку України з питань стратегії управління державним боргом та ринком внутрішнього боргу, стратегії інформаційної політики Національного банку України на шляху підготовки до переходу на інфляційне таргетування.

За результатами роботи технічних місій експертів Міжнародного валютного фонду, українській стороні було надано пам'ятні записки з відповідними рекомендаціями. Тривала співпраця з експертами Міжнародного валютного фонду, які надавали консультативну підтримку фахівцям Національного банку України за такими напрямками діяльності Національного банку України, як підготовка до переходу на інфляційне таргетування, прогнозування та аналіз макроекономічної політики, запровадження режиму гнучкішого валютного курсу, бухгалтерський облік та внутрішній аудит.

Забезпечено участь керівництва Національного банку України на зборах керуючих Міжнародного валютного фонду та Світового банку (20–23 квітня, м. Вашингтон, США), щорічних засіданнях керуючих від групи країн – членів Міжнародного валютного фонду та Світового банку під головуванням Нідерландів та України (17–18 червня, м. Єреван, Вірменія), щорічних зборах керуючих Міжнародного валютного фонду та Світового банку (16–21 вересня, Сінгапур) та позачерговому засіданні групи країн – членів Міжнародного валютного фонду на чолі з Нідерландами (13 листопада, м. Амстердам, Нідерланди).

Відповідно до статті IV Статей Угоди Міжнародного валютного фонду 12-25 жовтня 2006 року було проведено обов'язкові для кожної країни – члена Міжнародного валютного фонду щорічні консультації з експертами Європейського департаменту Міжнародного валютного фонду з ключових питань грошово-кредитної політики, валютного регулювання та макроекономічної політики.

Співробітництво зі Світовим банком

У 2006 році тривала співпраця Національного банку України зі Світовим банком з реформування банківської системи через низку спільних інвестиційних проєктів, а саме:

- "Позика на політику розвитку";
- "Програмна системна позика";
- "Розширення доступу до ринків фінансових послуг";
- "Розвиток системи державної статистики для моніторингу соціально-економічних перетворень";
- "Другий проєкт розвитку експорту";
- "Модернізація державних фінансів".

Взято участь у проведенні перегляду проєктного портфеля Світового банку в Україні.

З метою впровадження проєкту "Позика на політику розвитку", спрямованого на фінансову підтримку Державного бюджету України, Національний банк України в 2006 році продовжував впроваджувати другий етап Позики на політику розвитку (далі – ППР-2). Національний банк України спільно з урядом України забезпечував виконання Плану заходів із виконання умов проєкту Світового банку ППР-2 з урахуванням зобов'язань України, визначених у листі уряду України до Світового банку стосовно політики розвитку і Матриці інституційних та стратегічних результатів у рамках ППР-2, та брав участь у робочих переговорах української сторони з МБПР для узгодження позиції щодо оцінки стану виконання умов ППР-2.

Опрацьовано проєкт Звіту про впровадження та завершення проєкту Світового банку "Програмна системна позика". Для моніторингу виконання проєкту забезпечено надання відповідної щомісячної та щоквартальної інформації Світовому банку.

У рамках проєкту Світового банку "Удосконалення системи соціальної допомоги" з метою підвищення ефективності залучення та використання коштів міжнародних фінансових організацій започатковано практику ведення Національним банком України

рахунків у іноземній валюті з обслуговування кредитних угод між Світовим банком та Україною.

У рамках некредитної діяльності Світового банку за його підтримки Національним банком України в 2006 році реалізовувався грант уряду Нідерландів у розмірі 1.5 млн. євро на впровадження проекту "Друга програма реформування фінансового сектору України", який розпочато у I кварталі 2006 року. Кошти гранту за цим проектом спрямовуються головним чином на фінансування консультаційних та навчальних послуг для Національного банку України та Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг з метою розвитку та поліпшення наглядової функції цих установ, надання допомоги при переході на стандарти Базель-II та реструктуризації державних банків. У рамках проекту технічної допомоги протягом 2006 року підготовлено та затверджено спеціальним тендерним комітетом технічні завдання для консультантів з упровадження нагляду на основі оцінки ризиків і перекладача аналітичної та нормативно-правової документації, підготовлено технічні завдання з відбору консультантів для Національного банку України з питань бухгалтерського обліку фінансових інструментів та роботи з проблемними банками, профінансовано стажування та участь у міжнародних конференціях фахівців Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг, а також контракт довгострокового місцевого радника Національного банку України з питань банківського нагляду на основі оцінки ризиків.

Протягом 2006 року Національний банк України продовжував моніторинг обслуговування боргу перед Міністерством фінансів України за кредитними лініями Світового банку. Протягом 2006 року на коррахунки Міністерства фінансів України надійшли кошти від банків-учасників на суму 3.8 млн. дол. США та від місцевих органів виконавчої влади на суму 350 тис. дол. США.

Співробітництво з Європейським банком реконструкції та розвитку

Протягом 2006 року тривало впровадження другої кредитної лінії, відкритої Європейським банком реконструкції та розвитку і спрямованої на фінансування малих та середніх приватних підприємств (МСП-2) загальною сумою 88.2 млн. дол. США.

Упродовж 2006 року схвалено і затверджено до кредитування шість проектів на суму 7.7 млн. дол. США. У 2006 році сума мікрокредитів, виданих кінцевим позичальникам, збільшилась на 106 млн. дол. США і становила 746 млн. дол. США.

У 2006 році Національний банк України повністю виконав свої зобов'язання перед Європейським банком реконструкції та розвитку на чергові дати сплати, залишок непогашеної суми кредиту МСП-2 на 01.01.2007 р. становив 50.5 млн. дол. США. Непогашена заборгованість банків-учасників перед Національним банком України зменшилась до 44.8 млн. дол. США.

Тривала співпраця стосовно проведення Європейським банком реконструкції та розвитку операцій з кредитування та залучення коштів у гривнях.

Опрацьовано підготовлений Румунською стороною проект угоди про запровадження принципу почергового головування у Групі країн (України, Румунії, Молдови, Грузії та Вірменії) в рамках ЄБРР.

Упродовж року представники Національного банку України брали участь у підготовці проекту Програми співробітництва на 2007–2008 роки між урядом України і Європейським банком реконструкції та розвитку, яка орієнтована на підтримку пріоритетних напрямів соціально-економічного розвитку України. Одночасно, з метою законодавчого врегулювання статусу та діяльності Постійного представництва ЄБРР в Україні, тривало опрацювання проекту Договору між урядом України і Європейським банком реконструкції та розвитку про співробітництво та діяльність Постійного представництва ЄБРР в Україні.

Співробітництво з Міждержавним банком СНД

У 2006 році Національний банк України продовжував відслідковувати ситуацію з реформування Міждержавного банку. Його представники, відповідно до офіційної позиції України, брали участь у засіданнях Ради банку.

Упродовж 2006 року Національний банк України брав участь в опрацюванні концепції перспективної діяльності Міждержавного банку, проектів документів, що визначатимуть політику цієї фінансової установи та основні правила надання ресурсів при здійсненні інвестиційної діяльності, а саме: "Про кредитну політику Міждержавного банку" та "Положення про порядок участі Міждержавного банку в інвестиційних проектах". Також було розглянуто питання про довірче управління Міждержавним банком активами центральних банків.

Співробітництво з Німецько-українським фондом

У 2006 році Національний банк України продовжував моніторинг коштів Німецько-українського фонду (далі – НУФ) – фінансової установи особливого виду, створеної для запровадження в Україні програм мікрокредитування на виконання "Договору про грант", підписаного Національним банком України та німецькою Кредитною установою для відбудови (KfW).

Протягом 2006 року за програмою банкам було видано 5.2 млн. євро з коштів НУФ.

У рамках укладених угод банками – учасниками програми мікрокредитування Німецько-українського фонду видано 56 494 кредити на суму 249.4 млн. євро. Поточний портфель на кінець року становив 48 246 кредитів на суму 165.5 млн. євро.

Враховуючи успіх впровадження даної програми, KfW запропонував визначити Німецько-український фонд виконавцем проектів із впровадження кредитних ліній, що надаватимуться Україні урядом ФРН за проектами: "Підтримка сільськогосподарських підприємств і приватних підприємств у сільській місцевості в Україні" (на суму до 4 млн. євро.) та "Розвиток системи кредитування у сільській місцевості в Україні" (на суму до 3 млн. євро).

У рамках Міжурядової угоди про фінансове співробітництво між Україною та ФРН Кабінетом Міністрів України, KfW та Німецько-українським фондом у вересні 2006 року було підписано ряд договорів у рамках проекту "Програма з рефінансування заходів підтримки системи кредитування у сільській місцевості", виконавцем якого визначено Німецько-український фонд.

У жовтні 2006 року між Німецько-українським фондом та Кабінетом Міністрів України укладено Субкредитний договір про передачу позички та гранту для фінансування проекту "Програма з рефінансування заходів підтримки системи кредитування у сільській місцевості". На виконання підписаних договорів Національним банком України відпрацьовано з KfW проект Консалтингового договору, що укладатиметься з відібраним у рамках міжнародного тендера консультантом, який супроводжуватиме цей проект та фінансуватиметься з коштів гранту. Консультант відбиратиметься за результатами міжнародного тендера, що проводитиме KfW від імені Німецько-українського фонду.

Співробітництво з іншими міжнародними інституціями

Інтеграція України до Європейського Союзу залишається одним з основних пріоритетів державної політики. Впродовж 2006 року, як і в попередні роки, Національний банк України дотримувався виконання положень Угоди про партнерство та співробітництво між Україною та Європейським Союзом і брав активну участь в опрацюванні проекту нового базового договору, який має замінити угоду про партнерство та співробітництво між Україною та Європейським Союзом, а також у визначенні основних цілей співробітництва та пріоритетів у рамках укладання між Україною та Європейським Союзом угоди про створення зони вільної торгівлі, зокрема щодо включення окремого підрозділу стосовно торгівлі фінансовими послугами.

Представники Національного банку України брали участь у роботі чергових засідань підкомітету № 2 "Економічні та соціальні питання, фінанси та статистика" Комітету з питань співробітництва між Україною та Європейським Союзом.

Національний банк України залучався до опрацювання питань, пов'язаних зі створенням зони вільної торгівлі та укладанням нового базового договору між Україною та

Європейським Союзом на заміну угоди про партнерство і співробітництво.

Для реалізації стратегічного курсу України на вступ до Світової організації торгівлі Національний банк України здійснював виконання поставлених завдань у межах своєї компетенції. Зокрема, надавалися аргументовані пояснення на запити країн – членів Робочої групи з розгляду заявки України про вступ до Світової організації торгівлі, здійснювався аналіз перспектив розвитку банківського сектору України, розроблялися заходи, спрямовані на нейтралізацію можливих негативних наслідків у разі приєднання до Світової організації торгівлі.

Для реалізації курсу євроатлантичної інтеграції у 2006 році Національний банк України забезпечував виконання заходів Цільового плану Україна – НАТО на 2006 рік у частині, що стосується Національного банку України.

Упродовж 2006 року Національний банк України брав участь в опрацюванні ряду міжнародних угод з формування Єдиного економічного простору між Республікою Білорусь, Республікою Казахстан, Російською Федерацією та Україною, які регламентують орієнтири для грошово-кредитної та валютної політики, інвестиційної діяльності.

У 2006 році було закладено підвалини для динамічного розвитку відносин з Північним інвестиційним банком та Європейським інвестиційним банком. Так, набули чинності рамкові угоди між Україною та Північним інвестиційним банком і між Україною та Європейським інвестиційним банком, опрацьовані за участю Національного банку України. Названі угоди дають змогу розширити співробітництво цих фінансових інституцій з приватним сектором економіки України. Проведено роботу щодо створення Балто-Каспійсько-Чорноморського банку розвитку.

2.13. ОСНОВНІ НАПРЯМИ ЕКОНОМІЧНОЇ РОБОТИ

Протягом 2006 року Національним банком України забезпечувалося проведення економічної роботи, спрямованої на виконання функцій відповідно до Закону України "Про Національний банк України" за такими основними напрямками:

- аналіз та прогнозування макроекономічних та монетарних показників;
- складання грошової і банківської статистики;
- аналіз вимог банків за кредитами, наданими в економіку України та зобов'язань банків за залученими коштами;
- аналіз процентних ставок за мобілізованими банками депозитними коштами та наданими кредитами;
- підготовка інформаційно-аналітичних та презентаційних матеріалів щодо стану й тенденцій розвитку економіки та банківської системи;
- складання та оцінка платіжного балансу;
- прогнозування платіжного балансу;
- складання та аналіз міжнародної інвестиційної позиції;
- складання та аналіз зовнішнього боргу держави;
- моніторинг виконання заходів з виконання указів, розпоряджень Президента України з економічних питань.

У взаємодії з Секретаріатом Президента України та Кабінетом Міністрів України Національний банк України забезпечував виконання указів та розпоряджень Президента України щодо розвитку банківської системи та підвищення її ролі в розвитку економіки держави.

Протягом року щомісяця видавалися офіційні видання Національного банку України "Бюлетень Національного банку України", журнал "Вісник Національного банку України" та щокварталу – "Платіжний баланс та зовнішній борг України".

У 2006 році продовжено роботу з оптимізації статистичної звітності, що подається до Національного банку України, для забезпечення складання грошово-кредитної статистики, статистики платіжного балансу, міжнародної інвестиційної позиції й зовнішнього боргу та виконання регулятивних і наглядових функцій. У звітному році підготовлено три зміни до Правил організації статистичної звітності, за результатами яких внесено зміни до 58 форм, введено три нові форми та скасовано 10 форм статистичної звітності. З метою удосконалення грошової та банківської статистики уточнено методику та алгоритм розрахунку показників статистичної звітності, що надається банками, а також переглянуто строки та періодичність подання окремих форм звітності. На виконання положень Базельського комітету з питань банківського нагляду запроваджено нові форми статистичної звітності щодо концентрації ризиків у банках, необхідні для реалізації завдань щодо посилення наглядової функції і використання ефективного інструменту банківського нагляду на індивідуальній та консолідованій основі, зокрема, моніторингу платоспроможності, ліквідності та великих ризиків.

Продовжено роботу зі складання фінансового паспорту регіонів, який формується за показниками загальноекономічного розвитку, розвитку фінансового та банківського сектору економіки тощо. Забезпечувалося складання та ведення в актуалізованому стані динамічних рядів за показниками фінансового паспорту регіонів. Зазначена інформація використовувалася для здійснення економічного аналізу регіонів, економічних досліджень.

Упродовж звітнього року забезпечувалося складання показників грошової та банківської статистики, а також надання статистичної звітності МВФ та поширення грошово-кредитної статистики через офіційні видання Національного банку України, мережу Інтернет тощо.

Національним банком України забезпечувалася підготовка та поширення інформації за показниками фінансового та зовнішнього секторів економіки відповідно до рекомендацій Спеціального стандарту поширення даних Міжнародного валютного фонду. У 2006 році розпочато підготовку та поширення даних за категорією "Процентні ставки" щодо дохідності облігацій внутрішньої державної позики на первинному ринку.

У 2006 році Міжнародному валютному фонду надавалася статистична звітність з грошово-кредитної та банківської статистики за новими стандартизованими формами звітності відповідно до міжнародних стандартів складання статистики, які, починаючи з вересня 2006 року, публікуються у новому додатку до збірника Міжнародного валютного фонду "Міжнародна фінансова статистика".

Національним банком України у звітному році здійснено комплекс заходів щодо участі у координованому проєкті Міжнародного валютного фонду з компіляції та поширення індикаторів фінансової стабільності. У рамках цього проєкту завершено роботу з підготовки метаданих та даних щодо індикаторів фінансової стабільності депозитних корпорацій, складених за методологією Міжнародного валютного фонду, включаючи 12 основних індикаторів депозитних корпорацій та 10 індикаторів депозитних корпорацій, що було рекомендовано Міжнародним валютним фондом. Матеріали про індикатори фінансової стабільності України було надано Міжнародному валютному фонду для розміщення на сторінці в мережі Інтернет.

Упродовж 2006 року Національний банк України співпрацював з урядом України з виконання плану дій на 2006 рік щодо реалізації Стратегії розвитку державної статистики на період до 2008 року.

Національним банком України підготовлено та надано Державному комітету статистики України інформацію щодо фінансових активів та зобов'язань банків та Національного банку України для забезпечення складання фінансового рахунку та розроблення річних національних рахунків на підсекторному рівні в рамках реалізації заходів Програми розвитку системи національних рахунків на період до 2010 року.

У звітному році на виконання Плану дій "Україна – Європейський Союз" Національним

банком України підготовлено основні розбіжності між класифікаціями інституційних секторів економіки Європейської системи рахунків (ESA 1995) та Системи національних рахунків (ООН 1993), покладені в основу при складанні показників грошово-кредитної статистики, а також розбіжності показників грошово-кредитної статистики Європейської системи центральних банків і Національного банку України в частині грошових агрегатів, вимог банків за кредитами, зобов'язань банків за залученими коштами і процентними ставками тощо.

Тривала робота з реалізації проекту Світового банку "Розвиток системи державної статистики для моніторингу соціально-економічних перетворень". У рамках зазначеного проекту розроблено та узгоджено зі Світовим банком технічні завдання щодо надання консультаційних послуг за субкомпонентами С.7 "Грошово-кредитна і банківська статистика" та С.8.2 "Статистика платіжного балансу".

Здійснення економічної роботи в територіальних управліннях Національного банку України покладалося на відділи економічної роботи та грошово-кредитних відносин (далі – відділи). У своїй роботі відділи територіальних управлінь Національного банку України керувалися Положенням про філії (територіальні управління) Національного банку України, Законами України "Про Національний банк України" та "Про банки і банківську діяльність" й іншими нормативними документами Національного банку України.

Одне з провідних місць у поширенні інформації займала Сторінка Національного банку України в мережі Інтернет, кількість звернень до матеріалів якої перевищила півтора мільйони, що на 22% більше, ніж у 2005 році. У звітному році поліпшено якісне наповнення зазначеної сторінки. У першу чергу це стосується збільшення обсягів розміщення щоденної інформації та інформації щодо Спеціального стандарту поширення даних, аналітичних та дослідницьких матеріалів, що сприяло забезпеченню прозорості інформації про діяльність Національного банку та банківської системи України. Тривала робота щодо розроблення модернізованого веб-сайту Національного банку України – Інтернет-представництва Національного банку України, впровадження якого передбачається після завершення технічного режиму експлуатації.

Для поліпшення інформованості суспільства щодо розвитку банківської системи в Національному комплексі "Експоцентр України" реконструйовано постійно діючу експозицію "Національний банк України", яка продемонструвала співвітчизникам і світовій спільноті досягнення та потенційні можливості Національного банку України, новітні й прогресивні технології ведення банківської справи та актуальні події у банківській системі України.

Експозиція "Національний банк України", розташована в павільйоні № 1 Національного комплексу "Експоцентр України", є постійно діючою виставкою, єдиною в Україні, яка всебічно висвітлює діяльність Національного банку України.

За художнє оформлення фотоілюстративного ряду, текстового та цифрового матеріалів, експонатів, відео та інформаційних матеріалів експозицію "Національний банк України" в Національному комплексі "Експоцентр України" визнано однією з найкращих, а Національний банк України нагороджено дипломом Державного управління справами Національного комплексу "Експоцентр України".

У полі зору фахівців Національного банку України постійно знаходилася діяльність міжнародних фінансових організацій. Особливу зацікавленість викликали дослідження у галузі фінансів і банківської справи, рекомендації, оцінки і прогнози Міжнародного валютного фонду і Світового банку, що сприяло підвищенню якості аналітичних документів Національного банку України та наближенню їх до світових стандартів. Тому у 2006 році було продовжено роботу з удосконалення забезпечення керівництва і підрозділів Національного банку України необхідними інформаційно-аналітичними матеріалами Міжнародного валютного фонду і Світового банку.

У рамках цієї роботи здійснювався моніторинг різних джерел інформації, аналізувалися звіти, періодичні видання, аналітичні записки, робочі документи

Міжнародного валютного фонду і Світового банку, за найважливішими з них готувалися інформаційні повідомлення, матеріали перекладалися на українську мову, стисло викладалися у вигляді рефератів. Вивчалися документи виконавчих директорів Міжнародного валютного фонду, на ознайомлення з якими Національний банк України має спеціальне право. Також здійснювався пошук матеріалів безпосередньо на запити керівництва і підрозділів Національного банку України.

Упродовж року було відібрано і проаналізовано понад 80 документів на різні теми, у тому числі ключові питання монетарної політики, сучасні виклики фінансовому сектору, оцінка фінансової стабільності, економічний розвиток і міжнародна інтеграція, економічні прогнози, реформа системи квот Міжнародного валютного фонду тощо.

Окрему увагу було приділено роботі місії Міжнародного валютного фонду та інформаційному забезпеченню делегацій Національного банку України під час підготовки до переговорів з представниками міжнародних фінансових організацій. Постійно підтримувалася співпраця з офіційним представником України у Міжнародному валютному фонді.

Інформаційно-аналітичні матеріали розміщувалися у базі даних, доступ до якої зі свого робочого місця мав кожен працівник Національного банку України. Постійно підтримувалася і удосконалювалася до потреб користувачів сторінка в системі Інтранет для доступу до цієї бази даних, зокрема, було запроваджено нові засоби пошуку документів, ведення статистики відвідувань.

У 2006 році на сторінці в системі Інтранет стали додатково розміщуватися анонси публікацій, економічні новини, фінансова позиція України у Міжнародному валютному фонді, інформація про діяльність міжнародних фінансових організацій тощо.

2.14. Економічні дослідження та прогнозування

Протягом 2006 року Національним банком України здійснювалася розробка макроекономічних прогнозів, які використовувалися при визначенні напрямів проведення грошово-кредитної політики Національного банку України. Було створено базові компоненти аналітично-прогнозної системи, основним з яких стала квартальна прогнозна модель, що використовувалася для моделювання впливу монетарної політики на реальний сектор економіки та давала змогу проаналізувати різні сценарії проведення монетарної політики з метою досягнення проголошених цілей, зокрема щодо інфляції.

Результати роботи з економічного прогнозування знаходили відображення в щомісячному "Макроекономічному огляді" (оперативні підсумки економічного розвитку та очікування щодо розвитку економічної ситуації на два наступних квартали) та щоквартальному "Макроекономічному прогнозі", що містив детальний аналіз грошово-кредитної сфери, реального сектору, державних фінансів та зовнішнього середовища з особливим акцентом на показниках і подіях останнього кварталу та прогноз економічного розвитку на наступні вісім кварталів з приділенням значної уваги розвитку інфляційних процесів. На базі "Макроекономічного прогнозу" планується підготовка "Інфляційного звіту", що виступатиме однією з основних ланок комунікаційної системи між Національним банком України та суспільством.

У звітному році проведено низку економічних досліджень, результати яких сприяли обґрунтованішому прийняттю рішень з питань грошово-кредитної та валютної політики.

У рамках реалізації Національним банком України заходів з підготовки до переходу до монетарного устрою, базованого на цінній стабільності, було започатковано щоквартальні опитування ділових очікувань підприємств, призначенням яких є отримання інформації щодо настроїв у економіці та додаткових даних для макроекономічного прогнозу (інфляційні та курсові очікування, оцінка поточної та майбутньої ділової активності, зміни економічної ситуації в країні), які також є індикатором довіри економічних агентів до монетарної політики Національного банку України.

Інформація щодо результатів опитування використовувалася при прийнятті рішень з монетарної політики Національним банком України та банками України для оцінки ризикованості кредитних вкладень в економіку. Аналітичні документи та результати опитування розміщувалися на офіційній сторінці Національного банку України в мережі Інтернет для вільного доступу; надавалися підприємствам-учасникам (зادля зацікавлення їх брати участь в опитуваннях і в подальшому) та органам державної влади. Отримання інформації здійснювалося шляхом добровільного опитування понад 1200 підприємств, обраних таким чином, щоб за ними відображалася регіональна та галузева структура економіки. При аналізі інформації забезпечувалася її конфіденційність стосовно окремого підприємства.

У 2006 році здійснено чотири опитування підприємств. З метою висвітлення завдань та мети проведення опитувань Національним банком України проводились навчальні семінари зі співробітниками територіальних управлінь, відповідальними за опитування; зустрічі з представниками бізнесу та влади; проведено прес-конференцію за результатами першого всеукраїнського опитування підприємств. У результаті зросла кількість підприємств, що бажають брати участь у зазначених опитуваннях.

Протягом року тривала робота з вироблення спільної позиції уряду та Національного банку України щодо можливої траєкторії інфляційних процесів і їх впливу на розвиток економічної ситуації як у поточному році, так і у середньостроковій перспективі. На постійній основі проходили консультації між експертами Національного банку України та Кабінету Міністрів України з питань прогнозування соціального та економічного розвитку України. Узгоджувалась угода про взаємодію з метою досягнення цінової стабільності. Тривала робота над розробленням проекту Стратегії розвитку фінансового сектору на період до 2015 року, Плану заходів з реалізації Основних напрямів розвитку фондового ринку України на 2006–2010 роки та визначенням напрямів та прогнозу розвитку банківської системи України на період 2006–2011 роки.

У рамках реалізації Плану заходів з підготовки переходу до інфляційного таргетування Національним банком України проводились навчальні семінари з питань інфляційного таргетування, було розроблено проект роз'яснювального буклету для населення "Інфляційне таргетування: перспективи для України", який містив порівняння існуючих у світі монетарних режимів, основні характеристики режиму інфляційного таргетування та пояснення наслідків його запровадження в Україні.

2.15. Наукові дослідження Національного банку України

Протягом 2006 року Центром наукових досліджень Національного банку України проводилася низка наукових досліджень, зокрема, стосовно:

- проблемних питань реформування вітчизняної банківської системи в контексті інтеграції України до ЄС;
- взаємозв'язків макроекономічних змінних у розрізі основних каналів трансмісійного механізму в Україні та розроблення науково обґрунтованих пропозицій щодо удосконалення передавального механізму грошово-кредитної політики;
- різних аспектів регулювання та прогнозування ліквідності банківської системи України та їх впливу на ефективність проведення грошово-кредитної політики Національного банку;
- міжнародного досвіду стосовно зменшення припливу в економіку країни короткострокового "спекулятивного" капіталу з виробленням практичних рекомендацій щодо інструментів управління та зниження його негативного впливу на грошово-кредитний та валютний ринки України;
- впливу фіксованого і гнучкого валютного курсу на торговельні потоки та конкурентоспроможність;
- впливу діючих тарифів Національного банку України на касові обороти і якість готівки в обігу;

– природи електронних грошей, принципів діяльності їх емітентів, виявлення закономірностей функціонування систем електронних грошей, моделювання наслідків використання електронних грошей для грошово-кредитної і платіжної систем.

У 2006 році завершено дослідження та розроблено практичні рекомендації щодо запровадження інфляційного таргетування в Україні.

Проводилася робота з підготовки аналітичних і науково-методичних матеріалів щодо проблем оподаткування банківської діяльності, аналізу факторів, що впливають на динаміку інфляції в Україні. Підготовлено Матрицю фінансових послуг, що надаються фінансовими установами України, та інформацію щодо звіту даних по індикаторах системних ризиків банківської системи рейтингового агентства Fitch.

Упродовж року Національним банком України за участі міжнародних фінансових організацій, зацікавлених міністерств, відомств, асоціацій проводилися наукові конференції, семінари, засідання круглих столів, де обговорювалися проблемні питання наукових досліджень, пропозиції та практичні рекомендації щодо напрямів розвитку конкурентоспроможної банківської системи України.

2.16. УДОСКОНАЛЕННЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ТА ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ

З метою регулювання бухгалтерського обліку в банках України Національний банк України впродовж 2006 року спрямовував свою роботу на впровадження вимог оновлених міжнародних стандартів фінансової звітності у банківську практику та адаптації нормативно-правової бази відповідно до вимог законодавства Європейського Союзу.

У рамках реалізації визначених завдань робота Національного банку України була направлена на:

- вдосконалення процедур бухгалтерського обліку фінансових інструментів і забезпечення достовірності та прозорості фінансової звітності банків України;
- гармонізацію методологічних засад бухгалтерського обліку з базовими нормами законодавства Європейського Союзу;
- посилення вимог до організації внутрішнього контролю в банках України.

Зазначені завдання реалізувалися шляхом розроблення нових та вдосконалення діючих нормативно-правових актів, зокрема:

- запроваджено механізм розкриття інформації у річній та консолідованій фінансовій звітності банків щодо довгострокових активів, призначених для продажу;
- встановлено вимоги при консолідації фінансової звітності щодо використання єдиних облікових політик для відображення у звітності подібних операцій та інших подій, що відбуваються за подібних обставин, та враховано наявність впливу потенційного права голосу, яке може бути реалізоване або конвертоване на фінансову і операційну політику іншого суб'єкта господарювання;
- посилено відповідальність голів правління, головних бухгалтерів банків за дотриманням вимог законодавства України і нормативно-правових актів України та окреслено підходи до організації управлінського обліку виходячи з особливостей діяльності банків;
- удосконалено методологічні засади визнання та відображення в бухгалтерському обліку процентних доходів (витрат) за фінансовими інструментами із застосуванням методу ефективної (реальної) ставки відсотка, що сприятиме запровадженню сучасних методів управління ризиками в банках та забезпечить визначення реальної вартості банківських продуктів.

У 2006 році Національний банк України спільно з іншими органами державної влади проводив роботу щодо удосконалення законодавства з питань оподаткування, зокрема наближення бухгалтерського та податкового обліку за операціями з іноземною валютою, цінними паперами, кредитами, формування страхових резервів тощо.

2.17. АУДИТ НАЦІОНАЛЬНОГО БАНКУ УКРАЇНИ

Внутрішній аудит Національного банку України проводився відповідно до затвердженого плану проведення аудиту структурних підрозділів центрального апарату та установ Національного банку України.

При здійсненні внутрішнього аудиту основна увага зверталася на достовірність фінансової і статистичної звітності, перевірку точності й достовірності даних бухгалтерського обліку та звітності, оцінку факторів ризику в діяльності структурних підрозділів Національного банку України, дотримання законодавства та нормативно-правових актів Національного банку України.

У 2006 році на виконання плану аудиту було проведено 204 аудиту, у тому числі 162 аудиту діяльності територіальних управлінь Національного банку України, 21 – структурних одиниць та 12 – структурних підрозділів центрального апарату Національного банку України, дев'ять аудитів навчальних закладів. Під час їх проведення здійснено 29 ревізій цінностей у касах і сховищах.

Відповідно до рекомендацій, наданих аудиторською фірмою ТОВ АФ "ПрайсвотерхаусКуперс (Аудит)", розроблено заходи Національного банку України щодо усунення недоліків, зазначених у них.

У 2006 році відповідно до "Стратегічної програми застосування інформаційних технологій у системі Національного банку України на 2004–2006 роки" проводилася робота зі створення комплексу "Аудит".

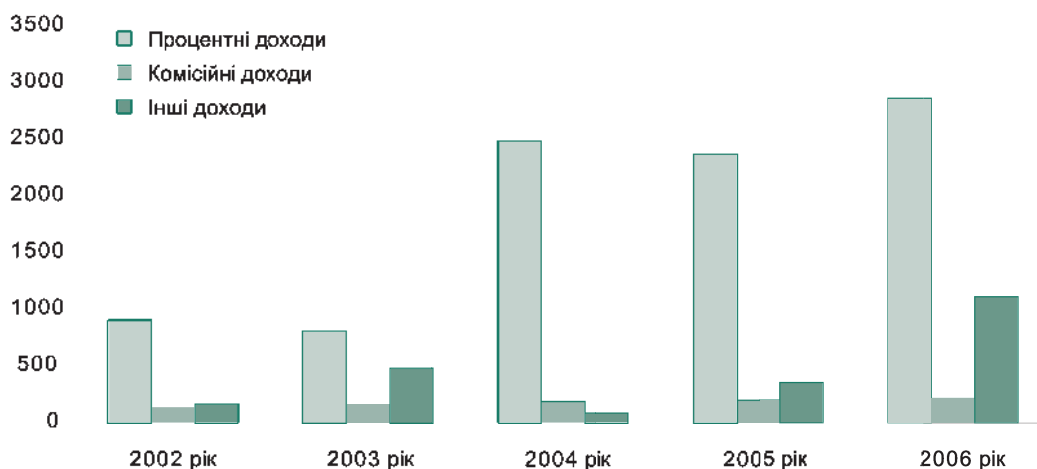
За результатами здійснених внутрішніх аудитів, структурними підрозділами Національного банку України прийнято до виконання 1862 рекомендації, або 94% із наданих.

2.18. РЕЗУЛЬТАТИ ФІНАНСОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ. ДОХОДИ І ВИДАТКИ, ЇХ ДИНАМІКА ТА СТРУКТУРА

У звіті Національного банку України про фінансові результати за 2006 рік доходи і витрати відображено за методом нарахування.

Загальний обсяг доходів Національного банку України за 2006 рік становив 4203 млн. грн., порівняно з 2005 роком він збільшився на 42.9%.

Динаміка доходів Національного банку України за 2002–2006 роки

У структурі доходів найбільшу частку становили процентні доходи – 68.3% (у 2005 році – 80.9%).

У складі процентних доходів 96.8% припадало на доходи за розміщеними депозитами, 3.0% – за наданими кредитами, а 0.1% – за операціями з цінними паперами (у 2005 році – 79.6, 4.2 та 16.1% відповідно). Значне збільшення доходів (на 1262 млн. грн.) відбулося внаслідок збільшення процентних доходів, а саме: за рахунок збільшення золотовалютного резерву шляхом проведення Національним банком України валютних інтервенцій на міжбанківському валютному ринку та від розміщення облігацій зовнішньої державної позики.

Частка комісійних доходів у звітному році становила 5.2% (у 2005 році – 7.0%). Питома вага інших доходів у загальному обсязі доходів збільшилася з 12.2 до 26.5%. Інші доходи зросли головним чином унаслідок збільшення результату від переоцінки боргових цінних паперів, що обліковуються за справедливою вартістю з визнанням результату переоцінки у фінансових результатах, до яких віднесено доходи за цінними паперами нерезидентів.

Загальний обсяг поточних витрат Національного банку України за 2006 рік становив 2002 млн. грн., або порівняно з 2005 роком збільшився на 59.5%.

Питома вага процентних витрат у звітному році становила 17.2% (у 2005 році – 29.0%), витрат на виготовлення банкнот і монет – 16.8% (у 2005 році – 19.3%), адміністративно-господарських та інших витрат (з урахуванням резервів) – 35.8% (у 2005 році – 17.0%).

Динаміка витрат Національного банку України за 2002–2006 роки

Загальне збільшення витрат було зумовлене насамперед збільшенням обсягів замовлень банкнот та введенням в обіг банкнот номіналом 500 грн., формуванням (збільшенням) резервів за внутрішнім державним боргом та збільшенням витрат на оплату праці.

2.19. БАНКНОТНО-МОНЕТНЕ ВИРОБНИЦТВО

2.19.1. Діяльність Банкотно-монетного двору Національного банку України

У 2006 році виробничо-господарська діяльність Банкотно-монетного двору була спрямована на виконання завдань Національного банку України з виготовлення грошей та договірних зобов'язань з державними установами та іншими організаціями.

Загальні обсяги виробництва (без урахування послуг) становили 237.2 млн. грн., або були на 38.9% більшими порівняно з 2005 роком, що пов'язано в першу чергу зі:

- збільшенням обсягів карбування розмінних монет на 20.2%;
- збільшенням обсягів карбування пам'ятних та ювілейних монет на 47.4%;
- зростанням вартості виготовлення банкнот та збільшенням друкування банкнот

вищих номіналів (зокрема надруковано 50 млн. примірників банкнот номіналом 500 гривень зразка 2006 року).

У 2006 році Банкотно-монетним двором Національного банку України реалізовано продукції (послуг) на загальну суму 239.9 млн. грн. (на 59.8 млн. грн. більше, ніж у 2005 році), у тому числі:

- на замовлення Національного банку України – 235.4 млн. грн. (на 92.0 млн. грн. більше, ніж в 2005 році);

- на замовлення державних установ та інших організацій – 4.5 млн. грн. (на 32.2 млн. грн. менше, ніж у 2005 році).

У ході реалізації виробничої програми Банкотно-монетний двір виготовив 1150.0 млн. банкнот та 757.0 млн. штук розмінних монет різних номіналів (з них найбільше розмінних монет виготовлено номіналом 10 коп. – 250.0 млн. штук, номіналом 1 коп. – 145.0 млн. штук, номіналом 25 коп. – 100.0 млн. штук), 1169.8 тис. пам'ятних та ювілейних монет, 146.0 тис. примірників бланків цінних паперів. Започаткована і користувалась великим попитом у колекціонерів серія монет "Знаки зодіаку", "Східний календар". Особливим попитом користувались ювілейні срібні монети "10 років Конституції України", "10 років відродження грошової одиниці України – гривні", "750 років м. Львів", "Водохреще", "Кирилівська церква", срібні сувенірні банкноти різних номіналів.

Забезпечено виконання завдань щодо випуску 27.5 тис. штук нагородної продукції, відомчих медалей та знаків, у тому числі для Державного управління справами Президента України – 370 штук орденів і медалей.

Завантаженість друкарського цеху Банкотної фабрики в 2006 році за умови роботи в одну зміну становила 84.8%, що дещо більше за показник 2005 року (83.0%), і було пов'язано зі збільшенням обсягу віддрукованих аркушів на 5.6% порівняно з 2005 роком. Порівняно з 2005 роком завантаженість цеху карбування розмінних монет Монетного двору (за умови роботи в дві зміни) зросла з 62.1 до 70.0%, цеху карбування пам'ятних та ювілейних монет (за умови роботи в одну зміну) – з 72.0 до 91.6%. При цьому рівень завантаженості цеху виготовлення орденів та медалей значно зменшився і становив 14.2% (у 2005 році – 80.0%).

Проводилася робота з вивчення стану і тенденцій розвитку поліграфічної техніки та техніки з металообробки. У цьому напрямі для підготовки виробництва Банкотної фабрики до виконання особливо важливих державних замовлень продукції укладено довгостроковий договір про поставку двох систем контролю якості банкнот "BPS-2000" з фірмою "Giesecke & Devrient GmbH".

Особлива увага приділялася удосконаленню існуючої системи контролю матеріалів, сировини, напівфабрикатів та якості готової поліграфічної продукції. Для цього було придбано: прилад для вимірювання вмісту кисню та азоту, приставку для іскрового пробовідбору для прямого хімічного аналізу провідних зразків до спектрометра з індуктивно зв'язаною плазмою моделі "SRIS Intrepid II". Проведено дооснащення пакувальної лінії обладнанням блочної упаковки пакетів з монетами та системи логістики.

Здійснювалася робота з реалізації заходів комплексної програми енергозбереження, що дало економію Банкотно-монетному двору майже 0.5 млн. грн.

Упродовж 2006 року проводився технічний огляд аудиторами Державного підприємства "Всеукраїнський державний науково-виробничий центр стандартизації, метрології, сертифікації та захисту прав споживачів (Укрметртестстандарт)", висновок якого свідчить, що "Система управління якістю Банкотно-монетного двору Національного банку України" відповідає вимогам ДСТУ ISO 9001-2001.

На Банкотно-монетному дворі як стратегічному загальнодержавному об'єкті упродовж 2006 року тривала робота з удосконалення існуючих систем безпеки, режиму та доступу на Банкотно-монетний двір, посилення захисту інформації.

2.19.2. Діяльність Фабрики банкнотного паперу

Випуском банкнотного та захищеного паперу високої якості в Україні займається єдине підприємство – Фабрика банкнотного паперу Національного банку України у м. Малин Житомирської області. У 2006 році завдяки застосуванню сучасного обладнання та передової технології виготовлено більше 1100 тонн банкнотного та 1000 тонн захищеного паперу, що дало можливість завантажити виробничі потужності відповідно на 52.5 та 47.5%. Обсяг реалізованого у 2006 році паперу для банкнот становив 36 770 тис. грн., а захищених видів паперу – 13 930 тис. грн. Замовлення Національного банку України виконані в повному обсязі й у визначені терміни.

Послідовний цикл технологічної переробки бавовняного волокна – основної сировини паперового виробництва – з широким використанням матеріалів та хімікатів провідних світових виробників забезпечив високий рівень механічної міцності банкнотного та захищеного паперу, його технологічність і довговічність.

Збалансоване застосування можливостей сучасної технології елементів захисту (дванадцять видів захисту), успішно проведених численних кваліфікаційних випробувань паперу забезпечили внесення підприємства до потенційних постачальників високозахищених паперів багатьох країн світу, що значно поліпшило імідж Національного банку України та України в діловому світі.

Важливою складовою на підприємстві стала сертифікація системи менеджменту якості, яка введена та підтримувалась відповідно до вимог ISO 9001, а багатоступеневий контроль якості на всіх етапах виробничого процесу від надходження сировини до пакування готової продукції здійснюється технологічною лабораторією.

Впроваджено технологію варіння-вибілювання високоякісної целюлози в одну фазу взамін двофазового вироблення бавовною целюлози, що значно скоротило час даної технологічної операції та зменшило близько 600 гривень витрат при виготовленні однієї тонни банкнотного паперу.

У 2006 році підприємством постачалась споживачам якісна продукція завдяки розкрою паперу на листи потрібного формату на новітньому обладнанні фірми "Pasadan" з унікальною лазерною системою контролю якості фірми "Lasor" в поєднанні з ручним сортуванням паперу.

На підприємстві створено комплексну систему безпеки, спрямовану на забезпечення схоронності в процесі виготовлення, перероблення, зберігання та випуску продукції замовнику. Контроль за дотриманням усіма працівниками фабрики вимог нормативних документів, що регламентують виконання операцій з банкнотами та іншими видами захищеного паперу, направлено на забезпечення їх схоронності при допомозі сучасних комплексних автоматизованих систем безпеки.

У 2006 році для удосконалення технології виробництва банкнотного паперу використано систему проклеювання паперу в масі на основі епіхлоргідринової смоли і натрійкарбоксиметилцелюлози взамін застосування екологічно небезпечної меламіно-формальдегідної смоли, що містить канцероген – вільний формальдегід.

На підприємстві належним чином організовано екологічну безпеку, де діє найсучасніший комплекс очисних споруд. У 2006 році надано послуг з очистки стічних вод для комунальних підприємств м. Малина на суму 2080 тис. грн., або в обсязі 1325 тис.м³. Упродовж 2006 року результативно впроваджувалась програма з ефективної заміни шкідливих компонентів виробництва паперу і проводилась робота щодо надання паперу біоцидних властивостей.

2.20. КАДРОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, НАВЧАННЯ ТА ПЕРЕПІДГОТОВКА ПЕРСОНАЛУ

На 1 січня 2007 року чисельність персоналу Національного банку України становила 11 209 осіб, серед яких державних службовців – 6323 особи, інших працівників – 4886 осіб.

Якісний склад персоналу системи Національного банку України за останні два роки характеризується такими даними:

ЯКІСНІ ПОКАЗНИКИ ПЕРСОНАЛУ НАЦІОНАЛЬНОГО БАНКУ УКРАЇНИ		
Показники	2005	2006
Спеціалісти (керівники, професіонали, фахівці) з повною вищою освітою (чисельність осіб)	6116	6353
Доктори і кандидати наук (чисельність осіб)	320	334
Спеціалісти зі стажем роботи (%):		
– до 5 років	21.7	19.7
– 5 років і більше	78.3	80.3
Укомплектованість персоналом (%):		
– по Національному банку України	97.3	96.6
– по центральному апарату	91.7	93.9
Середній вік працюючих:		
– по Національному банку України	41.8	42.1
– по центральному апарату	39.7	40.1
Працівники пенсійного віку (чисельність осіб)	374	484
Звільнено (%)	7.8	7.6
Звільнено за власним бажанням (%)	3.8	4.0

**РОЗПОДІЛ ЧИСЕЛЬНОСТІ ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ НАЦІОНАЛЬНОГО БАНКУ УКРАЇНИ
ЗА КАТЕГОРІЯМИ ПОСАД**

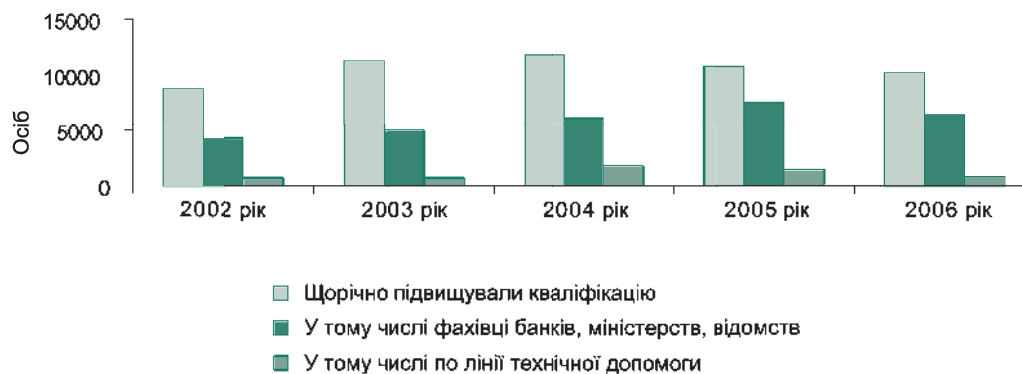
Показники	Усього осіб	за станом на 01.01.2007 р.	
		Чоловіки	Жінки
Облікова чисельність	6323	2446	3877
Керівники			
з них:	1714	809	905
1 категорія	5	5	0
2 категорія	114	78	36
3 категорія	521	213	308
4 категорія	1062	501	561
5 категорія	12	12	0
Професіонали, фахівці, службовці			
з них:	4609	1637	2972
2 категорія	7	5	2
3 категорія	417	132	285
4 категорія	398	119	279
5 категорія	3787	1381	2406

За результатами роботи минулого року, в січні – лютому 2006 року Національним банком України було проведено щорічну оцінку виконання державними службовцями Національного банку України покладених на них завдань та обов'язків. Оцінку пройшли 4848 державних службовців, що становить 77.7% від їх загальної чисельності. За результатами оцінки, 97% працівників мають високий та добрий рівень якості виконання обов'язків і завдань. На підставі результатів щорічної оцінки та наданих рекомендацій переглянуто кадровий резерв на посади державних службовців та здійснено планування проведення відповідних тематичних семінарів та навчальних заходів.

З метою визначення рівня професійної підготовки та відповідності державних службовців посадам, які вони обіймають, протягом жовтня – листопада 2006 року проведено атестацію 4924 державних службовців Національного банку України (77.4% від їх загальної чисельності), з яких відповідають займаній посаді 4874 державних службовці (99%), відповідають займаній посаді за певних умов 48 державних службовців (1%). Працівникам, які визнані такими, що відповідають займаній посаді, атестаційні комісії надали 482 додаткові рекомендації, спрямовані на поліпшення роботи та подальше планування кар'єри, та 281 – зараховані до кадрового резерву на вищі посади.

Для підвищення кваліфікації працівників системи Національного банку України та банківсько-фінансових установ України упродовж 2006 року в 1102 навчальних заходах (семінари, конференції, курси, круглі столи, стажування тощо), 923 з яких було проведено в Україні та 179 – за кордоном, взяли участь понад 10.2 тис. слухачів, з них 6.4 тис. – працівники системи Національного банку України та 3.8 тис. – банківських та фінансових установ, міністерств та організацій України.

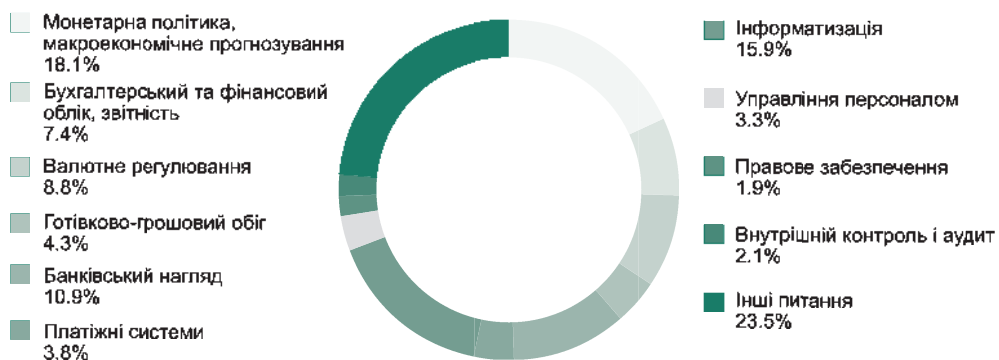
Динаміка підвищення кваліфікації у 2002–2006 роках

Загальна чисельність працівників системи Національного банку України, які підвищили у звітному році свою кваліфікацію, становила понад 3.2 тис. осіб (29.3% від загальної чисельності працюючих).

Навчання проводилось у Навчальному центрі та навчальному класі Національного банку України, Українській академії банківської справи та її філіях – Харківському, Черкаському, Львівському банківських інститутах, територіальних управліннях та структурних одиницях Національного банку України, в інших установах та організаціях України; за кордоном по лінії технічної допомоги і на контрактній основі.

Структура тематики навчальних заходів у 2006 році

Основними напрямками навчання персоналу Національного банку України у 2006 році були монетарна політика, макроекономічне прогнозування, інформаційні технології, банківський нагляд, фінансовий моніторинг, валютне регулювання, бухгалтерський та фінансовий облік і звітність, банківська безпека, готівково-грошовий обіг, платіжні системи, державні закупівлі, управління персоналом, аудит, діловодство, правове забезпечення діяльності банків, зв'язки з громадськістю, інші важливі аспекти діяльності як центрального банку, так і функціонування всієї банківської системи.

Регіональними центрами навчальних закладів Національного банку України організовано і проведено 20 заходів з навчання за професійними програмами підвищення кваліфікації державних службовців та дев'ять заходів з підвищення кваліфікації за тематичними напрямками "Перевезення цінностей та інкасація", "Основи мережевих технологій", у яких взяли участь 417 та 107 слухачів – працівників Національного банку України.

За станом на 01.01.2007 р. за всіма напрямками та спеціальностями у підвідомчих навчальних закладах навчалось 7906 осіб, з яких 4411 – за денною і 3495 – за заочною формами навчання. За рахунок кошторису Національного банку України навчалось 1666 осіб (1518 – за денною формою та 148 працівників Національного банку України – за заочною формою).

У 2006 році вищі навчальні заклади Національного банку України закінчили 1739 фахівців з освітньо-кваліфікаційним рівнем "спеціаліст" та "магістр", у тому числі за денною формою навчання – 770 осіб та заочною – 969 осіб.

З метою впорядкування мережі вищих навчальних закладів Національного банку України у звітному році була розпочата їх реорганізація. Утворено Університет банківської справи Національного банку України (м. Київ), до складу якого увійшли Львівський, Харківський та Черкаський інститути банківської справи.

Фонди Центральної бібліотеки Національного банку України нараховували 102 058 примірників видань, з них книг – 40 338, газет – 33 320, журналів – 22 374. У бібліотеці упродовж 2006 року було зареєстровано 1828 читачів. Кількість відвідувань становила 19 541 проти 22 973 у 2005 році.

2.21. РОЗВИТОК МАТЕРІАЛЬНО-ТЕХНІЧНОЇ БАЗИ

Планом капітальних вкладень на 2006 рік було передбачено коштів на суму 88.6 млн. грн., спрямованих на подальший розвиток і зміцнення матеріально-технічної бази системи Національного банку України та створення належних умов праці, який виконано на 133.0%.

У звітному році введено в експлуатацію 35 об'єктів та один підоб'єкт. Загальна сума введених в дію основних фондів становила 144.5 млн. грн. (торік – 65.4 млн. грн., або у 2.2 раза більше).

У 2006 році проводилася реконструкція приміщень будинку № 2 Управління Національного банку України в Полтавській області, реконструкція з капітальним ремонтом адміністративних будинків Національного банку України у Львівській та Харківській областях, реконструкція гуртожитків № 1, № 2 Української академії банківської справи (м. Суми), даху господарського корпусу та будівництво надземного переходу між господарським та адміністративним корпусом, впровадження комплексної автоматизованої системи безпеки та системи пожежної сигналізації, оповіщення будинку Національного банку України в Тернопільській області, реконструкція з прибудовою адміністративного будинку Національного банку України в Дніпропетровській області, реконструкція адміністративного будинку Національного банку України в Луганській області, будівництво гаража і приміщень для служби перевезення цінностей та інкасації Національного банку України в Одеській області та власної модульної котельні навчального корпусу № 1 Української академії банківської справи (м. Суми), обладнання приміщень корпусів № 4, № 5, № 5-а, № 6 та № 7 системою автоматичної пожежної сигналізації та газового пожежогасіння приміщення серверної Управління Національного банку України в

Житомирській області, ремонт покрівлі даху навчального корпусу № 2 Львівського банківського інституту Національного банку України. Виконано роботи з технічного переоснащення вантажних ліфтів у Центральному сховищі та пожежної сигналізації в Державній скарбниці Національного банку України, системи сповіщення про пожежу в будівлях Національного банку України (проспект Науки, 7 та 9), оснащення приміщень адміністративного будинку Національного банку України системами вентиляції та кондиціювання повітря, улаштування паркової зони навчального корпусу № 3 та медичної санітарної частини Української академії банківської справи Національного банку України (м. Суми).

**ВИКОНАННЯ РОБІТ ІЗ КАПІТАЛЬНОГО БУДІВНИЦТВА ЗА ОБ'ЄКТАМИ
НАЦІОНАЛЬНОГО БАНКУ УКРАЇНИ У 2006 РОЦІ**

Показники	2006 рік	2005 рік	У відсотках до попереднього року
Обсяг капітальних вкладень, виконаних за об'єктами будівництва Національного банку України (в млн. грн.), у тому числі:	71.3	54.4	131.1
– центрального апарату	8.1	2.8	29 р.
– територіальних управлінь	31.1	37.5	82.9
– навчальних закладів та установ	27.4	11.9	2.3 р.
Виконано за рахунок амортизаційних відрахувань, у тому числі:	4.7	2.1	2.2 р.
– Банкотно-монетний двір	3.0	1.0	300
– Фабрика банкотно-паперу	1.7	1.1	154.5
Введено в експлуатацію об'єктів та підоб'єктів у складі основних об'єктів (в млн. грн.), у тому числі:	144.5	65.4	2.2 р.
– центрального апарату	8.2	2.8	2.9 р.
– територіальних управлінь	118.0	57.0	2.0 р.
– навчальних закладів та установ	14.1	1.8	7.8 р.
Введено в експлуатацію об'єктів за рахунок амортизаційних відрахувань, у тому числі:	4.2	3.8	110.5
– Банкотно-монетний двір	3.0	3.8	78.9
– Фабрика банкотно-паперу	1.2	0	–
Незавершене будівництво об'єктів Національного банку України за станом на 01.01.2007 р. (в млн. грн.), у тому числі:	53.7	89.3	60.1
– центрального апарату	13.2	13.4	98.5
– територіальних управлінь	6.4	63.5	10.1
– навчальних закладів та установ	26.8	5.6	478.6
– за рахунок амортизаційних відрахувань	7.3	6.8	107.4

Упродовж звітного року виконувалися роботи з модернізації та технічного переоснащення об'єктів Банкотно-монетного двору та Фабрики банкотно-паперу Національного банку України.

Голова
Національного банку України

В.С. Стельмах

КАЛЕНДАР ОСНОВНИХ ПОДІЙ, ЩО ВІДБУЛИСЬ У 2006 РОЦІ

- Січень**
- Введення в обіг пам'ятної монети "Рік Собаки" номіналом 5 грн. (срібло).
 - Введення в обіг ювілейної монети "10 років антарктичній станції "Академік Вернадський" номіналом 5 грн. (нейзильбер).
 - Збільшення розміру відшкодування коштів громадянам за вкладом у разі банкрутства банку з 5 до 8 тис. грн.
- Лютий**
- Введення в обіг ювілейної монети "Олег Антонов" номіналом 2 грн. (нейзильбер).
 - Введення в обіг банкноти номіналом 100 грн. зразка 2005 року.
 - Введення в обіг пам'ятної монети "Зимові Олімпійські ігри 2006" номіналом 10 грн. (срібло).
- Березень**
- Затвердження Положення про порядок створення і державної реєстрації банків, відкриття їх філій, представництв, відділень.
 - Затвердження механізму розрахунку офіційного курсу гривні до іноземних валют.
 - Затвердження Положення про порядок формування обов'язкових резервів для банків України.
 - Введення в обіг ювілейної монети "Георгій Нарбут" номіналом 2 грн. (нейзильбер).
 - Введення в обіг пам'ятних монет "Овен" номіналом 2 грн. (золото) та 5 грн. (срібло).
 - Введення в обіг ювілейних монет "100 років Київському національному економічному університету" номіналом 5 грн. (срібло) та 2 грн. (нейзильбер).
- Квітень**
- Затвердження Положення про створення дочірнього банку, філії і представництва українського банку на території інших держав.
 - Введення в обіг ювілейної монети "В'ячеслав Прокопович" номіналом 2 грн. (нейзильбер).
 - Введення в обіг пам'ятної монети "Іжак" номіналом 2 грн. (золото).
 - Введення в обіг пам'ятних монет "Телець" номіналом 2 грн. (золото) та 5 грн. (срібло).
 - Введення в обіг ювілейної монети "750 років м. Львів" номіналом 5 грн. (нейзильбер).
 - Введення в обіг пам'ятної монети "Микола Стражеско" номіналом 2 грн. (нейзильбер).
- Травень**
- Встановлення обов'язкового резервування і зберігання коштів на кореспондентському рахунку банку в Національному банку України.
 - Затвердження Положення про вимоги до опису операційних процесів Національного банку України.
 - Введення в обіг пам'ятної монети "Чигирин" номіналом 10 грн. (срібло).
 - Введення в обіг банкноти номіналом 1 грн. зразка 2006 року.
 - Введення в обіг пам'ятних монет "Близнюки" номіналом 2 грн. (золото) та 5 грн. (срібло).

Червень

- Схвалення Порядку розподілу рейтингових оцінок за групами ризику країн, що встановлені міжнародними рейтинговими агентствами.
- Зниження розміру облікової ставки до 8.5% річних.
- Введення в обіг пам'ятної монети "Пилкохвіст український" номіналом 2 грн. (нейзильбер) та 10 грн. (срібло).
- Затвердження змін до Положення про процентну політику Національного банку України.
- Введення в обіг ювілейної монети "10 років Конституції України" номіналом 10 грн. (срібло).

Липень

- Введення в обіг ювілейної монети "Микола Василенко" номіналом 2 грн. (нейзильбер).
- Введення в обіг ювілейної монети "Володимир Чехівський" номіналом 2 грн. (нейзильбер).
- Затвердження Правил зберігання, захисту, використання та розкриття банківської таємниці.
- Введення в обіг ювілейної монети "10 років Конституції України" номіналом 5 грн. (нейзильбер).

Серпень

- Утворення Університету банківської справи Національного банку України (м. Київ).
- Введення в обіг ювілейної монети "15 років Незалежності України" номіналом 20 грн. (срібло) та 5 грн. (нейзильбер).
- Введення в обіг банкноти номіналом 10 грн. зразка 2004 року.
- Введення в обіг ювілейної монети "Іван Франко" номіналом 5 грн. (срібло) та 2 грн. (нейзильбер).
- Затвердження Інструкції про міжбанківський переказ коштів в Україні в національній валюті.
- Введення в обіг ювілейної монети "10 років відродження грошової одиниці України – гривні" номіналом 100 грн. (срібло) та 5 грн. (нейзильбер).

Вересень

- Введення в обіг ювілейної монети "Дмитро Луценко" номіналом 5 грн. (срібло) та 2 грн. (нейзильбер).
- Затвердження змін до Положення про порядок рефінансування банків під заставу майнових прав на кошти банківського вкладу (депозиту), розміщеного в Національному банку України.
- Введення в обіг банкноти номіналом 500 грн. зразка 2006 року.
- Введення в обіг ювілейної монети "10 років Рахунковій палаті" номіналом 10 грн. (срібло).
- Введення в обіг ювілейної монети "Михайло Грушевський" номіналом 2 грн. (нейзильбер) та 5 грн. (срібло).
- Затвердження Положення про регулювання Національним банком України ліквідності банків України.
- Затвердження Положення про порядок формування, зберігання та знищення електронних архівів у Національному банку України і банках України.

Жовтень

- Затвердження Правил бухгалтерського обліку операцій Національного банку України з дорогоцінними металами.
- Введення в обіг ювілейної монети "Михайло Лисенко" номіналом 2 грн. (нейзильбер).
- Введення в обіг ювілейної монети "Сергій Остапенко" номіналом 2 грн. (нейзильбер).

Листопад

- Введення в обіг пам'ятної монети "Кирилівська церква" номіналом 10 грн. (срібло) та 5 грн. (нейзильбер).
- Затвердження Інструкції з бухгалтерського обліку кредитних та депозитних операцій Національного банку України.
- Введення в обіг пам'ятної монети "Харківський національний економічний університет" номіналом 2 грн. (нейзильбер).
- Затвердження Інструкції про складання та оприлюднення фінансової звітності Національного банку України.

Грудень

- Затвердження змін до Положення про ведення касових операцій у національній валюті в Україні.
- Введення в обіг пам'ятної монети "Водохреще" номіналом 5 грн. (нейзильбер) та 10 грн. (срібло).
- Введення в обіг пам'ятної, біметалевої монети "Цимбали" номіналом 5 грн.
- Введення в обіг пам'ятної монети "Нестор-літописець" номіналом 50 грн. (золото).

МЕТОДОЛОГІЧНІ КОМЕНТАРІ ДО РІЧНОГО ЗВІТУ

Базова інфляція – ціновий показник, який відображає динаміку інфляційного тиску з боку попиту. Для розрахунку індексу широкої базової інфляції використовується набір споживчих товарів, за виключенням сирих матеріалів, палива та товарів і послуг, ціни на які регулюються адміністративно, для вузької базової інфляції – непродовольчі товари за виключенням палива.

Валовий внутрішній продукт (ВВП) є одним з найважливіших макроекономічних показників, що характеризує кінцевий результат виробничої діяльності економічних одиниць-резидентів за звітний період. Визначається за трьома методами: за виробничим методом, за утвореними доходами та за використанням.

ВВП за виробничим методом визначається як різниця між випуском та проміжним споживанням або як сума валових доданих вартостей галузей економіки і податків на продукти, крім субсидій на продукти.

ВВП за утвореними доходами характеризується такими показниками: оплатою праці найманих працівників, іншими податками, пов'язаними з виробництвом, іншими субсидіями, пов'язаними з виробництвом, та валовим (чистим) прибутком.

ВВП за використанням визначається як сума витрат секторів економіки на кінцеве споживання товарів та послуг, валового нагромадження, чистого експорту товарів та послуг.

ВВП номінальний подається в поточних цінах і означає, що виробництво та безпосереднє споживання оцінюється у фактичних цінах на час виробництва.

ВВП реальний розраховується в порівнянних цінах по відношенню до означеного (базового) періоду, показує ринкову вартість виробництва в реальних цінах.

Валютна позиція банку – співвідношення (різниця) вимог та зобов'язань банку в іноземній валюті та банківських металах.

Валютна позиція відкрита – нерівність між вимогами та зобов'язаннями банку в іноземній валюті. Відкрита позиція є короткою у разі, якщо обсяг зобов'язань щодо проданої валюти та банківських металів перевищує обсяг вимог, і довгою, якщо обсяг вимог щодо купленої валюти та банківських металів перевищує обсяг зобов'язань. Відкрита валютна позиція несе додатковий ризик у разі зміни валютного курсу.

Грошова база – сукупність зобов'язань Національного банку України в національній валюті, що забезпечують зростання грошової маси та кредитування економіки. Її регулювання відбувається внаслідок проведення Національним банком України операцій з державними цінними паперами, операцій на валютному ринку, рефінансування банків, а також зміни обсягів кредитування уряду. Зростання грошової бази підлягає контролю з метою уникнення стихійного збільшення грошей в обігу та інфляційного тиску.

До грошової бази включають: готівкові кошти в обігу поза банками, резервні кошти банків та інші кошти у національній валюті на рахунках в Національному банку України.

Грошова маса (М3) – сукупність грошових коштів резидентів як у готівковій, так і безготівковій формі в національній та іноземній валютах, що перебувають в обігу на визначену дату. До агрегату М3 включають: готівкові кошти в обігу поза банками, переказні кошти, інші кошти та цінні папери власного боргу банків.

До переказних коштів віднесено кошти, які за першою вимогою можуть бути обмінені на готівкові кошти за номіналом та безпосередньо використані для здійснення платежу.

До інших коштів віднесено інші кошти на вимогу, які безпосередньо не використовуються для здійснення платежу, строкові кошти та кошти за іменними ощадними (депозитними) сертифікатами, емітованими банками.

Девальвація – зниження курсу національної грошової одиниці щодо іноземних валют.

Депозити – кошти в готівковій або в безготівковій формі, у національній або в іноземній валюті, що прийняті банком на рахунки вкладників на договірних засадах на визначений строк зберігання чи без зазначення такого строку і підлягають виплаті вкладнику відповідно до законодавства України та умов договору.

Депозити строкові – депозити, що розміщуються на визначений строк і вилучаються після попереднього повідомлення, передбаченого договором між власником вкладу і банком.

Депозити до запитання – депозити, що можуть бути вилучені вкладником або передані іншій особі частинами чи повністю в будь-який час без попереднього повідомлення.

Дефіцит бюджету – перевищення видатків бюджету над його доходами.

Дефлятор ВВП – показник, що відображає загальну зміну цін в економіці. Розраховується як відношення ВВП у фактичних цінах до ВВП у порівнянних цінах.

Дюрація діапазонна фінансового інструменту характеризує ступінь впливу зміни процентних ставок на окремих ключових діапазонах кривої дохідності на загальний обсяг модифікованої дюрації фінансового інструменту і розраховується як розподіл загального обсягу модифікованої дюрації за ключовими діапазонами процентних ставок кривої дохідності.

Дюрація модифікована фінансового інструменту характеризує ступінь впливу зміни процентної ставки на зміну поточної вартості фінансового інструменту як дисконтованої вартості його потоків платежів; розраховується як відношення стандартної дюрації до величини поточної ринкової процентної ставки, збільшеної на одиницю.

Дюрація стандартна фінансового інструменту є середньозваженим строком повернення коштів за фінансовим інструментом з врахуванням обсягів і строків повернення потоків коштів за цим інструментом через дисконтування обсягів його потоків коштів; розраховується як сума дисконтованих виплат за фінансовим інструментом, зважених на термін кожної виплати і поділений на його поточну вартість.

Загальна ліквідність банку – економічний норматив діяльності банку, який визначається як співвідношення загальних активів і загальних зобов'язань банку.

Зведений бюджет України включає показники Державного бюджету України, зведеного бюджету Автономної Республіки Крим та місцевих зведених бюджетів областей та міст Києва і Севастополя.

Індекс споживчих цін (ІСЦ) – один із показників, що характеризує рівень інфляції або зміни загального рівня цін і тарифів на товари та послуги, які купує населення для невиробничого споживання. Розрахунок ІСЦ проводиться на базі двох інформаційних потоків:

– даних про зміни цін, одержаних шляхом щомісячної реєстрації цін і тарифів на споживчому ринку;

– даних про структуру фактичних споживчих грошових витрат міського населення, отриманих за даними вибіркового обстеження умов життя домогосподарств.

Індекс цін виробників промислової продукції – показник зміни цін у сфері промислового виробництва. Розраховується щомісячно на основі цін на продукцію

(без податку на додану вартість та акцизного збору) по вибіркового колу підприємств. Базою зважування є дані про обсяг виробництва промислової продукції у вартісному вираженні.

Інфляція базова – ціновий показник, який відображає динаміку інфляційного тиску з боку попиту.

Інфляція базова вузька – ціни на непродовольчі товари за виключенням палива.

Інфляція базова широка – споживчі ціни за виключенням цін на паливо, адміністративно-регульовані послуги та продовольчі товари, що не проходять промислову обробку. Зважена сума широкої базової інфляції та небазової інфляції дорівнює споживчій інфляції.

Інфляція небазова – інфляція сировинних товарів, послуг, що регулюються адміністративно, та палива.

Конверсія ОВДП – зміна умов погашення державної позики щодо строку та (або) рівня доходності облігацій.

Кредитна емісія – перевищення обсягу випущених Національним банком України в обіг платіжних засобів над повернутими з обігу.

Ліквідність банку – здатність банку до забезпечення своєчасного виконання грошових зобов'язань перед клієнтами-кредиторами.

Миттєва ліквідність банку – економічний норматив діяльності банку, який визначається як співвідношення суми коштів на кореспондентському рахунку та в касі банку до поточних рахунків клієнтів.

Міжнародна ліквідність – здатність країни виконувати свої міжнародні зобов'язання, повертати борги.

Міжнародні резерви (резервні активи) – це зовнішні активи, які контролюються Національним банком України, визнані світовим товариством як міжнародні та призначені для міжнародних розрахунків.

До складу міжнародних резервів входять: монетарне золото (розміщене в іноземних банках та у сховищі Державної скарбниці Національного банку України), спеціальні права запозичення (СПЗ), що належать Україні (авуари в СПЗ на рахунку Національного банку України в Казначействі МВФ), резервна позиція України в Міжнародному валютному фонді, іноземна валюта у вигляді банкнот і монет та кошти на рахунках за кордоном, цінні папери, що випущені нерезидентами та інші ліквідні резервні активи, що є в розпорядженні Національного банку України.

Золото монетарне – високочисте золото у формі монет, злитків або брусків не нижче 995 проби, що перебуває у власності або під контролем Національного банку України. Вага золота визначається в трійських унціях. Одна трійська унція дорівнює 31.103480 г.

Резервна позиція у МВФ – це вимоги держави-члена до МВФ, що визначаються як різниця між квотою і авуарами МВФ в її (держави-члена) валюті за мінусом грошових авуарів МВФ, отриманих державою-членом у вигляді кредитів МВФ та залишків на рахунку МВФ № 2, що не перевищує однієї десятої відсотка від квоти держави-члена. Резервна позиція у МВФ є частиною міжнародних резервів держави-члена.

СПЗ – активи України в спеціальних правах запозичення (СПЗ), що знаходяться в Міжнародному валютному фонді і є частиною її міжнародних резервів.

Іноземна валюта включає готівкові кошти у вільно конвертованій валюті та вимоги Національного банку України до нерезидентів у формі короткострокових депозитів у золоті й вільно конвертованій валюті, казначейських векселів,

короткострокових і довгострокових цінних паперів іноземних держав та інші вимоги, що використовуються для потреб платіжного балансу. Дані (крім золота та СПЗ) оцінюються в доларах США, виходячи із крос-курсів іноземних валют щодо долара США, розрахованих на базі офіційного курсу гривні щодо іноземних валют, встановленого Національним банком України на кінець періоду.

Моделі обслуговування консолідованого кореспондентського рахунку банку в СЕП – моделі, що надають банку можливість об'єднати кошти на консолідованому кореспондентському рахунку з метою їх ефективного використання. За станом на 01.01.2007 р. було залишено чотири моделі:

- 3 модель – з використанням внутрішньобанківської платіжної системи;
- 4 модель – філії виступають безпосередніми учасниками СЕП;
- 7 модель – філії виступають безпосередніми учасниками СЕП, проте існують додаткові механізми керування філіями;
- 8 модель – розрахована на великі обсяги платежів, філії виступають безпосередніми учасниками.

Офіційний курс гривні щодо іноземних валют – курс національної грошової одиниці – гривні, офіційно встановлений Національним банком України щодо кожної з іноземних валют. Встановлюється на підставі курсових котирувань на міжбанківському валютному ринку України за попередній день, а також інших індикаторів.

Середній за період курс гривні щодо іноземних валют визначається: для даних за місяць – як середньозважена вартість іноземної валюти в гривнях за місяць; за квартал та за рік – як середньоарифметичне від значень за місяць.

Процентний дохід за операцією РЕПО – дохід, визначений Національним банком України шляхом безпосередньої домовленості з банками щодо купівлі/продажу державних цінних паперів та проведення тендера заявок банків щодо участі в операціях РЕПО з державними цінними паперами. У разі проведення тендера задовольняються заявки банків, що є найсприятливішими за обсягами операцій та ціновими параметрами.

Ревальвация – підвищення курсу національної грошової одиниці щодо іноземних валют.

Рівень доларизації економіки – відношення депозитів у іноземній валюті в банківській системі до загальної суми наявної грошової маси (М3).

Рівень монетизації економіки – відношення наявної грошової маси (М3) до обсягу номінального ВВП.

Ставки процентні. Система показників за процентними ставками вміщує основні види ставок, що застосовуються в економіці України. Процентні ставки поділяються на процентні ставки Національного банку України та процентні ставки банків. Процентні ставки банків наводяться за кредитами й депозитами в національній валюті за даними статистичної звітності банків, що діють на території України.

Процентні ставки в Україні розраховуються у відсотках у річному обчисленні. Місячні показники розраховуються за схемою складного відсотка (базою зважування є дані про обсяги виданих кредитів чи залучених депозитів). Квартальні та річні значення розраховуються як середньоарифметична величина від місячних значень.

Ставка облікова – монетарний інструмент, за допомогою якого Національний банк України установлює для суб'єктів грошово-кредитного ринку орієнтир ціни на гроші і є основною процентною ставкою, яка залежить від тенденцій загального економічного розвитку, макроекономічних та бюджетних процесів, стану грошово-кредитного ринку.

Ставка за кредитами овернайт визначається Національним банком України на основі облікової ставки з урахуванням поточної ситуації на грошово-кредитному ринку, аналізу процентних ставок на міжбанківському кредитному ринку, попиту і можливої пропозиції щодо випуску Національним банком України в обіг коштів. Розмір процентної ставки за кредитами овернайт може бути диференційованим залежно від забезпечення кредиту. Кредити надаються строком на один робочий день під забезпечення державними цінними паперами і без забезпечення (бланковими).

Ставка за кредитами та депозитами банків – середньозважена ставка з урахуванням фактичних обсягів за угодами між банками та суб'єктами господарювання, фізичними особами і органами державного управління.

Ставка рефінансування – процентна ставка, за якою Національний банк України надає банкам на визначений строк кредити рефінансування. Процентна ставка рефінансування визначається на основі облікової ставки та залежно від строку та виду рефінансування і не може бути меншою, ніж облікова ставка.

Розділ 3
ФІНАНСОВА ЗВІТНІСТЬ
за 2006 рік

НАЦІОНАЛЬНИЙ БАНК УКРАЇНИ
БАЛАНС на 31 грудня 2006 року

(у мільйонах гривень)

Найменування статті	Примітки	2006	2005
Активи			
Кошти та депозити в іноземній валюті	6	70 716	78 734
Цінні папери нерезидентів	7	43 187	20 260
Авуари в СПЗ		8	5
Монетарне золото		1 806	1 393
Державні цінні папери України	8	411	439
Кредити банкам та іншим позичальникам	9	1 391	698
Внутрішній державний борг	10	8 524	9 225
Внески в рахунок квоти МВФ	11	10 423	9 903
Основні засоби та нематеріальні активи	12	2 119	2 147
Інші активи	13	768	558
Усього активів		139 353	123 362
Зобов'язання			
Банкноти та монети в обігу		82 133	65 409
Кошти банків	14	15 506	17 783
Кошти державних установ	15	18 650	18 559
Зобов'язання з перерахування прибутку до бюджету	19	1 889	1 065
Депозитні сертифікати, що емітовані Національним банком України	16	180	2 427
Кредити отримані		255	335
Зобов'язання перед МВФ	17	14 657	15 943
Інші зобов'язання	18	201	121
Усього зобов'язань		133 471	121 642
Власний капітал			
Статутний капітал	20	10	10
Фонди та інші резерви		1 756	1 664
Резерви переоцінки іноземної валюти та банківських металів		3 357	(716)
Резерви переоцінки основних засобів		759	762
Усього власного капіталу		5 882	1 720
Усього пасивів		139 353	123 362

В. о. Голови

Головний бухгалтер – директор
Департаменту бухгалтерського обліку

П.М. Сениц

В.І. Ричаківська

Примітки, подані на стор. 141–182, є невід'ємною частиною цієї фінансової звітності.

НАЦІОНАЛЬНИЙ БАНК УКРАЇНИ
ЗВІТ ПРО ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ за 2006 рік

(у мільйонах гривень)

Найменування статті	Примітки	2006	2005
Процентні доходи	22	2 870	2 378
Процентні витрати	22	(344)	(364)
Чистий процентний прибуток	22	2 526	2 014
Комісійні доходи	23	218	205
Комісійні витрати	23	(3)	(11)
Чистий комісійний прибуток	23	215	194
Результати від операцій з борговими цінними паперами, що обліковуються за справедливою вартістю з визнанням переоцінки у фінансових результатах		1 008	235
Інші доходи	24	107	123
Усього чистих доходів		3 856	2 566
Витрати на утримання персоналу	25	(604)	(436)
Витрати на виготовлення банкнот, монет та іншої продукції		(336)	(242)
Адміністративно-господарські та інші витрати	26	(284)	(244)
Чисте (збільшення)/зменшення резервів	27	(431)	42
Прибуток до розподілу	19	2 201	1 686

В. о. Голови

П.М. Сенищ

 Головний бухгалтер – директор
 Департаменту бухгалтерського обліку

В.І. Ричаківська

 Директор Фінансового
 департаменту

О.М. Кандибка

Примітки, подані на стор. 141–182, є невід'ємною частиною цієї фінансової звітності.

НАЦІОНАЛЬНИЙ БАНК УКРАЇНИ
ЗВІТ ПРО РУХ ГРОШОВИХ КОШТІВ за 2006 рік

(у мільйонах гривень)

Найменування статті	Примітки	2006	2005
Операційна діяльність			
Прибуток до розподілу		2 201	1 686
Коригування для приведення суми прибутку до розподілу до суми грошових надходжень від операцій:			
Знос та амортизація	12	212	147
Чисте збільшення/(зменшення) резервів за активами		431	(42)
Нараховані доходи		(740)	(605)
Нараховані витрати		(17)	8
Інший рух коштів, що не є грошовим		80	4
Чистий грошовий прибуток до зміни операційних активів та зобов'язань		2 167	1 198
Чисте збільшення цінних паперів нерезидентів		(21 705)	(16 414)
Чисте (збільшення)/зменшення кредитів банкам та іншим позичальникам		(674)	3 284
Чисте збільшення інших активів		(39)	(104)
Чисте (зменшення)/збільшення інших зобов'язань		(2)	17
Сплата прибутку до бюджету	19	(1 288)	(955)
Чисте вибуття грошових коштів від операційної діяльності		(21 541)	(12 974)
Інвестиційна діяльність			
Чисте зменшення/(збільшення) розміщених строкових депозитів		4 104	(25 496)
Погашення державних цінних паперів України		30	6 407
Придбання монетарного золота		(89)	(54)
Придбання основних засобів та нематеріальних активів		(226)	(169)
Надходження від продажу основних засобів та нематеріальних активів		5	3
Чисте надходження/(вибуття) грошових коштів від інвестиційної діяльності		3 824	(19 309)

Примітки, подані на стор. 141–182, є невід'ємною частиною цієї фінансової звітності.

НАЦІОНАЛЬНИЙ БАНК УКРАЇНИ
ЗВІТ ПРО РУХ ГРОШОВИХ КОШТІВ за 2006 рік

(у мільйонах гривень)

Найменування статті	Примітки	2006	2005
Фінансова діяльність			
Випуск банкнот та монет в обіг		16 724	19 740
Погашення внутрішнього державного боргу	10	253	253
Погашення зобов'язань перед МВФ	17	(2 072)	(1 537)
Чиста зміна залучених строкових депозитів (Погашення)/випуск депозитних сертифікатів, що емітовані Національним банком України		276	(1 210)
Кредити ЄБРР отримані		(2 235)	2 246
Кредити ЄБРР погашені		–	12
		(80)	(79)
Чисте надходження грошових коштів від фінансової діяльності		12 866	19 425
Вплив зміни курсів іноземних валют на грошові кошти та їх еквіваленти		874	(3 187)
Чисте зменшення у грошових коштах та їх еквівалентах		(3 977)	(16 045)
Грошові кошти та їх еквіваленти			
Грошові кошти та їх еквіваленти на початок звітного року		(6 438)	9 607
Грошові кошти та їх еквіваленти на кінець звітного року	21	(10 415)	(6 438)

В. о. Голови

Головний бухгалтер – директор
 Департаменту бухгалтерського обліку

П.М. Сенищ

В.І. Ричаківська

Примітки, подані на стор. 141–182, є невід'ємною частиною цієї фінансової звітності.

НАЦІОНАЛЬНИЙ БАНК УКРАЇНИ
ЗВІТ ПРО ВЛАСНИЙ КАПІТАЛ за 2006 рік

(у мільйонах гривень)

Найменування статті	Примітки	Статутний капітал	Фонди та інші резерви	Резерв переоцінки іноземної валюти та банківських металів	Резерв переоцінки основних засобів	Усього власного капіталу
Залишок на 31 грудня 2004 року		10	1 596	4 328	62	5 996
Переоцінка іноземної валюти та банківських металів		–	–	(5 044)	–	(5 044)
Реалізована переоцінка основних засобів		–	25	–	(25)	–
Нереалізована переоцінка основних засобів	12	–	–	–	725	725
Чистий дохід/(збиток), визнаний безпосередньо у складі власного капіталу		–	25	(5 044)	700	(4 319)
Прибуток до розподілу		–	1 686	–	–	1 686
Всього визнаного чистого доходу/(збитку) за 2005 рік		–	1 711	(5 044)	700	(2 633)
Перевищення кошторисних доходів над кошторисними витратами за підсумками поточного року, що підлягає перерахуванню до Державного бюджету України	19	–	(1 643)	–	–	(1 643)
Залишок на 31 грудня 2005 року		10	1 664	(716)	762	1 720
Переоцінка іноземної валюти та банківських металів		–	–	4 073	–	4 073
Реалізована переоцінка основних засобів		–	3	–	(3)	–
Чистий дохід/(збиток), визнаний безпосередньо у складі власного капіталу		–	3	4 073	(3)	4 073
Прибуток до розподілу		–	2 201	–	–	2 201
Всього визнаного чистого доходу/(збитку) за 2006 рік		–	2 204	4 073	(3)	6 274
Перевищення кошторисних доходів над кошторисними витратами за підсумками поточного року, що підлягає перерахуванню до Державного бюджету України	19	–	(2 112)	–	–	(2 112)
Залишок на 31 грудня 2006 року		10	1 756	3 357	759	5 882

В. о. Голови

П.М. Сенищ

Головний бухгалтер – директор
Департаменту бухгалтерського обліку

В.І. Ричаківська

Директор Фінансового
департаменту

О.М. Кандибка

Примітки, подані на стор. 141–182, є невід'ємною частиною цієї фінансової звітності.

ПРИМІТКИ ДО ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ

1. Основна діяльність

Національний банк України (далі – Національний банк) є центральним банком України і здійснює свою діяльність відповідно до Конституції України, Закону України "Про Національний банк України" та інших законодавчих актів України. Відповідно до законодавства основною функцією Національного банку є забезпечення стабільності грошової одиниці України. Національний банк сприяє дотриманню стабільності банківської системи, а також у межах своїх повноважень цінової стабільності.

Національний банк не має на меті отримання прибутку. Фінансові результати діяльності Національного банку, а також структура його активів, зобов'язань та капіталу визначаються функціями Національного банку як особливого центрального органу державного управління.

Відповідно до Закону України "Про Національний банк України" Національний банк виконує такі основні функції:

відповідно до Основних засад грошово-кредитної політики, розроблених Радою Національного банку, визначає та проводить грошово-кредитну політику;

монопольно здійснює емісію національної валюти України та організовує її обіг;

забезпечує накопичення та зберігання золотовалютних резервів і здійснення операцій з ними та банківськими металами;

є кредитором останньої інстанції для банків і організовує систему рефінансування;

здійснює банківське регулювання та нагляд;

представляє інтереси України в центральних банках інших держав, міжнародних банках та інших кредитних установах, у яких співробітництво здійснюється на рівні центральних банків;

здійснює інші функції у фінансово-кредитній сфері в межах компетенції, визначеної цим законом.

Відповідно до Закону України "Про Національний банк України" Національний банк надає кредити банкам для підтримки ліквідності, купує та продає цінні папери на відкритому ринку, валютні цінності, дорогоцінні метали, продає пам'ятні монети з дорогоцінних та недорогоцінних металів на внутрішньому і зовнішньому ринках, виконує операції з обслуговування державного боргу, пов'язані з розміщенням державних цінних паперів, їх погашенням і виплатою доходів за ними, веде рахунки міжнародних організацій та інші операції, необхідні для забезпечення виконання своїх функцій. Національний банк також виконує функції депозитарію державних цінних паперів України.

Статутний капітал Національного банку є державною власністю.

До системи Національного банку входять 25 управлінь на території України, а також Операційне управління, Господарсько-експлуатаційне управління, Центральне сховище, Державна скарбниця України, Група управління проектами міжнародних кредитних ліній, Центральна розрахункова палата, Банкотно-монетний двір, Фабрика банкотного паперу. Дочірніми установами Національного банку є Українська академія банківської справи (м. Суми) та Університет банківської справи (м. Київ), які перебувають у повній власності Національного банку. До складу Університету банківської справи включені Львівський, Харківський і Черкаський інститути банківської справи.

Юридичною і фактичною адресою центрального офісу Національного банку є: Україна, 01009, м. Київ, вул. Інститутська, 9.

2. Основи складання звітності та облікова політика

Облікова політика Національного банку визначається відповідно до нормативно-правових актів Національного банку і розробляється на підставі Міжнародних стандартів фінансової звітності (далі – МСФЗ) та національних Положень (стандартів)

бухгалтерського обліку, за винятком тих випадків, за яких Національний банк застосовує окремі правила бухгалтерського обліку з метою дотримання вимог законодавства України, у тому числі Закону України "Про Національний банк України". Керівництво Національного банку вважає, що це є прийнятні та виважені засади бухгалтерського обліку, які можуть застосовуватися та застосовувалися послідовно. Основні відмінності між обліковою політикою Національного банку та МСФЗ такі:

результат переоцінки активів і зобов'язань в іноземній валюті, монетарному золоті та банківських металах у зв'язку зі зміною офіційного курсу гривні до іноземних валют (монетарного золота, банківських металів), у тому числі реалізований результат переоцінки, включається безпосередньо до резерву переоцінки в розділі "Власний капітал". Це відрізняється від вимог МСБО 21 "Вплив змін курсів іноземних валют" щодо відображення результату переоцінки у складі доходів та витрат звіту про фінансові результати;

внутрішній державний борг та державні цінні папери України відображаються за первісною вартістю з вирахуванням резервів. Сума резервів погоджується Радою Національного банку або визначається законодавством України. Це відрізняється від вимог МСБО 39 "Фінансові інструменти: визнання та оцінка" щодо визнання суми резервів, процентних доходів і відповідно балансової вартості цих активів (див. примітки 8, 10, 35).

Функціональною валютою і валютою представлення фінансової звітності є національна валюта України – гривня. Фінансова звітність Національного банку складається в мільйонах гривень.

Введення нових та змінених стандартів і тлумачень фінансової звітності

Деякі нові МСФЗ, зміни до діючих стандартів та тлумачення вступили в дію починаючи з 1 січня 2006. Нижче наведено зміни до МСФЗ, які стосуються операцій Національного банку:

МСБО 39 "Фінансові інструменти: визнання та оцінка" (зміна) щодо варіанту справедливої вартості. МСБО 39 "Фінансові інструменти: визнання та оцінка" (у редакції 2003 року) дав змогу підприємствам безвідклично визначати за початкового визнання практично будь-який фінансовий інструмент як такий, що оцінюється за справедливою вартістю, із відображенням змін справедливої вартості через фінансовий результат. Зміна МСБО 39 коригує визначення фінансових інструментів "за справедливою вартістю через фінансовий результат" і обмежує можливість віднесення фінансових інструментів до цієї категорії. Національний банк змінив свою облікову політику і керівництво Національного банку відносить фінансові інструменти до цієї категорії лише якщо Національний банк управляє групою фінансових активів, фінансових зобов'язань або обома групами та оцінює результати операцій з фінансовими активами та фінансовими зобов'язаннями на основі справедливої вартості відповідно до задокументованої інвестиційної стратегії. Інформація на основі справедливої вартості регулярно надається керівництву Національного банку й аналізується ним. Національний банк застосовує цю зміну ретроспективно відповідно до перехідних положень МСБО 39 (зміна) щодо варіанту справедливої вартості;

тлумачення КТМФЗ 4 "Визначення наявності оренди в договорі". Національний банк проаналізував свої контракти. Ті з них, які повинні обліковуватись як договори про оренду відповідно до МСБО 17 "Оренда", уже обліковуються Національним банком як оренда.

Крім того, з 1 січня 2006 року вступили в дію інші нові та змінені стандарти і тлумачення, які не стосуються операцій Національного банку:

зміна МСБО 39 "Фінансові інструменти: визнання та оцінка" та МСФЗ 4 "Страхові контракти" щодо контрактів за фінансовими гарантіями;

зміна МСБО 19 "Виплати працівникам" щодо актуарних прибутків і збитків, групових планів та розкриття інформації;

зміна МСБО 21 "Вплив змін валютних курсів" щодо чистої інвестиції в закордонне підприємство;

зміна МСБО 39 "Фінансові інструменти: визнання та оцінка" щодо обліку хеджування грошових потоків за прогнозними внутрішньогруповими операціями;

МСФЗ 6 "Розвідка та оцінка корисних копалин";

тлумачення КТМФЗ 5 "Права, що виникають у зв'язку з участю у фондах ліквідації, відновлення та охорони довкілля";

тлумачення КТМФЗ 6 "Зобов'язання, що виникають у зв'язку з участю у специфічному ринку – відпрацьоване електричне та електронне обладнання".

На дату затвердження цієї фінансової звітності були опубліковані нові стандарти, зміни до стандартів та тлумачення, які не застосовувалися щодо фінансової звітності 2006 року.

Стандарти та зміни, які вводяться в дію з 1 січня 2007 року і які Національний банк планує застосовувати в наступних звітних періодах:

МСФЗ 7 "Фінансові інструменти: розкриття інформації" та зміни до МСБО 1 "Представлення фінансової звітності" щодо розкриття інформації про капітал. Національний банк оцінив вплив МСФЗ 7 та зміни МСБО 1 і дійшов висновку, що основним додатковим розкриттям інформації буде аналіз чутливості щодо ринкових ризиків, кредитних ризиків та розкриття інформації про капітал відповідно до вимог зміни МСБО 1.

Стандарти та тлумачення до стандартів, які не стосуються операцій Національного банку:

МСФЗ 8 "Операційні сегменти" застосовуватиметься до річних періодів починаючи з 1 січня 2009 року або пізніше;

тлумачення КТМФЗ 7 "Застосування трансформації згідно з МСБО 29" застосовується до річних періодів, які починаються 1 березня 2006 року або пізніше;

тлумачення КТМФЗ 8 "Сфера застосування МСФЗ 2" застосовується до річних періодів, які починаються 1 травня 2006 року або пізніше;

тлумачення КТМФЗ 9 "Переоцінка вбудованих похідних інструментів" застосовується до річних періодів, які починаються 1 червня 2006 року або пізніше;

тлумачення КТМФЗ 10 "Проміжна фінансова звітність та знецінення" застосовується до річних періодів, які починаються 1 листопада 2006 року або пізніше;

тлумачення КТМФЗ 11 "МСФЗ 2 – Операції з акціями групи та власними викупленими акціями" застосовується до річних періодів, які починаються 1 березня 2007 року або пізніше;

тлумачення КТМФЗ 12 "Угоди про концесію послуг" застосовуватиметься до річних періодів, які починаються 1 січня 2008 року або пізніше.

Ключові методи оцінки. Фінансові інструменти відображаються за справедливою вартістю, первісною вартістю або амортизованою вартістю залежно від їх класифікації. Ці методи оцінки подано нижче.

Справедлива вартість – це сума, на яку можна обміняти актив або за допомогою якої можна врегулювати зобов'язання під час виконання відповідно до угоди на загальних умовах між добре обізнаними незалежними сторонами, що діють на добровільних засадах. Справедлива вартість – це поточна ціна пропозиції для фінансових активів та ціна попиту для фінансових зобов'язань, що котируються на активному ринку. Фінансовий інструмент вважається таким, що котирується на активному ринку, якщо котирування цього фінансового інструменту є вільно та регулярно доступними на фондовій біржі чи в іншій організації та якщо ці котирування відображають фактичні і регулярні ринкові операції, що здійснюються на загальних умовах.

За відсутності активного ринку основою для визначення поточної справедливої вартості є дані про останні угоди, виконані між непов'язаними сторонами. Суми, що отримані організацією під час виконання вимушеної угоди, примусової ліквідації або розпродажу майна в рахунок погашення боргів, не є справедливою вартістю.

Для визначення справедливої вартості фінансових інструментів, щодо яких немає інформації про ринкові ціни із зовнішніх джерел, використовуються такі методики оцінки, як модель дисконтування грошових потоків та аналіз фінансової інформації про об'єкти інвестування. Застосування методик оцінки може вимагати припущень, що не підкріплені ринковими даними. У цій звітності інформація розкривається в тих випадках, за яких заміна будь-якого такого припущення можливим альтернативним варіантом може призвести до суттєвої зміни суми прибутку, доходів, витрат, загальної суми активів чи зобов'язань.

Первісна вартість – це сума сплачених грошових коштів чи їх еквівалентів або справедлива вартість інших ресурсів, наданих для придбання активу на дату придбання, яка включає витрати на проведення операції. Оцінка за первісною вартістю застосовується лише до інвестицій в інструменти капіталу, які не мають ринкових котирувань і справедлива вартість яких не може бути достовірно визначена.

Витрати на проведення операції – це притаманні витрати, що безпосередньо пов'язані з придбанням, випуском або вибуттям фінансового інструменту. Притаманні витрати – це витрати, що не були б понесені в разі невиконання угоди. Витрати на проведення операції не включають премій або дисконтів за борговими зобов'язаннями, витрат на фінансування, внутрішніх адміністративних витрат чи витрат на зберігання.

Амортизована вартість – це вартість початкового визнання фінансового інструменту, зменшена на суму погашення основного боргу і збільшена на суму нарахованих процентів, а для фінансових активів – зменшена на суму витрат під знецінення. Нараховані проценти включають амортизацію відстрочених витрат за угодою при початковому визнанні та будь-яких премій або дисконту від суми погашення із використанням методу ефективної процентної ставки. Накопичені процентні доходи і накопичені процентні витрати, у тому числі накопичений купонний дохід та амортизований дисконт або премія включаються до балансової вартості відповідних активів і зобов'язань.

Метод ефективної процентної ставки – це метод розподілу процентних доходів або процентних витрат протягом відповідного періоду з метою отримання постійної процентної ставки (ефективної процентної ставки) від балансової вартості інструменту. Ефективна процентна ставка – це ставка, за якою розрахункові майбутні грошові виплати або надходження (без урахування майбутніх кредитних збитків) точно дисконтуються протягом очікуваного терміну дії фінансового інструменту або у відповідних випадках протягом коротшого терміну до чистої балансової вартості фінансового активу або фінансового зобов'язання.

Ефективна процентна ставка використовується для дисконтування грошових потоків за інструментами із плаваючою ставкою до наступної дати зміни процентної ставки, за винятком премії чи дисконту, які відображають кредитний спред понад плаваючу ставку, встановлену для відповідного інструменту, або інших змінних факторів, які не встановлюються залежно від ринкових ставок. Такі премії або дисконти амортизуються протягом усього очікуваного терміну дії інструменту. Розрахунок поточної вартості включає всі комісійні та інші виплати, передбачені сторонами угоди, що є невід'ємною частиною ефективної процентної ставки.

Операції в іноземній валюті та монетарному золоті

Монетарні активи і зобов'язання в іноземній валюті та монетарному золоті первісно визнаються за офіційним курсом гривні до іноземних валют (золота) на дату розрахунку – дату визнання активів та зобов'язань і надалі переоцінюються під час кожної зміни офіційного курсу*.

* Офіційний курс гривні до долара США встановлюється на підставі котирування валюти на міжбанківському валютному ринку та з урахуванням інформації про діючий офіційний курс Національного банку і про проведені ним операції з купівлі-продажу іноземних валют, а також відомостей про курсові та цінові зміни на світових фінансових і товарних ринках, інших показників, зміна яких може впливати на валютний ринок. Офіційний курс гривні до інших іноземних валют встановлюється на підставі офіційного курсу гривні до долара США та крос-курсів цих валют на міжнародних ринках.

Монетарні активи і зобов'язання в іноземній валюті та монетарному золоті відображаються в звітності за офіційним курсом гривні до іноземних валют на дату складання балансу.

Немонетарні активи і зобов'язання в іноземній валюті відображаються за історичною вартістю, тобто за офіційним курсом гривні до іноземних валют на дату розрахунку.

Монетарне золото – це запаси золотих зливків світового стандарту, що зберігаються в Державній скарбниці України. Монетарне золото входить до складу золотовалютного резерву та обліковується за вагою в тройських унціях і його вартістю у гривнях за офіційним (обліковим) курсом Національного банку. Офіційний (обліковий) курс розраховується на підставі фіксингу Лондонської біржі дорогоцінних металів у доларах США; вартість золота в доларах США перераховується в гривні за офіційним курсом гривні до долара США.

Золото, яке розміщене в іноземних банках і на яке нараховуються проценти, включається до складу коштів та депозитів в іноземній валюті.

Основні офіційні курси гривні до іноземних валют та монетарного золота, за якими відображені монетарні статті балансу, були такими:

	31 грудня 2006 року (у гривнях)	31 грудня 2005 року (у гривнях)
1 دلار США	5,050000	5,050000
1 СПЗ	7,597229	7,217791
1 євро	6,650850	5,971625
1 тройська унція золота	3 210,285	2 610,850

Операції з Міжнародним валютним фондом

Національний банк виконує функції депозитарію і фіскального агента у відносинах України з Міжнародним валютним фондом (далі – МВФ). Усі суми вимог України до МВФ і зобов'язань перед МВФ відображаються у фінансовій звітності Національного банку. Сума відповідних активів включає авуари в спеціальних правах запозичення (далі – СПЗ) та внески в рахунок квоти МВФ. Сума відповідних зобов'язань включає вартість цінних паперів, випущених на користь МВФ Міністерством фінансів України і Національним банком як фіскальним агентом, а також кошти на рахунках МВФ № 1 та № 2. Рахунок № 1 призначений для проведення операцій з МВФ, включаючи сплату внесків за квотою, купівлю і викуп коштів. Рахунок № 2 використовується для розрахунків за операціями МВФ у валюті України.

Активи та зобов'язання, номіновані в СПЗ, перераховуються в гривні за офіційним курсом гривні до СПЗ на дату балансу. Офіційний курс гривні до СПЗ розраховується на підставі інформації про курс СПЗ до долара США, встановлений МВФ, та офіційного курсу гривні до долара США, встановленого Національним банком.

Доходи, отримані за авуарами в СПЗ, відображаються як процентні доходи, а витрати, сплачені за користування коштами МВФ, відображаються як процентні та комісійні витрати відповідно до змісту у звіті про фінансові результати.

Операції з фінансовими інструментами

Фінансові інструменти Національного банку залежно від наміру їх придбання класифікуються таким чином:

Боргові цінні папери, що обліковуються за справедливою вартістю з визнанням результату переоцінки у фінансових результатах. До цієї категорії належать цінні

папери, які Національний банк має намір утримувати з метою управління золотовалютним резервом і які під час первісного визнання були віднесені до цієї категорії. Національний банк управляє групою таких фінансових інструментів та оцінює результати операцій з ними на основі справедливої вартості відповідно до задокументованої інвестиційної декларації. Інформація, складена на основі справедливої вартості, регулярно надається керівництву Національного банку й аналізується ним. Справедлива вартість цих цінних паперів визначається ринковим котируванням. Цінні папери цієї категорії не можуть бути перекласифіковані в цінні папери на продаж чи до погашення.

Інвестиції на продаж – це інструменти капіталу (інвестиції до статутних капіталів компаній, які не є асоційованими або дочірніми), які Національний банк має намір утримувати протягом невизначеного періоду часу.

Цінні папери до погашення – це боргові цінні папери з фіксованими або визначеними платежами та фіксованим строком погашення, які Національний банк має намір та здатність утримувати до погашення.

Кредити банкам та іншим позичальникам. Кредити банкам та іншим позичальникам визнаються, якщо Національний банк надає кошти контрагентам – банкам та іншим позичальникам без наміру подальшої торгівлі ними. Ці кредити не пов'язані з похідними інструментами, не котируються на ринку і підлягають поверненню на фіксовану дату або дату, яка може бути визначена.

Визнання фінансових інструментів здійснюється таким чином:

операції з фінансовими інструментами відображаються в балансі на дату розрахунку, тобто на дату набуття (передавання) права власності на них;

боргові цінні папери, що обліковуються за справедливою вартістю з визнанням результату переоцінки у фінансових результатах, первісно визнаються за справедливою вартістю;

інвестиції на продаж, боргові цінні папери до погашення і кредити банкам та іншим позичальникам первісно визнаються за справедливою вартістю з урахуванням витрат, що безпосередньо пов'язані з проведенням операції.

Подальший облік фінансових інструментів Національного банку здійснюється таким чином:

боргові цінні папери, що обліковуються за справедливою вартістю з визнанням результату переоцінки у фінансових результатах, переоцінюються під час кожної зміни їх ринкової вартості. Результат від зміни справедливої вартості включається у звіт про фінансові результати в періоді, у якому цей результат виник;

інвестиції в інструменти капіталу для подальшого продажу, справедливую вартість яких неможливо достовірно визначити, обліковуються за первісною вартістю за мінусом резерву під знецінення, у разі необхідності;

боргові цінні папери до погашення і кредити банкам та іншим позичальникам обліковуються за амортизованою вартістю із застосуванням методу ефективної процентної ставки.

Резерви під зменшення корисності (знецінення) фінансових активів (за винятком внутрішнього державного боргу)

Збитки від знецінення визнаються у звіті про фінансові результати в міру їх виникнення в результаті однієї або декількох подій ("збиткових подій"), що відбулися після початкового визнання фінансового активу, і якщо ця подія (або події) впливає на оціночні грошові потоки від фінансового активу або групи фінансових активів, який може бути оцінений достовірно. У разі відсутності об'єктивних ознак знецінення окремо оціненого фінансового активу (незалежно від його суттєвості), Національний банк відносить цей актив до групи фінансових активів, що мають схожі характеристики кредитного ризику, і здійснює їх загальну оцінку на предмет знецінення.

Резерв під знецінення формується шляхом віднесення відповідної суми на витрати. Сума резерву розраховується як різниця між балансовою вартістю фінансового активу та теперішньою вартістю оцінених грошових потоків, дисконтованих за первісною ефективною процентною ставкою.

Якщо в наступному періоді сума збитку від знецінення активу зменшується і це зменшення може бути об'єктивно віднесене до події, яка відбулася після визнання збитку від знецінення (наприклад, через підвищення кредитного рейтингу дебітора), то визнаний раніше збиток від знецінення сторнується шляхом коригування рахунку резерву. Сума зменшення відображається у звіті про фінансові результати.

Активи, погашення яких неможливе, списуються за рахунок відповідного резерву під знецінення після завершення всіх необхідних процедур для відшкодування активу та після визначення остаточної суми збитку.

Внутрішній державний борг

Внутрішній державний борг – це заборгованість за кредитами, що надані Уряду в національній та іноземній валюті. Заборгованість відображається за основною сумою кредитів з вирахуванням резерву, створеного відповідно до законодавства України та рішень, затверджених Радою Національного банку України (примітка 10).

Законом України "Про реструктуризацію боргових зобов'язань Кабінету Міністрів України перед Національним банком України" від 20 квітня 2000 року (далі – Закон "Про реструктуризацію") передбачена плата за обслуговування кредитів, що надані Уряду в національній валюті, проте період, за який здійснюватиметься ця плата, не визначено. Сплата процентів за кредитами, що надані Уряду в іноземній валюті, цим Законом не передбачена, таким чином, проценти за цими кредитами не нараховуються (див. примітку 10).

Операції з купівлі-продажу цінних паперів

Кошти, що сплачені за договорами про купівлю-продаж цінних паперів (репо), відображаються як кредити, надані банкам. Різниця між ціною придбання та ціною подальшого продажу відображається як процентний дохід, що нараховується рівномірно протягом строку дії договорів.

Кошти, що отримані за договорами про купівлю-продаж цінних паперів (репо), включаються до статті "Кошти банків". Цінні папери залишаються в складі активів Національного банку. Різниця між ціною продажу цінних паперів та ціною їх зворотного викупу відображається як процентні витрати, які нараховуються рівномірно протягом строку дії договорів.

Основні засоби

Основні засоби обліковуються за первісною вартістю або вартістю переоцінки, що описана нижче, за мінусом накопиченого зносу.

Будівлі та споруди Національного банку підлягають регулярній переоцінці. Періодичність переоцінки залежить від зміни справедливої вартості будівель та споруд, які підлягають переоцінці. Резерв переоцінки основних засобів включений до власного капіталу. Після списання або реалізації активу сума резерву переоцінки основних засобів вважається реалізованою і включається до складу нерозподіленого прибутку.

Витрати на поліпшення об'єктів основних засобів, що призводять до збільшення первісно очікуваних вигод від їх використання, збільшують первісну або переоцінену вартість цих об'єктів. Витрати на ремонт та обслуговування основних засобів відносяться на витрати в міру їх здійснення. Витрати на заміну основних частин або компонентів основних засобів капіталізуються, а залишкова вартість заміненої частини списується.

У разі знецінення основних засобів їх вартість зменшується до вартості використання або справедливої вартості за мінусом витрат на реалізацію залежно від того, яка з цих

двох величин є вищою. Зменшення балансової вартості відноситься на фінансові результати в тій сумі, у якій вона перевищує суму попередньої дооцінки, відображену в складі власного капіталу. Витрати на знецінення активу, визнані в попередніх періодах, сторнуються, якщо відбулася зміна оцінок, використаних для визначення вартості використання або справедливої вартості за мінусом витрат на реалізацію.

Результат від реалізації основних засобів, який розраховується як різниця між сумою отриманих коштів і балансовою вартістю активів, відноситься на фінансовий результат.

Незавершене будівництво в обліку відображається за первісною вартістю. Після завершення будівництва активи включаються до класу будівель та споруд за первісною вартістю. Незавершене будівництво не амортизується до того часу, доки актив не буде готовий до використання.

Амортизація

Нарахування амортизації (зносу) основних засобів здійснюється після введення їх в експлуатацію із застосуванням прямолінійного методу. Амортизація основних засобів розраховується протягом строку корисної експлуатації активів, зокрема:

будівлі та споруди	20–50 років;
транспортні засоби	8–28 років;
машини та обладнання	4–30 років;
інструменти, прилади та інвентар	4–10 років;
інші	2–10 років.

Нематеріальні активи

Усі нематеріальні активи Національного банку мають кінцевий термін використання і включають переважно програмне забезпечення та ліцензії на право користування програмними продуктами.

Первісна вартість придбаних нематеріальних активів складається з витрат на придбання та введення їх в експлуатацію. Придбані нематеріальні активи амортизуються за прямолінійним методом протягом очікуваного строку їх корисного використання, який становить від 4 до 8 років.

Консолідація дочірніх підприємств

Дочірні підприємства включають установи, у яких Національний банк має понад 50% прав голосу. Усі дочірні установи Національного банку перебувають у його повній власності (див. примітку 1). Дочірні установи повністю консоліднуються, починаючи з дати фактичного передавання Національному банку контролю над ними (дата придбання), і консолідація припиняється, починаючи з дати припинення контролю.

Для дочірніх установ, які консоліднуються, усі внутрішньо-системні операції, залишки та нереалізовані прибутки за операціями між компаніями групи виключаються під час консолідації. Нереалізовані збитки також виключаються, за винятком тих випадків, за яких вартість не може бути відшкодована. Національний банк і його дочірні підприємства застосовують єдину облікову політику.

Інвестиції в асоційовані компанії

Асоційовані компанії – це компанії, у яких Національний банк володіє від 20% до 50% прав голосу.

Інвестиції в асоційовані компанії визнаються за методом участі в капіталі і включаються до статті "Інші активи". Частка Національного банку в прибутках або збитках асоційованих компаній з моменту здійснення інвестицій визнається в складі інших доходів звіту про фінансові результати.

Банківські та інші дорогоцінні метали

Банківські метали – це запаси золота, що не є монетарним, срібла, платини та паладію, які зберігаються в Державній скарбниці України. Банківські метали обліковуються за вагою в трійських унціях та їх вартістю у гривнях за офіційним (обліковим) курсом Національного банку. Офіційний (обліковий) курс розраховується на підставі фіксингу Лондонської біржі дорогоцінних металів у доларах США; вартість металів у доларах США перераховується в гривні за офіційним курсом гривні до долара США.

Офіційні курси гривні до банківських металів, за якими банківські метали відображені у звітності:

	31 грудня 2006 року (у гривнях)	31 грудня 2005 року (у гривнях)
1 трійська унція золота	3 210,285	2 610,850
1 трійська унція срібла	65,145	44,970
1 трійська унція платини	5 640,850	4 888,400
1 трійська унція паладію	1 636,200	1 313,000

Банківські метали, що розміщені в депозити в іноземних банках, включаються до статті "Кошти та депозити в іноземній валюті".

Дорогоцінні метали включають зливи золота, які не відповідають визначеним стандартам, брутто золота та інших металів і обліковуються за собівартістю в складі запасів матеріальних цінностей.

Банківські та дорогоцінні метали включаються до статті "Інші активи".

Банкноти та монети в обігу

Сума банкнот та монет в обігу включає номінальну вартість банкнот і монет (розмінних, обігових, пам'ятних), які є засобами платежу і випущені в обіг Національним банком після введення гривні у вересні 1996 року. Банкноти та монети в обігу визнаються зобов'язаннями з моменту видачі їх банкам і клієнтам Національного банку. Готівкові кошти в національній валюті, що зберігаються у сховищах та касах Національного банку, не включаються до суми банкнот та монет в обігу.

Депозитні сертифікати, що емітовані Національним банком

Депозитні сертифікати, що емітовані Національним банком, первісно визнаються за справедливою вартістю, а надалі обліковуються за амортизованою вартістю із застосуванням методу ефективної процентної ставки. Під час погашення депозитних сертифікатів, що емітовані Національним банком, різниця між сумою погашення і амортизованою вартістю включається до процентних витрат звіту про фінансові результати.

Кредити отримані

Кредити, що отримані Національним банком, обліковуються за амортизованою вартістю з використанням ефективної процентної ставки. До них належать довгострокові кредити, отримані в рамках кредитних ліній Європейського банку реконструкції та розвитку (ЄБРР) для фінансування банків з метою кредитування малих і середніх підприємств (МСП).

Визнання доходів та витрат

Процентні доходи та витрати визнаються у звіті про фінансові результати для всіх боргових інструментів (крім тих, що обліковуються за справедливою вартістю з визнанням

результату переоцінки у фінансових результатах) за принципом нарахування з використанням методу ефективної процентної ставки. За цим методом сплачені або отримані учасниками угоди комісії, що є невід'ємною частиною ефективної процентної ставки, витрати на проведення відповідної операції, а також премії та дисконти визнаються протягом періоду дії фінансового інструменту і включаються до процентних доходів або витрат.

Усі інші комісійні та інші доходи і витрати визнаються за принципом нарахування залежно від стадії завершення певної операції, що оцінюється на підставі співвідношення наданих послуг до загального обсягу послуг, передбачених договором.

Витрати на виготовлення грошей

Національний банк здійснює виготовлення банкнот і монет національної валюти України. Витрати на виготовлення банкнот і монет (крім пам'ятних монет, виготовлених з дорогоцінних металів) відображаються за рахунками витрат Національного банку в міру передавання готової продукції Банкнотно-монетним двором до Центрального сховища Національного банку. Витрати на виготовлення банкнот і монет включають амортизацію виробничого устаткування, витрати на оплату праці, інші виробничі витрати.

Вартість пам'ятних монет, виготовлених з дорогоцінних металів, визнається активом у балансі Національного банку в статті "Інші активи" та списується на витрати в міру реалізації цих монет.

Витрати на перерахування до загальнодержавних соціальних фондів

Національний банк згідно із законодавством України здійснює перерахування внесків (зборів) до загальнодержавних соціальних фондів: пенсійного, соціального страхування з тимчасової втрати працездатності, загальнообов'язкового державного соціального страхування на випадок безробіття та соціального страхування від нещасних випадків. Кошти, що перераховуються до загальнодержавних соціальних фондів, визнаються витратами Національного банку в міру їх здійснення.

Резерв переоцінки іноземної валюти, монетарного золота та банківських металів

Результат переоцінки монетарних активів і зобов'язань в іноземній валюті, монетарному золоті та банківських металах у зв'язку зі змінами курсу гривні до іноземних валют, монетарного золота та банківських металів, у тому числі реалізований результат переоцінки, ураховується в статті "Резерв переоцінки іноземної валюти та банківських металів" у розділі "Власний капітал" і не включається до звіту про фінансові результати.

Грошові кошти та їх еквіваленти

З метою звітування про рух грошових коштів та відображення змін у ліквідності активів і зобов'язань як у національній, так і в іноземній валюті, до грошових коштів та їх еквівалентів включаються фінансові активи на вимогу з терміном погашення до трьох місяців, які можуть бути використані за першою вимогою і мають незначний ризик коливання вартості, а також зобов'язання на вимогу. Оскільки Національний банк є емісійним банком, то джерелом ліквідних коштів у національній валюті є зобов'язання на вимогу (кореспондентські рахунки банків, рахунки Уряду, рахунки МВФ та інші).

Фінансові активи, які не можуть вільно конвертуватися в грошові кошти внаслідок їх недостатньої ліквідності або у зв'язку з обмеженням щодо їх використання та розпорядження ними, до грошових коштів та їх еквівалентів не включаються.

Взаємні заліки

Взаємозалік фінансових активів і зобов'язань (з подальшим включенням до балансу лише їх чистої суми) може здійснюватися лише в разі наявності юридично визначеного

права взаємозаліку визнаних сум, якщо є намір провести розрахунок на основі чистої суми або одночасно реалізувати актив і розрахуватися за зобов'язаннями.

3. Зміни облікової політики та представлення інформації

Протягом 2006 року Національний банк змінив облікову політику стосовно визначення результатів від операцій з борговими цінними паперами, що обліковуються за справедливою вартістю з визнанням результату переоцінки у фінансових результатах.

У попередній звітності процентні доходи за цими цінними паперами визнавалися за методом ефективної процентної ставки та включалися до складу процентних доходів.

З 2006 року Національний банк визнає всі результати від операцій з цими фінансовими активами в складі статті "Результати від операцій з борговими цінними паперами, що обліковуються за справедливою вартістю з визнанням переоцінки у фінансових результатах" звіту про фінансові результати.

Вплив зазначеної вище зміни облікової політики на результати діяльності Національного банку за 2005 рік є таким:

(у мільйонах гривень)
2005

Збільшення	
Результатів від операцій з борговими цінними паперами, що обліковуються за справедливою вартістю з визнанням переоцінки у фінансових результатах	239
Зменшення	
Процентних доходів	(239)

Крім того, протягом 2006 року Національний банк змінив класифікацію статті балансу "Банкноти та монети в обігу" для цілей аналізу ризику ліквідності. У попередній звітності ця сума включалась до категорії "Строк погашення не визначений". У цій фінансовій звітності цю статтю було включено до категорії "На вимогу та до 1 місяця", оскільки Національний банк вважає, що така класифікація є більш доречною з точки зору природи цього залишку. Порівняльна інформація станом на 31 грудня 2005 року була скоригована для приведення її у відповідність представленню інформації за поточний рік.

4. Основні оцінки та судження під час застосування принципів бухгалтерського обліку

Національний банк використовує оцінки, припущення і професійні судження, які впливають на суми активів і зобов'язань, що відображатимуться у фінансовій звітності за наступний фінансовий рік. Оцінки та судження регулярно переглядаються й базуються на досвіді керівництва та інших факторах, включаючи майбутні події, очікування яких за наявних умов є обґрунтованим. Найсуттєвіші оцінки та судження були такими:

Знецінення кредитів банкам та іншим позичальникам. Національний банк регулярно перевіряє свій кредитний портфель (за виключенням внутрішнього державного боргу) щодо можливого знецінення. Під час визначення того, чи потрібно визнавати витрати на формування резервів під знецінення, Національний банк робить судження стосовно того, чи є дані, які свідчили б про зменшення оціночних грошових потоків. Під час розрахунку майбутніх грошових потоків керівництво Національного банку використовує оцінки на основі минулого досвіду витрат за активами з подібними характеристиками кредитного ризику та об'єктивними свідченнями знецінення. Якщо чиста поточна вартість розрахункових грошових потоків зміниться на ± 5 відсотків, резерв буде на 17 мільйонів гривень вищим або на 17 мільйонів гривень нижчим.

Знецінення інвестицій для подальшого продажу. Національний банк визначає, що інвестиції в інструменти капіталу для подальшого продажу є знеціненими, якщо

спостерігається значне або тривале зниження їх справедливої вартості до рівня, нижчого, ніж вартість їх придбання. Критерії визначення "значне" або "тривале" зниження є результатом професійних суджень. Станом на 31 грудня 2006 року в портфелі Національного банку обліковуються інвестиції в капітал, що не котируються на ринку, загальною балансовою вартістю 121 мільйон гривень (див. примітку 7). Для цих інвестицій справедливу вартість достовірно визначити неможливо, і вони обліковувалися за вартістю придбання з вирахуванням резерву. Для визначення знецінення тих інвестицій в капітал, справедлива вартість яких не може бути достовірно визначена, Національний банк приймав до уваги фінансові показники об'єктів інвестування та частку Національного банку в чистих активах.

Операції з пов'язаними сторонами. У своїй звичайній діяльності Національний банк здійснює операції з пов'язаними сторонами. МСБО 39 вимагає обліковувати фінансові інструменти під час початкового визнання за справедливою вартістю. За відсутності активного ринку для визначення ринкових процентних ставок враховуються професійні судження. Підставою для таких суджень є ціноутворення щодо подібних видів операцій з непов'язаними сторонами та аналіз ефективної процентної ставки.

5. Вплив економічної ситуації в Україні на фінансовий стан та результати діяльності Національного банку

Упродовж 2006 року в Україні спостерігалось прискорення темпів економічного зростання. Основними чинниками висхідної динаміки виступали значний внутрішній (споживчий) попит, висока інвестиційна активність, підвищення зовнішнього попиту на продукцію металургії. Рівень інфляції залишався відносно високим і становив 11,6% у 2006 році порівняно з 10,3% у 2005 році. У цих умовах монетарна політика Національного банку спрямовувалася на утримання цінової стабільності і підтримку економічної активності. Облікова ставка Національного банку з 31 грудня 2005 року знизилася на 1 відсотковий пункт і на 31 грудня 2006 року становила 8,5% річних. Офіційний курс гривні до долара США не змінювався і становив 5,0500 гривні за один долар США на 31 грудня 2006 року. Протягом 2006 року відбулося зростання золотовалютного резерву з 19,4 мільярда доларів США на 31 грудня 2005 року до 22,3 мільярда доларів США на 31 грудня 2006 року.

Для економіки України характерні особливості, що властиві ринковій економіці перехідного періоду. Свідченням цього є неконвертованість національної валюти за межами країни, відносно високий рівень інфляції, низька ліквідність державного та приватного ринків боргових зобов'язань та інструментів капіталу, а також бюджетні обмеження, які впливають на спроможність Уряду України погашати заборгованість перед Національним банком.

Відповідно до Закону України "Про реструктуризацію" з 2002 року передбачено погашення заборгованості за відстроченими кредитами, одержаними для фінансування дефіциту Державного бюджету України в іноземній валюті, які віднесені на внутрішній державний борг України. Проте погашення внутрішнього державного боргу в іноземній валюті почалося з 2005 року. У 2006 році відповідно до Закону України "Про Державний бюджет України на 2006 рік" було погашено частину заборгованості за кредитами в іноземній валюті на суму 50 мільйонів доларів США (253 мільйони гривень за офіційним курсом на дату здійснення операції) (див. примітку 10).

У таблиці зазначені суми балансових статей, пов'язані із заборгованістю Уряду.

(у мільйонах гривень)

	Примітки	2006	2005
Державні цінні папери України	8	411	439
Внутрішній державний борг	10	8 524	9 225

Інформація щодо розрахункової справедливої вартості заборгованості Уряду наведена в примітці 35.

6. Кошти та депозити в іноземній валюті

	(у мільйонах гривень)	
	2006	2005
Готівкова іноземна валюта	75	73
Кошти на вимогу	1 585	1 825
Строкові депозити:		
в іноземній валюті	67 219	75 110
у золоті	498	641
у банківських металах	1 339	1 085
Усього коштів та депозитів в іноземній валюті	70 716	78 734

До суми коштів на вимогу включені залишки за рахунками спеціального призначення у сумі 55 мільйонів гривень (2005 рік – 98 мільйонів гривень), які веде Національний банк у межах кредитних ліній, отриманих від міжнародної фінансової установи.

Строкові депозити в банківських металах включають депозити в платині та паладію. За цими депозитами та депозитами в золоті Національний банк отримує проценти в доларах США.

Аналіз коштів та депозитів в іноземній валюті в розрізі резидентності наведено в примітці 29, аналіз кредитного ризику за коштами та депозитами в іноземній валюті наведено в примітці 30, аналіз валютного ризику – у примітці 31, аналіз процентного ризику – у примітці 32 та аналіз ризику ліквідності – у примітці 33.

7. Цінні папери нерезидентів

	(у мільйонах гривень)	
	2006	2005
Боргові цінні папери, що обліковуються за справедливою вартістю з визнанням результату переоцінки у фінансових результатах:		
купонні облігації Уряду США	18 898	12 287
купонні облігації Уряду Великобританії	6 941	3 948
облігації інших держав ЄС	7 476	–
облігації Банку міжнародних розрахунків:		
номіновані в доларах США	1 852	2 563
номіновані в англійських фунтах стерлінгів	99	405
облігації інших емітентів:		
номіновані в доларах США	5 821	936
номіновані в англійських фунтах стерлінгів	1 311	–
номіновані в євро	668	–
Усього боргових цінних паперів, що обліковуються за справедливою вартістю з визнанням результату переоцінки у фінансових результатах	43 066	20 139
Інструменти капіталу на продаж:		
акції Чорноморського банку торгівлі та розвитку	120	120
інвестиція в Міждержавний банк	1	1
Усього інструментів капіталу на продаж	121	121
Усього цінних паперів нерезидентів	43 187	20 260

Купонні облігації Уряду США

На 31 грудня 2006 року загальна номінальна вартість купонних облігацій Уряду США становить 3 700 мільйонів доларів США (18 685 мільйонів гривень за офіційним курсом гривні

до іноземних валют на 31 грудня 2006 року) (2005 рік – 2 433 мільйони доларів США, або 12 285 мільйонів гривень за офіційним курсом гривні до іноземних валют на 31 грудня 2005 року).

Дохідність купонних облігацій Уряду США на 31 грудня 2006 року становить від 4,7% до 5,07% річних, купон за ними сплачується кожні 6 місяців за ставкою від 2,25% до 6,625% річних, строки погашення облігацій – від 1 місяця до 19 років (2005 рік – дохідність купонних облігацій Уряду США становила від 3,7% до 4,5% річних, купон за ними сплачувався кожні 6 місяців за ставкою від 1,5% до 7,0% річних, строки погашення облігацій – від 1 до 35 місяців).

Купонні облігації Уряду Великобританії

На 31 грудня 2006 року загальна номінальна вартість купонних облігацій Уряду Великобританії становила 687 мільйонів англійських фунтів стерлінгів (6 801 мільйон гривень за офіційним курсом гривні до іноземних валют на 31 грудня 2006 року) (2005 рік – 437 мільйонів англійських фунтів стерлінгів, або 3 787 мільйонів гривень за офіційним курсом гривні до іноземних валют на 31 грудня 2005 року).

Дохідність за купонними облігаціями Уряду Великобританії на 31 грудня 2006 року становила від 5,04% до 5,27% річних, купон за ними сплачується кожні 6 місяців у розмірі від 4% до 9% річних, строки погашення облігацій – від 2 місяців до 4,5 року (2005 рік – дохідність становила від 4,0% до 4,2% річних, купон за ними сплачувався кожні 6 місяців у розмірі від 4,5% до 8,5% річних, строки погашення облігацій – від 8 до 26 місяців).

Облігації інших держав ЄС

На 31 грудня 2006 року загальна номінальна вартість Державних облігацій ЄС, номінованих у євро, становила 1 097 мільйонів євро (7 299 мільйонів гривень за офіційним курсом гривні до іноземних валют на 31 грудня 2006 року).

Дохідність Державних облігацій ЄС на 31 грудня 2006 року становила від 3,6% до 4,1% річних, купон сплачується один або два рази на рік у розмірі від 2% до 8,5% річних, строки погашення облігацій – від 1 місяця до 1 року.

Облігації Банку міжнародних розрахунків

На 31 грудня 2006 року загальна номінальна вартість облігацій Банку міжнародних розрахунків, номінованих у доларах США, становить 369 мільйонів доларів США (1 863 мільйони гривень за офіційним курсом гривні до іноземних валют на 31 грудня 2006 року) (2005 рік – 510 мільйонів доларів США, або 2 576 мільйонів гривень за офіційним курсом гривні до іноземних валют на 31 грудня 2005 року).

Номінальна вартість облігацій, номінованих в англійських фунтах стерлінгів, становить 10 мільйонів англійських фунтів стерлінгів (99 мільйонів гривень за офіційним курсом гривні до іноземних валют на 31 грудня 2006 року) (2005 рік – 47 мільйонів англійських фунтів стерлінгів, або 408 мільйонів гривень за офіційним курсом гривні до іноземних валют на 31 грудня 2005 року).

Дохідність облігацій Банку міжнародних розрахунків на 31 грудня 2006 року становить від 4,94% до 5,26% річних, купон сплачується кожні 6 місяців у розмірі від 3% до 4,9% річних, строки погашення облігацій – від 2,5 місяця до 2 років (2005 рік – дохідність становила від 4,3% до 4,6% річних, купон сплачувався кожні 6 місяців у розмірі від 0% до 4,9% річних, строки погашення облігацій – від 2 до 33 місяців).

Облігації інших емітентів

Облігації інших емітентів включають боргові цінні папери, випущені урядами країн Організації економічного співробітництва та розвитку (далі – ОЕСР), іноземними інвестиційними банками та іншими емітентами. На 31 грудня 2006 року загальна номінальна вартість облігацій інших емітентів, номінованих у доларах США, становить 1 140 мільйонів доларів США (5 758 мільйонів гривень за офіційним курсом гривні до іноземних валют на 31 грудня 2006 року) (2005 рік – 184 мільйони доларів США, або 929 мільйонів гривень згідно з курсом на 31 грудня 2005 року).

Дохідність облігацій інших емітентів, номінованих в доларах США, на 31 грудня 2006 року становить від 4,9% до 5,5% річних, купон сплачується кожні 6 місяців у розмірі від 2,4% до 6,6% річних, строки погашення облігацій – від 1,5 місяця до 10 років (2005 рік – дохідність

становила від 3,7% до 4,7 % річних, купон сплачувався кожні 6 місяців у розмірі від 0% до 5,9% річних, строки погашення облігацій – від 1 до 36 місяців).

На 31 грудня 2006 року загальна номінальна вартість облігацій інших емітентів, номінованих в англійських фунтах стерлінгів, становить 133 мільйони англійських фунтів стерлінгів (1 323 мільйони гривень за офіційним курсом гривні до іноземних валют на 31 грудня 2006 року).

Дохідність за облігаціями інших емітентів, номінованих в англійських фунтах стерлінгів, на 31 грудня 2006 року становить від 5,2% до 5,4% річних, купон за ними сплачується один раз на рік у розмірі від 4,25% до 5,375% річних, строки погашення облігацій – від 11 місяців до 6 років.

На 31 грудня 2006 року загальна номінальна вартість облігацій інших емітентів, номінованих в євро, становить 101 мільйон євро (672 мільйони гривень за офіційним курсом гривні до іноземних валют на 31 грудня 2006 року).

Дохідність облігацій інших емітентів, номінованих в євро, на 31 грудня 2006 року становить від 3,9% до 5,2% річних, строки погашення облігацій – від 15 днів до 2 місяців.

Акції Чорноморського банку торгівлі та розвитку (ЧБТР)

Внесок до статутного фонду ЧБТР було здійснено відповідно до Угоди про заснування ЧБТР від 30 червня 1994 року.

На 31 грудня 2006 року сума внеску Національного банку до статутного капіталу ЧБТР становить 24 мільйони СПЗ (120 мільйонів гривень за офіційним курсом гривні до СПЗ на дату здійснення інвестиції) (2005 рік – 24 мільйони СПЗ, або 120 мільйонів гривень), частка Національного банку в статутному капіталі ЧБТР становить 8% (2005 рік – 8%).

Інвестиція в Міждержавний банк

Міждержавний банк (МБ) був створений відповідно до багатосторонньої Угоди країн Співдружності незалежних держав у 1993 році і є міжнародною розрахунковою та кредитно-фінансовою установою. Розмір внеску України до статутного капіталу МБ становить 1 мільйон гривень, частка участі – 20,70%. Національний банк не має фактичного впливу на рішення МБ і не отримує доходів. У 2006 році Національний банк класифікував цю інвестицію як інструмент на продаж. Ця інвестиція обліковується за первісною вартістю з вирахуванням знецінення.

Аналіз цінних паперів нерезидентів у розрізі резидентності наведено в примітці 29, аналіз кредитного ризику – у примітці 30, аналіз валютного ризику – у примітці 31, аналіз процентного ризику – у примітці 32 та аналіз ризику ліквідності – у примітці 33.

8. Державні цінні папери України

	2006	(у мільйонах гривень) 2005
Боргові цінні папери до погашення:		
Державні боргові цінні папери в національній валюті:		
векселі Державного казначейства України	395	395
Державні боргові цінні папери в іноземній валюті:		
облігації зовнішньої державної позики 2000 року	16	44
Усього державних цінних паперів України	411	439

Відповідно до Закону України "Про Національний банк України" Національний банк здійснює операції з державними цінними паперами України тільки на вторинному ринку.

Державні боргові цінні папери України в національній валюті

Боргові цінні папери до погашення в національній валюті, які на 31 грудня 2006 року перебувають у власності Національного банку, – це прості векселі Державного казначейства України, отримані у вересні 2000 року від Міністерства фінансів України в процесі реструктуризації нарахованих доходів за облігаціями внутрішніх державних позик, що підлягали отриманню в 2000–2004 роках. Загальна номінальна вартість цих векселів

становить 395 мільйонів гривень. Нарахування процентів за векселями Державного казначейства України не передбачено. Векселі загальною сумою 196 мільйонів гривень погашатимуться у 2009 році, а решта 199 мільйонів гривень – у 2010 році.

Державні боргові цінні папери України в іноземній валюті

Державні боргові цінні папери України в іноземній валюті включають облігації зовнішньої державної позики (далі – ОЗДП) 2000 року, номіновані в євро з купонним доходом 10% річних, отримані в результаті заміни ОЗДП 1995 року. Купон за ними сплачувався щокварталу. Ці облігації були повністю погашені в березні 2007 року. Протягом 2006 року відбулося погашення ОЗДП 2000 року на суму 5 мільйонів євро, або 30 мільйонів гривень за офіційним курсом гривні до іноземних валют на дату розрахунку (2005 рік – на суму 5 мільйонів євро, або 32 мільйони гривень згідно з курсом гривні до євро на дату розрахунку).

Операції з купівлі (продажу) державних облігацій України Національним банком протягом 2006 року не здійснювалися.

Аналіз кредитного ризику за державними цінними паперами України наведено в примітці 29, аналіз валютного ризику – у примітці 31, аналіз процентного ризику – у примітці 32 та аналіз ризику ліквідності – у примітці 33. Інформацію про розрахункову справедливу вартість державних цінних паперів України наведено в примітці 35.

9. Кредити банкам та іншим позичальникам

	2006	(у мільйонах гривень) 2005
Кредити банкам та іншим позичальникам:		
поточні кредити	1 438	761
прострочені кредити	287	288
Резерв під кредити банкам та іншим позичальникам	(334)	(351)
Усього кредитів банкам та іншим позичальникам	1 391	698

Загальна сума кредитів, які не обслуговуються і за якими не нараховуються процентні доходи, на 31 грудня 2006 року становить 187 мільйонів гривень (2005 рік – 189 мільйонів гривень). Під ці кредити сформовано резерв у повній сумі заборгованості.

Кредити банкам та іншим позичальникам за цільовим призначенням класифікуються так:

	2006	(у мільйонах гривень) 2005
Кредити, надані банкам для підтримання їх ліквідності:		
короткострокові	1 159	117
довгострокові	15	345
Кредити, надані в рамках кредитних ліній для підтримання малих і середніх підприємств за рахунок коштів, отриманих від Європейського банку реконструкції та розвитку:		
банкам	341	371
іншим позичальникам	53	55
Інші кредити:		
банкам	54	58
іншим позичальникам	103	103
Резерв під кредити:		
банкам	(184)	(198)
іншим позичальникам	(150)	(153)
Усього кредитів банкам та іншим позичальникам	1 391	698

Кредити для підтримання ліквідності банків (за винятком кредитів овернайт без забезпечення) надавалися під забезпечення державних облігацій України, майнових прав, що виникли в банку щодо кредитів, виданих суб'єктам господарювання, облігацій місцевих позик, облігацій підприємств, іноземної валюти. Крім того, протягом 2006 року Національний банк надавав кредити в національній валюті банкам строком на 3 роки під забезпечення депозитів в національній валюті, розміщених на один місяць з обов'язковою щомісячною пролонгацією.

У резервах під кредити банкам та іншим позичальникам відбулися такі зміни:

	2006	(у мільйонах гривень) 2005
Резерв під кредити банкам та іншим позичальникам на початок року	351	392
Зменшення резерву протягом року (Примітка 27)	(17)	(41)
Резерв під кредити банкам та іншим позичальникам на кінець року	334	351

Аналіз кредитів банкам та іншим позичальникам у розрізі резидентності наведено в примітці 29, аналіз кредитного ризику – у примітці 30, аналіз валютного ризику – у примітці 31, аналіз процентного ризику – у примітці 32 та аналіз ризику ліквідності – у примітці 33. Інформацію про розрахункову справедливую вартість кредитів банкам та іншим позичальникам наведено в примітці 35.

10. Внутрішній державний борг

	2006	(у мільйонах гривень) 2005
Внутрішній державний борг за кредитами, наданими Урядом в національній валюті:		
1991–1993	129	129
1994–1996	3 439	3 439
Усього внутрішнього державного боргу в національній валюті	3 568	3 568
Внутрішній державний борг за кредитами, наданими Урядом в іноземній валюті:		
1995	3 010	3 262
1996	2 464	2 464
Усього внутрішнього державного боргу в іноземній валюті	5 474	5 726
Резерв під внутрішній державний борг за кредитами, наданими Урядом в національній валюті	(198)	(69)
Резерв під внутрішній державний борг за кредитами, наданими Урядом в іноземній валюті:	(320)	–
Усього внутрішнього державного боргу	8 524	9 225

Кредити в національній та іноземній валюті надавалися Національним банком у 1991–1996 роках для фінансування дефіциту Державного бюджету України.

Заборгованість за кредитами, наданими Урядом України в національній валюті в 1991–1993 роках у сумі 129 мільйонів гривень, було віднесено до внутрішнього державного боргу за рішеннями Верховної Ради України та Президента України у 1992–1994 роках. На дату складання цієї звітності питання щодо визначення строків погашення зазначеної заборгованості та її обслуговування законодавчо не врегульовано.

Відповідно до Закону "Про реструктуризацію" заборгованість за кредитами в національній валюті, які надавалися у 1994–1996 роках у сумі 3 439 мільйонів гривень, та заборгованість за кредитами, наданими в іноземній валюті в сумі 1 184 мільйони доларів США (5 474 мільйони гривень згідно з курсом гривні до долара США на 31 грудня 2006 року), було реструктуризовано та віднесено на внутрішній державний борг.

Цим Законом передбачалося, що сума внутрішнього державного боргу в іноземній валюті повинна була погашатися щокварталу рівними частинами, починаючи з 2002 року до 2009 року. Відповідно до Закону сума внутрішнього державного боргу України в національній валюті за кредитами, наданими в 1994–1996 роках, підлягатиме погашенню щокварталу рівними частинами із здійсненням плати на рівні 5% річних за її обслуговування, починаючи з 2010 року до 2035 року. Проте в Законі чітко не визначено період, за який сплачуватимуться проценти. У зв'язку з цим процентні доходи за кредитами, що надані Урядом в національній валюті, у звіті про фінансові результати не визнаються.

У 2006 році відповідно до Закону України "Про Державний бюджет України на 2006 рік" було погашено частину заборгованості за кредитами в іноземній валюті на суму 50 мільйонів доларів США (253 мільйони гривень за офіційним курсом на дату здійснення операції) (2005 рік – погашено частину заборгованості за кредитами в іноземній валюті на суму 50 мільйонів доларів США, або 253 мільйони гривень за офіційним курсом на дату здійснення операції).

Законом України "Про Державний бюджет України на 2007 рік" передбачено погашення у 2007 році частини заборгованості за кредитами в іноземній валюті на суму 255 мільйонів гривень.

Законом "Про реструктуризацію" не передбачена сплата процентів за внутрішнім державним боргом в іноземній валюті. У зв'язку з цим процентні доходи у звіті про фінансові результати також не визнавалися.

У резервах під внутрішній державний борг за кредитами, наданими Урядом, відбулися такі зміни:

	2006	(у мільйонах гривень) 2005
Резерв під внутрішній державний борг за кредитами, наданими Урядом на початок року	69	69
Збільшення резерву протягом року	449	–
Резерв під внутрішній державний борг за кредитами, наданими Урядом на кінець року	518	69

Відповідно до Закону "Про реструктуризацію" у 2000 році Національний банк створив резерв під внутрішній державний борг у розмірі 2% від суми боргу за кредитами, що надані Урядом в національній валюті в 1994–1996 роках. Починаючи з 2001 року Законами України про Державний бюджет України на 2001–2006 роки дію статті про створення резервів було призупинено.

Національний банк у 2006 році створив резерви під кредити, надані Урядом в національній та іноземній валюті відповідно до рішення, затвердженого Радою Національного банку:

у сумі 129 мільйонів гривень під внутрішній державний борг за кредитами, наданими Урядом в національній валюті в 1991–1993 роках, оскільки законодавчо не врегульовано питання щодо обслуговування та строків погашення цього кредиту;

у сумі 320 мільйонів гривень під внутрішній державний борг за кредитами, наданими Урядом в іноземній валюті в 1995–1996 роках, оскільки динаміка погашення боргу не дає впевненості у можливості його погашення у визначений Законом "Про реструктуризацію" термін.

Підготовлений Національним банком та внесений на розгляд Верховної Ради України законопроект про внесення змін до Закону "Про реструктуризацію", згідно з яким

передбачається здійснювати плату на рівні 5% річних за обслуговування всієї заборгованості, починаючи з 2010 до 2035 року, Верховною Радою України не розглядався.

Аналіз кредитного ризику за внутрішнім державним боргом наведено в примітці 30, аналіз внутрішнього державного боргу за валютами – у примітці 31, аналіз процентного ризику – у примітці 32 та аналіз ризику ліквідності – у примітці 33. Інформацію про розрахункову справедливу вартість внутрішнього державного боргу наведено у примітці 35.

11. Внески в рахунок квоти МВФ

Сума квоти – це внесок України як члена МВФ. Величина квоти залежить від економічного розвитку країни і визначається Радою директорів МВФ. Квота визначає для країни-члена кількість голосів у МВФ, ліміти доступу до фінансових ресурсів МВФ та частку в розподілі СПЗ – одиниці обліку МВФ. Основна частина квоти України була сплачена шляхом випуску безпроцентних боргових зобов'язань на користь МВФ, а решта зарахована на рахунки МВФ № 1 та № 2 (примітка 17). На 31 грудня 2006 року загальна сума квоти України становить 1 372 мільйони СПЗ (10 423 мільйони гривень за офіційним курсом гривні до СПЗ на кінець року) (2005 рік – 1 372 мільйони СПЗ, або 9 903 мільйони гривень за офіційним курсом гривні до СПЗ на кінець року). Проценти за квотою не нараховуються.

12. Основні засоби та нематеріальні активи

	Будівлі та споруди	Транспортні засоби	Машина та обладнання	Інструменти, прилади та інвентар	Інші основні засоби	Незавершені капітальні вкладення	Нематеріальні активи	Усього
Залишкова вартість на 1 січня 2006 року	1 504	44	401	35	34	97	32	2 147
Первісна (переоцінена) вартість на 1 січня 2006 року	1 549	79	824	88	78	97	63	2 778
Знос на 1 січня 2006 року	45	35	423	53	44	–	31	631
Надходження	27	10	76	8	32	31	5	189
Вибуття:	(4)	–	–	–	–	(1)	–	(5)
Первісна вартість	(6)	(4)	(11)	(1)	(14)	(1)	(3)	(40)
Знос	2	4	11	1	14	–	3	35
Переведення до іншої категорії:	59	–	10	–	5	(70)	(4)	–
Первісна вартість	62	–	22	(13)	6	(70)	(7)	–
Знос	(3)	–	(12)	13	(1)	–	3	–
Амортизація (знос), нарахована в поточному звітному році	43	8	110	11	25	–	15	212
Первісна (переоцінена) вартість на 31 грудня 2006 року	1 632	85	911	82	102	57	58	2 927
Знос на 31 грудня 2006 року	89	39	534	50	56	–	40	808
Залишкова вартість на 31 грудня 2006 року	1 543	46	377	32	46	57	18	2 119

У 2005 році проведена переоцінка будівель і споруд Національного банку з метою приведення залишкової (балансової) вартості цієї групи основних засобів до їх справедливої вартості. Переоцінка проводилася на підставі звітів незалежних оцінювачів, які мають належну професійну кваліфікацію та досвід у проведенні оцінки подібних активів. Для більшості будівель і споруд Національного банку базою для оцінки був порівняльний метод. Для спеціалізованих будівель або будівель, що є пам'ятниками

архітектури, базою для оцінки був витратний метод або метод використання дисконтованих грошових потоків.

Керівництво Національного банку вважає, що протягом 2006 року не відбулося суттєвих змін у справедливій вартості будівель та споруд Національного банку.

Залишкова вартість основних засобів включає суму переоцінки в розмірі 759 мільйонів гривень (2005 рік – 762 мільйони гривень).

За станом на 31 грудня 2006 року основні засоби та нематеріальні активи включають активи за первісною або переоціненою вартістю 274 мільйони гривень (2005 рік – 138 мільйонів гривень), які повністю амортизовані, але Національний банк продовжує їх використовувати.

До категорії будівель і споруд зараховано активи залишковою вартістю 28 мільйонів гривень, стосовно яких прийнято рішення щодо їх відчуження (2005 рік – 28 мільйонів гривень). Балансова вартість цих активів не перевищує їх справедливої вартості за мінусом витрат на реалізацію.

	<i>(у мільйонах гривень)</i>						
	Будівлі та споруди	Транспортні засоби	Маши-ни та облад-нання	Інструмен-ти, прила-ди та інвентар	Інші основні засоби	Незавер-шені капітал-ні вкла-дення	Усього
Залишкова вартість на 1 січня 2005 року	770	27	353	44	75	107	1 407
Первісна (переоцінена) вартість на 1 січня 2005 року	924	59	675	96	138	107	2 058
Знос на 1 січня 2005 року	154	32	322	52	63	–	651
Надходження	6	21	70	4	18	41	169
Вибуття:	(1)	–	(1)	–	–	–	(2)
Первісна вартість	(1)	(4)	(14)	–	(12)	–	(36)
Знос	–	4	13	–	12	–	34
Переведення до іншої категорії:	38	2	56	(4)	(41)	(51)	–
Первісна вартість	33	3	93	(12)	(66)	(51)	–
Знос	5	(1)	(37)	8	25	–	–
Дооцінка:	725	–	–	–	–	–	725
Дооцінка первісної вартості	592	–	–	–	–	–	592
Виключення накопиченого зносу у зв'язку з переоцінкою	133	–	–	–	–	–	133
Уцінка:	5	–	–	–	–	–	5
Уцінка первісної вартості	5	–	–	–	–	–	5
Амортизація (знос), нарахована в поточному звітному році	29	6	77	9	18	–	147
Первісна (переоцінена) вартість на 31 грудня 2005 року	1 549	79	824	88	78	97	2 778
Знос на 31 грудня 2005 року	45	35	423	53	44	–	631
Залишкова вартість на 31 грудня 2005 року	1 504	44	401	35	34	97	2 147

13. Інші активи

	2006	(у мільйонах гривень) 2005
Банківські метали	326	241
Дебіторська заборгованість	207	106
Оборотні матеріальні активи	141	119
Дорогоцінні метали	61	63
Інвестиції в асоційовані компанії	29	24
Пам'ятні монети та інша нумізматична продукція	9	12
Витрати майбутніх періодів	1	1
Інші	1	–
Резерв під інші активи	(7)	(8)
Усього інших активів	768	558

У сумі резерву під інші активи відбулися такі зміни:

	2006	(у мільйонах гривень) 2005
Резерв під інші активи на початок року	8	9
Зменшення резерву протягом року (примітка 27)	(1)	(1)
Резерв під інші активи на кінець року	7	8

Інвестиції в асоційовані компанії на 31 грудня 2006 року подані таким чином:

(у мільйонах гривень)						
Назва	Країна реєстрації	Вид діяльності	Сума		Частка участі (%)	
			2006	2005	2006	2005
Німецько-Український фонд	Україна	Фінансова установа особливого виду	29	24	31,25	31,25
Усього			29	24		

Німецько-Український фонд (далі – НУФ) заснований Кабінетом Міністрів України в особі Міністерства фінансів України, Національним банком та Німецькою кредитною установою для відбудови (KfW). Відповідно до статуту НУФ не має на меті отримання прибутку. Прибуток НУФ спрямовується на збільшення кредитних ресурсів для МСП.

За інвестицією в НУФ відбулися такі зміни:

	2006	(у мільйонах гривень) 2005
Балансова вартість інвестиції на початок року	24	24
Частка Національного банку в прибутках НУФ до 2006 року	3	–
Частка Національного банку в прибутках НУФ 2006 року	2	–
Балансова вартість інвестиції на кінець року	29	24

Інформація про загальні активи та зобов'язання за станом на 31 грудня 2006 року, а також доходи та прибуток асоційованої компанії за 2006 фінансовий рік представлена нижче:

	2006	(у мільйонах гривень) 2005
Усього активів	127	109
Усього зобов'язань	1	1
Усього доходів	8	4
Усього витрат	2	2
Чистий прибуток за рік	6	2

Аналіз інших активів у розрізі резидентності наведено в примітці 29, аналіз кредитного ризику – у примітці 30, аналіз валютного ризику – у примітці 31 та аналіз ризику ліквідності – у примітці 33.

14. Кошти банків

	2006	(у мільйонах гривень) 2005
Кореспондентські рахунки:		
у національній валюті	14 899	17 252
в іноземній валюті	121	38
Строкові депозити:		
в іноземній валюті	379	–
у національній валюті	15	117
Кошти банків на рахунках із спеціальним режимом використання:		
у національній валюті	89	367
в іноземній валюті	3	9
Усього коштів банків	15 506	17 783

Кореспондентські рахунки в національній валюті включають також суми обов'язкових резервів українських банків у Національному банку. Станом на 31 грудня 2006 року обов'язковий резерв розраховується як проста середня за місяць (на 31 грудня 2005 року – за місяць) й повинен утримуватися на рівні від 0.5 до 5 відсотків (на 31 грудня 2005 року – від 6 до 8 відсотків) від певних зобов'язань комерційних банків. Відповідно до нормативно-правових актів Національного банку за станом на 31 грудня 2006 року банки повинні щоденно мати на кореспондентському рахунку в Національному банку не менше 100% від суми обов'язкових резервів за попередній період резервування, тобто за попередній місяць (за станом на 31 грудня 2005 року – 90%). Проценти за залишками на кореспондентських рахунках не нараховуються.

Протягом 2006 року з метою регулювання грошово-кредитного ринку Національний банк проводив депозитні операції шляхом залучення коштів банків на відповідний строк.

Кошти банків із спеціальним режимом використання включають кошти для формування статутного капіталу новостворюваних банків у процесі їх реєстрації, для проведення розрахунків ліквідаційними комісіями в разі припинення діяльності банку та в інших випадках, передбачених законодавством України та нормативно-правовими актами Національного банку.

Аналіз коштів банків у розрізі резидентності наведено у примітці 29, аналіз валютного ризику – у примітці 31, аналіз процентного ризику – у примітці 32 та аналіз ризику ліквідності – у примітці 33.

15. Кошти державних установ

	2006	(у мільйонах гривень) 2005
Кошти бюджетів	18 624	18 459
Інші	26	100
Усього коштів державних установ	18 650	18 559

Національний банк обслуговує кошти Державного бюджету України і місцевих бюджетів, які консолідовані на єдиному казначейському рахунку.

Відповідно до Закону України "Про Національний банк України" за всіма бюджетними рахунками проценти не нараховуються.

Аналіз коштів державних установ та інших клієнтів у розрізі резидентності наведено у примітці 32 та аналіз за строками погашення – у примітці 33.

16. Депозитні сертифікати, що емітовані Національним банком

Депозитний сертифікат Національного банку – це один з монетарних інструментів, що є борговим цінним папером Національного банку в бездокументарній формі, який засвідчує розміщення в Національному банку коштів банків та їх право на отримання внесеної суми і процентів після закінчення встановленого строку.

Операції з розміщення депозитних сертифікатів здійснюються на договірній основі з банками строком на один день (депозити овернайт), до 14 та до 365 днів (2005 рік – від 31 до 365 днів).

На 31 грудня 2006 року в обігу перебували депозитні сертифікати номінальною вартістю 1 мільйон гривень, строком розміщення на 14 днів, середньозважена дохідність за якими становила 1,1% річних (2005 рік – середньозважена процентна ставка – 5,6% річних; початковий строк розміщення від 49 до 270 днів). Середньозважена дохідність за розміщеними протягом 2006 року депозитними сертифікатами становила 0,95% річних, початковий строк розміщення коштів – від 1 до 152 днів.

Аналіз депозитних сертифікатів за валютами наведено у примітці 31, аналіз процентного ризику – у примітці 32 та аналіз за строками погашення – у примітці 33.

17. Зобов'язання перед МВФ

	2006	(у мільйонах гривень) 2005
Рахунки МВФ № 1 та № 2	27	25
Боргові зобов'язання на користь МВФ зі сплати внеску за квотою	10 397	9 878
Боргові зобов'язання на користь МВФ за купівлею СПЗ	4 233	6 040
Усього зобов'язань перед МВФ	14 657	15 943

До зобов'язань на користь МВФ включено боргові зобов'язання Міністерства фінансів України на користь МВФ зі сплати внеску в рахунок квоти на суму 2 511 мільйонів гривень (2005 рік – 2 741 мільйон гривень).

Протягом 2006 року відбулося погашення зобов'язань перед МВФ на загальну суму 279 мільйонів СПЗ (2 072 мільйони гривень за офіційним курсом на дату здійснення платежу) (2005 рік – 203 мільйони СПЗ, або 1 537 мільйонів гривень за офіційним курсом на дату здійснення платежу).

Аналіз процентного ризику за зобов'язаннями перед МВФ наведено у примітці 32 та аналіз за строками погашення – у примітці 33.

18. Інші зобов'язання

	2006	(у мільйонах гривень) 2005
Поточні рахунки працівників	168	88
Кредиторська заборгованість	27	28
Доходи майбутніх періодів	6	5
Усього інших зобов'язань	201	121

Аналіз інших зобов'язань у розрізі резидентності наведено у примітці 29, аналіз валютного ризику – у примітці 31 та аналіз за строками погашення – у примітці 33.

19. Зобов'язання з перерахування прибутку до бюджету

Відповідно до Закону України "Про Національний банк України" Національний банк має перераховувати до Державного бюджету України суму перевищення кошторисних доходів над кошторисними витратами за підсумками року. Кошторисні витрати повинні забезпечувати можливість виконання Національним банком його функцій і включають витрати, що відображаються у звіті про фінансові результати, та видатки на фінансування капітальних інвестицій і створення фондів. Сума прибутку, який підлягає сплаті до Державного бюджету України, розраховується як сума отриманого прибутку за мінусом коштів, використаних на фінансування капітальних інвестицій та створення фондів.

Фактична сума перевищення кошторисних доходів над кошторисними витратами за 2006 рік становила 2 112 мільйонів гривень (2005 рік – 1 643 мільйони гривень).

Нижче наведено розрахунок суми прибутку, що підлягає перерахуванню до Державного бюджету України:

	2006	(у мільйонах гривень) 2005
Прибуток до розподілу за звітом про фінансові результати	2 201	1 686
Формування фондів Національного банку	(89)	(43)
Перевищення кошторисних доходів над кошторисними витратами за підсумками поточного року, що підлягає перерахуванню до Державного бюджету України, у тому числі:	2 112	1 643
Перерахування авансом прибутку до бюджету	(223)	(578)
Зобов'язання з перерахування прибутку до бюджету	1 889	1 065

У 2006 році Національний банк перерахував до Державного бюджету України залишок суми перевищення доходів над витратами за 2005 рік у сумі 1 065 мільйонів гривень. Протягом 2006 року на виконання Закону України "Про Державний бюджет України на 2006 рік" Національним банком перераховано до Державного бюджету України 223 мільйони гривень як частину зобов'язань з перевищення доходів над витратами за 2006 рік.

У березні 2007 року Національний банк перерахував до Державного бюджету 469 мільйонів гривень як частину зобов'язань з перевищення доходів над витратами за 2006 рік.

20. Статутний капітал

Відповідно до Закону України "Про Національний банк України" розмір статутного капіталу становить 10 мільйонів гривень. Статутний капітал сформовано за рахунок доходів Національного банку.

21. Грошові кошти та їх еквіваленти

(у мільйонах гривень)

	Примітки	2006	2005
Готівкова іноземна валюта	6	75	73
Кошти на вимогу (крім коштів, використання яких є обмеженим)	6	1 530	1 727
Розміщені короткострокові депозити терміном погашення до трьох місяців (крім золота, банківських металів та коштів, використання яких є обмеженим)		21 929	28 095
Авуари в СПЗ		8	5
Кошти банків на вимогу	14	(15 112)	(17 666)
Кошти державних установ	15	(18 650)	(18 559)
Рахунки МВФ № 1, № 2	17	(27)	(25)
Поточні рахунки працівників	18	(168)	(88)
Усього грошових коштів та їх еквівалентів		(10 415)	(6 438)

22. Процентні доходи та витрати

(у мільйонах гривень)

	2006	2005
Процентні доходи		
Доходи за коштами та депозитами в іноземній валюті	2 778	1 892
Доходи за кредитами банкам та іншим позичальникам	86	100
Доходи за державними цінними паперами України	3	384
Інші	3	2
Усього процентних доходів	2 870	2 378
Процентні витрати		
Витрати за операціями з МВФ	(261)	(251)
Витрати за депозитними сертифікатами, що емітовані Національним банком	(38)	(84)
Витрати за отриманими кредитами	(19)	(16)
Витрати за коштами банків	(4)	(4)
Інші	(22)	(9)
Усього процентних витрат	(344)	(364)
Чистий процентний прибуток	2 526	2 014

23. Комісійні доходи та витрати

(у мільйонах гривень)

	2006	2005
Комісійні доходи		
Доходи за послугами системи електронних платежів та електронної пошти	115	102
Доходи за операціями з розрахунково-касового обслуговування	76	73
Доходи за послугами з доставки цінностей	26	27
Доходи за операціями з фінансовими інструментами	1	3
Усього комісійних доходів	218	205
Комісійні витрати		
Витрати за операціями з МВФ	–	(8)
Витрати за операціями з фінансовими інструментами	(3)	(3)
Усього комісійних витрат	(3)	(11)
Чистий комісійний прибуток	215	194

24. Інші доходи

	2006	(у мільйонах гривень) 2005
Доходи від продажу банкнотного паперу, пам'ятних та ювілейних монет та іншої продукції	54	78
Доходи від діяльності навчальних закладів	17	16
Доходи від реєстрації та видачі ліцензій	7	6
Доходи від управління кредитними лініями	3	3
Штрафи, пеня, неустойки, що отримані	2	2
Інші	24	18
Усього інших доходів	107	123

Інші доходи включають доходи від продажу футлярів для монет, сувенірних банкнот, друкованої продукції, доходи від діяльності підрозділів соціально-побутової сфери та доходи від інвестицій в асоційовані компанії.

25. Витрати на утримання персоналу

	2006	(у мільйонах гривень) 2005
Заробітна плата персоналу	285	220
Матеріальна допомога та інші соціальні виплати	148	88
Внески (збори) на обов'язкове державне пенсійне та соціальне страхування	135	104
Інші	36	24
Усього витрат на утримання персоналу	604	436

До інших витрат на утримання персоналу віднесено витрати на підготовку кадрів і підвищення кваліфікації, витрати на спецодяг, взуття та інші засоби захисту працівників, витрати на забезпечення житлом працівників Національного банку та інші.

26. Адміністративно-господарські та інші витрати

	2006	(у мільйонах гривень) 2005
Амортизаційні відрахування	139	104
Експлуатаційні та господарські витрати	40	35
Витрати на утримання необоротних матеріальних та нематеріальних активів	40	48
Витрати на послуги та обслуговування телекомунікацій	9	9
Витрати на службові відрядження	8	7
Податки, збори і платежі	2	2
Інші	46	39
Усього адміністративно-господарських та інших витрат	284	244

Сума амортизації за 2006 рік не включає амортизацію в сумі 73 мільйони гривень (2005 рік – 43 мільйони гривень), що нарахована на основні засоби, які використовуються для виготовлення банкнотного паперу, банкнот, монет та іншої продукції. Ця частина амортизації включається до витрат на виготовлення банкнот, монет та іншої продукції (примітка 2).

До інших витрат віднесено витрати з придбання музейних цінностей, поштові, канцелярські, представницькі витрати, витрати на аудит, маркетинг та рекламу, на спонсорство і доброчинність, сплату штрафів і пені, збиток від продажу основних засобів та нематеріальних активів та інші.

27. Чисте (збільшення)/зменшення резервів

	Примітки	(у мільйонах гривень)	
		2006	2005
(Збільшення)/зменшення резервів:			
за внутрішнім державним боргом	10	(449)	–
за кредитами банкам та іншим позичальникам	9	17	41
за іншими активами	13	1	1
Усього чисте (збільшення)/зменшення резервів		(431)	42

28. Управління фінансовими ризиками

Основними видами фінансових ризиків, притаманних діяльності Національного банку, є кредитний, валютний, процентний ризики та ризик ліквідності. Допустимий рівень фінансових ризиків операцій Національного банку визначається Правлінням Національного банку та Комітетом з управління активами та пасивами. Контроль за його дотриманням здійснюється керівництвом структурних підрозділів та Управлінням контролю ризиків Національного банку.

Кредитний ризик. Кредитний ризик контролюється шляхом дотримання вимог, визначених нормативно-правовими актами Національного банку, а саме:

за операціями з розміщення коштів золотовалютного резерву Національного банку:

контрагенти Національного банку за операціями з розміщення коштів золотовалютного резерву повинні мати рейтинги, установлені міжнародними рейтинговими компаніями Fitch IBCA та Moody's не нижчі, ніж рейтинг А, як визначено в Законі України "Про Національний банк України", та рейтинги, визначені рішенням Правління Національного банку;

розміщення коштів золотовалютного резерву Національного банку має відповідати нормативам інвестиційної структури золотовалютного резерву Національного банку, яка затверджується рішенням Правління Національного банку;

обсяги розміщення коштів золотовалютного резерву Національного банку в кожному банку-контрагенті не повинні перевищувати загального кредитного ліміту, визначеного для цього банку відповідно до нормативно-правових актів Національного банку;

за операціями з підтримки ліквідності банківської системи:

банки, які претендують на підтримку ліквідності, мають дотримуватися вимог, установлених нормативно-правовими актами Національного банку з питань регулювання Національним банком ліквідності банків України;

за операціями з надання позик за рахунок кредитних ліній ЄБРР:

діяльність банків – учасників кредитних ліній має відповідати вимогам, визначеним відповідними кредитними договорами між Національним банком та ЄБРР.

Валютний ризик. Управління валютним ризиком здійснюється шляхом дотримання нормативної валютної структури золотовалютного резерву Національного банку. Нормативна валютна структура визначається рішенням Правління Національного банку кожні півроку. Характер діяльності Національного банку як центрального банку країни зумовлює значний рівень чистої відкритої валютної позиції.

Процентний ризик. Основним методом контролю процентного ризику є розрахунок та аналіз динаміки середньозваженої мультивалютної процентної маржі (спреду) між процентними ставками за активами та зобов'язаннями Національного банку, а також аналіз активів і зобов'язань за строками перегляду процентних ставок.

Ризик ліквідності. Ризик ліквідності контролюється методом аналізу дисбалансу активів і зобов'язань за строками погашення та через розрахунок достатності залишків

коштів на кореспондентських рахунках на час виконання платежів за зобов'язаннями Національного банку.

Докладна оцінка вищезазначених ризиків наведена у примітках 29–33.

29. Аналіз активів і зобов'язань у розрізі резидентності

На 31 грудня 2006 року активи і зобов'язання Національного банку в розрізі резидентності представлені таким чином:

	(у мільйонах гривень)				
	Україна	Країни ОЕСР	МВФ	Інші	Усього
Активи					
Кошти та депозити в іноземній валюті	75	70 641	–	–	70 716
Цінні папери нерезидентів	–	43 157	–	30	43 187
Авуари в СПЗ	–	–	8	–	8
Монетарне золото	1 806	–	–	–	1 806
Державні цінні папери України	411	–	–	–	411
Кредити банкам та іншим позичальникам	1 391	–	–	–	1 391
Внутрішній державний борг	8 524	–	–	–	8 524
Внески в рахунок квоти МВФ	–	–	10 423	–	10 423
Основні засоби та нематеріальні активи	2 119	–	–	–	2 119
Інші активи	711	57	–	–	768
Усього активів	15 037	113 855	10 431	30	139 353
Зобов'язання					
Банкноти та монети в обігу	82 133	–	–	–	82 133
Кошти банків	15 506	–	–	–	15 506
Кошти державних установ	18 650	–	–	–	18 650
Зобов'язання з перерахування прибутку до бюджету	1 889	–	–	–	1 889
Депозитні сертифікати, що емітовані Національним банком України	180	–	–	–	180
Кредити отримані	–	255	–	–	255
Зобов'язання перед МВФ	–	–	14 657	–	14 657
Інші зобов'язання	186	15	–	–	201
Усього зобов'язань	118 544	270	14 657	–	133 471
Чиста балансова позиція	(103 507)	113 585	(4 226)	30	5 882
Позабалансові зобов'язання					
Зобов'язання з надання кредитів	4	–	–	–	4
Чиста позабалансова позиція (примітка 34)	4	–	–	–	4
Чиста позиція	(103 511)	113 585	(4 226)	30	5 878

У графі "Країни ОЕСР" до статті "Кошти та депозити в іноземній валюті" в тому числі включено кошти, розміщені на кореспондентському рахунку та у строкові депозити в Банку міжнародних розрахунків, а також нараховані за цими депозитами проценти на загальну суму 6 533 мільйони гривень. До статті "Цінні папери нерезидентів" включено облігації Банку міжнародних розрахунків на суму 1 951 мільйон гривень.

Загальна сума коштів, розміщених у Банку міжнародних розрахунків, становить 8 484 мільйони гривень, або 7,5% від загального обсягу активів, розміщених у країнах ОЕСР (2005 рік – 30 129 мільйонів гривень, що становить 30% від загального обсягу активів, розміщених у країнах ОЕСР).

На 31 грудня 2005 року активи і зобов'язання Національного банку в розрізі резидентності подані таким чином:

	(у мільйонах гривень)				
	Україна	Країни ОЕСР	МВФ	Інші	Усього
Активи					
Кошти та депозити в іноземній валюті	73	78 661	–	–	78 734
Цінні папери нерезидентів	–	20 259	–	1	20 260
Авуари в СПЗ	–	–	5	–	5
Монетарне золото	1 393	–	–	–	1 393
Державні цінні папери України	439	–	–	–	439
Кредити банкам та іншим позичальникам	698	–	–	–	698
Внутрішній державний борг	9 225	–	–	–	9 225
Внески в рахунок квоти МВФ	–	–	9 903	–	9 903
Основні засоби та нематеріальні активи	2 147	–	–	–	2 147
Інші активи	545	13	–	–	558
Усього активів	14 520	98 933	9 908	1	123 362
Зобов'язання					
Банкноти та монети в обігу	65 409	–	–	–	65 409
Кошти банків	17 783	–	–	–	17 783
Кошти клієнтів державних установ	18 543	16	–	–	18 559
Зобов'язання з перерахування прибутку до бюджету	1 065	–	–	–	1 065
Депозитні сертифікати, що емітовані Національним банком України	2 427	–	–	–	2 427
Кредити отримані	–	335	–	–	335
Зобов'язання перед МВФ	–	–	15 943	–	15 943
Інші зобов'язання	119	2	–	–	121
Усього зобов'язань	105 346	353	15 943	–	121 642
Чиста балансова позиція	(90 826)	98 580	(6 035)	1	1 720
Позабалансові зобов'язання					
Зобов'язання з надання кредитів	11	–	–	–	11
Чиста позабалансова позиція (примітка 34)	11	–	–	–	11
Чиста позиція	(90 837)	98 580	(6 035)	1	1 709

30. Кредитний ризик

Кредитний ризик – це ризик зазнати збитків унаслідок невиконання контрагентом своїх фінансових зобов'язань перед Національним банком.

Фінансові активи Національного банку за кредитними рейтингами контрагентів, установленними міжнародними рейтинговими компаніями Fitch IBCA, Moody's та Standard

& Poor's, подані за найнижчим з присвоєних зазначеними компаніями рейтингом кожному контрагенту. Рейтинги наводяться відповідно до кодування рейтингової компанії Fitch IBCA із застосуванням таблиці відповідностей рейтингів інформаційної системи Bloomberg.

(у мільйонах гривень)					
	Кредитний рейтинг	2006		2005	
		Обсяг	% у фінансових активах	Обсяг	% у фінансових активах
Кошти та депозити в іноземній валюті	AAA+	6 533	4,8	27 161	22,8
	AAA	34	0,1	180	0,1
	AA+	3 614	2,7	2 657	2,2
	AA	28 533	21,2	15 646	13,1
	AA-	29 229	21,7	28 967	24,2
	A+	733	0,5	1 867	1,6
	A	1 958	1,4	2 182	1,8
	A-	7	0,0	1	0,0
	Без ризику	75	0,1	73	0,1
Цінні папери нерезидентів	AAA+	1 951	1,4	2 968	2,5
	AAA	39 217	29,0	16 973	14,2
	AA+	1 003	0,7	—	—
	AA	74	0,1	76	0,1
	AA-	—	—	122	0,1
	A+	821	0,6	—	—
	BBB+	120	0,1	—	—
	BBB	—	—	120	0,1
	Без рейтингу	1	0,0	1	0,0
Авуари в СПЗ	AAA+	8	0,0	5	0,0
Державні цінні папери України	B+	411	0,3	439	0,4
Кредити банкам та іншим позичальникам	B	440	0,3	255	0,2
	B-	744	0,6	108	0,1
	Без рейтингу	207	0,2	335	0,3
Внутрішній державний борг	B+	8 524	6,3	9 225	7,7
Внески в рахунок квоти МВФ	AAA+	10 423	7,7	9 903	8,3
Інші активи	AA	1	0,0	—	—
	AA-	—	—	1	0,0
	Без рейтингу	229	0,2	121	0,1
Усього фінансових активів		134 890	100,0	119 386	100,0

Державні цінні папери України, внутрішній державний борг та нараховані доходи за цими активами класифіковано відповідно до найнижчого довгострокового рейтингу України з присвоєних трьома рейтинговими компаніями.

Рейтинг AAA+ – це рейтинг, який використовується для ідентифікації таких високонадійних міжнародних фінансових установ, як Банк міжнародних розрахунків і Міжнародний валютний фонд.

31. Валютний ризик

Валютний ризик – це ризик зазнати збитків унаслідок несприятливих змін курсу гривні до іноземних валют.

На 31 грудня 2006 року Національний банк мав такі валютні позиції:

	(у мільйонах гривень)							
	Гривні	Долари США	Євро	СПЗ	Англійські фунти	Інші	Немонетарні	Усього
Активи								
Кошти та депозити в іноземній валюті	–	38 425	21 361	–	3 588	7 342	–	70 716
Цінні папери нерезидентів	–	26 571	8 145	–	8 350	–	121	43 187
Авуари в СПЗ	–	–	–	8	–	–	–	8
Монетарне золото	–	–	–	–	–	1 806	–	1 806
Державні цінні папери України	395	–	16	–	–	–	–	411
Кредити банкам та іншим позичальникам	1 157	234	–	–	–	–	–	1 391
Внутрішній державний борг	3 370	5 154	–	–	–	–	–	8 524
Внески в рахунок квоти МВФ	–	–	–	10 423	–	–	–	10 423
Основні засоби та нематеріальні активи	–	–	–	–	–	–	2 119	2 119
Інші активи	94	–	–	–	–	327	347	768
Усього активів	5 016	70 384	29 522	10 431	11 938	9 475	2 587	139 353
Зобов'язання								
Банкноти та монети в обігу	82 133	–	–	–	–	–	–	82 133
Кошти банків	15 003	382	121	–	–	–	–	15 506
Кошти державних установ	9 125	4 519	908	–	–	4 098	–	18 650
Зобов'язання з перерахування прибутку до бюджету	1 889	–	–	–	–	–	–	1 889
Депозитні сертифікати, що емітовані Національним банком України	180	–	–	–	–	–	–	180
Кредити отримані	–	255	–	–	–	–	–	255
Зобов'язання перед МВФ	–	–	–	14 657	–	–	–	14 657
Інші зобов'язання	186	1	8	–	–	6	–	201
Усього зобов'язань	108 516	5 157	1 037	14 657	–	4 104	–	133 471
Чиста балансова позиція	(103 500)	65 227	28 485	(4 226)	11 938	5 371	2 587	5 882

Активи і зобов'язання в інших валютах в основному складаються зі статей у монетарному золоті, швейцарських франках, енах та банківських металах.

На 31 грудня 2005 року Національний банк мав такі валютні позиції:

	(у мільйонах гривень)							
	Гривні	Долари США	Євро	СПЗ	Англій- ський фунт	Інші	Немо- нетарні	Усього
Активи								
Кошти та депозити в іноземній валюті	–	53 119	20 313	–	3 072	2 230	–	78 734
Цінні папери нерезидентів	–	15 786	–	–	4 353	–	121	20 260
Авуари в СПЗ	–	–	–	5	–	–	–	5
Монетарне золото	–	–	–	–	–	1 393	–	1 393
Державні цінні папери України	395	–	44	–	–	–	–	439
Кредити банкам та іншим позичальникам	445	253	–	–	–	–	–	698
Внутрішній державний борг	3 499	5 726	–	–	–	–	–	9 225
Внески в рахунок квоти МВФ	–	–	–	9 903	–	–	–	9 903
Основні засоби та нематеріальні активи	–	–	–	–	–	–	2 147	2 147
Інші активи	98	–	–	–	–	242	218	558
Усього активів	4 437	74 884	20 357	9 908	7 425	3 865	2 486	123 362
Зобов'язання								
Банкноти та монети в обігу	65 409	–	–	–	–	–	–	65 409
Кошти банків	17 736	13	27	–	–	7	–	17 783
Кошти Уряду та інших клієнтів	17 074	44	1 441	–	–	–	–	18 559
Зобов'язання з перерахування прибутку до бюджету	1 065	–	–	–	–	–	–	1 065
Депозитні сертифікати, що емітовані Національним банком	2 427	–	–	–	–	–	–	2 427
Кредити отримані	–	335	–	–	–	–	–	335
Зобов'язання перед МВФ	–	–	–	15 943	–	–	–	15 943
Інші зобов'язання	119	1	1	–	–	–	–	121
Усього зобов'язань	103 830	393	1 469	15 943	–	7	–	121 642
Чиста балансова позиція	(99 393)	74 491	18 888	(6 035)	7 425	3 858	2 486	1 720

32. Процентний ризик

Процентний ризик – це ризик зазнати збитків унаслідок несприятливих змін процентних ставок. Процентний ризик виникає переважно в разі інвестування коштів у фінансові інструменти під фіксовані процентні ставки в сумах та на строки, що відрізняються від сум і строків залучених коштів з фіксованими процентними ставками, або вкладення коштів у фінансові інструменти та залучення коштів за змінними процентними ставками.

За станом на 31 грудня 2006 року Національний банк мав таку структуру середньозважених процентних ставок за основними валютами для монетарних фінансових інструментів, за якими нараховуються проценти. Процентні ставки за кожним фінансовим інструментом розраховувалися як середньозважені процентні ставки, передбачені договорами на дату балансу.

	Гривні	Долари США	Євро	СПЗ	Англійські фунти	Інші	(у %) Загальна середньозважена ставка
Активи							
Строкові депозити в банках країн ОЕСР	—	5,32	3,34	—	5,02	1,79	4,33
Цінні папери нерезидентів	—	4,97	3,85	—	5,18	—	4,80
Авуари в СПЗ	—	—	—	4,07	—	—	4,07
Державні цінні папери України	—	—	10,00	—	—	—	10,00
Кредити банкам та іншим позичальникам	9,87	7,39	—	—	—	—	9,26
Зобов'язання							
Строкові депозити банків	6,80	1,50	—	—	—	—	1,70
Депозитні сертифікати, що емітовані Національним банком України	1,06	—	—	—	—	—	1,06
Кредити отримані	—	6,37	—	—	—	—	6,37
Боргові зобов'язання на користь МВФ з купівлі коштів у рамках кредитування	—	—	—	5,48	—	—	5,48

Позначка "—" у таблиці означає, що Національний банк не має відповідних активів або зобов'язань у зазначеній валюті, за якими нараховуються проценти.

За плаваючою ставкою нараховуються проценти за такими статтями активів і зобов'язань: за авуарами в СПЗ та кредитом МВФ процентна ставка переглядається щотижня; за кредитами банкам та іншим позичальникам, наданими в рамках кредитних ліній ЄБРР, та за кредитами, отриманими від ЄБРР, проценти нараховуються за ставками LIBOR+3% та LIBOR+1% відповідно і переглядаються один раз на півроку.

На 31 грудня 2005 року Національний банк мав такі процентні ставки за активами та зобов'язаннями:

	Гривні	Долари США	Євро	СПЗ	Англійські фунти	Інші	(у %) Загальна середньозважена ставка (у %)
Активи							
Строкові депозити в банках країн ОЕСР	—	4,13	2,19	—	4,80	1,09	3,57
Цінні папери нерезидентів	—	4,26	—	—	4,27	—	4,26
Авуари в СПЗ	—	—	—	3,03	—	—	3,03
Державні цінні папери України	—	—	10,00	—	—	—	10,00
Кредити банкам та іншим позичальникам	8,51	6,65	—	—	—	—	7,62
Зобов'язання							
Строкові депозити банків	5,68	—	—	—	—	—	5,68
Депозитні сертифікати, що емітовані Національним банком	5,55	—	—	—	—	—	5,55
Кредити отримані	—	5,59	—	—	—	—	5,59
Боргові зобов'язання на користь МВФ з купівлі коштів у рамках кредитування	—	—	—	4,25	—	—	4,25

Аналіз активів і зобов'язань за строками перегляду процентних ставок

У поданій нижче таблиці наведено концентрацію ризику процентних ставок за строками їх перегляду або погашення залежно від того, що настає раніше.

Для активів і зобов'язань з фіксованою процентною ставкою строковість визначалася, виходячи з періоду від дати балансу до дати погашення згідно з контрактом. Для активів і зобов'язань зі змінною процентною ставкою – з урахуванням найближчого терміну перегляду процентних ставок чи дати погашення залежно від того, що настає раніше.

Цінні папери нерезидентів, що обліковуються за справедливою вартістю з визнанням результату переоцінки у фінансових результатах, включено до категорії "На вимогу та до 1 місяця", оскільки керівництво вважає, що таке розкриття його позиції є більш доцільним.

На 31 грудня 2006 року аналіз активів і зобов'язань за строками перегляду процентних ставок поданий таким чином:

	<i>(у мільйонах гривень)</i>						
	На вимогу та до 1 місяця	1–3 місяці	3–12 місяців	1–5 років	Понад 5 років	Безпро- центні	Усього
Активи							
Кошти та депозити в іноземній валюті	11 211	13 417	45 537	84	–	467	70 716
Цінні папери нерезидентів	43 066	–	–	–	–	121	43 187
Авуари в СПЗ	8	–	–	–	–	–	8
Монетарне золото	–	–	–	–	–	1 806	1 806
Державні цінні папери України	–	16	–	–	–	395	411
Кредити банкам та іншим позичальникам	478	56	841	15	–	1	1 391
Внутрішній державний борг	–	–	–	–	–	8 524	8 524
Внески в рахунок квоти МВФ	–	–	–	–	–	10 423	10 423
Основні засоби та нематеріальні активи	–	–	–	–	–	2 119	2 119
Інші активи	–	–	1	53	37	677	768
Усього активів	54 763	13 489	46 379	152	37	24 533	139 353
Зобов'язання							
Банкноти та монети в обігу	–	–	–	–	–	82 133	82 133
Кошти банків	412	–	–	–	–	15 094	15 506
Кошти державних установ	13	–	–	–	–	18 637	18 650
Зобов'язання з перерахування прибутку до бюджету	–	–	–	–	–	1 889	1 889
Депозитні сертифікати, що емітовані Національним банком	180	–	–	–	–	–	180
Кредити отримані	–	–	255	–	–	–	255
Зобов'язання перед МВФ	4 234	–	–	–	–	10 423	14 657
Інші зобов'язання	170	–	–	–	–	31	201
Усього зобов'язань	5 009	–	255	–	–	128 207	133 471
Чистий розрив	49 754	13 489	46 124	152	37	(103 674)	5 882
Сумарний розрив	49 754	63 243	109 367	109 519	109 556	5 882	–

До складу кредитів банкам та іншим позичальникам в категорії "1–ШШ5 років" включено кредит в сумі 15 мільйонів гривень, наданий на 3 роки під заставу депозиту,

розміщеного контрагентом на місяць. Умовами кредитної угоди передбачається щомісячна пролонгація депозиту і у випадку, якщо депозит не буде пролонговано, кредит підлягає негайному погашенню.

На 31 грудня 2005 року аналіз активів і зобов'язань за строками перегляду процентних ставок поданий таким чином:

	(у мільйонах гривень)						
	На вимогу та до 1 місяця	1–3 місяці	3–12 місяців	1–5 років	Понад 5 років	Безпро- центні	Усього
Активи							
Кошти та депозити в іноземній валюті	11 983	19 259	47 001	405	—	86	78 734
Цінні папери нерезидентів	20 139	—	—	—	—	121	20 260
Авуари в СПЗ	5	—	—	—	—	—	5
Монетарне золото	—	—	—	—	—	1 393	1 393
Державні цінні папери України	—	14	15	15	—	395	439
Кредити банкам та іншим позичальникам	68	53	577	—	—	—	698
Внутрішній державний борг	—	—	—	—	—	9 225	9 225
Внески в рахунок квоти МВФ	—	—	—	—	—	9 903	9 903
Основні засоби та нематеріальні активи	—	—	—	—	—	2 147	2 147
Інші активи	—	1	—	67	—	490	558
Усього активів	32 195	19 327	47 593	487	—	23 760	123 362
Зобов'язання							
Банкноти та монети в обігу	—	—	—	—	—	65 409	65 409
Кошти банків	144	—	—	—	—	17 639	17 783
Кошти Уряду та інших клієнтів	20	—	—	—	—	18 539	18 559
Зобов'язання з перерахування прибутку до бюджету	—	—	—	—	—	1 065	1 065
Депозитні сертифікати, що емітовані Національним банком	102	1 251	1 074	—	—	—	2 427
Кредити отримані	—	—	335	—	—	—	335
Зобов'язання перед МВФ	6 040	—	—	—	—	9 903	15 943
Інші зобов'язання	89	—	—	—	—	32	121
Усього зобов'язань	6 395	1 251	1 409	—	—	112 587	121 642
Чистий розрив	25 800	18 076	46 184	487	—	(88 827)	1 720
Сумарний розрив	25 800	43 876	90 060	90 547	90 547	1 720	—

33. Ризик ліквідності

Ризик ліквідності – це ризик відсутності доступних для використання коштів з метою виконання поточних зобов'язань. Для розрахунку ризику ліквідності строки погашення активів та зобов'язань ураховуються виходячи з періоду до погашення, який залишився на дату складання балансу згідно з контрактами.

Цінні папери нерезидентів, що обліковуються за справедливою вартістю з визнанням

результату переоцінки у фінансових результатах, включено до категорії "На вимогу та до 1 місяця", оскільки керівництво вважає, що таке розкриття його позиції ліквідності є більш доцільним.

Монетарне золото та банківські метали, за винятком срібла, включені до категорії "На вимогу та до 1 місяця", оскільки ці активи можуть бути реалізовані за балансовою вартістю протягом зазначеного періоду.

Оцінка ризику ліквідності Національного банку на 31 грудня 2006 року подана таким чином:

	<i>(у мільйонах гривень)</i>						
	На вимогу та до 1 місяця	1–3 місяці	3–12 місяців	1–5 років	Понад 5 років	Строк погашення не визначений	Усього
Активи							
Кошти та депозити в іноземній валюті	11 678	13 417	45 537	84	–	–	70 716
Цінні папери нерезидентів	43 065	–	–	–	–	122	43 187
Авуари в СПЗ	8	–	–	–	–	–	8
Монетарне золото	1 806	–	–	–	–	–	1 806
Державні цінні папери України	–	16	–	395	–	–	411
Кредити банкам та іншим позичальникам	478	56	708	148	–	1	1 391
Внутрішній державний борг	–	–	255	1 759	3 105	3 405	8 524
Внески в рахунок квоти МВФ	–	–	–	–	–	10 423	10 423
Основні засоби та нематеріальні активи	–	–	–	–	–	2 119	2 119
Інші активи	159	40	59	61	37	412	768
Усього активів	57 194	13 529	46 559	2 447	3 142	16 482	139 353
Зобов'язання							
Банкноти та монети в обігу	82 133	–	–	–	–	–	82 133
Кошти банків	15 506	–	–	–	–	–	15 506
Кошти державних установ	18 650	–	–	–	–	–	18 650
Зобов'язання з перерахування прибутку до бюджету	–	–	1 889	–	–	–	1 889
Депозитні сертифікати, що емітовані Національним банком України	180	–	–	–	–	–	180
Кредити отримані	–	–	100	155	–	–	255
Заборгованість перед МВФ	82	684	1 421	2 073	–	10 397	14 657
Інші зобов'язання	184	10	6	–	–	1	201
Усього зобов'язань	116 735	694	3 416	2 228	–	10 398	133 471
Чистий розрив ліквідності	(59 541)	12 835	43 143	219	3 142	6 084	5 882
Сумарний розрив ліквідності	(59 541)	(46 706)	(3 563)	(3 344)	(202)	5 882	–

Оцінка ризику ліквідності Національного банку на 31 грудня 2005 року подана таким чином:

	(у мільйонах гривень)						
	На вимогу та до 1 місяця	1–3 місяці	3–12 місяців	1–5 років	Понад 5 років	Строк погашення не визначений	Усього
Активи							
Кошти та депозити в іноземній валюті	12 069	19 259	47 001	405	–	–	78 734
Цінні папери нерезидентів	20 139	–	–	–	–	121	20 260
Авуари в СПЗ	5	–	–	–	–	–	5
Монетарне золото	1 393	–	–	–	–	–	1 393
Державні цінні папери України	–	14	15	410	–	–	439
Кредити банкам та іншим позичальникам	68	53	401	176	–	–	698
Внутрішній державний борг	–	–	253	2 866	3 240	2 866	9 225
Внески в рахунок квоти МВФ	–	–	–	–	–	9 903	9 903
Основні засоби та нематеріальні активи	–	–	–	–	–	2 147	2 147
Інші активи	154	22	7	42	25	308	558
Усього активів	33 828	19 348	47 677	3 899	3 265	15 345	123 362
Зобов'язання							
Банкноти та монети в обігу	65 409	–	–	–	–	–	65 409
Кошти банків	17 783	–	–	–	–	–	17 783
Кошти Уряду та інших клієнтів	18 559	–	–	–	–	–	18 559
Зобов'язання з перерахування прибутку до бюджету	–	–	1 065	–	–	–	1 065
Депозитні сертифікати, що емітовані Національним банком України	102	1 251	1 074	–	–	–	2 427
Кредити отримані	–	–	82	253	–	–	335
Зобов'язання перед МВФ	77	655	1 350	3 983	–	9 878	15 943
Інші зобов'язання	114	5	1	–	–	1	121
Усього зобов'язань	102 044	1 911	3 572	4 236	–	9 879	121 642
Чистий розрив ліквідності	(68 216)	17 437	44 105	(337)	3 265	5 466	1 720
Сумарний розрив ліквідності	(68 216)	(50 779)	(6 674)	(7 011)	(3 746)	1 720	–

34. Позабалансові зобов'язання і похідні фінансові інструменти**(а) Зобов'язання з надання кредитів**

Зобов'язання з надання кредитів включають такі статті:

	2006	(у мільйонах гривень) 2005
Зобов'язання з надання кредитів у рамках міжнародних кредитних ліній	4	11
Усього зобов'язань з надання кредитів	4	11

(б) Зобов'язання з капіталовкладень

На 31 грудня 2006 року Національний банк мав зобов'язання з капіталовкладень, які стосувалися придбання, будівництва та поліпшення основних засобів та нематеріальних активів, на загальну суму 107 мільйонів гривень (2005 рік – 48 мільйонів гривень).

(в) Похідні фінансові інструменти

Протягом 2006 року Національний банк не здійснював операцій з похідними фінансовими інструментами, у тому числі форвардними контрактами з купівлі та продажу іноземної валюти.

(г) Судові процедури

До Національного банку під час його діяльності пред'являються певні претензії і позови. Проте, виходячи з власної оцінки, а також відповідно до внутрішніх фахових висновків керівництво вважає, що Національний банк не зазнає внаслідок цього суттєвих збитків. У зв'язку з цим відповідний резерв не створювався.

35. Справедлива вартість фінансових інструментів

Розрахункову справедливу вартість фінансових активів і зобов'язань Національний банк визначає з використанням ринкової інформації (за її наявності) та відповідних методик оцінки. Проте для тлумачення ринкової інформації з метою визначення розрахункової справедливої вартості неодмінно потрібне суб'єктивне судження. Як зазначається в примітці 5, економіка України характеризується особливостями, властивими ринковій економіці перехідного періоду, і активність її фінансового ринку поки що є низькою. Таким чином, розрахунки не завжди відповідають реальним сумам, за які Національний банк міг би реалізувати фінансові активи та зобов'язання з урахуванням поточних обставин.

Фінансові активи та зобов'язання, що відображені за справедливою вартістю. Боргові цінні папери, що обліковуються за справедливою вартістю з визнанням результату переоцінки у фінансових результатах, відображені в балансі за справедливою вартістю. Національний банк визначив, що справедлива вартість певних фінансових активів і зобов'язань суттєво не відрізняється від їх балансової вартості. До цих фінансових активів і зобов'язань належать кошти та депозити в іноземній валюті, авуари в СПЗ, банкноти та монети в обігу, кошти банків, кошти клієнтів державних установ, кредити отримані, зобов'язання перед МВФ.

Справедлива вартість державних цінних паперів України в іноземній валюті розрахована з використанням котирування на ринку українських зовнішніх боргових зобов'язань в аналогічній валюті з аналогічними строками погашення та характеристиками дохідності.

Справедливу вартість тих фінансових активів і зобов'язань, для яких немає активного ринку, Національний банк розраховував за методом дисконтування грошових потоків. Зазначена модель ураховує майбутні процентні платежі та погашення основної

суми заборгованості, строки погашення та ставку дисконтування. Оскільки визначення ставки дисконтування є суб'єктивним, то для розрахунку використовували кілька ставок дисконтування, у результаті чого було отримано кілька оціночних значень справедливої вартості для однієї категорії активів. Метод дисконтування грошових потоків Національний банк використовував для розрахунку справедливої вартості державних цінних паперів України, номінованих у національній валюті, внутрішнього державного боргу і кредитів банкам та іншим позичальникам. Для цілей дисконтування грошових потоків застосовувалися такі методики та припущення.

Справедлива вартість державних цінних паперів України, номінованих у національній валюті. До цієї категорії належать векселі Державного казначейства України. Для визначення вищого значення використовувалася облікова ставка Національного банку 8,5% річних, яка діяла на кінець 2006 року (у 2005 році використовувалася ставка дисконтування в розмірі 6,5% річних, а саме дохідність за реалізованими 28 грудня 2005 року облігаціями внутрішньої державної позики з терміном погашення 30 грудня 2009 року на організованому вторинному ринку державних боргових зобов'язань).

Для визначення нижчого значення справедливої вартості векселів Державного казначейства України як ставка дисконтування використовувалася середньозважена дохідність за облігаціями внутрішньої державної позики, розміщеними на первинному ринку 11 грудня 2006 року, з терміном погашення 2 вересня 2009 року у розмірі 9,4% річних (у 2005 році використовувалася облікова ставка Національного банку, яка діяла на кінець 2005 року, у розмірі 9,5% річних).

Під час розрахунку справедливої вартості векселів Державного казначейства України не враховуються процентні доходи, оскільки нарахування процентів не передбачено законодавством України.

Справедлива вартість внутрішнього державного боргу за кредитами, наданими Урядом в іноземній валюті. Для визначення вищого значення використовувалася ставка дохідності за ОЗДП у доларах США на ринку українських зовнішніх боргових зобов'язань зі строком погашення найбільш наближеним до строку погашення внутрішнього державного боргу, а саме дохідності за ОЗДП 2007 року з терміном погашення у 2011 році (купон 6,875%), яка за станом на 1 січня 2007 року була на рівні 6,073% (у 2005 році використовувалася ставка дисконтування в розмірі 6,24% річних, а саме ставка дохідності за ОЗДП у доларах США на ринку українських зовнішніх боргових зобов'язань з аналогічним строком погашення).

Грошові потоки, які підлягають дисконтуванню, визначалися, починаючи з 2007 року, на підставі того, що погашення здійснюватиметься відповідно до Закону України "Про Державний бюджет України на 2007 рік" у сумі, еквівалентній 255 мільйонам гривень, що дорівнює 50 мільйонам доларів США, а починаючи з 2008 року, – щокварталу рівними частинами відповідно до Закону України "Про реструктуризацію".

Для визначення нижчого значення використовувалася ставка дохідності за ОЗДП у доларах США на ринку українських зовнішніх боргових зобов'язань з найбільшим строком погашення, а саме дохідності за ОЗДП 2007 року з терміном погашення у 2016 році (купон 6,58%), яка за станом на 1 січня 2007 року була на рівні 6,58% річних (у 2005 році використовувалася ставка дисконтування в розмірі 6,24% річних, а саме ставка дохідності за ОЗДП у доларах США на ринку українських зовнішніх боргових зобов'язань з аналогічним строком погашення).

Грошові потоки, які підлягають дисконтуванню, визначалися починаючи з 2007 року на підставі того, що погашення здійснюватиметься відповідно до Закону України "Про Державний бюджет України на 2007 рік" у сумі, еквівалентній 255 мільйонам гривень, що дорівнює 50 мільйонам доларів США та в подальшому згідно із Законом України "Про Державний бюджет України" передбачатиметься погашення боргу по 50 мільйонів доларів США щороку до остаточного його погашення.

Справедлива вартість внутрішнього державного боргу за кредитами, наданими Уряду в національній валюті в 1991–1993 роках. Оскільки законодавством України не врегульовано питання щодо погашення цього боргу, справедлива вартість цієї заборгованості дорівнює нулю (у 2005 році – справедлива вартість за цими кредитами не розраховувалась у зв'язку з невизначеністю строків погашення зазначеної суми та умов її обслуговування).

Справедлива вартість внутрішнього державного боргу за кредитами, наданими Уряду в національній валюті в 1994–1996 роках. Для визначення вищого значення використовувалася облікова ставка Національного банку в розмірі 8,5%, яка діяла на кінець 2006 року (у 2005 році використовувалася ставка дисконтування в розмірі 6,5%, а саме дохідність за середньостроковими державними облігаціями, реалізованими 28 грудня 2005 року на вторинному ринку державних боргових зобов'язань з терміном погашення 30 грудня 2009 року).

Як ставка дисконтування для визначення нижчого значення справедливої вартості кредитів використовувалася середньозважена дохідність за облігаціями внутрішньої державної позики, розміщеними на первинному ринку 27 листопада 2006 року з терміном погашення 28 вересня 2011 року в розмірі 9,5% річних (у 2005 році використовувалася облікова ставка Національного банку, яка діяла на кінець 2005 року, – 9,5% річних).

Грошові потоки для розрахунку справедливої вартості кредитів, наданих Уряду в національній валюті на кінець 2006 року, уключають суми процентів у розмірі 5% річних за обслуговування кредитів, починаючи з 2010 року.

Справедлива вартість кредитів, наданих банкам та іншим позичальникам, приблизно дорівнює балансовій вартості, оскільки рівень ризику оцінюється як мінімальний з огляду на високоліквідне забезпечення кредиту та з урахуванням того, що процентна ставка за наданими кредитами є наближеною до ринкової (у 2005 році справедлива вартість кредитів, наданих банкам та іншим позичальникам, відрізнялась від їх балансової вартості. Для визначення вищого значення справедливої вартості використовувалася процентна ставка за депозитами (вкладами), що фактично залучені та пролонговані банками від юридичних осіб у національній валюті 30 грудня 2005 року, а саме 10,45% річних; для визначення нижчого значення справедливої вартості використовувалася ставка дисконтування в розмірі 12,84% річних, а саме середньозважена дохідність за наданими банкам кредитами рефінансування на середньостроковому тендері 14 грудня 2005 року).

У нижченаведеній таблиці подано балансову та розрахункову справедливую вартість фінансових активів, які не відображаються в балансі Національного банку за їх справедливою вартістю:

	Балансова вартість	2006 Розрахункова справедлива вартість		Балансова вартість	(у мільйонах гривень) 2005 Розрахункова справедлива вартість	
		Вище значення	Нижче значення		Вище значення	Нижче значення
Державні цінні папери України в іноземній валюті	16	16	16	44	46	46
Державні цінні папери України в національній валюті	395	301	292	395	300	266
Усього державних цінних паперів України	411	317	308	439	346	312
Внутрішній державний борг за кредитами в іноземній валюті	5 154	4 847	2 871	5 726	4 914	4 535
Внутрішній державний борг у національній валюті (1991–1993 роки)	–	–	–	129	не розраховувалася	
Внутрішній державний борг у національній валюті (1994–1996 роки)	3 370	2 068	1 878	3 370	2 382	1 715
Усього внутрішнього державного боргу	8 524	6 915	4 749	9 225	7 296	6 250
Кредити банкам та іншим позичальникам	1 391	1 391	1 391	698	695	692

Беручи до уваги той факт, що розрахунки оціночної справедливої вартості ґрунтуються на певних припущеннях, слід ураховувати, що надана інформація може не повністю відображати вартість, яка може бути реалізована.

36. Операції з пов'язаними сторонами

Для складання цієї фінансової звітності сторони вважаються пов'язаними, якщо одна з них має можливість контролювати іншу, перебуває під спільним контролем або може мати суттєвий вплив на іншу сторону під час прийняття фінансових та управлінських рішень, як зазначено в МСБО 24 "Розкриття інформації про пов'язані сторони". Під час розгляду кожного випадку відносин, що можуть являти собою відносини між пов'язаними сторонами, увага приділяється суті цих відносин, а не лише їх юридичній формі. До пов'язаних сторін Національного банку належать Уряд України, організації, які перебувають під контролем держави, провідний управлінський персонал та інші пов'язані сторони.

Під час звичайної діяльності Національний банк проводить операції з пов'язаними сторонами. Нижче наводяться залишки за цими операціями на кінець року:

	2006		(у мільйонах гривень) 2005	
	Уряд та організації під контролем держави	Інші пов'язані сторони	Уряд та організації під контролем держави	Інші пов'язані сторони
Державні цінні папери України	411	–	439	–
Кредити банкам у національній валюті (процентна ставка за контрактом: 31 грудня 2005 року – 7%)	–	–	58	–
Внутрішній державний борг	8 524	–	9 225	–
Кошти банків	896	–	1 360	–
Кошти державних установ	18 636	10	18 513	30
Зобов'язання з перерахування прибутку до бюджету	1 889	–	1 065	–
Депозитні сертифікати, що емітовані Національним банком	100	–	1 734	–

У 2006 році виплати заробітної плати провідному управлінському персоналу становили 4,5 мільйона гривень (2005 рік – 3,4 мільйона гривень). Сальдо заборгованості за виданими кредитами станом на 31 грудня 2006 року становить 3 мільйони гривень (2005 рік – 3 мільйони гривень).

37. Розкриття значних сум за статтями активів і зобов'язань

На 31 грудня 2006 року 7% (2005 рік – 8%) у загальній сумі активів Національного банку, за винятком квоти МВФ, становить заборгованість Уряду України за наданими кредитами та державними цінними паперами України, 7% (2005 рік – 27%) становлять кошти та депозити, розміщені в Банку міжнародних розрахунків, та облігації Банку міжнародних розрахунків та 15% (2005 рік – 11%) становлять купонні облігації Уряду США. 68% (2005 рік – 59%) у загальній сумі зобов'язань (за винятком векселів на користь МВФ зі сплати внеску в рахунок квоти) – це банкноти та монети в обігу, 15% (2005 рік – 17%) – кошти Державного казначейства України і 13% (2005 рік – 16%) – це кошти банків.

12 квітня 2007 року

м. Київ, Україна

АУДИТОРСЬКИЙ ВИСНОВОК

Членам Ради та Правління Національного банку України:

1. Ми провели аудит фінансової звітності Національного банку України («Національний банк»), що складається з балансу станом на 31 грудня 2006 року та звітів про фінансові результати, про рух грошових коштів та про власний капітал за 2006 фінансовий рік, в також основних принципів облікової політики та пояснювальних приміток.

Відповідальність керівництва за фінансову звітність

2. Керівництво несе відповідальність за підготовку та достовірне представлення цієї фінансової звітності відповідно до засад, викладених у Примітці 2. Ця відповідальність передбачає розробку, впровадження та забезпечення функціонування системи внутрішнього контролю, що стосується підготовки та достовірного представлення фінансової звітності, яка не містить суттєвих викривлень внаслідок шахрайства або помилок; вибір та застосування відповідної облікової політики, а також здійснення облікових оцінок, які є обґрунтованими за існуючих обставин.

Відповідальність аудиторів

3. Ми відповідаємо за надання висновку стосовно цієї фінансової звітності на підставі аудиту. Ми проводили аудит відповідно до Міжнародних стандартів аудиту. Ці Стандарти вимагають від нас дотримання вимог етики, а також планування та проведення аудиту для отримання достатньої впевненості стосовно відсутності у фінансовій звітності суттєвих викривлень.
4. Аудит передбачає проведення процедур для отримання аудиторських доказів стосовно сум та розкриття інформації у фінансовій звітності. Вибір процедур залежить від професійного судження аудитора, в тому числі від оцінки ризиків суттєвих викривлень у фінансовій звітності внаслідок шахрайства або помилок. При здійсненні оцінки ризиків аудитор розглядає систему внутрішнього контролю, що стосується підготовки та достовірного представлення організацією фінансової звітності, з метою розробки аудиторських процедур, доцільних за існуючих обставин, а не з метою надання висновку стосовно ефективності внутрішнього контролю організації. Аудит також включає оцінку відповідності застосування облікової політики та обґрунтованості облікових оцінок, здійснених керівництвом, а також оцінку загального представлення цієї фінансової звітності.
5. Ми вважаємо, що отримані нами аудиторські докази є достатніми та відповідними і надають підстави для аудиторського висновку.

Підстави для висновку із застереженням

6. Наш аудиторський висновок стосовно фінансової звітності за 2005 рік включав застереження стосовно можливості відшкодування внутрішнього державного боргу за кредитами, наданими Урядом в 1991 – 1993 роках у сумі 129 мільйонів гривень, внаслідок невизначеності щодо того, який орган державного управління може прийняти відповідальність за погашення цього боргу. У 2006 році під цю суму було створено резерв у повному обсязі, одночасно з формуванням резервів під інші суми відповідно до політики Національного банку щодо формування резервів під внутрішній державний борг, як описано в Примітці 10. На нашу думку, цей резерв відображає події, які відбулись до 2006 року. Таким чином, цей резерв повинен був створюватися у 2005 році, що призвело б до зменшення вхідного залишку власного капіталу станом на 1 січня 2006 року та прибутку до розподілу за 2005 фінансовий рік на 129 мільйонів гривень, та, відповідно, збільшення прибутку до розподілу за 2006 фінансовий рік на 129 мільйонів гривень. Це питання не впливає на суму власного капіталу станом на 31 грудня 2006 року.

Висновок із застереженням

7. На нашу думку, за винятком впливу на фінансову звітність питання, викладеного у параграфі 6 вище, ця фінансова звітність була підготовлена, в усіх суттєвих аспектах, для відображення фінансового стану Національного банку за 31 грудня 2006 року та результатів його діяльності і руху грошових коштів за 2006 фінансовий рік відповідно до облікової політики, описаної у Примітці 2 до фінансової звітності.

Пояснювальний параграф

8. Не вносячи подальших застережень до нашого висновку, ми хотіли б привернути увагу до Примітки 2 до фінансової звітності. Національний банк застосовує окремі правила бухгалтерського обліку до деяких статей фінансової звітності з метою дотримання вимог чинного законодавства України. Ці правила обліку відрізняються від тих, які повинні були б застосовуватись відповідно до вимог Міжнародних стандартів фінансової звітності (МСФЗ). Основні відмінності між обліковою політикою, що застосовується Національним банком, та МСФЗ, описані у Примітці 2.

LLC PricewaterhouseCoopers (Audit)

м. Київ, Україна
12 квітня 2007 р.

Аудитор
Сертифікат аудитора, виданий Національним банком України №0000025

Л.С.Пахуча

Розділ 4

ТАБЛИЧНІ МАТЕРІАЛИ

**ОСНОВНІ ПОКАЗНИКИ ЕКОНОМІЧНОГО ТА СОЦІАЛЬНОГО
СТАНУ УКРАЇНИ**

Показники	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998
Валовий внутрішній продукт	0.3	5	148	1204	5452	81519	93365	102593
Темпи зростання/зниження до попереднього року у порівнянних цінах, %	91.3	90.1	85.8	77.1	87.8	90.0	97.0	98.1
Обсяг промислової продукції	0.33	6	177	1310	5882	73321	75061	82889
Темпи зростання/зниження до попереднього року у порівнянних цінах, %	95.2	93.6	92.0	72.7	88.0	94.9	99.7	99.0
Обсяг продукції сільського господарства	0.1	1.4	58	363	1698	26746	30032	32758
Темпи зростання/зниження до попереднього року у порівнянних цінах, %	86.8	91.7	101.5	83.5	96.4	90.5	98.2	90.4
Інвестиції в основний капітал	0.05	0.9	29	228	938	12557	12401	13958
Темпи зростання/зниження до попереднього року у порівнянних цінах, %	92.9	63.1	89.6	77.5	71.5	78.0	91.2	106.1
Роздрібний товарооборот	0.1	1.5	44	337	1196	17344	18933	19317
Темпи зростання/зниження до попереднього року у порівнянних цінах, %	90.3	82.0	65.0	86.4	86.1	94.9	100.2	93.4
Платні послуги населенню	0.02	0.1	4	56	370	7635	9279	9845
Темпи зростання/зниження до попереднього року у порівнянних цінах, %	73.4	78.0	77.1	96.7	67.7	85.8	94.9	96.2
Прибуток	0.1	3	93	515	1881	14418	13868	3419
Темпи зростання/зниження до попереднього року у фактичних цінах, %	2.1 р.	23.2 р.	36.5 р.	5.5 р.	4 р.	76.7	96.2	24.7
Питома вага збиткових підприємств, %	...	9.5	8.3	11.4	22.2	43.0	45.0	54.5
Індекс споживчих цін, % грудень до грудня попереднього року	3.9 р.	21.0 р.	102.6 р.	5.0 р.	2.8 р.	139.7	110.1	120.0
Індекс цін виробників промислової продукції, % грудень до грудня попереднього року	2.6 р.	42.3 р.	97.7 р.	8.7 р.	2.7 р.	117.3	105.0	135.3

(у фактичних цінах, із 1991 по 1995 рік – трлн. укр. крб., із 1996 року – млн. грн.)

1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	Показники
130442	170070	204190	225810	267344	345113	441452	537667	Валовий внутрішній продукт Темпи зростання/зниження до попереднього року у порівнянних цінах, %
99.8	105.9	109.2	105.2	109.6	112.1	102.7	107.1	
107537	160755	184276	202687	259502	×	×	×	Обсяг промислової продукції Темпи зростання/зниження до попереднього року у порівнянних цінах, %
104.0	113.2	114.2	107.0	115.8	112.5	103.1	106.2	
37683	54259	65218	65253	64780	83900	92536	94300	Обсяг продукції сільського господарства Темпи зростання/зниження до попереднього року у порівнянних цінах, %
93.1	109.8	110.2	101.2	89.0	119.7	99.9	100.4	
17552	23629	32573	37178	51011	75714	93096	125254	Інвестиції в основний капітал Темпи зростання до попереднього року у порівнянних цінах, %
100.4	114.4	120.8	108.9	131.3	128.0	101.9	119.0	
22151	28757	34417	39691	49993	67556	94332	129952	Роздрібний товарооборот Темпи зростання/зниження до попереднього року у порівнянних цінах, %
92.9	108.1	113.7	115.0	120.5	121.9	123.4	126.4	
11625	26487 ²	37822	46400	56121	72933	90794	103812 ²	Платні послуги населенню Темпи зростання/зниження до попереднього року у порівнянних цінах, %
93.8 ³	...	142.8	122.7	120.9	130.0	124.5	127.2	
7427	13933 ⁴	18741	14641	19643	44578	64371	70237	Прибуток Темпи зростання/зниження до попереднього року у фактичних цінах, %
2.2 р.	187.6	134.5	78.1	134.2	2.3 р.	144.4	114.3	
55.7	37.7	38.2	38.8	37.2	34.8	34.2	30.9	Питома вага збиткових підприємств, %
119.2	125.8	106.1	99.4	108.2	112.3	110.3	111.6	Індекс споживчих цін, % грудень до грудня попереднього року
115.7	120.8	100.9	105.7	111.1	124.1	109.5	114.1	Індекс цін виробників промислової продукції, % грудень до грудня попереднього року

¹ Із 2000 року – обсяг вироблених послуг.² Із 2006 року – обсяг реалізованих послуг.³ Темпи зниження у порівнянних цінах.⁴ Із 2000 року – фінансовий результат від звичайної діяльності до оподаткування.

Показники	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998
Середньомісячна номінальна заробітна плата працівників, тис. укр. крб.	0.5	6.5	162.8	1427.7	7342.0	125.84 ¹	143.13	153.49
Темпи зростання у % до попереднього року	...	13.6 р.	25.0 р.	8.8 р.	5.2 р.	171.4	113.7	107.2
грудень до грудня попереднього року	...	...	...	4.2 р.	3.7 р.	121.8	108.9	105.6
Індекси реальної середньомісячної заробітної плати працівників								
Темпи зростання/зниження у % до попереднього року	...	...	...	...	110.6	96.6	96.6	96.2
грудень до грудня попереднього року	...	61.3	48.5	85.4	128.1	86.2	97.6	87.1
Грошові доходи населення	0.2	2	63	539	2650	40311	50069	54379
Темпи зростання до попереднього року у фактичних цінах, %	1.9 р.	11.6 р.	26.5 р.	8.6 р.	4.9 р.	152.1	124.2	108.6
Грошові витрати та заощадження населення	0.19	2	51	475	2478	38961	47933	53376
Темпи зростання до попереднього року у фактичних цінах, %	1.8 р.	9.9 р.	27.0 р.	9.3 р.	5.2 р.	157.2	123.0	111.4
Рівень безробіття (на кінець періоду), %	...	0.03	0.25	0.3	0.29	1.27	2.33	3.69
Чисельність незайнятого населення, що знаходиться на обліку Державного центру зайнятості, тис. чол.	...	618.4	557.5	569.2	640.1	982.6	1455.1	2036.7
Чисельність громадян, зарєєстрованих як безробітні, тис. чол.	...	128.0	180.9	216.0	257.7	558.5	1027.8	1588.8
Розмір мінімальної заробітної плати населення, на кінець періоду, укр. крб.	...	967	13642	60000	60000	15.0 ¹	15.0	55.0
Величина прожиткового мінімуму в середньому за місяць на одну особу, укр. крб. ⁴	—	—	359	2258.7	6809.5	95.03 ¹	76.10	84.99

Продовження

1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	Показники
177.52	230.13	311.08	376.38	462.27	589.62	806.19	1041.44	Середньомісячна номінальна заробітна плата працівників, грн.
115.7	129.6	135.2	121.0	122.8	127.5	136.7	129.2	Темпи зростання у % до попереднього року
124.3	135.4	127.7	117.0	124.4	127.7	144.9	125.2	грудень до грудня попереднього року
91.1	99.1	119.3	118.2	115.2	123.8	120.3	118.3	Індекси реальної середньомісячної заробітної плати працівників
103.4	103.6	120.4	115.6	113.8	120.8	131.5	111.7	Темпи зростання/зниження у % до попереднього року
								грудень до грудня попереднього року
61865	86911	109391	185073 ²	215672	274241	381404	479309	Грошові доходи населення
113.8	140.5	125.9	117.1	116.5	127.2	139.1	125.7	Темпи зростання до попереднього року у фактичних цінах, %
59518	83777	102835	185073 ³	215672	274241	381404	479309	Грошові витрати та заощадження населення
111.5	140.8	122.7	117.1	116.5	127.2	139.1	125.7	Темпи зростання до попереднього року у фактичних цінах, %
4.30	4.22	3.68	3.7	3.5	3.5	3.1	2.8	Рівень безробіття (на кінець періоду), %
2475.9	2744.1	2760.2	2799.2	2835.2	2900.6	2887.7	2700.4	Чисельність незайнятого населення, що знаходиться на обліку Державного центру зайнятості, тис. чол.
2056.3	2272.1	2229.4	2236.9	2258.7	2251.4	2203.9	1997.6	Чисельність громадян, зареєстрованих як безробітні, тис. чол.
74.0	118.0	118.0	165.0	205.0	237.0	310.0	400.0	Розмір мінімальної заробітної плати населення, на кінець періоду, грн.
128.17	156.42	315.15	317.73	334.35	385.9	453.95	...	Величина прожиткового мінімуму в середньому за місяць на одну особу, грн. ⁴

¹ Із 1996 року – у гривнях.² Із 2002 року – доходи населення.³ Із 2002 року – витрати населення.⁴ За 1993–2000 роки – величина вартості межі малозабезпеченості для непрацездатного населення, із 1997 по 2000 рік – з урахуванням житлових субсидій.

Показники	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998
Експорт товарів та послуг, млн. доларів США	...	8045	7817	16641	17090	20346	20355	17621
Темпи зростання/зниження до попереднього року, %	...	...	97.2	2.1 p.	102.6	119.1	100.0	86.6
Імпорт товарів та послуг, млн. доларів США	...	7099	9533	18007	18280	21468	21891	18828
Темпи зростання/зниження до попереднього року, %	...	...	134.3	1.9 p.	101.5	117.4	102.0	86.0
Валовий зовнішній борг, млн. доларів США ³	—	—	—	—	—	—	—	—
Коефіцієнт обслуговування довгострокового зовнішнього боргу, % ⁴	—	—	—	11.2	8.0	6.6	7.3	12.5
Міжнародні резерви, в місяцях імпорту	—	—	—	0.4	0.6	1.1	1.5	0.6
у % до ВВП:								
Доходи Зведеного бюджету	...	24.4	33.5	43.5	38.0	37.1	30.1	28.2
Видатки Зведеного бюджету	...	38.1	38.6	52.4	44.6	41.9	36.8	30.4
Дефіцит Зведеного бюджету	—	13.8	5.1	8.9	6.6	4.9	6.6	2.2
Сальдо поточного рахунку платіжного балансу	—	—	—	-2.4	-3.2	-2.7	-2.7	-3.0
Валовий зовнішній борг	—	—	—	—	—	—	—	—
Державний зовнішній борг ³	—	—	—	—	—	—	—	—
Експорт товарів та послуг	—	—	—	—	—	—	—	—
Імпорт товарів та послуг	—	—	—	—	—	—	—	—

Закінчення

1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	Показники
16332 ¹	19248 ²	21086	23351	28953	41291	44378	50239	Експорт товарів та послуг, млн. доларів США
92.7	117.9	109.5	110.7	124.0	142.6	107.5	113.2	Темпи зростання/зниження до попереднього року, %
15237	17947	20473	21494	27665	36313	43707	53307	Імпорт товарів та послуг, млн. доларів США
80.9	117.8	114.1	105.0	128.7	131.3	120.4	122.0	Темпи зростання/зниження до попереднього року, %
20500	19100	20400	21645	23811	30647	39619	54286	Валовий зовнішній борг, млн. доларів США ³
16.0 ¹	14.5 ²	14.6	12.0	11.8	10.7	14.7	17.3	Коефіцієнт обслуговування довгострокового зовнішнього боргу, % ⁴
0.7	0.9	1.7	1.9	2.3	2.6	4.4	4.4	Міжнародні резерви, в місяцях імпорту
у % до ВВП:								
25.2	28.9	26.9	27.4	28.2	26.5	30.4	32.0	Доходи Зведеного бюджету
26.7	28.3	27.2	26.7	28.4	29.4	32.1	32.6	Видатки Зведеного бюджету
1.5	0.6 ⁵	0.3	0.7 ⁵	0.2	3.2	1.8	0.7	Дефіцит Зведеного бюджету
3.0 ¹	3.9 ²	3.7	7.5	5.8	10.6	2.9	-1.5	Сальдо поточного рахунку платіжного балансу
66.2	61.1	53.6	51.1	47.5	47.2	45.8	51.2	Валовий зовнішній борг
40.4	33.3	26.7	—	21.3	19.3	14.9	12.4	Державний зовнішній борг ³
53.1	62.4	55.4	55.1	57.8	63.6	51.3	47.3	Експорт товарів та послуг
49.5	57.4	53.8	50.7	55.2	56.0	50.6	50.2	Імпорт товарів та послуг

¹ Без урахування взаєморозрахунків з Росією, пов'язаних з розподілом Чорноморського флоту.² Без урахування вартості товарів, переданих Росії в рахунок погашення боргових зобов'язань перед ВАТ "Газпром".³ За методологією МВФ.⁴ Витрати на обслуговування зовнішнього боргу (за графіком) відносно обсягів експорту товарів та послуг.⁵ Профіцит.

За даними Держкомстату України, за винятком даних з експорту-імпорту товарів та послуг, сальдо поточного рахунку платіжного балансу, коефіцієнта обслуговування зовнішнього боргу, валових міжнародних резервів, які з 1994 року розраховані Національним банком України, та даних з чисельності незайнятого населення, безробіття, соціальних гарантій, розрахованих Державним центром зайнятості Міністерства праці та соціальної політики України та даних з державного зовнішнього боргу, розрахованих Міністерством фінансів України.

НАЯВНА ГРОШОВА МАСА В ОБІГУ УКРАЇНИ ТА ЇЇ РОЗМІЩЕННЯ в 1991—1997 роках

(на кінець періоду, млн. грн.)

Показники	1991*	1992	1993	1994	1995	1996	1997
Наявна грошова маса в обігу							
Готівка	0.3	5	128	793	2623	4041	6132
Гроші поза банками (M0)	0.3	5	128	793	2623	4041	6132
Кошти на розрахункових і поточних рахунках у національній валюті	1.4	16	206	1067	2059	2275	2918
Грошова маса (M1)	1.7	21	334	1860	4682	6315	9050
Строкові кошти в національній валюті та валютні кошти	0.7	4	148	1356	2164	2708	3398
Грошова маса (M2)	2.4	25	482	3216	6846	9023	12448
Кошти клієнтів у довірчому управлінні	—	—	—	—	84	341	93
Грошова маса (M3)	—	—	—	—	6930	9364	12541
Розміщення грошової маси							
Кошти підприємств та організацій	0.8	15	223	1173	2117	2257	2946
у тому числі:							
строкові кошти	0.1	2	40	207	327	322	522
кошти до запитання	0.7	13	183	966	1789	1868	2309
інші	—	—	—	—	—	67	115
Кошти домашніх господарств	1.5	8	159	1021	3153	5049	7830
із них заощадження	1.2	3	31	228	529	1008	1698
у тому числі:							
строкові кошти	0.5	1	8	127	260	601	1088
кошти до запитання	0.7	2	23	101	269	407	609
Валютні заощадження	—	2	99	1021	1577	1718	1672
Кошти клієнтів у довірчому управлінні	—	—	—	—	84	341	93
у тому числі:							
юридичних осіб	—	—	—	—	83	337	85
фізичних осіб	—	—	—	—	1	4	8
Довідково							
Грошова база	0.4	6	269	1523	3538	4882	7058

*Розрахунки МВФ.

Закінчення
(до попереднього року)

Показники	1992	1993 рази	1994	1995	1996 відсотки	1997
Наявна грошова маса в обігу						
Готівка	16	26	6	331	154	152
Гроші поза банками (M0)	16	26	6	331	154	152
Кошти на розрахункових і поточних рахунках у національній валюті	11	13	5	193	110	128
Грошова маса (M1)	12	16	6	252	135	143
Строкові кошти в національній валюті та валютні кошти	7	33	9	160	125	125
Грошова маса (M2)	11	19	7	213	132	138
Кошти клієнтів у довірчому управлінні	—	—	—	—	406	27
Грошова маса (M3)	—	—	—	—	135	134
Розміщення грошової маси						
Кошти підприємств та організацій	19	14	5	180	107	131
у тому числі:						
строкові кошти	17	17	5	158	98	162
кошти до запитання	19	14	5	185	104	124
інші	—	—	—	—	—	171
Кошти домашніх господарств	5	21	6	309	160	155
із них заощадження	2	12	7	232	191	168
у тому числі:						
строкові кошти	1.2	13	16	204	231	181
кошти до запитання	3	12	4	267	151	150
Валютні заощадження	—	46	10	154	109	97
Кошти клієнтів у довірчому управлінні	—	—	—	—	406	27
у тому числі:						
юридичних осіб	—	—	—	—	406	25
фізичних осіб	—	—	—	—	667	207
Довідково						
Грошова база	14	45	6	232	138	145

НАЯВНА ГРОШОВА МАСА В ОБІГУ УКРАЇНИ ТА ЇЇ РОЗМІЩЕННЯ в 1998—2002 роках

(на кінець періоду, млн. грн.)

Показники	1998	1999	2000	2001	2002
Наявна грошова маса в обігу					
Готівка	7158	9583	12799	19465	26434
Гроші поза банками (M0)	7158	9583	12799	19465	26434
Кошти на поточних рахунках у національній валюті	3174	4511	7963	10331	13847
Грошова маса (M1)	10331	14094	20762	29796	40281
Строкові кошти в національній валюті та валютні кошти	5100	7620	10782	15390	24040
Грошова маса (M2)	15432	21714	31544	45186	64321
Кошти клієнтів у довірчому управлінні та цінні папери власного боргу банків	274	355	709	569	548
Грошова маса (M3)	15705	22070	32252	45755	64870
Розміщення грошової маси					
Кошти суб'єктів господарювання	5213	7869	12020	14456	18623
у тому числі:					
строкові кошти:	1039	1534	2700	4051	5501
у національній валюті	600	850	1315	2540	3681
в іноземній валюті	439	685	1385	1511	1820
кошти до запитання:	4146	6314	9314	10400	13120
у національній валюті	2593	3767	6753	8292	10356
в іноземній валюті	1553	2546	2561	2108	2764
кошти у довірчому управлінні:	28	21	6	5	3
у національній валюті	23	19	6	5	3
в іноземній валюті	5	3	0	0	0
Кошти фізичних осіб	10276	13903	19590	30822	45771
з них заощадження	3119	4319	6791	11357	19337
у тому числі:					
строкові кошти:	2255	3032	4661	8175	14301
у національній валюті	1243	1423	2222	4458	8076
в іноземній валюті	1012	1608	2439	3717	6226
кошти до запитання:	834	1251	2070	3094	4966
у національній валюті	581	744	1210	2039	3492
в іноземній валюті	253	507	860	1055	1475
кошти у довірчому управлінні:	30	37	60	88	70
у національній валюті	30	36	60	88	70
в іноземній валюті	—	0	0	0	0
Цінні папери власного боргу банків	216	298	642	477	475
у тому числі:					
у національній валюті	138	110	386	295	282
в іноземній валюті	78	188	257	181	194
Довідково					
Грошова база	8625	11988	16780	23055	30808
Мультиплікатор	1.82	1.84	1.92	1.98	2.11
Швидкість обертання грошової маси	7.26	6.91	6.26	5.24	4.08

Продовження

(у % до попереднього року)

Показники	1998	1999	2000	2001	2002
<i>Наявна грошова маса в обігу</i>					
Готівка	117	134	134	152	136
Гроші поза банками (M0)	117	134	134	152	136
Кошти на поточних рахунках у національній валюті	109	142	176	130	134
Грошова маса (M1)	114	136	147	144	135
Строкові кошти в національній валюті та валютні кошти	150	149	140	143	156
Грошова маса (M2)	124	141	145	143	142
Кошти клієнтів у довірчому управлінні та цінні папери власного боргу банків	294	130	196	80	97
Грошова маса (M3)	125	141	145	142	142
<i>Розміщення грошової маси</i>					
Кошти суб'єктів господарювання	133	151	153	120	129
у тому числі:					
<i>строкові кошти:</i>	109	148	175	150	136
у національній валюті	191	142	153	194	145
в іноземній валюті	140	156	202	109	120
<i>кошти до запитання:</i>	139	152	147	112	126
у національній валюті	112	145	179	123	125
в іноземній валюті	231	164	101	82	131
<i>кошти у довірчому управлінні:</i>	33	75	28	80	66
у національній валюті	27	83	32	81	66
в іноземній валюті	—	60	3	0	—
Кошти фізичних осіб	121	135	140	158	148
з них заощадження	131	138	154	168	170
у тому числі:					
<i>строкові кошти:</i>	140	134	150	176	175
у національній валюті	114	114	151	204	181
в іноземній валюті	195	159	150	152	167
<i>кошти до запитання:</i>	108	150	163	150	160
у національній валюті	95	128	159	170	171
в іноземній валюті	153	200	169	123	140
<i>кошти у довірчому управлінні:</i>	356	123	165	145	80
у національній валюті	375	120	165	145	80
в іноземній валюті	—	355	119	0	—
Цінні папери власного боргу банків	—	138	212	74	100
у тому числі:					
у національній валюті	—	80	348	76	96
в іноземній валюті	—	241	132	70	108
Довідково					
Грошова база	122	139	140	137	134
Мультиплікатор	102	101	104	104	123
Швидкість обертання грошової маси	85	95	91	83	77

Закінчення

(питома вага в загальній сумі грошової маси, %)

Показники	1998	1999	2000	2001	2002
Наявна грошова маса в обігу					
Готівка	46	43	40	43	41
Гроші поза банками (M0)	46	43	40	43	41
Кошти на поточних рахунках у національній валюті	20	20	25	23	21
Грошова маса (M1)	66	64	65	65	62
Строкові кошти в національній валюті та валютні кошти	32	35	33	33	37
Грошова маса (M2)	98	98	98	99	99
Кошти клієнтів у довірчому управлінні та цінні папери власного боргу банків	2	2	2	1	1
Грошова маса (M3)	100	100	100	100	100
Розміщення грошової маси					
Кошти суб'єктів господарювання	33	36	37	32	29
у тому числі:					
строкові кошти:	7	7	8	9	8
у національній валюті	4	4	4	6	6
в іноземній валюті	3	3	4	3	3
кошти до запитання:	26	29	29	23	20
у національній валюті	17	17	21	18	16
в іноземній валюті	10	12	8	5	4
кошти у довірчому управлінні:	—	—	—	—	—
у національній валюті	—	—	—	—	—
в іноземній валюті	—	—	—	—	—
Кошти фізичних осіб	65	63	61	67	70
з них заощадження	20	20	21	25	30
у тому числі:					
строкові кошти:	14	14	14	18	22
у національній валюті	8	6	7	10	12
в іноземній валюті	6	7	8	8	10
кошти до запитання:	5	6	6	7	8
у національній валюті	4	3	4	4	5
в іноземній валюті	2	2	3	2	2
кошти у довірчому управлінні:	—	—	—	—	—
у національній валюті	—	—	—	—	—
в іноземній валюті	—	—	—	—	—
Цінні папери власного боргу банків	1	1	2	1	1
у тому числі:					
у національній валюті	1	—	1	1	—
в іноземній валюті	—	1	1	—	—

НАЯВНА ГРОШОВА МАСА В ОБІГУ УКРАЇНИ ТА ЇЇ РОЗМІЩЕННЯ в 2003—2006 роках

(на кінець періоду, млн. грн.)

Показники	2003	2004	2005	2006
Наявна грошова маса в обігу				
Готівка	33119	42345	60231	74984
Гроші поза банками (M0)	33119	42345	60231	74984
Переказні кошти				
у національній валюті	18421	24745	38341	48292
Грошова маса (M1)	51541	67090	98573	123276
Переказні кошти				
в іноземній валюті та інші кошти	43315	58393	94573	136138
Грошова маса (M2)	94855	125483	193145	259413
Цінні папери власного боргу банків	188	317	925	1650
Грошова маса (M3)	95043	125801	194071	261063
Розміщення грошової маси				
Кошти суб'єктів господарювання	29307	41487	59623	77545
переказні:	16090	23822	31017	37145
у національній валюті	13168	18705	24249	29604
в іноземній валюті	2921	5116	6769	7542
інші:	13217	17665	28606	40400
у національній валюті	9920	11974	20783	26664
в іноземній валюті	3298	5691	7823	13736
Кошти фізичних осіб	65548	83996	133522	181868
з них заощадження:	32429	41652	73291	106885
переказні:	7222	7951	17267	24186
у національній валюті	5253	6040	14092	18688
в іноземній валюті	1969	1911	3175	5498
інші:	25207	33701	56023	82698
у національній валюті	13655	16116	28173	39319
в іноземній валюті	11552	17585	27851	43380
Цінні папери власного боргу банків	188	317	925	1650
у національній валюті	142	225	766	1402
в іноземній валюті	46	93	160	248
Довідково				
Грошова база	40089	53763	82760	97214
у тому числі:				
гроші поза банками (M0)	33119	42345	60231	74984
резервні кошти банків	6928	11378	22440	22061
інші кошти в НБУ	42	40	89	170
Грошова маса M3 за видами валют:				
у національній валюті	75258	95405	148294	190660
в іноземній валюті	19786	30396	45777	70404
Мультиплікатор	2.37	2.34	2.34	2.69
Швидкість обертання грошової маси	3.34	3.13	2.76	2.36

Продовження

(у % до попереднього року)

Показники	2003	2004	2005	2006
Наявна грошова маса в обігу				
Готівка	125.3	127.9	142.2	124.5
Гроші поза банками (M0)	125.3	127.9	142.2	124.5
Переказні кошти у національній валюті	146.8	134.3	154.9	126.0
Грошова маса (M1)	132.2	130.2	146.9	125.1
Переказні кошти в іноземній валюті та інші кошти	170.5	134.8	162.0	144.0
Грошова маса (M2)	147.3	132.3	153.9	134.3
Цінні папери власного боргу банків	39.6	168.7	291.7	178.3
Грошова маса (M3)	146.5	132.4	154.3	134.5
Розміщення грошової маси				
Кошти суб'єктів господарювання	157.4	141.6	143.7	130.1
переказні:	139.0	148.1	130.2	119.8
у національній валюті	145.4	142.0	129.6	122.1
в іноземній валюті	116.0	175.1	132.3	111.4
інші:	187.6	133.7	161.9	141.2
у національній валюті	199.1	120.7	173.6	128.3
в іноземній валюті	159.7	172.6	137.5	175.6
Кошти фізичних осіб	143.2	128.1	159.0	136.2
з них заощадження:	167.7	128.4	176.0	145.8
переказні:	145.4	110.1	217.2	140.1
у національній валюті	150.5	115.0	233.3	132.6
в іноземній валюті	133.5	97.1	166.2	173.2
інші:	175.4	133.7	166.2	147.6
у національній валюті	167.6	118.0	174.8	139.6
в іноземній валюті	185.5	152.2	158.4	155.8
Цінні папери власного боргу банків	39.6	168.7	291.7	178.3
у національній валюті	50.5	157.9	341.0	183.1
в іноземній валюті	23.7	202.0	172.2	155.7
Довідково				
Грошова база	130.1	134.1	153.9	117.5
у тому числі:				
гроші поза банками (M0)	125.3	127.9	142.2	124.5
резервні кошти банків	159.7	164.2	197.2	98.3
інші кошти в НБУ	117.5	96.5	219.6	191.2
Грошова маса M3 за видами валют:				
у національній валюті	143.6	126.8	155.4	128.6
в іноземній валюті	158.6	153.6	150.6	153.8
Мультиплікатор	112.3	98.7	100.2	114.7
Швидкість обертання грошової маси	81.9	93.4	83.2	90.1

Закінчення

(питома вага в загальній сумі грошової маси, %)

Показники	2003	2004	2005	2006
Наявна грошова маса в обігу				
Готівка	34.8	33.7	31.0	28.7
Гроші поза банками (M0)	34.8	33.7	31.0	28.7
Переказні кошти у національній валюті	19.4	19.7	19.8	18.5
Грошова маса (M1)	54.2	53.3	50.8	47.2
Переказні кошти в іноземній валюті та інші кошти	45.6	46.4	48.7	52.1
Грошова маса (M2)	99.8	99.7	99.5	99.4
Цінні папери власного боргу банків	0.2	0.3	0.5	0.6
Грошова маса (M3)	100.0	100.0	100.0	100.0
Розміщення грошової маси				
Кошти суб'єктів господарювання	30.8	33.0	30.7	29.7
переказні:	16.9	18.9	16.0	14.2
у національній валюті	13.9	14.9	12.5	11.3
в іноземній валюті	3.1	4.1	3.5	2.9
інші:	13.9	14.0	14.7	15.5
у національній валюті	10.4	9.5	10.7	10.2
в іноземній валюті	3.5	4.5	4.0	5.3
Кошти фізичних осіб	69.0	66.8	68.8	69.7
з них заощадження:	34.1	33.1	37.8	40.9
переказні:	7.6	6.3	8.9	9.3
у національній валюті	5.5	4.8	7.3	7.2
в іноземній валюті	2.1	1.5	1.6	2.1
інші:	26.5	26.8	28.9	31.7
у національній валюті	14.4	12.8	14.5	15.1
в іноземній валюті	12.2	14.0	14.4	16.6
Цінні папери власного боргу банків	0.2	0.3	0.5	0.6
у національній валюті	0.1	0.2	0.4	0.5
в іноземній валюті	0.0	0.1	0.1	0.1

НАЯВНА ГРОШОВА МАСА В ОБІГУ УКРАЇНИ ТА ЇЇ РОЗМІЩЕННЯ В 2006 році

(на кінець періоду, млн. грн.)

Показники	I квар- тал	I пів- річчя	9 мі- сяців	рік	Темпи зростання до початку року, %			
					I квар- тал	I пів- річчя	9 міся- ців	рік
Наявна грошова маса в обігу								
Готівка	58640	64298	68611	74984	97.4	106.8	113.9	124.5
Гроші поза банками (M0)	58640	64298	68611	74984	97.4	106.8	113.9	124.5
Переказні кошти у національній валюті	37537	40428	44360	48292	97.9	105.4	115.7	126.0
Грошова маса (M1)	96176	104726	112972	123276	97.6	106.2	114.6	125.1
Переказні кошти в іноземній валюті та інші кошти	98245	108425	120440	136138	103.9	114.6	127.4	144.0
Грошова маса (M2)	194422	213151	233412	259413	100.7	110.4	120.8	134.3
Цінні папери власного боргу банків	882	986	1359	1650	95.4	106.5	146.8	178.3
Грошова маса (M3)	195304	214136	234770	261063	100.6	110.3	121.0	134.5
Розміщення грошової маси								
Кошти суб'єктів господарювання	58274	64530	72354	77545	97.7	108.2	121.4	130.1
переказні:	30996	33303	36499	37145	99.9	107.4	117.7	119.8
у національній валюті	23533	25006	27419	29604	97.0	103.1	113.1	122.1
в іноземній валюті	7462	8296	9080	7542	110.2	122.6	134.1	111.4
інші:	27279	31227	35855	40400	95.4	109.2	125.3	141.2
у національній валюті	18192	19458	22281	26664	87.5	93.6	107.2	128.3
в іноземній валюті	9087	11769	13574	13736	116.2	150.4	173.5	175.6
Кошти фізичних осіб	136147	148621	161057	181868	102.0	111.3	120.6	136.2
з них заощадження:	77507	84323	92446	106885	105.8	115.1	126.1	145.8
переказні:	17633	19690	21692	24186	102.1	114.0	125.6	140.1
у національній валюті	14003	15422	16941	18688	99.4	109.4	120.2	132.6
в іноземній валюті	3630	4269	4751	5498	114.3	134.5	149.6	173.2
інші:	59874	64632	70754	82698	106.9	115.4	126.3	147.6
у національній валюті	28843	30477	32715	39319	102.4	108.2	116.1	139.6
в іноземній валюті	31031	34156	38038	43380	111.4	122.6	136.6	155.8
Цінні папери власного боргу банків	882	986	1359	1650	95.4	106.5	146.8	178.3
у національній валюті	696	749	1087	1402	90.9	97.8	142.0	183.1
в іноземній валюті	186	237	271	248	116.6	148.5	170.1	155.7
Довідково								
Грошова база	75495	80188	84777	97214	91.2	96.9	102.4	117.5
у тому числі:								
гроші поза банками (M0)	58640	64298	68611	74984	97.4	106.8	113.9	124.5
резервні кошти банків	16763	15752	16017	22061	74.7	70.2	71.4	98.3
інші кошти в НБУ	92	138	149	170	103.4	155.3	168.0	191.2
Грошова маса M3 за видами валют:								
у національній валюті	143908	155409	169055	190660	97.0	104.8	114.0	128.6
в іноземній валюті	51396	58727	65715	70404	112.3	128.3	143.6	153.8
Мультиплікатор	2.59	2.67	2.77	2.69	110.4	113.9	118.1	114.7
Швидкість обертання грошової маси	1.91	2.02	2.18	2.36	72.9	77.1	83.2	90.1

**ПРОЦЕНТНА СТАВКА РЕФІНАНСУВАННЯ
БАНКІВ НАЦІОНАЛЬНИМ БАНКОМ УКРАЇНИ (за датами)**

Дата		Встановлена облікова ставка Національного банку України, %
1992	з 25.06	30.0
	з 16.11	80.0
1993	з 1.03	100.0
	з 1.05	240.0
1994	з 1.07	190.0
	з 1.08	175.0
	з 15.08	140.0
	з 25.10	300.0
	з 12.12	252.0
	з 10.03	204.0
1995	з 29.03	170.0
	з 7.04	150.0
	з 1.05	96.0
	з 7.06	75.0
	з 15.07	60.0
	з 21.08	70.0
	з 10.10	95.0
	з 01.12	110.0
	з 01.01	105.0
	з 4.03	98.0
1996	з 26.03	90.0
	з 1.04	85.0
	з 8.04	75.0
	з 25.04	70.0
	з 22.05	63.0
	з 7.06	50.0
	з 2.07	40.0
	з 10.01	35.0
	з 8.03	25.0
	з 26.05	21.0
1997	з 8.07	18.0
	з 5.08	16.0
	з 01.11	17.0
	з 15.11	25.0
	з 24.11	35.0
	з 6.02	44.0
	з 18.03	41.0
1998	з 21.05	45.0
	з 29.05	51.0
	з 7.07	82.0
	з 21.12	60.0
	з 5.04	57.0
	з 28.04	50.0
1999	з 24.05	45.0
	з 01.02	35.0
2000	з 24.03	32.0
	з 10.04	29.0
	з 15.08	27.0
	з 10.03	25.0
2001	з 7.04	21.0
	з 11.06	19.0
	з 9.08	17.0
	з 10.09	15.0
	з 10.12	12.5
	з 11.03	11.5
2002	з 04.04	10.0
	з 05.07	8.0
	з 05.12	7.0
	з 09.06	7.5
2004	з 07.10	8.0
	з 09.11	9.0
2005	з 10.08	9.5
2006	з 10.06	8.5

Примітка. Із 05.12.2002 р. по 09.06.2004 р. облікова ставка не змінювалася.

**ПРОЦЕНТНІ СТАВКИ РЕФІНАНСУВАННЯ БАНКІВ
НАЦІОНАЛЬНИМ БАНКОМ УКРАЇНИ В 1992–2001 роках**

(ставки в річному обчисленні, %)

Період	Облікова ставка НБУ*	Середньо-зважена ставка за всіма інструментами	кредитні аукціони	на тендері	у тому числі помбардні кредити	кредити овернайт	операції РЕПО	інші механізми
1992	80.0*	...	–	–	–	–	–	...
1993	240.0	68.5	–	–	–	–	–	68.5
1994	252.0	124.9	264.0	–	–	–	–	115.2
1995	110.0	82.1	83.0	–	110.0	–	–	60.4
1996	40.0	51.8	52.6	–	64.4	–	–	41.0
1997	35.0	25.2	21.7	–	31.4	–	21.8	19.7
1998	60.0	52.7	–	–	54.4	–	54.1	47.8
1999	45.0	44.0	–	–	61.1	–	59.7	33.0
2000	27.0	29.6	–	–	30.9	–	28.0	–
2001	12.5	20.2	–	16.5	–	20.4	22.0	21.0

* На кінець року.

**ПРОЦЕНТНІ СТАВКИ РЕФІНАНСУВАННЯ БАНКІВ
НАЦІОНАЛЬНИМ БАНКОМ УКРАЇНИ В 2002–2006 роках**

(ставки в річному обчисленні, %)

Період	Облікова ставка НБУ*	Середньо-зважена ставка за всіма інструментами	кредити, надані шляхом проведення тендера	кредити овернайт	операції РЕПО	у тому числі кредити, надані для підтримання довгострокової ліквідності банків	стабілізаційні кредити	операції своп	кредити рефінансування під заставу майнових прав на кошти банківського вкладу (депозиту), розміщеного в НБУ
2002	7.0	9.2	9.2	10.7	11.7	8.0	–	–	–
2003	7.0	8.0	8.3	8.0	8.0	7.0	–	–	–
2004	9.0	16.1	13.0	17.1	13.5	7.0	14.9	–	–
2005	9.5	14.7	12.9	14.9	12.0	–	15.0	–	–
2006	8.5	11.5	10.4	12.1	10.7	–	–	9.5	8.5
січень	9.5	13.0	–	13.0	–	–	–	–	–
лютий	9.5	13.0	12.0	13.0	–	–	–	–	–
березень	9.5	12.3	11.5	13.0	–	–	–	–	–
квітень	9.5	12.5	11.5	12.7	11.0	–	–	–	–
травень	9.5	12.2	11.5	13.0	11.0	–	–	–	–
з 10.06	8.5	–	–	–	–	–	–	–	–
червень	8.5	10.7	–	11.0	10.4	–	–	–	–
липень	8.5	10.0	10.0	10.1	–	–	–	–	–
серпень	8.5	9.9	9.8	10.0	–	–	–	–	8.5
вересень	8.5	9.8	9.8	9.8	–	–	–	–	–
жовтень	8.5	9.7	10.0	9.7	9.5	–	–	–	–
листопад	8.5	10.6	10.7	10.5	–	–	–	–	–
грудень	8.5	9.5	9.2	10.5	9.5	–	–	9.5	–

* На кінець періоду.

**РІВЕНЬ СПОЖИВЧИХ ЦІН, ЦІН ВИРОБНИКІВ ПРОМИСЛОВОЇ ПРОДУКЦІЇ,
ОБЛІКОВОЇ СТАВКИ НАЦІОНАЛЬНОГО БАНКУ УКРАЇНИ І ПРОЦЕНТНИХ СТАВОК БАНКІВ**

(у відсотках)

Період	Зміни рівня цін до попереднього місяця		Середньозважена процентна ставка в місячному обчисленні		
	споживчих	виробників промислової продукції	встановлена облікова ставка НБУ	за кредитами* банків	за депозитами* банків
2004					
січень	1.4	1.6	0.6	1.5	0.7
лютий	0.4	2.9	0.6	1.5	0.7
березень	0.4	2.2	0.6	1.4	0.7
квітень	0.7	3.3	0.6	1.5	0.7
травень	0.7	2.1	0.6	1.4	0.6
червень	0.7	1.5	0.6	1.4	0.8
липень	0.0	0.1	0.6	1.4	0.6
серпень	-0.1	1.6	0.6	1.4	0.5
вересень	1.3	1.9	0.6	1.4	0.6
жовтень	2.2	1.6	0.7	1.4	0.5
листопад	1.6	2.2	0.8	1.5	0.6
грудень	2.4	1.0	0.8	1.5	0.7
2005					
січень	1.7	0.2	0.8	1.5	0.8
лютий	1.0	2.7	0.8	1.4	0.8
березень	1.6	1.9	0.8	1.4	0.8
квітень	0.7	2.5	0.8	1.4	0.8
травень	0.6	1.6	0.8	1.3	0.7
червень	0.6	-0.8	0.8	1.3	0.6
липень	0.3	-1.6	0.8	1.3	0.7
серпень	0.0	0.7	0.8	1.3	0.7
вересень	0.4	1.9	0.8	1.3	0.6
жовтень	0.9	0.0	0.8	1.3	0.6
листопад	1.2	-0.1	0.8	1.3	0.7
грудень	0.9	0.3	0.8	1.4	0.7
2006					
січень	1.2	1.2	0.8	1.3	0.7
лютий	1.8	0.3	0.8	1.3	0.6
березень	-0.3	0.4	0.8	1.3	0.6
квітень	-0.4	1.4	0.8	1.3	0.6
травень	0.5	1.0	0.8	1.3	0.6
червень	0.1	0.7	0.7	1.3	0.6
липень	0.9	1.2	0.7	1.2	0.6
серпень	0.0	2.1	0.7	1.2	0.6
вересень	2.0	1.7	0.7	1.2	0.6
жовтень	2.6	2.2	0.7	1.2	0.7
листопад	1.8	0.7	0.7	1.2	0.6
грудень	0.9	0.5	0.7	1.3	0.7

*Процентні ставки банків наведено за кредитами й депозитами в національній валюті без міжбанківського ринку.

ПРОЦЕНТНІ СТАВКИ БАНКІВ УКРАЇНИ В НАЦІОНАЛЬНІЙ ВАЛЮТІ

(середньозважені ставки в річному обчисленні, %)

Період	Кредити												
	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003*	2004*	2005*
січень	76.6	310.2	205.3	110.5	63.6	43.8	55.3	56.2	37.4	29.7	18.6	17.8	18.1
лютий	88.2	383.4	198.8	110.9	62.6	48.7	58.4	49.4	35.6	29.4	17.6	18.0	16.8
березень	87.1	389.8	182.6	102.5	53.2	48.9	68.0	42.5	33.8	27.6	18.0	17.2	17.0
квітень	110.5	327.9	136.1	91.2	52.4	47.7	66.9	41.9	33.0	27.1	18.3	18.1	16.4
травень	144.3	299.4	117.0	85.7	53.7	47.1	54.5	39.8	31.7	26.1	17.9	17.4	15.9
червень	231.3	254.7	86.1	73.4	50.3	48.0	47.4	39.7	32.1	25.0	17.2	16.6	15.4
липень	223.3	192.5	78.8	66.2	47.0	53.0	46.5	39.0	31.1	24.9	18.2	17.0	15.2
серпень	204.4	151.3	73.6	63.6	42.2	57.4	50.7	35.6	31.7	24.0	18.2	17.1	15.2
вересень	224.2	141.6	78.5	63.2	41.6	63.8	54.3	39.7	30.6	23.5	17.2	17.0	15.4
жовтень	246.3	141.4	93.4	63.7	38.2	71.5	50.8	39.0	30.5	22.9	17.8	17.3	16.1
листопад	279.2	201.4	116.4	66.3	42.0	63.7	54.7	38.3	30.2	22.4	17.8	17.8	16.2
грудень	295.1	204.7	105.8	61.4	42.7	60.4	51.9	37.3	29.6	21.8	17.7	17.5	16.4
за рік	221.1	201.7	107.1	77.0	49.1	54.5	53.4	40.3	31.9	24.8	17.9	17.3	16.0

Період	Депозити												
	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
січень	62.1	224.0	158.8	56.8	23.7	19.6	22.8	21.4	11.7	10.1	6.8	8.2	9.9
лютий	84.9	284.8	129.4	45.1	22.5	18.4	21.3	16.7	9.3	9.2	6.8	8.2	10.0
березень	70.2	328.5	118.7	44.2	20.6	18.9	27.2	13.7	8.2	8.6	7.4	8.5	9.3
квітень	83.4	329.1	95.8	32.5	19.1	19.9	22.3	12.3	11.3	8.1	6.8	8.6	9.1
травень	107.6	276.2	68.1	35.8	19.3	19.8	18.5	11.9	8.6	7.8	6.8	7.7	8.3
червень	162.5	220.6	44.9	32.3	17.8	22.1	20.5	11.6	13.0	8.2	6.7	9.9	7.6
липень	225.8	179.7	36.7	25.4	17.9	22.7	15.9	11.3	11.3	7.9	6.3	7.5	8.7
серпень	170.1	140.2	30.4	27.4	13.5	23.1	20.1	10.1	14.2	7.6	6.7	6.5	8.3
вересень	186.5	126.8	30.6	26.4	14.8	27.2	17.4	17.9	10.4	7.6	6.7	6.8	7.7
жовтень	183.0	108.1	33.4	27.5	15.5	28.5	20.0	17.6	12.7	7.0	6.9	6.5	7.7
листопад	231.7	146.0	42.2	26.0	15.0	27.0	21.7	10.9	10.2	6.1	8.0	7.3	8.2
грудень	215.8	139.5	50.9	24.2	18.9	23.6	20.7	9.2	10.8	6.9	8.0	7.9	8.0
за рік	187.3	171.0	61.2	34.3	18.2	22.3	20.7	13.5	11.2	7.8	7.1	7.8	8.5

*Процентні ставки наведено без урахування операцій за овердрафтом.

ПРОЦЕНТНІ СТАВКИ БАНКІВ УКРАЇНИ В НАЦІОНАЛЬНІЙ ВАЛЮТІ У 2006 РОЦІ

(середньозважені ставки в річному обчисленні, %)

Період	Кредити		Депозити
	з урахуванням овердрафту	без урахування овердрафту	
січень	16.1	16.0	8.1
лютий	16.1	15.9	7.8
березень	16.0	15.8	7.3
квітень	15.9	15.7	7.8
травень	15.6	15.3	7.8
червень	15.7	15.5	7.2
липень	15.3	15.0	7.0
серпень	15.2	14.6	7.3
вересень	15.1	14.6	7.4
жовтень	14.9	14.3	7.9
листопад	14.9	14.4	7.4
грудень	15.4	15.1	7.9
за рік	15.4	15.1	7.6

ВИМОГИ НАЦІОНАЛЬНОГО БАНКУ УКРАЇНИ ЗА НАДАНИМИ КРЕДИТАМИ
(без урахування рефінансування банків)

(на кінець періоду, млн. грн.)

Період	Усього	у тому числі					
		усього	уряду у тому числі у національній валюті	в іноземній валюті	усього	суб'єктам господарювання у тому числі у національній валюті	в іноземній валюті
1991	1	1	1	–	–	–	–
1992	18	18	18	–	0	0	–
1993	130	129	129	–	1	1	–
1994	1416	1411	1411	–	5	5	–
1995	4393	4393	3144	1249	0	0	–
1996	5805	5804	3568	2236	1	1	–
1997	5851	5816	3568	2248	35	1	34
1998	7732	7625	3568	4057	107	4	103
1999	9908	9743	3568	6176	164	15	150
2000	10904	10726	3568	7158	178	20	159
2001	10725	10547	3568	6979	179	27	152
2002	10778	10591	3568	7023	187	34	153
2003	10780	10590	3568	7022	190	38	152
2004	10050	9849	3568	6281	201	50	151
2005	9504	9294	3568	5726	210	68	142
2006	9274	9042	3568	5474	233	91	142
У відсотках до попереднього року							
1992	34 р.	34 р.	34 р.	–	–	–	–
1993	7 р.	7 р.	7 р.	–	60 р.	60 р.	–
1994	11 р.	11 р.	11 р.	–	7 р.	7 р.	–
1995	310	311	223	–	2	2	–
1996	132	132	113	179	12 р.	12 р.	–
1997	101	100	100	101	29 р.	116	–
1998	132	131	100	180	305	310	304
1999	128	128	100	152	154	344	146
2000	110	110	100	116	102	134	99
2001	98	98	100	97	100	138	95
2002	100	100	100	101	104	125	101
2003	100	100	100	100	102	113	99
2004	93	93	100	89	106	131	99
2005	95	94	100	91	105	138	94
2006	98	97	100	96	111	133	100

**ВИМОГИ БАНКІВ ЗА КРЕДИТАМИ,
НАДАНИМИ В ЕКОНОМІКУ УКРАЇНИ (за видами валют та строками)**

(на кінець періоду, млн. грн.)

Період	валют			у тому числі за видами кредитів					
	Усього	у націо- нальній	в іно- земній	короткострокових			довгострокових		
				усього	у тому числі у націо- нальній валюті	в іно- земній валюті	усього	у націо- нальній валюті	в іно- земній валюті
1991	1	1	—	1	1	—	0	0	—
1992	27	24	3	26	23	3	1	1	—
1993	406	385	21	396	374	21	11	11	—
1994	1558	1199	359	1381	1022	359	176	176	—
1995	4078	3029	1049	3643	2664	980	434	365	69
1996	5452	4102	1350	4845	3653	1192	607	449	158
1997	7295	5195	2100	6522	4682	1840	773	513	260
1998	8873	5117	3756	7240	4438	2801	1633	679	954
1999	11787	5716	6071	9142	4714	4428	2645	1002	1643
2000	19574	10568	9006	16060	8903	7157	3514	1665	1848
2001	28373	15845	12528	22218	13034	9184	6156	2811	3344
2002	42035	24463	17572	30185	18689	11497	11849	5774	6076
2003	67835	39563	28272	37282	24737	12545	30553	14826	15727
2004	88579	51207	37372	40575	26864	13711	48003	24343	23660
2005	143418	81274	62144	54819	39474	15346	88599	41801	46798
2006	245226	123783	121443	86193	60101	26092	159033	63681	95351
У відсотках до попереднього року									
1992	28 р.	25 р.	—	30 р.	27 р.	—	10 р.	10 р.	—
1993	15 р.	16 р.	8 р.	15 р.	16 р.	8 р.	9 р.	9 р.	—
1994	4 р.	3 р.	17 р.	3 р.	3 р.	17 р.	16 р.	16 р.	—
1995	262	253	292	264	261	273	246	207	—
1996	134	135	129	133	137	122	140	123	228
1997	134	127	156	135	128	154	127	114	165
1998	122	99	179	111	95	152	211	132	366
1999	133	112	162	126	106	158	162	148	172
2000	162	179	147	172	183	160	129	160	111
2001	145	150	139	138	146	128	175	169	181
2002	148	154	140	136	143	125	192	205	182
2003	161	162	161	124	132	109	258	257	259
2004	131	129	132	109	109	109	157	164	150
2005	162	159	166	135	147	112	185	172	198
2006	171	152	195	157	152	170	179	152	204
Питома вага в загальному обсязі, %									
1992	100	90.6	9.4	95.4	86.1	9.3	4.6	4.6	—
1993	100	94.8	5.2	97.4	92.2	5.2	2.6	2.6	—
1994	100	77.0	23.0	88.7	65.6	23.0	11.3	11.3	—
1995	100	74.3	25.7	89.3	65.3	24.0	10.7	8.9	1.7
1996	100	75.2	24.8	88.9	67.0	21.9	11.1	8.2	2.9
1997	100	71.2	28.8	89.4	64.2	25.2	10.6	7.0	3.6
1998	100	57.7	42.3	81.6	50.0	31.6	18.4	7.7	10.8
1999	100	48.5	51.5	77.6	40.0	37.6	22.4	8.5	13.9
2000	100	53.5	46.5	82.1	45.1	37.0	17.9	8.4	9.5
2001	100	55.5	44.5	78.3	45.8	32.6	21.7	9.8	11.9
2002	100	58.0	42.0	71.7	44.3	27.3	28.3	13.7	14.6
2003	100	58.3	41.7	55.0	36.5	18.5	45.0	21.9	23.2
2004	100	57.8	42.2	45.8	30.3	15.5	54.2	27.5	26.7
2005	100	56.7	43.3	38.2	27.5	10.7	61.8	29.1	32.6
2006	100	50.5	49.5	35.1	24.5	10.6	64.9	26.0	38.9

**ОФІЦІЙНИЙ КУРС УКРАЇНСЬКОГО КАРБОВАНЦЯ ЩОДО ІНОЗЕМНИХ ВАЛЮТ,
ВСТАНОВЛЕНИЙ НАЦІОНАЛЬНИМ БАНКОМ УКРАЇНИ (середній за період)**

(укр. крб.)

Назви валют	1992	1993	1994	1995
I група				
1 австралійський долар	138	2872	23684	109268
1 австрійський шилінг	20	388	2851	14641
1 англійський фунт стерлінгів	346	6834	49356	232150
10 бельгійських франків	65	1467	9745	50017
1 німецька марка	135	2731	20250	102886
1 нідерландський гульден	120	2433	17886	91858
1 датська крона	35	691	5118	26336
100 італійських лір	16	287	1979	9057
1 канадський долар	168	3479	23158	107551
1 норвезька крона	33	633	4601	23271
1 долар США	208	4539	31700	147463
1 фінська марка	44	793	6378	33854
1 французький франк	40	795	5852	29564
1 шведська крона	35	571	4197	20777
1 швейцарський франк	150	3096	23833	124999
10 японських ен	17	420	3145	15663
1 ЕКЮ	267	5270	38487	192790
10 іспанських песет	20	347	2413	11853
10 грецьких драхм	8	158	1318	6352
1 ірландський фунт	345	6571	48477	236271
1 ісландська крона	3	53	460	2279
10 португальських ескудо	15	275	1960	9828
1 СПЗ	—	5259	45929	223233
II група				
100 російських рублів	—	456	1257	3244
1 азербайджанський манат	—	—	39	34
1000 білоруських рублів	—	—	3903	12745
1 вірменський драм	—	—	215	363
1 естонська крона	15	341	2531	12861
1 казахстанський тенге	—	—	834	2390
1 киргизький сом	—	—	2980	13689
1 латвійський лат	—	5657	57384	277690
1 литовський літ	—	863	7924	36828
1 молдавський лей	—	—	7635	32850
1 туркменський манат	—	—	4124	5360
1 узбецький сум	—	—	1208	5040
1 грузинський ларі	—	—	—	—

**ОФІЦІЙНИЙ КУРС ГРИВНІ ЩОДО ІНОЗЕМНИХ ВАЛЮТ,
ВСТАНОВЛЕНИЙ НАЦІОНАЛЬНИМ БАНКОМ УКРАЇНИ (середній за період)**

(грн.)

Назви валют	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
100 австралійських доларів	143.14	138.17	153.82	266.50	316.89	278.16	289.63
100 австрійських шилінгів	17.29	15.29	20.00	31.93	36.55	34.98	—
100 англійських фунтів стерлінгів	285.64	305.08	406.89	668.45	824.99	773.94	799.84
10000 азербайджанських манатів	4.11	4.66	6.33	10.04	12.19	11.56	10.97
1000 бельгійських франків	59.11	52.15	68.20	108.91	124.66	119.33	—
10 білоруських рублів	1.18	0.55	0.39	0.13	0.06	0.04	0.03
1000 грецьких драхм	7.60	6.83	8.36	13.48	14.95	14.13	—
100 датських крон	31.56	28.25	36.95	59.09	67.47	64.59	67.70
100 доларів США	182.95	186.17	244.95	413.04	544.02	537.21	532.66
100 естонських крон	15.20	13.45	17.59	28.08	32.14	30.76	32.15
100 ісландських крон	2.75	2.63	3.46	5.71	6.94	5.54	5.84
100 ірландських фунтів	292.76	282.72	352.14	557.85	638.53	611.20	—
1000 іспанських песет	14.45	12.74	16.57	26.40	30.22	28.93	—
10000 італійських лір	11.85	10.95	14.25	22.69	25.97	24.86	—
100 канадських доларів	134.13	134.50	164.34	278.21	366.48	347.12	339.33
100 казахстанських тенге	2.71	2.46	3.10	3.54	3.83	3.66	3.48
100 латвійських латів	332.82	320.65	416.80	706.54	898.66	855.96	862.33
100 литовських літів	45.73	46.54	61.24	103.26	136.01	134.30	145.40
100 молдавських лейв	39.84	40.26	45.94	39.43	43.77	41.80	39.27
100 нідерландських гульденів	108.56	95.62	124.81	199.37	228.20	218.43	—
100 німецьких марок	121.64	107.61	140.69	224.63	257.12	246.11	—
100 норвезьких крон	28.33	26.38	32.49	52.90	61.97	59.78	67.10
100 польських злотих	68.02	57.18	70.13	104.42	125.53	131.24	130.60
100 португальських ескудо	1.19	1.07	1.37	2.19	2.51	2.40	—
10 російських рублів	3.58	3.22	2.87	1.67	1.94	1.84	1.70
100 сингапурських доларів	129.43	126.22	146.94	243.99	315.98	300.00	297.51
100 словацьких крон	5.97	5.54	6.93	10.01	11.86	11.11	11.79
10000 турецьких лір	0.23	0.13	0.09	0.10	0.09	0.05	0.04
10000 туркменських манатів	5.58	4.49	5.00	7.94	10.46	10.33	10.24
1000 угорських форинтів	12.29	10.06	11.42	17.43	19.43	18.75	20.72
100 узбецьких сумів	4.64	2.86	2.57	3.31	2.59	1.35	0.70
100 фінських марок	39.84	35.95	46.30	73.89	84.58	80.96	—
100 французьких франків	35.80	31.96	41.96	66.98	76.67	73.38	—
100 чеських крон	6.73	5.92	7.71	11.99	14.16	14.13	16.34
100 шведських крон	27.27	24.43	30.83	49.92	59.57	52.09	54.91
100 швейцарських франків	148.25	128.45	171.01	274.53	322.46	318.71	342.88
1000 японських єн	16.84	15.41	19.03	36.61	50.52	44.27	42.59
100 євро (до 1999 року – ЕКЮ)	232.19	211.29	276.76	439.33	502.89	481.36	503.01
100 СПЗ	265.58	256.19	333.90	564.43	717.59	684.20	689.82

Продовження

Назви валют	2003	2004	2005	2 0 0 6							
				січень	лютий	березень	I квартал	квітень	травень	червень	I півріччя
100 австралійських доларів	347.14	391.63	390.88	377.38	374.84	368.68	373.63	370.34	385.49	373.99	375.12
100 англійських фунтів стерлінгів	871.28	973.91	933.76	888.66	883.61	880.92	884.40	889.93	939.57	931.53	902.37
10000/100* азербайджанських манатів	10.86	10.83	10.83	461.82	552.45	554.25	522.84	557.12	560.06	562.90	541.44
10 білоруських рублів	0.03	0.02	0.02	0.02	0.02	0.02	0.02	0.02	0.02	0.02	0.02
100 датських крон	81.07	88.84	85.75	81.77	80.86	81.28	81.31	82.82	86.20	85.77	83.12
100 доларів США	533.27	531.92	512.47	505.00	505.00	505.00	505.00	505.00	505.00	505.00	505.00
100 естонських крон	38.50	42.24	40.84	38.99	38.58	38.76	38.78	39.50	41.08	40.88	39.63
100 ісландських крон	6.96	7.58	8.16	8.17	7.89	7.30	7.79	6.75	7.01	6.80	7.32
100 канадських доларів	380.93	409.10	422.89	435.18	439.26	437.01	437.15	440.13	454.00	453.55	443.19
100 казахстанських тенге	3.57	3.91	3.86	3.79	3.84	3.92	3.85	3.98	4.12	4.21	3.98
100 латвійських латів	933.76	984.96	909.94	869.28	859.61	863.00	863.96	884.86	923.43	918.88	886.51
100 литовських літів	174.54	191.50	185.20	176.96	174.98	175.72	175.89	178.85	186.16	185.23	179.65
100 молдавських лейв	38.27	43.17	40.68	39.31	39.04	38.87	39.07	38.80	38.71	38.10	38.80
100 норвезьких крон	75.40	78.99	79.67	75.87	74.90	75.96	75.57	78.69	82.46	81.43	78.22
100 польських злотих	137.09	146.22	158.76	159.62	159.01	156.75	158.46	157.49	165.24	159.27	159.56
10 російських рублів	1.74	1.85	1.81	1.78	1.79	1.81	1.79	1.83	1.86	1.87	1.82
100 сингапурських доларів	306.03	314.69	308.03	308.70	309.89	311.55	310.05	314.93	320.02	317.40	313.75
100 словацьких крон	14.53	16.51	16.55	16.25	16.14	16.21	16.20	16.52	17.11	16.82	16.51
10000/100** турецьких лір	0.04	0.04	380.29	377.81	380.64	378.95	379.13	377.33	355.45	315.54	364.29
10000 туркменських манатів	10.26	10.23	9.86	9.71	9.71	9.71	9.71	9.71	9.71	9.71	9.71
1000 угорських форинтів	23.78	26.26	25.78	24.33	24.00	23.34	23.89	23.22	24.49	23.64	23.84
100 узбецьких сумів	0.55	0.52	0.46	0.43	0.42	0.42	0.42	0.42	0.41	0.41	0.42
100 чеських крон	18.92	20.72	21.44	21.22	21.25	21.19	21.22	21.66	22.72	22.55	21.76
100 шведських крон	66.07	72.45	68.96	65.45	64.69	64.50	64.88	66.19	68.86	69.22	66.49
100 швейцарських франків	396.14	428.18	412.75	393.54	387.62	386.65	389.27	392.36	412.47	409.94	397.10
100 юанів женьміньбі (Китай)	–	64.28	62.53	62.60	62.71	62.84	62.72	62.99	62.99	63.06	62.87
1000 японських єн	46.03	49.21	46.68	43.67	42.80	43.09	43.19	43.02	45.01	44.08	43.61
100 євро	602.44	660.94	638.99	610.12	603.88	606.43	606.75	618.02	642.76	639.56	620.10
100 СПЗ	746.82	787.82	758.02	730.03	725.27	726.71	727.34	732.07	750.64	747.24	735.33

* Із 2006 року – 100 азербайджанських манатів.

** Із 2005 року – 100 турецьких лір.

Закінчення

Назви валют	2 0 0 6							
	липень	серпень	вересень	9 місяців	жовтень	листопад	грудень	рік
100 австралійських доларів	378.75	385.41	382.37	377.47	380.21	389.36	397.01	380.32
100 англійських фунтів стерлінгів	930.15	954.92	953.39	916.97	946.13	963.16	991.43	929.45
10000/100* азербайджанських манатів	566.25	570.05	574.66	551.06	577.56	578.65	579.15	557.91
10 білоруських рублів	0.02	0.02	0.02	0.02	0.02	0.02	0.02	0.02
100 датських крон	85.81	86.70	86.25	84.17	85.44	87.04	89.49	84.96
100 доларів США	505.00	505.00	505.00	505.00	505.00	505.00	505.00	505.00
100 естонських крон	40.91	41.34	41.12	40.13	40.71	41.48	42.64	40.50
100 ісландських крон	6.78	7.17	7.21	7.23	7.38	7.30	7.29	7.25
100 канадських доларів	448.16	450.58	453.04	445.66	447.49	444.63	438.83	445.16
100 казахстанських тенге	4.27	4.12	4.00	4.03	3.96	3.95	3.95	4.01
100 латвійських латів	919.77	929.47	924.45	899.19	915.19	931.23	956.23	907.95
100 литовських літів	185.41	187.36	186.36	181.89	184.50	187.95	193.22	183.56
100 молдавських лейв	37.99	37.89	37.93	38.52	38.10	38.24	38.62	38.47
100 норвезьких крон	80.68	81.08	78.09	78.80	75.95	78.68	81.80	78.80
100 польських злотих	159.93	165.86	162.42	160.62	163.04	169.56	175.02	162.77
10 російських рублів	1.88	1.89	1.89	1.84	1.88	1.90	1.92	1.86
100 сингапурських доларів	318.74	320.59	320.03	315.76	319.74	324.25	327.88	317.81
100 словацьких крон	16.69	17.17	17.15	16.67	17.29	18.06	19.08	17.04
10000/100** турецьких лір	323.53	344.64	341.60	355.05	341.31	346.36	352.53	352.97
10000 туркменських манатів	9.71	9.71	9.71	9.71	9.71	9.71	9.71	9.71
1000 угорських форинтів	23.02	23.58	23.44	23.67	23.82	25.06	26.27	24.02
100 узбецьких сумів	0.41	0.41	0.41	0.42	0.41	0.41	0.41	0.41
100 чеських крон	22.50	22.94	22.68	22.08	22.51	23.15	24.02	22.37
100 шведських крон	69.46	70.27	69.45	67.57	68.83	71.25	73.85	68.50
100 швейцарських франків	408.19	410.15	406.37	400.81	400.68	407.64	417.75	402.78
100 юанів женьміньбі (Китай)	63.19	63.34	63.64	63.04	63.89	64.20	64.56	63.33
1000 японських єн	43.62	43.65	43.15	43.57	42.57	43.02	43.10	43.40
100 євро	640.17	646.91	643.46	627.90	637.04	648.97	667.14	633.69
100 СПЗ	745.86	751.00	748.57	739.71	744.19	751.00	761.53	742.83

* Із 2006 року – 100 азербайджанських манатів.

** Із січня 2005 року – 100 турецьких лір.

**ОФІЦІЙНИЙ КУРС УКРАЇНСЬКОГО КАРБОВАНЦЯ ЩОДО ІНОЗЕМНИХ ВАЛЮТ,
ВСТАНОВЛЕНИЙ НАЦІОНАЛЬНИМ БАНКОМ УКРАЇНИ (на кінець періоду*)**

(укр. крб.)

Назви валют	1992	1993	1994	1995
I група				
1 австралійський долар	440	8588	81040	133330
1 австрійський шилінг	56	1052	9400	17790
1 англійський фунт стерлінгів	961	18797	161210	277020
10 бельгійських франків	192	3563	32190	60930
1 німецька марка	394	7398	66130	125150
1 нідерландський гульден	350	6607	59080	111800
1 датська крона	102	1893	16860	32310
100 італійських лір	43	756	6350	11320
1 канадський долар	503	9375	74460	131230
1 норвезька крона	93	1705	15150	28360
1 долар США	638	12610	104200	179400
1 фінська марка	121	2207	21790	41200
1 французький франк	116	2172	19130	36610
1 шведська крона	90	1514	13910	26900
1 швейцарський франк	435	8706	78330	155860
10 японських єн	51	1132	10390	17410
1 ЕКЮ	771	14309	126230	235820
10 іспанських песет	56	902	7830	14760
10 грецьких драхм	30	516	4280	7560
1 ірландський фунт	1040	17969	159130	286530
1 ісландська крона	—	175	1510	2760
10 португальських ескудо	44	724	6430	12000
1 СПЗ	—	17476	151140	266740
II група				
100 російських рублів	—	456	2940	3870
1 азербайджанський манат	—	1	50	40
1000 білоруських рублів	—	4	9160	15080
1 вірменський драм	—	1	250	450
1 естонська крона	49	925	8270	15640
1 казахстанський тенге	—	1796	1720	2830
1 киргизький сом	—	1566	9740	16380
1 латвійський лат	—	21158	190490	335330
1 литовський літ	—	3231	26050	44850
1 молдавський лей	—	3417	24360	39520
1 туркменський манат	—	—	10420	70
1 узбецький сум	—	2	4170	5180
1 грузинський ларі	—	—	—	—

* Встановлений на останній календарний день.

**ОФІЦІЙНИЙ КУРС ГРИВНІ ЩОДО ІНОЗЕМНИХ ВАЛЮТ,
ВСТАНОВЛЕНИЙ НАЦІОНАЛЬНИМ БАНКОМ УКРАЇНИ (на кінець періоду*)**

(грн.)

Назви валют	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
100 австралійських доларів	150.71	124.18	209.45	339.79	301.54	270.23	299.95
100 австрійських шилінгів	17.27	15.06	29.12	38.08	36.75	33.94	—
100 англійських фунтів стерлінгів	319.13	315.99	573.15	842.90	810.26	767.39	853.84
10000 азербайджанських манатів	4.61	4.88	8.84	11.93	11.91	11.12	10.90
1000 бельгійських франків	58.97	51.37	99.31	129.90	125.35	115.76	—
10 білоруських рублів	0.82	0.46	—	0.06	0.04	0.03	0.03
1000 грецьких драхм	7.64	6.72	12.17	15.87	14.84	13.70	—
100 датських крон	31.76	27.81	53.79	70.40	67.76	62.79	74.50
100 доларів США	188.90	189.90	342.70	521.63	543.45	529.85	533.24
100 естонських крон	15.19	13.25	25.60	33.49	32.32	29.84	35.36
100 ісландських крон	2.83	2.65	4.94	7.26	6.42	5.10	6.52
100 ірландських фунтів	316.06	273.23	508.72	665.38	642.08	592.91	—
1000 іспанських песет	14.42	12.52	24.08	31.49	30.39	28.06	—
10000 італійських лір	12.36	10.78	20.69	27.06	26.12	24.12	—
100 канадських доларів	137.97	131.87	220.61	358.73	362.11	331.72	339.98
100 казахстанських тенге	2.56	2.50	4.09	3.77	3.76	3.53	3.43
100 латвійських латів	337.32	321.86	602.28	894.73	879.37	830.49	897.71
100 литовських літів	47.23	47.48	85.68	130.41	135.86	132.46	158.59
100 молдавських леїв	40.62	40.75	41.18	45.01	43.89	40.47	38.55
100 нідерландських гульденів	108.23	94.03	181.80	237.79	229.47	211.90	—
100 німецьких марок	121.49	105.97	204.84	267.93	258.55	238.75	—
100 норвезьких крон	29.30	25.81	45.33	64.88	61.42	58.73	75.73
100 польських злотих	66.08	54.30	98.46	126.46	131.35	133.60	138.60
100 португальських ескудо	1.21	1.04	2.00	2.61	2.52	2.33	—
10 російських рублів	3.40	3.19	1.66	1.93	1.93	1.76	1.68
100 сингапурських доларів	134.97	113.61	207.07	312.73	313.58	286.37	306.55
100 словацьких крон	5.94	5.50	9.39	12.32	11.51	10.92	13.24
10000 турецьких лір	0.18	0.09	0.11	0.10	0.08	0.04	0.03
10000 туркменських манатів	4.64	4.56	6.59	10.03	10.45	10.19	10.25
1000 угорських форинтів	11.74	9.39	15.85	20.70	19.08	19.05	23.47
100 узбецьких сумів	3.45	2.37	3.12	3.73	1.67	0.77	0.55
100 фінських марок	40.65	35.02	67.38	88.14	85.05	78.54	—
100 французьких франків	36.01	31.67	61.08	79.89	77.09	71.19	—
100 чеських крон	6.90	5.55	11.38	14.60	14.43	14.61	17.65
100 шведських крон	27.50	24.03	42.41	61.20	57.26	50.20	60.44
100 швейцарських франків	139.72	130.60	250.32	326.48	331.99	314.89	379.82
1000 японських ен	16.29	14.66	29.71	51.01	47.30	40.49	44.46
100 євро (до 1999 року – ЕКЮ)	236.26	209.59	401.33	524.03	505.68	466.96	553.29
100 СПЗ	271.66	255.10	481.62	714.55	708.07	665.29	720.64

* Встановлений на останній календарний день.

Продовження

Назви валют	2003	2004	2005	2 0 0 6					
				січень	лютий	I квартал	квітень	травень	I півріччя
100 австралійських доларів	397.94	411.51	368.69	378.55	372.40	360.13	378.89	384.83	368.29
100 англійських фунтів стерлінгів	946.88	1018.27	867.59	892.48	878.83	879.42	900.99	946.94	915.52
10000/100* азербайджанських манатів	10.83	10.82	11.00	551.79	553.12	555.37	558.88	561.30	563.80
10 білоруських рублів	0.02	0.02	0.02	0.02	0.02	0.02	0.02	0.02	0.2
100 датських крон	89.49	97.03	80.06	81.75	80.23	81.86	84.03	86.94	84.83
100 доларів США	533.15	530.54	505.00	505.00	505.00	505.00	505.00	505.00	505.00
100 естонських крон	42.58	46.13	38.17	39.00	38.25	39.04	40.07	41.44	40.44
100 ісландських крон	7.43	8.62	7.93	8.13	7.61	7.17	6.74	7.00	6.56
100 канадських доларів	406.73	437.87	432.85	441.30	440.42	432.98	446.42	458.60	451.13
100 казахстанських тенге	3.70	4.08	3.77	3.82	3.88	3.93	4.07	4.16	4.25
100 латвійських латів	987.31	1028.18	851.60	869.19	851.60	867.70	900.60	931.70	909.07
100 литовських літів	193.02	209.33	173.53	177.07	173.44	176.32	181.56	187.78	183.25
100 молдавських леїв	40.33	42.58	39.36	39.14	38.97	38.84	38.80	38.21	38.00
100 норвезьких крон	79.11	87.55	74.49	75.07	74.57	76.58	80.41	82.86	80.27
100 польських злотих	142.11	177.16	154.70	159.78	158.84	155.58	161.84	164.88	155.01
10 російських рублів	1.81	1.91	1.75	1.80	1.80	1.82	1.85	1.87	1.86
100 сингапурських доларів	313.10	323.87	303.36	309.62	311.18	311.83	318.19	320.55	315.87
100 словацьких крон	16.19	18.65	15.77	16.33	16.06	16.22	16.76	17.20	16.51
10000/100** турецьких лір	0.04	0.04	374.09	380.15	383.42	375.10	380.40	326.06	314.55
10000 туркменських манатів	10.25	10.20	9.71	9.71	9.71	9.71	9.71	9.71	9.71
1000 угорських форинтів	25.46	29.38	23.65	24.25	23.70	23.02	23.62	24.79	22.34
100 узбецьких сумів	0.54	0.50	0.43	0.42	0.42	0.42	0.41	0.41	0.41
100 чеських крон	20.46	23.75	20.58	21.49	21.12	21.35	22.04	22.99	22.20
100 шведських крон	73.40	80.06	63.46	66.13	63.38	64.87	67.17	69.92	68.50
100 швейцарських франків	427.23	467.45	383.16	392.25	382.76	387.94	396.43	416.02	404.45
100 юанів женьмінбі (Китай)	–	64.10	62.57	62.65	62.80	62.91	62.96	62.90	63.12
1000 японських єн	49.82	51.18	42.83	42.97	43.44	43.05	43.93	45.01	43.34
100 євро	666.22	721.75	597.16	610.14	598.53	610.85	626.91	648.37	632.71
100 СПЗ	792.25	823.93	721.78	729.93	724.69	727.63	738.95	754.56	747.08

* Із 2006 року – 100 азербайджанських манатів.

** Із 2005 року – 100 турецьких лір.

Закінчення

Назви валют	2 0 0 6					
	липень	серпень	9 місяців	жовтень	листопад	рік
100 австралійських доларів	384.06	385.53	378.56	388.23	395.49	398.47
100 англійських фунтів стерлінгів	937.04	960.33	948.10	961.39	985.36	990.45
10000/100* азербайджанських манатів	568.31	572.63	576.35	578.27	578.86	579.46
10 білоруських рублів	0.02	0.02	0.02	0.02	0.02	0.02
100 датських крон	85.71	86.77	86.06	86.15	89.13	89.20
100 доларів США	505.00	505.00	505.00	505.00	505.00	505.00
100 естонських крон	40.87	41.37	41.03	41.04	42.46	42.51
100 ісландських крон	6.90	7.28	7.23	7.39	7.33	7.14
100 канадських доларів	444.52	456.17	454.29	450.51	444.34	435.24
100 казахстанських тенге	4.26	4.03	3.97	3.95	3.95	3.98
100 латвійських латів	918.87	930.04	922.42	922.45	952.18	953.94
100 литовських літів	185.22	187.47	185.94	186.00	192.43	192.62
100 молдавських лейв	37.92	37.92	37.99	38.17	38.29	39.13
100 норвезьких крон	81.13	80.26	78.07	77.06	80.52	80.73
100 польських злотих	162.62	163.52	161.37	165.05	173.74	173.61
10 російських рублів	1.88	1.89	1.89	1.89	1.92	1.92
100 сингапурських доларів	318.60	320.78	318.19	323.45	326.77	329.22
100 словацьких крон	16.80	17.15	17.18	17.64	18.70	19.31
10000/100** турецьких лір	335.80	343.31	335.64	346.20	343.73	356.81
10000 туркменських манатів	9.71	9.71	9.71	9.71	9.71	9.71
1000 угорських форинтів	23.54	23.43	23.49	24.43	25.84	26.42
100 узбецьких сумів	0.41	0.41	0.41	0.41	0.41	0.41
100 чеських крон	22.47	22.91	22.58	22.65	23.74	24.20
100 шведських крон	69.21	69.96	69.31	69.75	73.17	73.57
100 швейцарських франків	406.70	410.52	405.36	404.36	418.17	413.89
100 юанів женьмінбі (Китай)	63.36	63.45	63.95	64.14	64.49	64.70
1000 японських єн	43.63	43.13	42.92	43.05	43.42	42.38
100 євро	639.53	647.31	642.01	642.21	664.43	665.09
100 СПЗ	749.35	751.71	747.23	747.42	761.40	759.72

* Із 2006 року – 100 азербайджанських манатів.

** Із 2005 року – 100 турецьких лір.

ВСТУПНЕ СЛОВО	
ГОЛОВИ НАЦІОНАЛЬНОГО БАНКУ УКРАЇНИ	3
ЧЛЕНИ РАДИ	
НАЦІОНАЛЬНОГО БАНКУ УКРАЇНИ	4
ЧЛЕНИ ПРАВЛІННЯ	
НАЦІОНАЛЬНОГО БАНКУ УКРАЇНИ	6
СТРУКТУРА НАЦІОНАЛЬНОГО БАНКУ УКРАЇНИ	8
ВСТУП	11
РОЗДІЛ 1. ЗАГАЛЬНА ЕКОНОМІЧНА СИТУАЦІЯ	15
1.1. ВАЛОВИЙ ВНУТРІШНІЙ ПРОДУКТ	16
1.2. ДИНАМІКА ЦІН СПОЖИВЧОГО РИНКУ ТА ВИРОБНИКІВ ПРОМИСЛОВОЇ ПРОДУКЦІЇ	19
1.3. РЕАЛЬНИЙ СЕКТОР ЕКОНОМІКИ	22
1.3.1. ПРОМИСЛОВЕ ВИРОБНИЦТВО	22
1.3.2. СІЛЬСЬКЕ ГОСПОДАРСТВО	24
1.3.3. ІНВЕСТИЦІЇ	25
1.3.4. ФІНАНСИ ПІДПРИЄМСТВ	27
1.3.5. СТАН РИНКУ ПРАЦІ	31
1.3.6. ДОХОДИ ТА ВИТРАТИ НАСЕЛЕННЯ	32
1.4. ДЕРЖАВНІ ФІНАНСИ	36
1.5. ЗОВНІШНІЙ СЕКТОР ЕКОНОМІКИ	39
1.5.1. ПЛАТІЖНИЙ БАЛАНС УКРАЇНИ	39
1.5.2. МІЖНАРОДНА ІНВЕСТИЦІЙНА ПОЗИЦІЯ	41
1.5.3. ВАЛОВИЙ ЗОВНІШНІЙ БОРГ УКРАЇНИ	42
1.6. ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ СВІТОВОЇ ЕКОНОМІКИ	43
РОЗДІЛ 2. ДІЯЛЬНІСТЬ НАЦІОНАЛЬНОГО БАНКУ УКРАЇНИ	51
2.1. ГРОШОВО-КРЕДИТНА ПОЛІТИКА	52
2.1.1. ВИКОНАННЯ ОСНОВНИХ ЗАСАД ГРОШОВО-КРЕДИТНОЇ ПОЛІТИКИ В 2006 РОЦІ. ОСНОВНІ ІНСТРУМЕНТИ РЕГУЛЮВАННЯ ГРОШОВО-КРЕДИТНОГО РИНКУ	52
2.1.2. БЕЗГОТІВКОВА ЕМІСІЯ НАЦІОНАЛЬНОГО БАНКУ УКРАЇНИ	55
2.1.3. ГРОШОВИЙ ОБІГ	56
2.1.4. ГОТІВКОВИЙ ОБІГ	59
2.2. ВАЛЮТНО-КУРСОВА ПОЛІТИКА	62
2.2.1. ДИНАМІКА ВАЛЮТНОГО КУРСУ ГРИВНІ. РЕАЛЬНИЙ ЕФЕКТИВНИЙ ОБМІННИЙ КУРС	62
2.2.2. РОЗВИТОК ВАЛЮТНОГО РИНКУ УКРАЇНИ	64
2.2.3. СИСТЕМА ВАЛЮТНОГО РЕГУЛЮВАННЯ	66
2.2.4. МІЖНАРОДНІ РЕЗЕРВИ	67
2.3. РОЗВИТОК БАНКІВСЬКОГО СЕКТОРУ УКРАЇНИ	68
2.3.1. РЕЗУЛЬТАТИ ДІЯЛЬНОСТІ БАНКІВ УКРАЇНИ	68
2.3.2. ДЕПОЗИТНИЙ РИНОК	73
2.3.3. КРЕДИТНИЙ РИНОК	78
2.3.4. РЕГУЛЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ БАНКІВ УКРАЇНИ	84
2.3.5. НАГЛЯД ЗА ДІЯЛЬНІСТЮ БАНКІВ	87
2.3.6. РЕЄСТРАЦІЯ ТА ЛІЦЕНЗУВАННЯ БАНКІВ	89
2.3.7. ПРИПИНЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ БАНКІВ	92
2.4. СИСТЕМА ВАЛЮТНОГО КОНТРОЛЮ ТА ЛІЦЕНЗУВАННЯ	94
2.5. ПЛАТІЖНА СИСТЕМА УКРАЇНИ, СТАН І ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ	96
2.6. СТАН РОЗРАХУНКІВ В УКРАЇНІ, НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ РОЗРАХУНКІВ	98
2.7. РОЗРАХУНКОВО-КАСОВЕ ОБСЛУГОВУВАННЯ БЮДЖЕТІВ УКРАЇНИ	101
2.8. ДІЯЛЬНІСТЬ НАЦІОНАЛЬНОГО БАНКУ УКРАЇНИ НА РИНКУ ЦІННИХ ПАПЕРІВ. ОБСЛУГОВУВАННЯ ВНУТРІШНЬОГО БОРГУ УКРАЇНИ	102
2.9. ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ	103

ЗМІСТ

2.10. УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ ДІЯЛЬНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОГО БАНКУ УКРАЇНИ	106
2.11. ФІНАНСОВИЙ МОНІТОРИНГ ЩОДО ЗАПОБІГАННЯ ВИКОРИСТАННЮ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ ДЛЯ ЛЕГАЛІЗАЦІЇ (ВІДМИВАННЯ) ДОХОДІВ, ОДЕРЖАНИХ ЗЛОЧИННИМ ШЛЯХОМ	107
2.12. МІЖНАРОДНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО	109
2.12.1. ВІДНОСИНИ НАЦІОНАЛЬНОГО БАНКУ УКРАЇНИ З ЦЕНТРАЛЬНИМИ БАНКАМИ КРАЇН СВІТУ ТА БАНКІВСЬКИМИ УСТАНОВАМИ ІНШИХ КРАЇН	109
2.12.2. СПІВРОБІТНИЦТВО НАЦІОНАЛЬНОГО БАНКУ УКРАЇНИ З МІЖНАРОДНИМИ ФІНАНСОВИМИ ТА ІНШИМИ ОРГАНІЗАЦІЯМИ	109
2.13. ОСНОВНІ НАПРЯМИ ЕКОНОМІЧНОЇ РОБОТИ	113
2.14. ЕКОНОМІЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ ТА ПРОГНОЗУВАННЯ	116
2.15. НАУКОВІ ДОСЛІДЖЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОГО БАНКУ УКРАЇНИ	117
2.16. УДОСКОНАЛЕННЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ТА ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ	118
2.17. АУДИТ НАЦІОНАЛЬНОГО БАНКУ УКРАЇНИ	119
2.18. РЕЗУЛЬТАТИ ФІНАНСОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ. ДОХОДИ І ВИДАТКИ, ЇХ ДИНАМІКА ТА СТРУКТУРА	119
2.19. БАНКНОТНО-МОНЕТНЕ ВИРОБНИЦТВО	120
2.19.1. ДІЯЛЬНІСТЬ БАНКНОТНО-МОНЕТНОГО ДВОРУ НАЦІОНАЛЬНОГО БАНКУ УКРАЇНИ	120
2.19.2. ДІЯЛЬНІСТЬ ФАБРИКИ БАНКНОТНОГО ПАПЕРУ	122
2.20. КАДРОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, НАВЧАННЯ ТА ПЕРЕПІДГОТОВКА ПЕРСОНАЛУ	122
2.21. РОЗВИТОК МАТЕРІАЛЬНО-ТЕХНІЧНОЇ БАЗИ	125
КАЛЕНДАР ОСНОВНИХ ПОДІЙ, ЩО ВІДБУЛИСЬ У 2006 РОЦІ	127
МЕТОДОЛОГІЧНІ КОМЕНТАРІ ДО РІЧНОГО ЗВІТУ	130
РОЗДІЛ 3. ФІНАНСОВА ЗВІТНІСТЬ ЗА 2006 РІК	135
БАЛАНС	136
ЗВІТ ПРО ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ	137
ЗВІТ ПРО РУХ ГРОШОВИХ КОШТІВ ЗА 2006 РІК	138
ЗВІТ ПРО ВЛАСНИЙ КАПІТАЛ	140
ПРИМІТКИ ДО ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ	141
1. ОСНОВНА ДІЯЛЬНІСТЬ	141
2. ОСНОВИ СКЛАДАННЯ ЗВІТНОСТІ ТА ОБЛІКОВА ПОЛІТИКА	141
3. ЗМІНИ ОБЛІКОВОЇ ПОЛІТИКИ ТА ПРЕДСТАВЛЕННЯ ІНФОРМАЦІЇ	151
4. ОСНОВНІ ОЦІНКИ ТА СУДЖЕННЯ ПІД ЧАС ЗАСТОСУВАННЯ ПРИНЦИПІВ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ	151
5. ВПЛИВ ЕКОНОМІЧНОЇ СИТУАЦІЇ В УКРАЇНІ НА ФІНАНСОВИЙ СТАН ТА РЕЗУЛЬТАТИ ДІЯЛЬНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОГО БАНКУ	152
6. КОШТИ ТА ДЕПОЗИТИ В ІНОЗЕМНІЙ ВАЛЮТІ	153
7. ЦІННІ ПАПЕРИ НЕРЕЗИДЕНТІВ	153
8. ДЕРЖАВНІ ЦІННІ ПАПЕРИ УКРАЇНИ	155
9. КРЕДИТИ БАНКАМ ТА ІНШИМ ПОЗИЧАЛЬНИКАМ	156
10. ВНУТРІШНІЙ ДЕРЖАВНИЙ БОРГ	157
11. ВНЕСКИ В РАХУНОК КВОТИ МВФ	159
12. ОСНОВНІ ЗАСОБИ ТА НЕМАТЕРІАЛЬНІ АКТИВИ	159
13. ІНШІ АКТИВИ	161
14. КОШТИ БАНКІВ	162
15. КОШТИ ДЕРЖАВНИХ УСТАНОВ	163
16. ДЕПОЗИТНІ СЕРТИФІКАТИ, ЩО ЕМІТОВАНІ НАЦІОНАЛЬНИМ БАНКОМ	163
17. ЗОБОВ'ЯЗАННЯ ПЕРЕД МВФ	163
18. ІНШІ ЗОБОВ'ЯЗАННЯ	164
19. ЗОБОВ'ЯЗАННЯ З ПЕРЕРАХУВАННЯ ПРИБУТКУ ДО БЮДЖЕТУ	164
20. СТАТУТНИЙ КАПІТАЛ	164

ЗМІСТ

Річний звіт Національного банку України за 2006 рік

Редакційна колегія:

Шаповалов А.В. (голова)
Галь В.М. (заступник голови)
Гребеник Н.І.
Ричаківська В.І.
Мельничук М.О.
Дорофеева Н.В.
Гальчинська Т.А.

Річний звіт підготовлено
департаментом статистики та звітності
Національного банку України

Над річним звітом працювали:
Бойчук М.І., Горбань Н.В., Понур Л.О.

Відповідальна за випуск –
начальник відділу з випуску
статистичних видань Національного
банку України редакції періодичних
видань Національного банку України
Бойчук М.І.

Оператор *Литвинова Н.В.*

Фото *Негребецького В.С.*

Адреса редакції:
просп. Науки, 7
Київ-026, 03028, Україна
тел. (044) 527-30-27
тел./факс: (044) 524-96-25
E-mail: litvinova@bank.gov.ua

Оригінал-макет і друк виконані
у відділі видавничого обслуговування
Господарсько-експлуатаційного
управління Національного банку України

Комп'ютерна верстка та підготовка
графічних матеріалів:
Сєкарсєва І.А., Юркін О.М.

Художнє оформлення:
Горбатовська О.Ю.

Підписано до друку 03.07.2007 р.
Формат 60х84/8. Друк офсетний.
Тираж 200 прим. Зам. № 7-0583.

21. ГРОШОВІ КОШТИ ТА ЇХ ЕКВІВАЛЕНТИ	165
22. ПРОЦЕНТНІ ДОХОДИ ТА ВИТРАТИ	165
23. КОМІСІЙНІ ДОХОДИ ТА ВИТРАТИ	165
24. ІНШІ ДОХОДИ	166
25. ВИТРАТИ НА УТРИМАННЯ ПЕРСОНАЛУ	166
26. АДМІНІСТРАТИВНО-ГОСПОДАРСЬКІ ТА ІНШІ ВИТРАТИ	166
27. ЧИСТЕ (ЗБІЛЬШЕННЯ)/ЗМЕНШЕННЯ РЕЗЕРВІВ	167
28. УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РИЗИКАМИ	167
29. АНАЛІЗ АКТИВІВ І ЗОБОВ'ЯЗАНЬ У РОЗРІЗІ РЕЗИДЕНТНОСТІ	168
30. КРЕДИТНИЙ РИЗИК	169
31. ВАЛЮТНИЙ РИЗИК	171
32. ПРОЦЕНТНИЙ РИЗИК	172
33. РИЗИК ЛІКВІДНОСТІ	175
34. ПОЗАБАЛАНСОВІ ЗОБОВ'ЯЗАННЯ І ПОХІДНІ ФІНАНСОВІ ІНСТРУМЕНТИ	178
35. СПРАВЕДЛИВА ВАРТІСТЬ ФІНАНСОВИХ ІНСТРУМЕНТІВ	178
36. ОПЕРАЦІЇ З ПОВ'ЯЗАНИМИ СТОРОНАМИ	181
37. РОЗКРИТТЯ ЗНАЧНИХ СУМ ЗА СТАТТЯМИ АКТИВІВ І ЗОБОВ'ЯЗАНЬ	182
АУДИТОРСЬКИЙ ВИСНОВОК	183

РОЗДІЛ 4. ТАБЛИЧНІ МАТЕРІАЛИ	185
ОСНОВНІ ПОКАЗНИКИ ЕКОНОМІЧНОГО ТА СОЦІАЛЬНОГО СТАНУ УКРАЇНИ	186
НАЯВНА ГРОШОВА МАСА В ОБІГУ УКРАЇНИ ТА ЇЇ РОЗМІЩЕННЯ В 1991–1997 РОКАХ	192
НАЯВНА ГРОШОВА МАСА В ОБІГУ УКРАЇНИ ТА ЇЇ РОЗМІЩЕННЯ В 1998–2002 РОКАХ	194
НАЯВНА ГРОШОВА МАСА В ОБІГУ УКРАЇНИ ТА ЇЇ РОЗМІЩЕННЯ В 2003–2006 РОКАХ	197
НАЯВНА ГРОШОВА МАСА В ОБІГУ УКРАЇНИ ТА ЇЇ РОЗМІЩЕННЯ В 2006 РОЦІ	200
ПРОЦЕНТНА СТАВКА РЕФІНАНСУВАННЯ БАНКІВ НАЦІОНАЛЬНИМ БАНКОМ УКРАЇНИ (ЗА ДАТАМИ)	201
ПРОЦЕНТНІ СТАВКИ РЕФІНАНСУВАННЯ БАНКІВ НАЦІОНАЛЬНИМ БАНКОМ УКРАЇНИ В 1992–2001 РОКАХ	202
ПРОЦЕНТНІ СТАВКИ РЕФІНАНСУВАННЯ БАНКІВ НАЦІОНАЛЬНИМ БАНКОМ УКРАЇНИ В 2002–2006 РОКАХ	202
РІВЕНЬ СПОЖИВЧИХ ЦІН, ЦІН ВИРОБНИКІВ ПРОМИСЛОВОЇ ПРОДУКЦІЇ, ОБЛІКОВОЇ СТАВКИ НАЦІОНАЛЬНОГО БАНКУ УКРАЇНИ І ПРОЦЕНТНИХ СТАВОК БАНКІВ	203
ПРОЦЕНТНІ СТАВКИ БАНКІВ УКРАЇНИ В НАЦІОНАЛЬНІЙ ВАЛЮТІ	204
ПРОЦЕНТНІ СТАВКИ БАНКІВ УКРАЇНИ В НАЦІОНАЛЬНІЙ ВАЛЮТІ У 2006 РОЦІ	204
ВИМОГИ НАЦІОНАЛЬНОГО БАНКУ УКРАЇНИ ЗА НАДАНИМИ КРЕДИТАМИ	205
ВИМОГИ БАНКІВ ЗА КРЕДИТАМИ, НАДАНИМИ В ЕКОНОМІКУ УКРАЇНИ (ЗА ВИДАМИ ВАЛЮТ ТА СТРОКАМИ)	206
ОФІЦІЙНИЙ КУРС УКРАЇНСЬКОГО КАРБОВАНЦЯ ЩОДО ІНОЗЕМНИХ ВАЛЮТ, ВСТАНОВЛЕНИЙ НАЦІОНАЛЬНИМ БАНКОМ УКРАЇНИ (СЕРЕДНІЙ ЗА ПЕРІОД)	207
ОФІЦІЙНИЙ КУРС ГРИВНІ ЩОДО ІНОЗЕМНИХ ВАЛЮТ, ВСТАНОВЛЕНИЙ НАЦІОНАЛЬНИМ БАНКОМ УКРАЇНИ (СЕРЕДНІЙ ЗА ПЕРІОД)	208
ОФІЦІЙНИЙ КУРС УКРАЇНСЬКОГО КАРБОВАНЦЯ ЩОДО ІНОЗЕМНИХ ВАЛЮТ, ВСТАНОВЛЕНИЙ НАЦІОНАЛЬНИМ БАНКОМ УКРАЇНИ (НА КІНЕЦЬ ПЕРІОДУ)	211
ОФІЦІЙНИЙ КУРС ГРИВНІ ЩОДО ІНОЗЕМНИХ ВАЛЮТ, ВСТАНОВЛЕНИЙ НАЦІОНАЛЬНИМ БАНКОМ УКРАЇНИ (НА КІНЕЦЬ ПЕРІОДУ)	212

Для нотаток